

Siposné Kecskeméthy Klára – B. Kalavszky Györgyi

A Ludovika

SIPOSNÉ KECSKEMÉTHY KLÁRA
B. KALAVSZKY GYÖRGYI

A Ludovika

A kiadó köszönetet mond a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeumnak a közreműködésért

All rights reserved.

© HM Zrínyi Média Közhasznú Nonprofit Kft., 2011
© Siposné Kecskeméthy Klára, B. Kalavszky Györgyi, 2011

Kiadja a HM Zrínyi Média Közhasznú Nonprofit Kft.
1087 Budapest, Kerepesi út 29/b
www.honvedelem.hu
e-mail: kiado@armedia.hu

A HM Zrínyi Média Kft. a Honvédelmi Minisztérium által alapított,
annak kizárólagos tulajdonában lévő cég.

A kiadásért felel: Dr. Gubcsi Lajos ügyvezető
Kiadói főszerkesztő: Zsalakó István
Könyvszerkesztőség-vezető: Dr. Isaszegi János

ISBN 978-963-327-528-3

Szerzők: Siposné Kecskeméthy Klára, B. Kalavszky Györgyi
Lektorálta: Dr. Szakály Sándor

Fotók: Balázs Erzsébet, Dévényi Veronika, Galovtsik Gábor, Kasza Kata, Krasznai-Nehrebeczky Mária,
Oláh Gergő Roland, Rácz Tünde, Szikits Péter

A képeket válogatta: B. Kalavszky Györgyi, Siposné Kecskeméthy Klára

Képelőkészítés: Dani Márton
Borító: Dani Attila
Olvasószerkesztő: Gáspár Katalin
Műszaki és tervezőszerkesztő: Sztáryné Benkő Krisztina

Nyomta és kötötte: HM Térképészeti Közhasznú Nonprofit Kft.
Felelős vezető: Németh László ügyvezető

Tartalomjegyzék

Dr. Schmitt Pál köztársasági elnök köszöntője 6
Dr. Benkő Tibor vezérezredes, Honvéd Vezérkar főnök ajánlója 7
A szerzők előszava 10

I RÉSZ

A magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia (1808–1945) 15

A Ludovika Akadémia története (1808–1945) 17
A Ludovika felvételi rendszere (1897–1945) 45
A Ludovika nevelési értékrendje és képzési rendszere (1897–1945) 55
Kulturális és sportélet az akadémián 83
Ünnepek a Ludovikán 95
A fegyvernemi szellem ápolása 109
Az Alma Mater 117
Történelmi események és díszelgések 129
Az avatás 141

II RÉSZ

Ludovikás hagyományok 1990 után 155

A Ludovika zászló hazatérése 157
Újjáéledő hagyományok a katonai felsőoktatás intézményeiben 161
A Ludovikás hagyományok ápolása 171
Régi-új hagyományok a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen 215

Zárszó 222
Felhasznált irodalom 224

DR. SCHMITT PÁL KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK KÖSZÖNTŐJE

A magyarok számára a katona mindig az erőt, a biztonságot, a hazát jelentette, az összetartozás és a közös célok megtestesítője volt. A magyar családokban ma is élő, minden rombolás ellenére kiírhatatlanul megmaradt örökség, hogy a haza szolgálata nemes és fenséges feladat, különleges tisztesség. Amióta csak létezik magyar írásbeliség, versek és népdalok sokasága szól erről a hivatásról, amely ma egyre közelebb kerülhet régi dicsőségéhez, társadalomformáló szerepéhez.

A magyar tisztképzésben a közelmúltban véghezvitt változtatások új reménnyel tölthetik el az ország védelméért felelősséget érző polgárokat. A Magyar Honvédség Ludovika Zászlóalj megalakulása és a hozzá kapcsolódó hagyományok újraélesztése mind azt üzenik, hogy az 1808. évi országgyűlés szándéka – amely az ország védelmi ügyét a jövőbeni korok feladataként határozta meg – nem szenvedett esorbát. Meggyőződés, hogy a Ludovika a jövőben is otthona lesz a tudománnyal felvértezett tisztek képzésének.

Miként az öreg fából új hajtás sarjad, úgy éledtek újra a ludovikás hagyományok több mint fél évszázad után. Az 1945 előtt az intézményben végzett tiszteknek – az ország függetlenségének elvesztése után – fényes katonai karrier helyett megbélyegzés és nehéz sors jutott. Ludovikásként azonban minden erejükkel arra törekedtek, hogy tudásuk, tapasztalatuk, de legfőképpen a Ludovika szellemisége ne vesszen el, továbbra is szolgálja a nemzetet. Köszönet helytállásukért és kitartásukért! Ők mentették át azt a hivatásbeli elköteleződést és hozzáállást, amely legalább lelkiülként a mélyben megmaradt, s ma a honvédelem megújításának forrásává válik.

Nagy felelősség terheli a jelen és a jövőbeni nemzedékeit is. Az egykori Ludovika Akadémia nem csak a növendékek szakmai tudásának kiérlelésére, de általános műveltségük és emberi jellemük fejlesztésére is nagy hangsúlyt fektetett. A katonai oktatáson és nevelésen túl az intézmény hosszú ideig a tudományos, szellemi, társadalmi és sportélet fellegvára is volt. A Ludovika értékrendje a mai korban is biztos támpontokat nyújt nem csupán a haza védelmezői részére, hanem minden ember számára: rend, fegyelem, felelősségtudat, kötelezettségvállalás, egészség, hazaszeretet. A Magyar Honvédség is ezen értékek mentén teljesíti feladatait, néz szembe nap mint nap az előtte álló kihívásokkal és kötelezettségekkel, s mutat példát szervezettségéből, fegyelemből, emberi tartásból.

Ez a Ludovika múltját, jelenét és jövőbeli törekvéseit bemutató könyv egyrészt azért fontos kiadvány, mert megismerteti a jövő honvéd tisztjelöltjeit a magyar katonai felsőoktatás történetével, a Ludovika hagyományaival és értékeivel, hogy legyen honnan erőt meríteni és példát állítani a tisztképzés, később pedig a hivatásos szolgálat erőt próbáló szakaszaiban is. Másrészt azért fontos ez a könyv, hogy a honvéd tisztjelöltek tanárai a képzést ne pusztán oktatásnak tekintsék, hanem – katonamúltunk és nemzetünk valódi értékeire alapozva – olyan nevelést nyújtsanak, amelyből hivatásos katonai szolgálatra szívvel-lélekkel vállalkozó katonanemzedék sarjad. Így a dicső elődökhöz méltón kiálthatják az ifjú honvédtisztek az avatási eskü fogadalmát: „A Hazáért mindhalálig!”

A Magyar Honvédség főparancsnokaként ennek szellemében köszöntöm az MH Ludovika Zászlóalj elsőként végzett honvédtisztjeit, a jelen és a jövő honvéd tisztjelöltjeit, s e könyv valamennyi olvasóját.

Isten áldása kísérje a Ludovika Zászlóaljat nemes feladatának betöltésében!

DR. BENKŐ TIBOR VEZÉREZREDES, HONVÉD VEZÉRKAR FŐNÖK AJÁNLOJA

Napjainkban, visszatérve a magyar katonai örökség történelmi hagyományainak szellemiségéhez, új alapokra helyezük a haza védelme letéteményeseinek, a magyar tisztikar leendő tagjainak képzését. Tesszük ezt a jövő korszerű haderejének megteremtése érdekében. Célunk, hogy megerősítsük a Magyar Honvédség szellemi erejét, tudásbázisát, valamint a katonai vezetés országvédelmi képességet meghatározó felkészültségét.

Amikor a huszonegyedik századi nemzeti haderő megteremtésén dolgozunk, a Magyar Honvédséget modern, a korszak új haderő-szervezési és alkalmazási elveinek megfelelő, korszerű fegyveres erővé akarjuk alakítani technikai felszereltségében és szervezetében, tagjai egyéni felkészültségében, szellemiségében és újdonságok iránti fogékonyságában egyaránt. Mindezt nem önmagáért a korszerűségért tesszük, hanem azért az eszközrendszerért, amely hatékonyra teheti, megerősítheti a haderő képességét az ország fegyveres védelmére, érdekeinek érvényesítésére és a biztonság garantálására. Ehhez a tisztképzést az eddigieknél jóval tudatosabban kell katonai képességeink szolgálatába állítani, és ezt nem tehetjük másként, mint legerősebb és legerősebb hagyományaink alkotó, megújító továbbélésével. Nem tehetjük másként, hiszen azt az utat akarjuk járni, amelyet elődeink is jártak, akik a tisztképzés rendszerét a kor legmodernebb eszméi iránt érzékennyé és azokat befogadni képes szervezetté tették.

A magyar katonai hagyomány a kiváló, hazájukért minden áldozatot meghozni kész katonák gazdag tárháza. Olyan hősök, tudósok, bátor hazafiak, korok és évszázadok katonái, akik bátorítanak, inspirálnak, büszkeséget adnak nekünk, késői utódoknak. A Ludovika Akadémia közel két évszázados története során a tisztképzés olyan nagy hagyományú Alma Matere, a magyar katonai kultúra fejlődésének olyan igazi fellegvára volt, amely napjainkban ismét kiváló honvédtiszteket, meghatározó katonaszemélyiségeket ad a hazának. Az akadémia szellemisége, értékrendje, a szeretett haza védelméért érzett felelőssége egy életen át meghatározta a tiszt hivatást életpályaként választó hazafiak tetteit. Az egykori Ludovika Akadémia tisztjei életük megannyi megpróbáltatásán át is bátorságból, hitből, emberi tartásból formáltak élő emlékművet a tiszt hivatás eszményének. Példájukkal ma is erőt és biztatást adnak a nagyszerű, ám felbecsülhetetlen munkát és áldozatokat követelő pályára lépő követőiknek.

A Ludovika Akadémia hagyománya és szellemisége tovább él huszonegyedik századi modern korunkban. A közelmúltban teljes értékű, önálló hadrendi elemként létrejött Ludovika Zászlóalj besorolása a Magyar Honvédség csapatai rendjébe önmagában is jelzi, hogy a magyar tisztképzés alapintézménye a haza védelméhez szükséges katonai képességek kialakításának szerves része és meghatározó feltétele. A zászlóalj létrejöttének célja olyan katonai vezetők képzése, akik minden körülmények között képesek katonáikat felkészíteni és sikerre vezetni. Olyan tiszteké, akik felelősségteljes következetességgel, követelménytámasztással, parancsnoki munkájukban, magánéletükben és minden tettükben megnyilvánuló példamutatással, a vezetéshez nélkülözhetetlen szigorral, de belülről fakadó őszinte emberséggel vezetik alegységeiket. Akik a becsület, a tisztesség és tudás biztos talaján állva képesek hivatásuk iránt alázattal, megalkuvást nem tűrő hittel és elszántsággal szolgálni hazájukat. Akik tudják, hogy esküjük egy életre szóló kötelezettséget jelent, és akik a tiszt becsületet minden körülmények között megőrzik. Akik tudják, hogy csak következetes munka és igaz tettek emelhetik a tiszt hivatást a társadalmi elismerés olyan magas szintjére, amely méltó a haza áldozatos szolgálatához, és amely hűen tükrözi a ludovikások jelmondatát: „A HAZÁÉRT MINDHALÁLIG!”.

Tisztelt Olvasó!

Őn a magyar hadtörténelem egy fontos fejezetének hű dokumentumát tartja a kezében, aminek segítségével a múlt előtt tisztelgve és jövőnket tudatosan építve tekinthetjük át a magyar tisztképzés nagyhírű intézményének jeles életútját.

A Ludovika Akadémia magyar tisztképzésért végzett áldozatos munkája előtt fejet hajtva, az akadémia által is képviselt és gazdagított katonai hagyományainkra büszke szívvel ajánlom minden érdeklődő figyelmébe ezt a nemes történelmi emlékeket és értékeket méltó módon megjelenítő könyvet.

...ALUDONKA NÉV
HÍRDÉSE A HONZATHÉZSÁG
VIZUALIZÁCIÓK ÉRTELMEZÉSE

A SZERZŐK ELŐSZAVA

MIÉRT ÉPPEN A LUDOVIKA?

Katonai pályafutásom a Magyar Néphadsereg Tóth Ágoston Térképészeti Intézetben kezdtem, ahol fiatal tisztként a katonai térképészet történetével ismerkedtem meg.

Az intézet parancsnokainak sorában kiemelkedő helyet és szerepet töltött be vitéz Somogyi Endre altábornagy, akinek munkásságát 1993-ban a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia hadászati tanszékén a katonaföldrajzi szakcsoport vezetőjeként, a katonaföldrajz oktatása révén ismertem meg. Nemcsak kiváló parancsnok, kitűnő sportoló és sportszervező volt, hanem nagyszerű tudós, a katonaföldrajz elkötelezett híve, aki vezérkari tisztként saját költségén, két kiadásban, monográfiában foglalta össze a trianoni békeszerződés utáni Magyarország katonai földrajzi helyzetét.

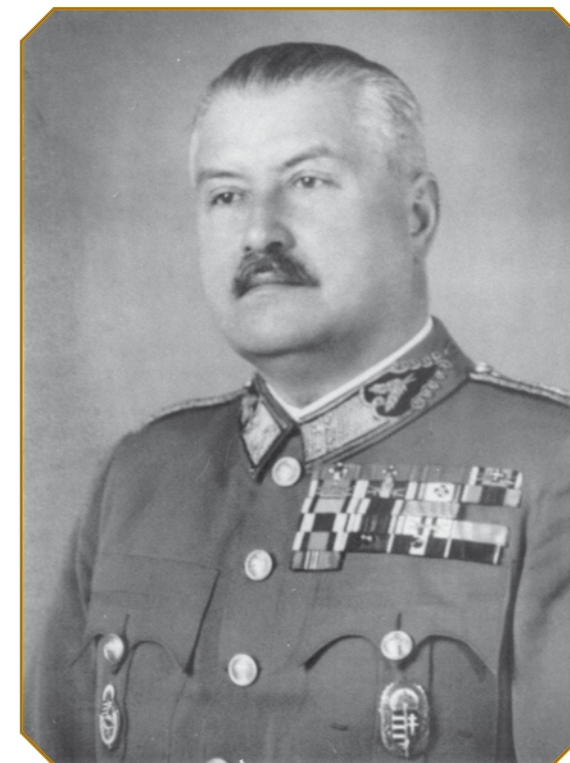
Vitéz Somogyi Endre a pécsi magyar királyi honvéd hadapródiskola növendéke volt (1906–1909), majd mint kitűnő növendék a Ludovika Akadémiára került, amit 1912-ben végzett el. Gyalogos hadnagyként avatták. 1914-től megjárta az I. világháború hadszíntereit. A harcerekken szerzett érdemeiért több kitüntetésben részesült, vitézzé avatták. 1923 és 1927 között a Ludovika Akadémia tiszti továbbképző tanfolyamán tereptant és földrajzot oktatott, majd 1930–1931 között a budapesti honvédtisztai szabályzatismertető tanfolyamon volt tanár. 1931–1936 között a honvédelmi miniszter szárnysegédje, 1936–1938 között előbb a HM VI-4, később 4. vkf. osztály vezetője volt. 1939. január 15-től 1945-ig, az intézet megszűnéséig a magyar királyi honvéd Térképészeti Intézet parancsnoka volt. A II. világháborúban Ausztria területén esett amerikai fogságba. Hazatérte után, 1946. szeptember 1-jén nyugdíjba helyezték, 1950. szeptember 1-jén pedig még a nyugdíját is megvonták. 1951-ben családjával együtt a Heves megyei Ostoros községbe költözött. 1954 és 1966 között Szomolya község harangozója volt.

Élettörténete, elhivatottsága példaképpé tette, fényképei már két évtizede az irodám falán kitüntetett helyen függnek. Bár személyesen már nem találkozhattam vele (1967. szeptember 9-én meghalt), de sorsa felkeltette az érdeklődésem a generációja, a világháború előtti, a két világháború közötti tisztképzés rendszere, színvonala és erkölcsi hatása iránt.

Oktatási rektorhelyettesként néhány éve abban a megtiszteltetésben van részem, hogy a Ludovika, a Bolyai és a Horthy Akadémiát végzett, még élő tisztek közül azoknak, akik hatvan, hatvanöt vagy hetven éve szereztek meg oklevelüket, átadhatom a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem jubileumi gyémánt-, vas- és rubindiplomáit. Legutóbb 2010. szeptemberében a magyar királyi honvéd Ludovika Akadémiát 1935. augusztus 20-án, hetvenöt éve végzett két gyalogos hadnagynak – vitéz Szalay László nyugállományú századosnak és vitéz Szende László nyugállományú ezredesnek – adhattam át díszoklevelet.

Az ünnepségek során megtanultam tisztelni az általában 85-90 éves bajtársaim esodálatos fegyelmezettségét, tartását, magas szakmai tudását és általános műveltségét. Több jeles képviselőjünkkel – köztük a jubileumi diplomaosztók elkötelezett szervezőjével, a bajtársak összekötőjével, dr. Kakasy Gyula nyugállományú ezredessel – állandó munkakapcsolatba kerültem, sőt barátságukkal is megtiszteltek. Találkozónk, beszélgetéseink során megismertem határtalan szeretetüket és rajongásukat a haza iránt, amelyért a leg súlyosabb áldozatokat hozták: vállalták a szinte kilátástalan harcot a túlerőben lévő és jobban felszerelt támadóerők ellen, sokan elvesztették családtagjaik és szeretett bajtársaik egy részét. Többségük végigszenvedte a hadifogság embertelen éveit, majd hazatérésük után kitaszítoottság, méltánytalanság, sokszor büntetőtábor, börtön volt a részük.

Mindezek dacára büszkén vállalták tiszti múltjukat, viselték a megaláztatásokat és próbáltak alkalmazkodni a körülményekhez: a másodrendű állampolgár beszűkült lehetőségei között diplomákat szereztek, sokan közülük fontos beosztásba kerültek. Akinek sikerült elmenekülnie és egy demokratikus országban

VITÉZ SOMOGYI ENDRE

letelepedni, megállta helyét az új hazában is, sőt sokan igen komoly életutat tudhattak maguk mögött, öregbítve ezzel hírnevünket a nagyvilágban.

Kegyetlen kor, kegyetlen sorsú katonanemzedéke voltak ők. A háború beárnyékolta akadémiai éveiket – parancsnokuk köszöntőbeszédében a következőket mondta nekik: „Akadémikusok, én önöket a hősi halálra készítem fel” – és sok bajtársuk már a Hadak Útjáról szemléli a földi eseményeket. Hősi haláluk után elvették tőlük a „hősi” jelzőt, kitörölték az emléküket, és szeretteiket, bajtársaikat megbízhatatlannak, osztályidegennek bélyegezték meg.

Ez a tiszteletre méltó idős generáció hű maradt ahhoz a fogadalmához, amelyet évfolyamaik kibocsátásakor és tisztté avatásuk alkalmával tettek, amikor a kardrántás során egy szívvel és egy lélekkel kiáltották: „A hazáért mindhalálig!”.

Céлом az volt, hogy idős bajtársaink – érezve a társadalmi megbecsülést – a sors megkésett igazságszolgáltatásának tekintsék ezt a könyvet. Úgy vélem, a hősi halottak és a már eltávozottak leszármazottainak, a még köztünk élő bajtársak és családjuk számára, de mindenkinek, aki érdeklődik a korszak történelmére, a reménytelen helyzetben hazájukat hősiessé védő katonáink igaz története iránt, ez a könyv fontos ismereteket nyújthat.

Fontos, hogy a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem tisztjelölt hallgatói és a fiatal tiszti generáció elé olyan emberileg, szakmailag és erkölcsileg követendő példaképeket állítsunk, akik hazaszeretetből, hűségből, becsületből, kötelességtudatból, szakmai tudásból „jelesre vizsgáztak”.

A múlt és jelen összeér, kéz a kézben halad. Ez a könyv bemutatja azt az utat is, amelyet a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem megtett a katonai hagyományok őrzésében, ápolásában és kialakításában. Ezt az utat olyan mérföldkövek jelzik, mint a „Ludovika” névfelvétel, a Ludovika-szoboravatás, a száznapos ünnepség megtartása az Orczy-kertben, a hallgatói díszöltözet kialakítása, a tiszti eskü kardrántással történő megerősítése és az önálló Ludovika Zászlóalj megalakulása.

A honvéd tisztjelöltek őrzik, ápolják és viszik tovább a ludovikás hagyományokat; a Ludovika Zászlóalj állományában nevelkednek, Ludovika-zászlóval, csapatzászlóval és csapatjelvényel rendelkeznek.

Bízom abban, hogy az e könyvben leírtak szellemiségéből, a „tiszta forrásból” minél több mai fiatal is meríteni tud, és biztos fogódzót jelent majd számukra.

Siposné Kecskeméthy Klára

A „ludovikás” kifejezést gyerekkoromban hallottam először. Űt Édesapám az asztalnál, valami papírmunkával volt elfoglalva, talán éppen fizetés-könnyítési kérvényt írt valahová, mint mezőgazdasági gyalogmunkás. Kicsit megállt kezében a ceruza, maga elé meredt, és azt mondta: „Két peesét van a homlokomon – ludovikás és papfű”. Akkor még csak a felét értettem annak, amit mondott – nagyapám ugyanis evangélikus lelkész volt –, csak éreztem, hogy ezek a szavak valami rosszat jelentenek, mert amolyan keserűségféle áradt Édesapám hangjából. Nem volt az gyűlölet, még csak harag sem. Hála Istennek, ő maga sem táplált soha gyűlöletet a lelkében, és belénk, gyerekekbe sem ültette el ezt az érzést annak ellenére, hogy alaposan megszenvedte azt a „két peesét a homlokán”.

1944. augusztus 20-án avatták hadnaggyá a Ludovika Akadémián. Rőgtön a frontra, néhány hónap múlva pedig bolgár hadifogságba került. Innen megszabadulva, viszontagságos úton hazatérve, katonatiszt lévén, jelentkezett az új honvédségbe. Ott tette a dolgát, amivel megbízták. Szolgált egy ideig a HM-ben, később légvédelmi tüzérként a Bem Légvédelmi Tüzértiszti Iskolán megbízható kádereket tanított tüzérismeretekre. Szolgált a debreceni 39 honi önálló vegyes légvédelmi tüzérosztálynál, de rendfokozatához képest egyre méltatlanabb beosztásokban. 1953-ban, mint a mór, aki megtette kötelességét, mehetett. Megfosztották rendfokozatától, visszavonták a kitüntetéseit, és öttagú családjával együtt kitétek a lakásából. Egy teherautót kapott, hogy pakolja fel a családját és a holmiját, és menjen, ahová tud. Így kerültünk egy alföldi kisvárosba, Szarvasra, ahol a nagyapám befogadott minket a parókiára.

A másik Ludovikával kapcsolatos gyerekkori emlékem Édesanyám ragyogó arca, amikor arról mesélt nekünk, gyerekeknek, hogy micsoda örömteli várakozás töltötte el, amikor az ő fess udvarlója, az „aksúr” vasárnapi ebédre volt hivatalos hozzájuk. Hogy repesett a szíve és daadt a keble a büszkeségtől a szép, fekete pantallós kimenőruhába öltözött, jó megjelenésű fiatalember láttán, aki megérkezése után sarkát összecsapva, főhajtással és kézsókkal üdvözölte a hölgyeket. Kardját az előszobában a fogásra akasztotta, a nappaliban a fotel mellett letette a földre a sapkáját, belehelyezte a kesztyűit, és „ildomosan” társalogni kezdett.

Attól eltekintve, hogy igen szegényen éltünk – bár nekem ez sem tűnt fel igazán –, nagyon szép volt a gyerekkorom. Édesapám később – amellet, hogy családját próbálta eltartani – levelező tagozaton megszerzte második diplomáját. Gépészmérnök lett, és ebben a minőségében élte tovább az életét.

Közben én is felnőttem, megszerztem a történelemszakközépdiplomámat, és elhelyezkedtem a Hadtörténelmi Intézet és Múzeumban, ahol olyan szép munkát kaptam, amit mai napig sem untam meg. A múzeum gazdag, jelentős Fotóarchívumát bízták rám előljáróim. Dolgoztam ott egy nyugdíjas „bácsi”, egy hajdani ludovikás, aki segített a katonai tárgyú fényképek szakzerű feldolgozásában. Egyszer odatett elém egy tablóképet, és az egyik areképre mutatva megkérdezte: „Ismeri, Györgyike?” Akkor láttam először az én Édesapámat az 1944. augusztus 20-ai avatási tablóképen fiatal hadnagyként. A többi szép és számomra nagyon kivételes ludovikás képet is megismerve feltámadt bennem az érdeklődés a téma iránt, és valahogy megérintett a ludovikás szellemiség. Kiderült, hogy nagyon gazdag levéltári, könyvészeti (az országban a legteljesebb katonai szabályzatgyűjteményt őrzi a könyvtárunk, közöttük ludovikás szabályzatokat is) és muzeális anyaggal rendelkezik intézményünk a Ludovika Akadémiával kapcsolatosan. Ahogy egyre jobban elmélyültem a témában, mind vonzóbbá vált számomra, és megértettem gyerekkoromban néhány olyan epizódját, amit akkor furesállottam, mert kortársaimnál nem láttam olyat. Rájöttem, hogy a ludovikás „reggeli esuklógyakorlatok” köszöntek vissza akkor, amikor „Ébresztő, föl!” vezényszóra korán reggel ki kellett tántorognunk a jó meleg ágyból, és a rádióban sugárzott reggeli tornára bemelegítettük magunkat a napi munka előtt. Voltak „ismétlőóránk” is, mert nekünk mindig az aznapi anyagot kellett otthon átismételni, soha nem a másnapi órákra készültünk. Házi „fogdánk” is volt: amikor valami helytelen dolgot műveltünk, Édesapám beküldött a lakásnak egy sötét zugába, kaptunk egy elemlámpát és egy sámlit, és öt-tíz percig el kellett gondolkoznunk azon, mi rosszat követtünk el, és hogyan tudjuk a jövőben azt elkerülni. Szóval, Édesapám ludovikás múltjának köszönhetően ilyen „vicces” gyerekkorom volt.

Visszatérve felnőttkoromra, 1992-ben napvilágot látott első könyvem, a *Ludovika-album*. Kis, puha fedelű emlékkönyv volt, Édesapámnak és az egykori ludovikásoknak ajánlva. Akkor már biztos voltam benne, hogy

azt a peesétet, amit Édesapám emlegetett, le kell törölni a homlokukról, és megbélyegzés helyett megbecsülés illeti őket azokért az erényekért, amelyeket nagy részben ludovikás neveltetésüknek köszönhetnek.

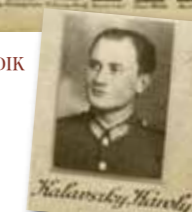
Úgyanebben az évben az a megtiszteltetés ért, hogy nagy, komplex állandó kiállítást rendezhettem az emigrációból hazatért Ludovika Múzeum és a Hadtörténelmi Múzeum közös anyagából, a Budapestre szervezett ludovikás világtalálkozó alkalmából. Munkám során sok kedves, hajdani ludovikást ismerhettem meg személyesen, akikkel azóta is kölcsönös rokonszenvvel viseltetünk egymás iránt. Szóval, szeretem a ludovikás szellemet, és remélem, hogy e könyv által másokkal is sikerül megszerettetnem. Úgy gondolom, hogy a felnövekvő nemzedékek, az ifjú honvédtisztek érdeklődésére is joggal tart számot a magyar katonai múltnak a Ludovika Akadémia által képviselt, példaadó fejezete.

Végezetül szeretnék köszönetet mondani mindazoknak a munkatársaimnak, akiknek segítségével nélkül minden igyekezetem ellenére sem sikerült volna e könyvet létrehozni. Mindenekelőtt köszönet illeti parancsnokomat, dr. Kovács Vilmos ezredes urat, hogy támogatta munkámat. Köszönöm továbbá Babucsne Tóth Orsolya, dr. Bacsoni Tamás őrnagy, dr. Bonhardt Attila ezredes, Bonhardt Edit, dr. Farkas Gyöngyi, dr. Kiss Gábor százados, dr. Kreutzer Andrea, dr. Makai Ágnes, dr. Sallay Gergely, dr. Számveber Norbert szerződéses őrnagy, Szántó Nóra, dr. Szoleczky Emese és Závodi Szilvia kedves munkatársaim készséges segítségét, akik lehetővé tették a gazdag képanyag összegyűjtését.

B. Kalavcszky Györgyi

A SZERZŐ ÉDESAPJÁNAK ARCKÉPE A TABLÓN AZ ALSÓ SORBAN JOBBRÓL A HETEDIK

I. RÉSZ

*A magyar királyi
honvéd Ludovika Akadémia
1808–1945*

MÁRIA LUDOVIKA KIRÁLYNÉ

A Ludovika Akadémia története 1808–1945

A TÖRVÉNY MEGSZÜLETÉSÉTŐL A MEGVALÓSULÁSIG 1808–1872

A magyar tisztképzés történelmi jelentőségű első törvénye, az „1808. évi VII. törvények a katonai Ludovika-akadémiáról” címen vonult be a történelembe. Az 1808. évi országgyűlés azzal a célkitűzéssel iktatta törvénybe a magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia felállítását, hogy magasan képzett, minőségi jegyekkel rendelkező tisztikar jöhessen létre.

A törvény ezzel a rendelkezéssel az ország védelmi ügyét nemcsak a jelenkor, hanem a jövő korok feladatának is szabta, illetve, hogy az új generációk tudománnyal is harcolhassanak a hazáért, nemcsak erővel. *„Midőn a karok és rendek az ország védelmi ügyét tárgyalják vala, tanácskozásait nem csupán a jelen időre, hanem a jövő korra is kiterjesztették; s hogy fiaik és utódaik nem csak erővel, hanem annál hathatóssabban tudománnyal is tudjanak haszáért, ősi alkotmányért és a felséges uralkodó házáért harcolni: Ő szent felsége iránti hódolatuk és honszerelmők érzelmeitől indítatva, önkéntes ajánlataikból jelentékeny alapot gyűjtöttek össze, melyből az országban nemzeti katonai akadémiát állítani és a hadi*

tudományokat fejleszteni lehessen. Törekvésüket a felséges császárné és királyné kiváló bőkezűségével segítette elő; Ő szent felsége, legkegyelmesebb királyunk pedig a karok és rendek óhaját kegyes helyesléssel jóváhagyta, s nehogy ez annyira hasznos intézmény létesülése halasztást szenvedjen, a katonai akadémia elhelyezésére Vácson az egykori Terézia-épületet ajándékozta; miért is a karok és rendek Ő felségök trónja körül seregelve, hálás és hódolatos lelkek érzelmeinek kifejezése mellett kérték, hogy az akadémia a felséges asszonynak a magyar nemzet iránt tanúsított szeretetének emlékét megörökítendő, Ludovikának neveztesse.”

GRÓF PÁRDÁNYI BUTTLER JÁNOS, A LUDOVIKA
AKADÉMIA LEGNAGYOBB ALAPÍTVÁNYTEVŐJE

Az uralkodó ekkor I. Ferenc (1768–1835) volt. Az akadémia névadója a kezdeményezést felkaroló Habsburg–Estei Mária Ludovika, a Habsburg–Lotaringiai-ház modern ágából származó osztrák főhercegnő, osztrák császárné, magyar és cseh királyné, I. Ferenc harmadik felesége volt. Mária Ludovika koronázási ajándékából ötvenezer forintot ajánlott fel a célra. A névadáshoz a következő szavakkal adta beleegyezését: *„Örömet ráállunk, mit felséges férjünk tesz; mert az övéhez akarjuk fűzni a mi igyekezetünket, hogy a nemzetnek használhassunk. Neveztesse tehát Ludovika Akadémiának. Nem azért, hogy adományunknak, hanem hogy a nemzethez való vonzal munkának tartsa fenn emlékezetét.”*

Gróf Buttlar János kezdeményezésére a magyar rendek nyolcszáz ezer forintot adományoztak a katonai akadémia céljára. A király a váci főnevelő intézetnek épített *Collegium Theresianum* épületét ajándékozta erre a célra.

A törvény a kétszázötvenegy adományozó listáját is közzétette. Az adományozók közül kiemelkedik puchói Marczibányai István, belső titkos tanácsos, aki Mária Ludovika királynéhoz hasonlóan szintén ötvenezer forintot ajánlott fel a nemes célra. Albert, Szászország hercege harmincezer; Jekelfalussy József királyi kamarás, Zemplén vármegye követe; Károly Ambrus esztergomi érsek, országprímás; illésházai gróf Illésházy István kamarás, Liptó és Trenesén vármegyék örökös főispánja húsz-húszezer; gróf Beleznay Sámuel királyi kamarás pedig tizennégyezer forintot adott.

Az 1808. évi VII. törvényekkel rendelkezett ugyan a *Ludoviceum* megalapításáról, de akkor az intézmény ténylegesen még nem jött létre. Volt azonban rá szentesített törvény, az intézmény működtetéséhez szükséges anyagi fedezet, és megvolt az elhelyezésre kijelölt épület is. A törvény rendelkezése szerint 1809. október 1-jén indult volna az oktatás, mégis csaknem hét évtized telt el addig, amíg a magyar tisztképzés végül ténylegesen elkezdődött...

Az évek során József nádor többször megpróbálta beindítani az akadémia működését, de az adományok a pénz devalvációja következtében elfolytak, úgyhogy 1825–1827-ben újra fel kellett tölteni a pénzalapokat. Bonyolította a helyzetet, hogy a rendek most már ahhoz is ragaszkodtak, hogy ne csak magyar, hanem *magyar nyelvű* tisztképzés legyen – korábban ugyanis latinul és németül folyt az oktatás –, de ebbe az udvar semmilyen módon nem volt hajlandó beleegyezni.

A váci Theresianum épülete is alkalmatlannak bizonyult akadémiai célokra, annak ellenére, hogy Kámánházy László váci püspök az akadémia ajándékozott egy nyolcholdnyi telket, hogy az akadémia, a kiszolgáló épületek és a gyakorlóterület megfelelő területen helyezkedjen el.

„A Ludovika katonai akadémia haladéktalan fölállításáról” szóló 1827. évi XVII. törvényekkel rendelkezett a Theresianum váci épületének jó pénzügyi kondíciókkal történő eladásáról és a magyar katonai akadémia Pesten való felállításáról. A törvények első paragrafusa így hangzik: „*Hogy az említett akadémia, mivel tetteles alapja elegendőképen megvan, minden további késedelem nélkül Pest váro-*

A LUDOVIKA AKADÉMIA ALAPÍTVÁNYI KÖNYVÉNEK CÍMLAPJA

JÓZSEF FŐHERCEG, MAGYARORSZÁG NÁDORA, A LUDOVICEUM FŐIGAZGATÓJA

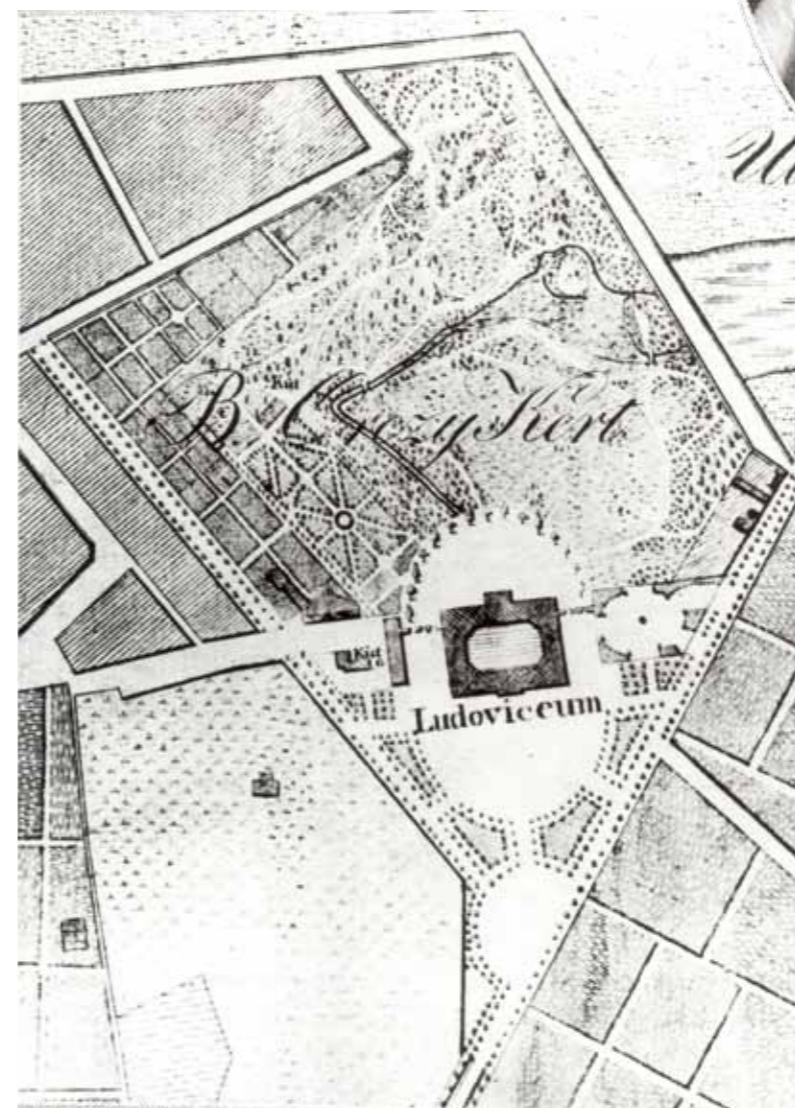

sában álltassék föl; a hajdani Teréziánium vácsi épülete pedig, mely annak helyiségeül volt szánva, minden hozzá tartozó alapokkal együtt az akadémia alapjának gyarapítására minél gyümölcsözőbben adassék el.”

A váci ingatlant 1829-ben bérbe adták, ezzel véget ért a váci Ludoviceum korszaka. Az eladásból származó pénzből, valamint az akadémia céljaira addig befolyt adományokból megvásárolták az Orczy-családtól a Pesten lévő, 65 815 négyszögöl területű Orczy-kertet. A Ludovika Akadémia létesítése azonban itt is nehézségbe ütközött, mert a telek több helyen kiegészítésre szorult. Az Orczy-kert és az Üllői út között fekvő 10 506 négyszögölnyi területet Pest szabad királyi város végül 1829-ben átengedte az akadémia számára, a telek további kiegészítésére pedig Festetics Antal kamarás is átengedte a kertjét. Ekkor kezdődhetek el az

BÁRÓ ORCZY LŐRINC

A LUDOVICEUM ALAPRAJZA A XIX. SZÁZAD KÖZÉPÉN

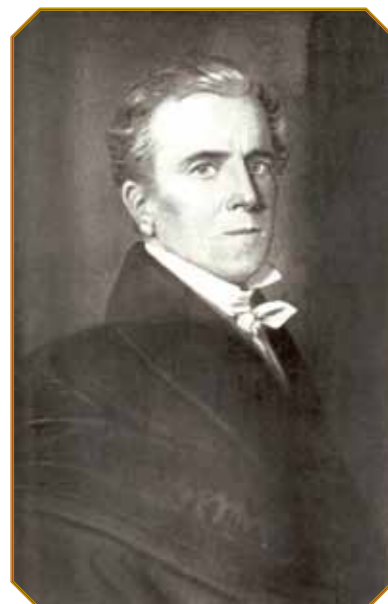
építési munkálatok, ugyanis a telken nem volt alkalmas épület.

Az építési munkálatok Pollack Mihály, a kor nagyíró építésze vezetésével indultak meg, a folyamatos pénzhiányt újabb és újabb alapítványokkal pótolták. A pesti Orczy-kertben a katonai iskola épületének alapkövetéltelére 1830. június 28-án került sor, és 1836-ra elkészült a Ludovika Akadémia végleges épülete is.

A tisztképzés megkezdésének ezt követő fő akadálya a magyar mint oktatási nyelv tilalma volt. A magyar rendek azt követelték, hogy a tanárok magyarul tanítsanak az akadémia, azaz a tisztképzés magyar nyelvű legyen. E kérdés feletti vita évről évre elődázta az intézet megnyitását. Az udvarnak, a császári kormánynak és az Udvari Haditanácsnak mindig sikerült akadályt gördítenie a pesti Ludoviceum működésének megkezdése elé.

Az épület éveken keresztül üresen állt, kivéve azt az időszakot, amikor 1838-ban, a nagy pesti árvíz után árvízkárosultakat helyeztek el benne. Ide menekítették a Nemzeti Múzeum nagy értékű gyűjteményét is. Amikor felépült a Nemzeti Múzeum, újra kihasználatlanul maradt az épület. Kossuth Lajos és Széchenyi István is felvetette a létesítmény műegyetemként való működésének gondolatát.

POLLACK MIHÁLY,
AZ AKADÉMIA ÉPÍTÉSZE

A *Pesti Hírlap* 1843. augusztus 3-i számában Kossuth Lajos a következőket írta: „35 év mult el; és a Ludovicea megnyitva még sincs! És talán új 35 év mulhat el, s a Ludovicea megnyitva még sem lesz; ha a mult két országgyűlés tanúsítása szerint csak egy oly elnek feláldozásával nyitathatnék meg, mely ezerszerre becsesebb, mint az intézet, melynek falai Pest városa délkeleti részén őrt állni látszanak, hogy a főváros az üllői-út homlokából ki ne szaladjon.”

Ugyanebben a számban, a „Polytechnicumot!” című vezércikkében azt javasolta, hogy a jórészt üresen álló épületet átmenetileg a magyar mérnökképzés céljára hasznosítsák: „...ne hagyjuk a Ludoviceát ridegen, haszonvértelenül vesztégetni, hanem addig is, míg a katonai intézetek létesítésének órája ütne, használjuk azt a nemzet legsürgetőbb szükségéi egyikének fedezésére, s alakítsuk át Polytechnicum intézetté!!”

1848 hozta meg a fordulatot: a katonai oktatás megszervezését az 1848/1849-es forradalom és szabadságharc idején kezdték meg a Ludovikán. 1849. január 7-én történt meg a Magyar Hadi Főtanoda ünnepélyes megnyitása. Petzelt József alezredes, aligazgató megnyitóbeszédében a következőket mondta:

„Szeretett fiaim!
Üdvözöllek benneteket, szeretett honunk reményvirágait! Fogadjátok atyái üdvözlőletemet fíui bizodalommal.

A hon titeket választott a számos megkeresők között, hogy jótétemnyeinek legdusabb ajándékaival halmozzon el. Tőletek kívánja meg, hogy legyetek önvédelmi képességének, legyőzhetetlen erejének külfelé, s bensőleg rendíthetetlen biztosságának jövő gyámolai. Reátok építi a hon, legbüszkébb reményeit s legmerészebb kívánatait. Titeket kell látni a honnak merész hőssé, híven gondoskodó és szakavatott vezetőkké felnőve, kikre erejét és leghatalmasabb eszközeit okos és reménydus alkalmazás végett bízni akarja, s kitől megvárja legkevésbé sem veszélyeztetett folytonos fennállásának erős védelmét”.

Beszédében azt is taglalta, hogy milyen „tágasra terjed ki a hadtudomány mezeje”: „A had többé nem csupán nyers összeütközése a legvadabb szenvedélyek izzó tüzében aczélezott erőknél, nem egyszerű öldöklés és gyilkolás, nemesak bátorság kifolyása, nem ezerszeresített magányharcz ököl ököl ellen, homlok homlok ellen. A had jelenleg a legnagyobb, legnehezebb politico-mechanicai számfeladattá lón, mellynél megkívántatik saját és az ellenséges hatalom erejét megismerni, elhelyezni, alkalmazni... A hadban, mint a mesterségben a fegyvernek és anyagaiknak tulajdonsága ismeretes legyen.”

A tanítás azonban most sem kezdődött meg. Windisch-Grätz herceg a császári sereg élén bevonult a fővárosba, és a megszálló osztrák katonai hatóságok január 17-én betiltották az intézmény működését. A pesti Magyar Hadi Főtanoda további sorsa és története szomorúan alakult: felszerelését lefoglalták, az épületet pedig katonai kórházzá alakították át.

A MAGYAR HADI FŐTANODA
NÖVENDÉKEINEK TERVEZETT
DÍSZEGYENRUHÁJA

A LUDOVICEUM PARK FELŐLI OLDALA
AZ 1850-ES ÉVEKBEN

Arra a kérdésre, hogy a szabadságharc leverésétől a kiegyezésig terjedő időszakban miért nem indult meg az eredeti rendeltetés szerinti működés, nyilvánvaló magyarázatot ad a bécsi abszolutisztikus kormányzás. Az épület és a Ludovika-alap felett az osztrák hatóságok rendelkeztek. 1860. június 12-én a pest-budai katonai város- és várparancsnokság átadta a városnak az Orczy-kert azon részeit, amelyeket katonai célokra nem vettek igénybe.

A magyar tisztképzés intézményének újraindulására két évized múlva, a dualizmus idején került sor. A magyar tisztképzés megindításának politikai feltételeit az 1867 után a kiegyezéssel helyreállított alkotmányosság, a magyar honvédség, annak magyar minisztériuma teremtette meg. Az új magyar királyi honvédség jól képzett magyar tisztikart kívánt. Így keltette új életre a lehetőség és a szükség találkozása a Ludovika Akadémiát, amely 1872 novemberében végre megnyitotta kapuit a jövő magyar tisztjei előtt.

Az 1872. évi XVI. törvény cikk első paragrafusa elrendelte a magyar királyi honvédségi akadémia, a Ludovika felállítását: „Az 1808. évi VII. és 1827-dik évi XVII. törvény cikkek értelmében Pesten fölláttatni rendelt magyar katonai intézet »mint magyar királyi honvédségi akadémia állittatik föl, és Ludovika-Akadémia nevet fog viselni.«”

Ezzel végre megvalósult a magyar nemzetnek az a régen óhajtott vágya, hogy a magyar ifjakat a magyar honvédség számára, magyar nyelven képezzék tisztekké.

A HALLGATÓK KORA 1872–1883

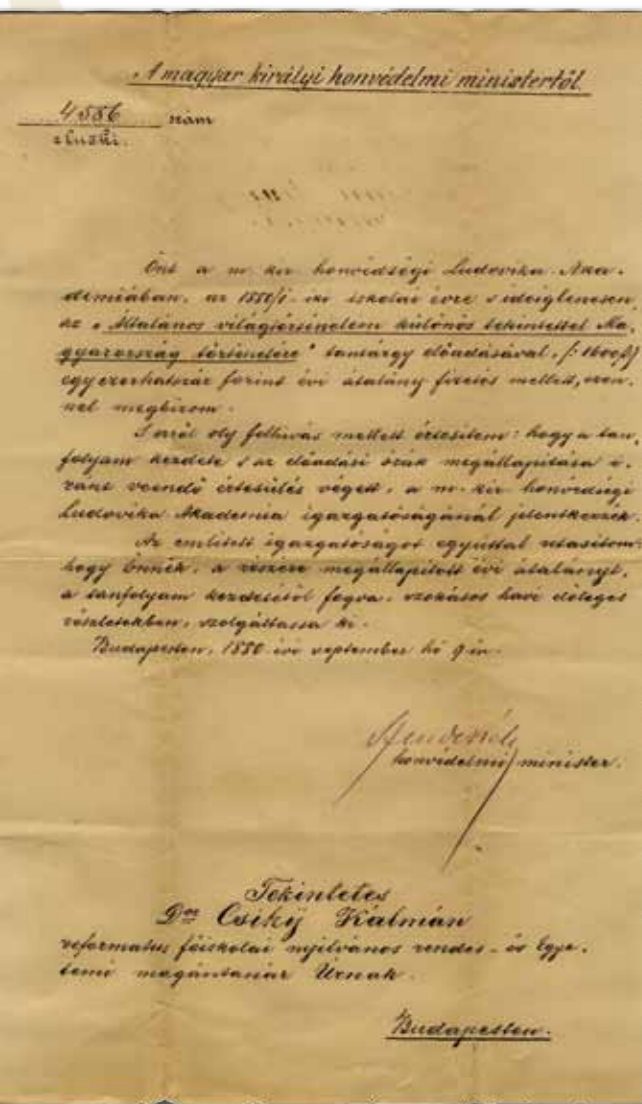
A Ludovika Akadémia megalakulásától egészen a megszűnéséig *akadémia* elnevezéssel működött, ami – az akadémia szó legáltalánosabb értelmében – főiskolai jellegű felsőbb szakiskolát feltételez. A gyakorlatban azonban három, egymástól lényegesen eltérő időszakra lehet osztani a Ludovika hetvenhárom éves történetét a szerint, hogy milyen rendeltetéssel, oktatási rendszerrel és képzési szinttel működött.

A Ludovika Akadémia felállításáról szóló 1872. évi XVI. törvény cikk második paragrafusában így fogalmaz: „Ezen akadémia rendeltetése, hogy abban egyfelől önkényt jelentkező hadapródok a honvédség keretei részére alkalmas tisztek képeztesse, másfelől szolgálatban levő kitűnő honvédtiszteknek alkalom nyújtassék, a hadtudományoknak a magasabb fokozatu szolgálatnál igényelt ágaiban magukat tovább képezhetni.”

Ehhez képest ezen akadémiában kettős tanfolyam rendszere-sítették, u. m.:

- a) tisztképző tanfolyam, és
- b) felsőbb tiszti tanfolyam.”

A 1872. évi XVI. törvény cikk harmadik paragrafusában rendelkezett az intézet vezetéséről, a tanári állomány kinevezéséről, valamint a többi személyzetről. Az intézetet igazgató vezette, aki mellé aligazgatót rendeltek. Mindkettőjüket a honvédelmi miniszter meghallgatása után és ellenjegyzése mellett, az ural-
kodó nevezte ki.

DR. CSIKY KÁLMÁN TANÁRI KINEVEZÉSE A LUDOVIKA AKADÉMIÁRA, 1880. SZEPTEMBER 9

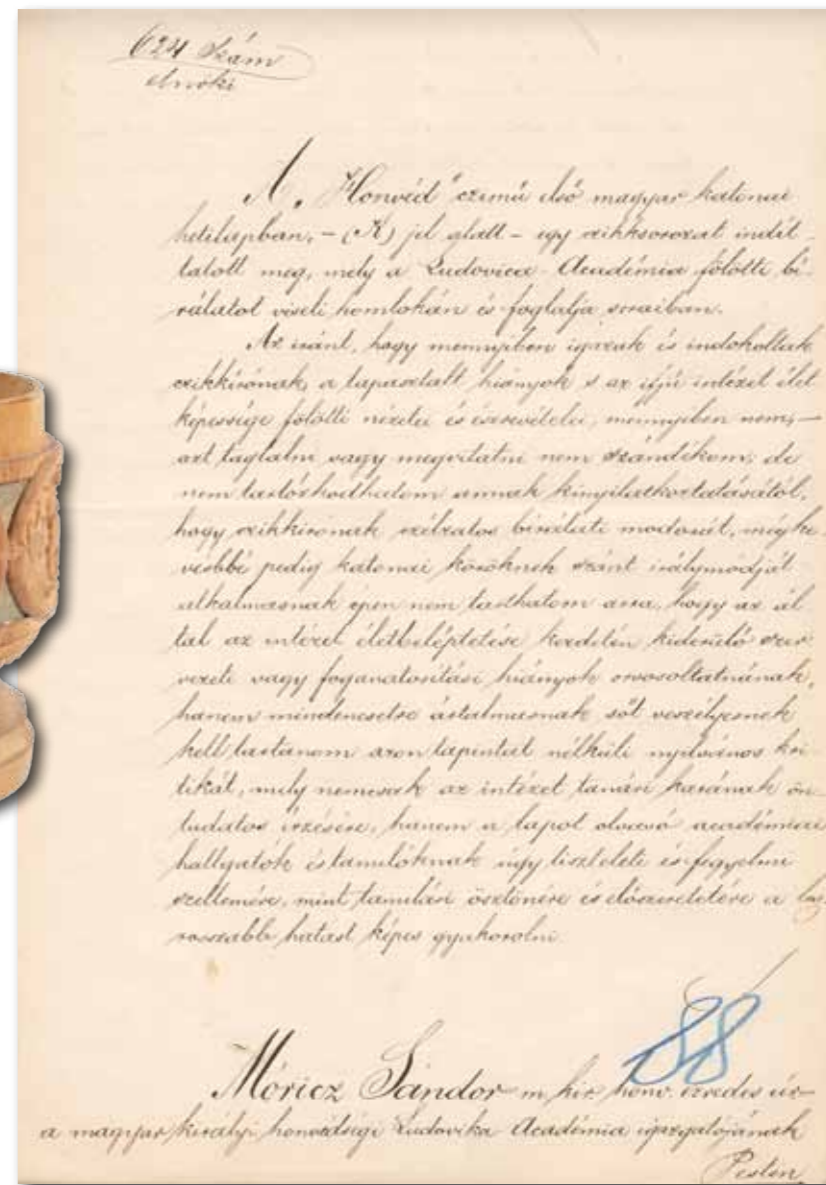

A tanárokként foglalkoztatott törzstiszteket és polgári tanárokat a honvédelmi miniszter meghallgatása és ellenjegyzése után nevezték ki. A törvény betűje szerint: „Az intézet egy igazgató vezetésével áll, ki mellé egy aligazgató rendeltek. Mindkettőjüket a honvédelmi miniszter meghallgatása után és ellenjegyzése mellett, Ő Felsége nevezi ki.

A tanároknak netalán alkalmazandó törzstisztek, valamint a polgári rendű tanárok hasonlóan Ő Felsége által, a honvédelmi miniszter meghallgatása után és ellenjegyzése mellett neveztetnek ki, – míg a többi tanítószemélyzetnek, századosi fokozattól lefelé, valamint a polgári rendű tanítóknak –, végre a kezelő és szolgáló személyzetnek kinevezése a honvédelmi minisztert illeti.”

Az intézet fenntartására szükséges kiadásokat a honvédelmi miniszter költségvetésébe tették, aki az országgyűlésnek évenként volt köteles jelenteni az intézetről. A negyedik paragrafus így rendelkezik erről: „Az intézet fenntartására szükséges kiadások, valamint az intézeti alap saját jövedelme mint fedezet a honvédelmi miniszter költségvetésébe veendő fel, a ki – a szárszámadások előterjesztésével – egyúttal az intézet állapotáról is az országgyűlésnek évenként jelentést tesz.”

A magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia első igazgatója Móricz Sándor ezredes volt. Az akadémia első tiszti- és tanári kara az 1872/1873-as tanévben: Móritz Sándor ezredes, igazgató; Forinyák Gyula lovassági őrnagy, aligazgató; Ujhelyi Béla főhadnagy, segéd-tiszt; Pécsujfalusi Péchy Mihály főhadnagy, ideiglenes gondnok; Oderszky Sándor főhadnagy, kezelőtiszt; dr. Csajághy Béla dandárorvos. – Tanárok: Bassarabits Sándor őrnagy, Bulyovszky Károly, Bydeskuthy Aladár, Kápolnai Pauer István századosok, Novák Lajos, báró Splényi Ödön, Geőcze István főhadnagysok. Az intézménynek ideiglenes, kiegészítő és polgári tanárai is voltak.

A HONVÉDELMI MINISZTERIUM MÓRICZ SÁNDORNAK, A HONVÉD CÍMŰ HETILAPBAN MEGJELENT CIKKÉRE ÍRT VÁLASZLEVELE

BALRA: MÓRICZ SÁNDOR EZREDESNEK, A LUDOVIKA AKADÉMIA ELSŐ IGAZGATÓJÁNAK KÉZI FARAGÁSA 1856-BÓL

nelem, természettudományok, természet-, vegy-és eróműtan;

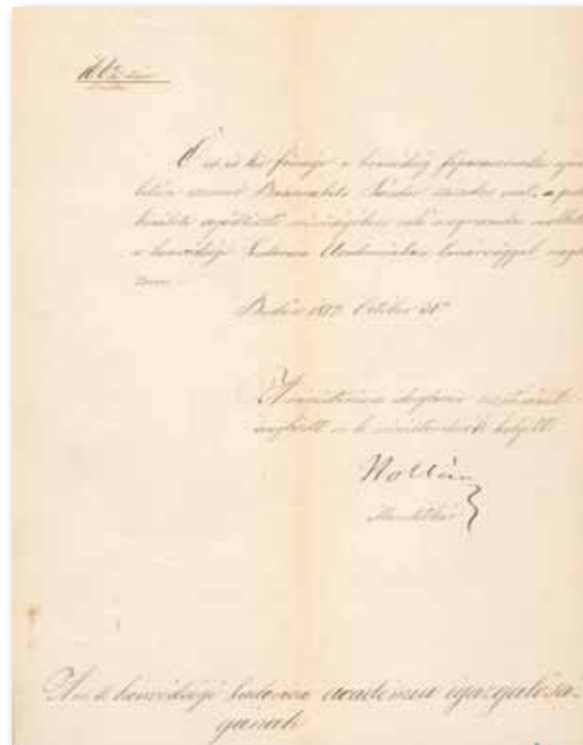
3. Nyelvkismeret: német és horvát nyelv;

4. Testgyakorlatok: fegyvergyakorlat, céllövés, tornáztatás, vívás, úszás;

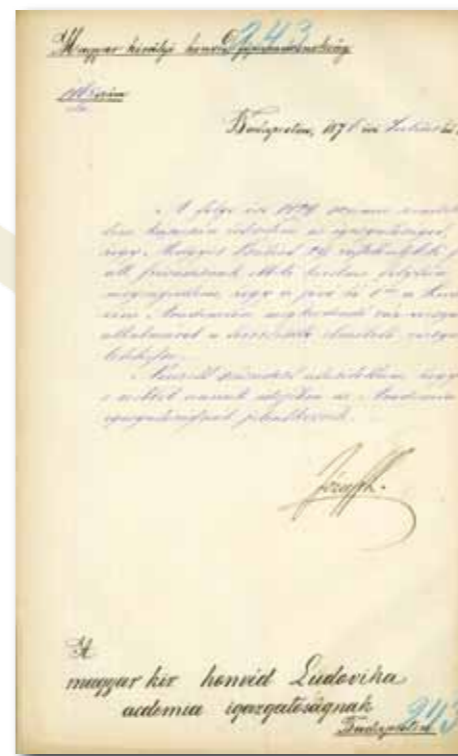
A lovas hadapródok számára: lovak külseje, betegségei; lovak vasalása, ápolása, továbbá a lovaglás.

A vizsgák eredményeit 'jeles', 'jó' és 'ki nem elégtő' fokozatokkal különböztették meg. Az évről-évről végzett hallgatókat a tényleges állományban hadapród-tiszthelyettesekké, a jókat hadapródokká nevezték ki. A 'jeles' eredménnyel zárókat üresedés esetén hadnagyi rangfokozatba soron kívül léptethették elő.

A felsőbb tiszti tanfolyam tantárgyai a következők voltak: hadseregszervezés, harcászat, hadászat, hadi földleírás, tereptan, terepraiz és terepmegbírálás, fegyvertan, erődítéstan, segédtszti és vezérkari szolgálat, hadtörvénykezés, valamint a hadviselésnél érintett nemzetközi jogok és viszonyok, jogtudomány, francia vagy horvát nyelv. A 'jeles' vagy 'jó' eredménnyel végzett hallgatókat segédtszti, esetleg vezérkari szolgálatra és tanári helyeken alkalmazták. A 'jelesen' végzettek soron kívüli előléptetésre is igényt tarthattak. A 'nem kielégítő' eredménnyel végzetteket rendes csapat-szolgálatra alkalmazták.

BASSARABITS SÁNDOR SZÁZADOS TANÁRI KINEVEZÉSE A LUDOVIKA AKADEMLÁRA, 1872. OKTÓBER 1.

A HONVÉD FŐPARANCSNOK RENDELETE ÉS UTASÍTÁSA MEDGYES BALINT TÖRZSTISZTI TANFOLYAM VIZSGÁN VALÓ MEGJELENÉSÉRŐL, 1876. JÚLIUS 19.

A HONVÉD FŐPARANCSNOKSÁG RENDELETE AZ 1876. ÉVI ZÁRÓVIZSGÁKRA VONATKOZÓAN

AZ 1880/81-ES ÉVI TÖRZSTISZTI TANFOLYAMOT VÉGZETT PERCZEL JÓZSEF SZÁZADOS MINŐSÍTÉSE, 1881.

Vizsgajegyzőkönyv

39 vizsgabizottsági által megválasztott írásos minősítés

Dorogny		Vungváros		Szentmihály		Ócsa		Kőváros		Tatabánya	
Nyelv	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
Matematika	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
Algebra	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
Geometria	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
Levegőtani	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
Algebra	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
Geometria	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
Levegőtani	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
Algebra	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
Geometria	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
Levegőtani	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
Algebra	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
Geometria	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
Levegőtani	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
Algebra	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
Geometria	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
Levegőtani	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
Algebra	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
Geometria	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles
Levegőtani	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles	jeles

VIZSGAJEGYZŐKÖNYV, 1872. NOVEMBER 9.

Az első év tapasztalatai alapján átszervezték a képzést az akadémián, és az 1873/1874-es tanévtől kezdődően már előkészítő, általános tisztképző és tiszti tanfolyam kezdte meg működését.

Az iskola szakmai előadásokból felépülő, nyolc-tíz hónapos tanfolyamokat szervezett. Az előkészítő tanfolyam a kerületi parancsnokságok fennhatósága alatt korábban működött, szabadságolt állományú (mai szóhasználattal: tartalékos) tisztképző tanfolyamok helyett alakult. Ennek sikeres elvégzése után pályázni lehetett a tisztképző tanfolyamra.

A tisztképző tanfolyamot olyan önként jelentkező, a hadköteles kort már betöltött, sorkatonai idejüket részben vagy egészben már leszolgált ifjak részére szervezték, akik a honvédség tisztjei kívántak lenni. Ennek elvégzése után a három legjobb eredményt elért hallgatót hadnaggyá, a többit pedig hadapród tiszt helyettesé nevezték ki.

A harmadikat, a tiszti tanfolyamot a tetteges (mai szóhasználattal: tényleges) állományú tisztek számára szervezték, akik a katonatiszti pályát élethivatásuknak választották, és legalább kétéves csapat-szolgálatot teljesítettek, továbbá kiváló minősítéssel rendelkeztek, és a hadi tudományok terén magasabb képzettségre kívántak szert tenni.

Az oktatás átszervezését már Edelenyi (Reindl) Lipót ezredes irányította, aki 1877-ig volt az akadémia igazgatója. Őt pécsújfalusi Péchy Ede tábornok követte, majd 1880-ban jassenovai Bassarabits Sándor ezredes nevezte ki igazgatóvá. Őt 1881-ben Szabó József tábornok követte a sorban.

Az alaptanfolyamok mellett időlegesen más egyéb tanfolyamokat is tartottak. Ilyen volt például a törzstiszti és az 1877/78-as tanévben indított táborszásvezető-tanfolyam.

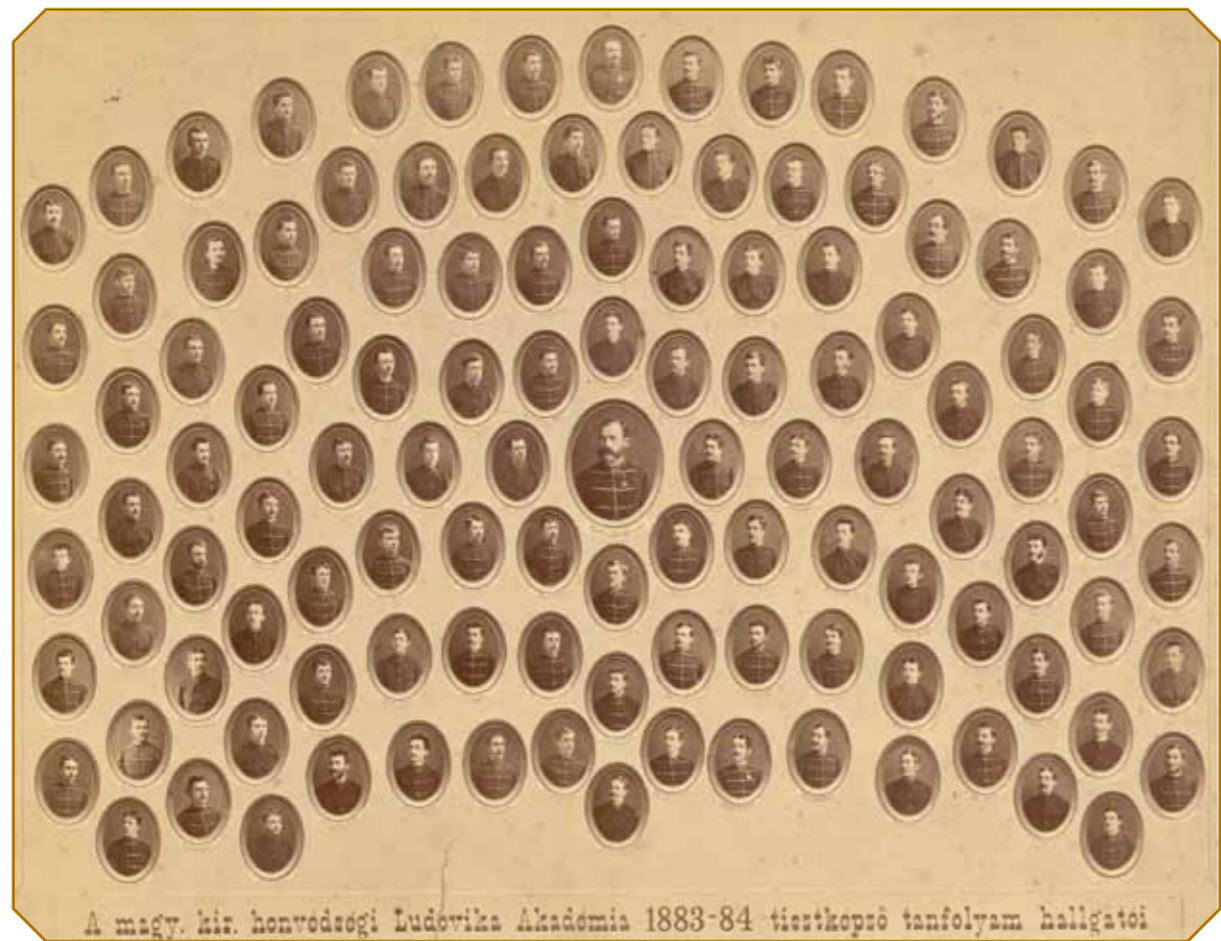

A Ludovika Akadémián tíz évig folyt ilyen rendszerű képzés, illetve továbbképzés. A Ludovika olyan tisztképző intézetként működött, ahol a katonai szolgálat legalapvetőbb követelményeinek kiművelése volt a cél.

Az indulásnál – mint általában minden kezdetnél – a Ludovikán is jelentkeztek nehézségek. Az első, kísérleti évben nem akadt elég jelentkező, nem volt népszerű a tiszti pálya. Hiányoztak a magyar nyelvű tankönyvek és tansegédletek. Nyelvi nehézségek adódtak abból is, hogy nem alakultak még ki a magyar katonai műszavak, és a honvéd tisztikar nagy része sem beszélte kellő jártassággal a hivatalos magyar nyelvet. Ez mind hátrányosan befolyásolta a képzést. A jelentkezők száma is elmaradt a várakozástól, jóval kevesebb volt, mint azt a hadvezetés tervezte. Hogy a rendelkezésre álló helyek ne maradjanak kihasználatlanul, a magyar királyi honvéd Főparancsnokság körlevélben rendelte el, hogy az egyes csapatokból kik jelentkezzenek a „hadiiskolába”.

Az intézményben szolgáló tisztek úttörő szerepet játszottak a magyar katonai szakirodalom megteremtésében. Ezt a törekvést szolgálta az 1873 novemberében megjelent első katonai tudományos szakfolyóirat, a *Ludovica Academia Közlönye*.

A NÖVENDEKEK KORA 1883–1897

Az 1883/84-es tisztképző tanfolyam hallgatói (Fotó: Bülch Ágoston)

Az 1883. évi XXXIV. törvények módosította és átalakította a magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia szervezetét, amellyel nagy lépéssel haladt előre a tisztképzés ügye. A törvény megszületésével új korszak kezdődött a magyar tisztképzés történetében, az akadémia ténylegesen is olyan katonai nevelő intézettel vált, amely a legkorszerűbb hadtudományi ismeretek oktatása mellett a hazafias nevelést is biztosította.

Az 1883. évi XXXIV. törvények első paragrafusa módosította a magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia képzési rendszerét: „Ezen akadémiában eszentul hármastanfolyam rendszeresítettik; jelesen: a) tényleges állománybeli tisztképző tanfolyam; b) szabadságolt állománybeli tisztképző tanfolyam; c) felsőbb tiszti tanfolyam.”

A megfogalmazásban ismét *tanfolyam* kifejezés szerepel ugyan, de az a) pontban említett tényleges állománybeli tisztképző tanfolyam valójában egy négy évfolyamos iskola, amelyre évenként hatvan, a hadköteles kort még el nem ért, 14–16 éves növendéket vettek fel. A hatvanból harminc magánalapítványok, húsz félfizetéses, tíz pedig – beleértve a horvát és szláv ifjakat is – állami költségen tanult. Az iskola sikeres elvégzése után ezeket az ifjakat hadapródokká nevezték ki. Ezzel az átszervezéssel a Ludovika Akadémia lényegében *középfokú katonai nevelőintézet* alakult, ami a korabeli császári királyi hadapródiskoláknak felelt meg. A tanterv is a közös hadseregbeli hadapródiskolákéhoz volt hasonló, de figyelembe vette a honvédség sajátosságait. A tantárgyak között általános műveltségi, katonai szakismereteket nyújtó elméleti és gyakorlati tárgyak szerepeltek. A tanulmányi év elméleti (október 1. – június 10.) és gyakorlati (június 10. – augusztus 10.) időszakból állt. A tanévet évfolyamonként záróvizsgálattal fejezték be. Az akadémia napi életét a szolgálati és házirend előírásainak megfelelően szervezték. Teljes ellátású, bentlakásos nevelőintézet volt. A növendékek egészségi ellátásáról és orvosi kezeléséről is gondoskodtak.

Különös gondot fordítottak a növendékek általános emberi nevelésére. A tanulók olyan erkölcsi, magatartásbeli és viselkedési normák szerint éltek az akadémián, amelyek megtartásával a katonatiszti pálya rangját a korábbiakhoz képest magasabbra emelték. A léha, könnyelmű, duhajkodó katonatiszteszmény helyébe a feddhetetlen erkölcsű, jó modorú, illemtudó, magas szintű szaktudással rendelkező férfieszményt állították.

A negyedik évfolyam végeztével ünnepélyes keretek között avatták fel a növendékeket. A két legjobb tanulót az uralkodó hadnaggyá, a 'jeles' és 'jón' eredménnyel végzőket a honvédelmi miniszter hadapród-tiszthelyettessé és hadapróddá, a 'jó' eredményt elérőket a honvéd Főparancsnokság címzetes őrmesterekké, az 'elégéseket' címzetes tizedessekké léptette elő. Ez a rendszer 1892-ben módosult, ekkor a honvédelmi miniszter minden sikeresen végző növendéket hadapród-tiszthelyettessé nevezett ki.

Az 1883. évi XXXIV. törvények harmadik paragrafusa szerint a szabadságolt állománybeli tisztképző tanfolyam időtartama egy év; ide a már besorozott és ott önként jelentkező vagy az 1871. évi VI. törvények alapján behívandó honvédeket képezték ki.

A felsőbb tiszti tanfolyam képzési köre a törvény szerint nem változott. Erről így szólt a negyedik pa-

SZURMAY SÁNDOR ŐRMESTER,
A TISZTKÉPZŐ TANFOLYAM HALLGATÓJA.
MINT TANFOLYAMELSŐT, 1884. AUGUSZTUS 19-ÉN
HADNAGGYÁ NEVEZTÉK KI. KATONAI PÁLYÁJA SORÁN
ELÉRTE AZ ELÉRHETŐ LEGNAGYOBB BEOSZTÁSOKAT
ÉS KITÜNTETÉSEKET
(Fotó: Bülch Ágoston)

PÁLFFY IMRE NÖVENDEK KINEVEZÉSE HADAPRÓDDÁ,
1888. AUGUSZTUS 17-ÉN

A LUDOVIKA AKADÉMIA NÖVENDEKEINEK
EGYENRUHÁJA 1886-BAN

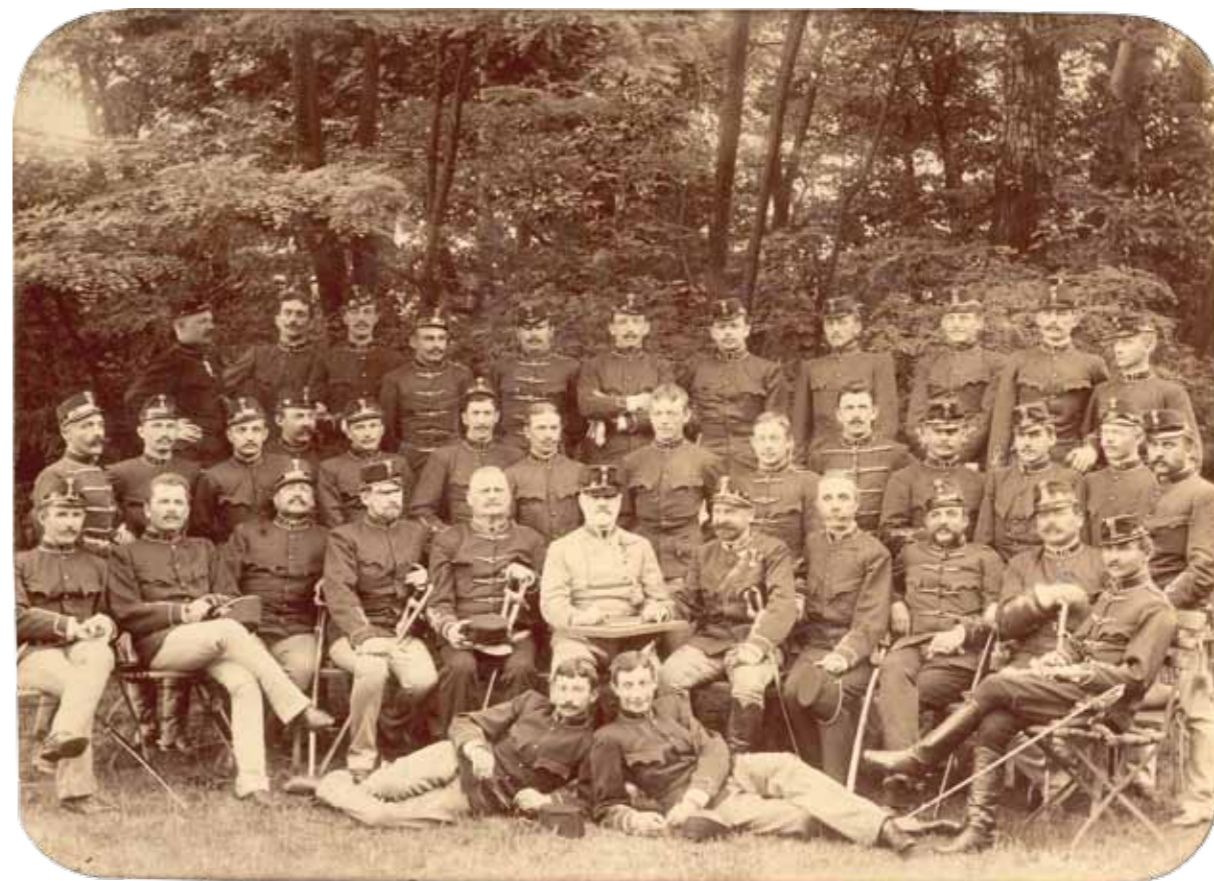
ragrafus: „A felsőbb tiszti tanfolyam jövőre is azon czélből tartatik fenn, hogy a szolgálatban álló honvédtisztek, a hadi tudományoknak a magasabb fokozatu szolgálattételnél igényelt áraiban, magukat tovább képezhessék.”

Az akadémia oktatási rendszerének átszervezése miatt az épület már szűknek bizonyult a tényleges és tartalékos tisztek képzéséhez, illetve egyéb tanfolyam befogadásához. Tantermekre, hálótermekre, étkezdére, társalgóra, zene- és táncoktatásra alkalmas termekre, rajzteremre, torna- és vívóteremre, gyengélkedőre, raktárakra, szertárakra, fürdőre, a tanári és kiszolgáló állomány számára pedig tanári szobákra, irodákra volt szükség. Létfonosságúvá vált egy új épület felépítése, amely az 1886/1887-es tanévre készült el. Ezt követően a régi épületben a tényleges tisztjelöltek képzése folyt, az újban pedig a többi tanfolyam működött.

Az új rendszerű képzésben részt vevőket a *növendék* megnevezés illette, az intézmény vezetőjének *igazgató*, 1890-től *parancsnok* volt a megnevezése, és tábornok vagy magasabb rendfokozatú törzstiszt tölthette be a beosztást. A parancsnok felelt a növendékek szellemi és testi neveléséért, felügyelte az elméleti és gyakorlati képzést, biztosította a katonai és hazafias szellemiséget az intézmény falai között. Az új rendszerű akadémia első parancsnoka nemesságoti Szvetics József ezredes (1883–1895) volt. A növendékek nevelését és oktatását továbbra is katonai és polgári tanárok végezték. Szerződéses tanárok oktatták a zenét, a táncot, az éneket és a gyorsírást. Az akadémia működését az igazgatósághoz tartozó közigazgatási, gazdasági és egészségügyi szolgálat biztosította.

Az első tisztavatást 1887. augusztus 20-án tartották meg. Később az avatásokat – alkalmazkodva a Monarchia szokásaihoz – augusztus 18-án, I. Ferenc József király születésnapján rendezték meg.

Az 1889. évi VI. törvények megszüntette azt a visszasságot, hogy a Ludovika Akadémia végzett növendékeit előbb a közös hadsereghez sorozzák be, és oda nevezik ki őket hadapróddá, és csak onnan

A TANÁRI KAR ÉS A HALLGATÓK CSOPORTJA 1895. JÚNIUS 11-ÉN. KÖZÉPEN ÜL SZVETICS JÓZSEF PARANCSNOK

helyezzék át a honvédséghez, mert elrendelte a végzett növendékek közvetlenül a honvédséghez történő besorozását. A törvény tizenhetedik paragrafusának g) pontja szerint a honvédség kiegészítettik: „a Ludovika-akadémia végzett növendékeinek besorozása által, az 1883. évi XXXIV. törvények alapján.”

Ennek ellenére (a későbbi években is) szinte minden évfolyamból két-három főt a közös haderőhöz avattak. A huszonegyedik paragrafus szerint: „A katonai képző-intézetek végzett növendékeinek besorozása a közös hadseregbe (hadi tengerészetbe), illetőleg a honvédségbe, a katonai hatóságok által az e részben fennálló külön szabályok értelmében eszközöltetik.

A honvédségi Ludovika-akadémiában kiképzett növendékeknek az intézetből való kilépése napjától számítandó tényleges szolgálati kötelezettsége a honvédség állományában ugyanezen határozatok szerint szabályoztatik.”

Az 1890. évi XXIII. törvények második paragrafusa az akadémia rendeltetéséről és rendszeresített tanfolyamairól a következők szerint rendelkezett: „A m. kir. honvédségi Ludovika-akadémia rendeltetése, hogy abban egyfelől a hadköteles korba még be nem lépett önként jelentkező ifjak tényleges állományu honvédtisztekké, illetőleg tisztekké képeztesse; másfelől, hogy tényleges állományu honvédtisztek a hadi tudományoknak a magasabb fokozatu szolgálattételnél igényelt ágaiban magukat tovább képezhessék.

3. § Ezen rendeltetéshez képest a m. kir. honvédségi Ludovika-akadémiában két tanfolyam rendszeresítettik;

- jelesen:
- a) tisztképző tanfolyam és
- b) felsőbb tiszti tanfolyam.”

A törvény megszüntette a szabadságot állományú tiszti tanfolyamot, csak a tisztképző tanfolyamot és a felsőbb tiszti tanfolyamot tartotta fenn.

A Ludovika Akadémia tisztképző tanfolyama a magyar ifjakat csak a magyar királyi honvédség számára nevelte tisztekké; a közös hadsereg számára a közös hadsereg nevelő- és képzőintézetei képeztek továbbra is magyar tiszteket.

Az 1890. évi XXIII. törvénycikk további változásokat hozott: többek között parancsnokot és parancsnokhelyettest állított a Ludovika Akadémia élére. Erről így rendelkezett a hatodik paragrafus: „A Ludovika-akadémia egy parancsnok vezetése alatt áll, a ki mellé egy parancsnok-helyettes adatik.

A parancsnokot és parancsnok-helyettest, valamint a tanárokat is, a mennyiben ilyenekül törzstisztek alkalmazhatnak, a honvédelmi miniszter előterjesztésére ő Felsége; a mennyiben pedig századosi vagy ennél alsóbb rendfokozatu tisztek a vagy polgári egyének alkalmazhatnak, a honvédelmi miniszter nevezi ki.”

JAPÁN TISZTI KÜLDÖTTSÉG LÁTOGATÁSA AZ AKADÉMIÁN, 1890 KÖRÜL

1895. szeptember 1-jétől Csesznák Benő ezredes vette át az intézet vezetését. Megszüntette az évfolyam szerinti századrendszert, ehelyett három gyalogszázadot és egy lovasszakaszt alkottak a növendékek vegyesen, arányosan. A századokat egy-egy hálóteremben helyezték el, együtt étkeztek, és a tanórán kívüli foglalkozásokon is együtt vettek részt. A tanórákat azonban továbbra is évfolyamonként, külön-külön tartották.

Az új szemlélet jegyében a parancsnok nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy a növendékek, elsajátítva a társasági kapcsolatok normáit, eligazodjanak a társasági életben. Bevezettette a táncoktatás mellett az illemtanoktatást. Megtanították a növendékeknek, hogyan kell viselkedni a színházban és a hangversenyeken. Magas szintű szaktudással rendelkező, jó modorú, illemtudó és feddhetetlen erkölcsű, új tisztkart kívántak kinevelni. Az akadémiai képzés és nevelés célja az volt, hogy növelje a honvédség tekintélyét mind a magyar társadalom előtt, mind a birodalmi haderőn belül.

A tisztképző tanfolyam tizenötöszer avatott végzett növendékeket, összesen ezerhatvan főt. Közülük negyvennyolcan lettek a tábornoki kar tagjai.

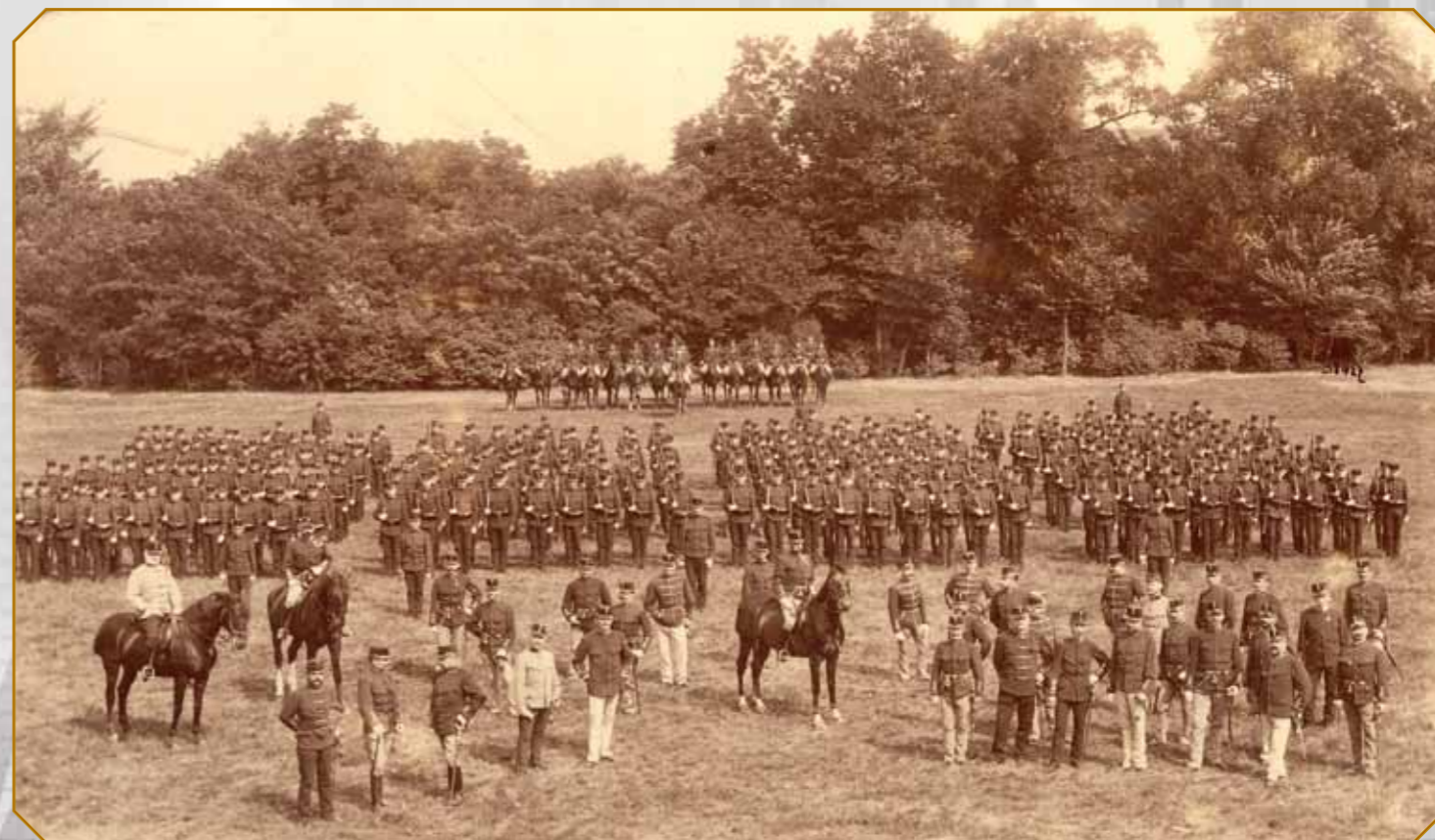
A honvédség erőteljes fejlődése mellett a Ludovika Akadémia tisztképző tanfolyama nem volt képes a honvédség tiszti szükségletét fedezni. A honvéd tisztképzést új alapokra kellett fektetni a honvédség fejlődésének biztosítása és a tiszthiány megszüntetése érdekében.

PUSKÁNDI RÓZA SZAKÁCSNŐ AZ AKADÉMIA TISZTHELYETTESEINEK TÁRSASÁGÁBAN, 1890 KÖRÜL (FOTÓ: POBUDA KÁROLY)

AZ 1890. AUGUSZTUS 18-ÁN FELAVATOTT LOVASNÖVENDÉKEK (FOTÓ: LOVAG MERTENS ÉS TÁRSA)

FELSORAKOZOTT ALAKULATOK A LUDOVIKA AKADÉMIÁN 1893. JÚNIUS 11-ÉN (FOTÓ: J. DAVID)

AZ AKADÉMIKUSOK KORA 1897–1922

A Ludovika igazi akadémivá – a szónak abban az értelmében, hogy főiskolai jellegű felsőbb szakiskolává lett – az 1897. évi XXIII. törvénycikk szentesítése után vált. Ez a törvény az egész honvédtisztképzést új alapokra helyezte.

A 1897. évi XXIII. törvénycikk a honvéd nevelő- és képzőintézetekről rendelkezett: a magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia mellett Sopronban egy honvéd főreáliskolát, Pécssett és Nagyváradon pedig egy-egy honvéd hadapródiskolát állított fel. Megszüntette a tisztképző tanfolyamot, és a Ludovika Akadémiát – a bécsújhelyi császári és királyi Mária Terézia Akadémia mintájára – átszervezte. A soproni főreáliskola a Ludovika Akadémia előkészítő intézete lett. Az első paragrafusban erről a következőket olvashatjuk: „A magyar királyi honvédség tényleges állományu tiszti sarjadékának kiképzésére a következő honvéd-nevelő- és képző-intézetek rendszeresítettnek:

- a) a magyar királyi honvédségi Ludovika-Akadémia három évfolyammal, minden évfolyamban 100 növendékkel;
- b) egy magyar királyi honvéd-főreáliskola három évfolyammal, minden évfolyamban 50 növendékkel és
- c) két magyar királyi honvéd-hadapród-iskola négy-öt évfolyammal minden évfolyamban 100 növendékkel.”

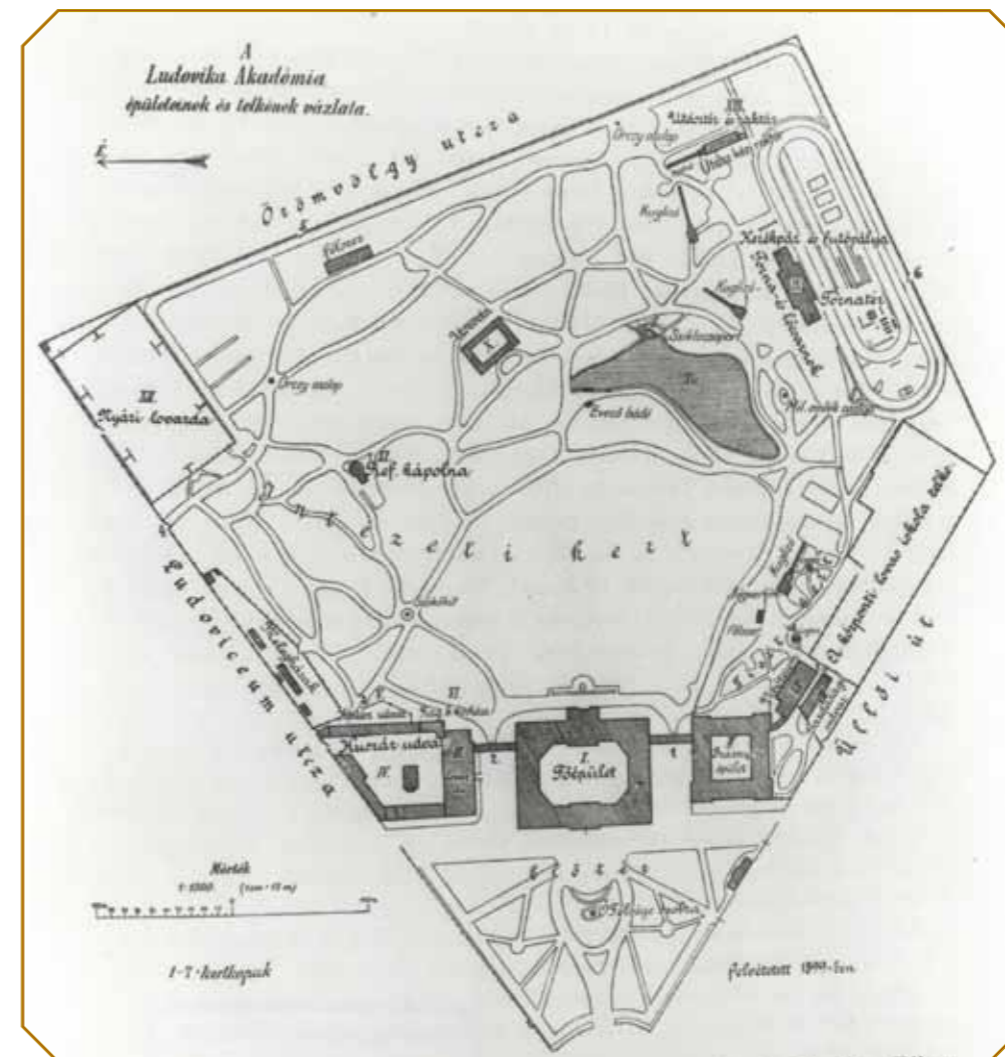
A katonai intézményekbe olyan önként jelentkező ifjakat vettek fel, akik még nem léptek védköteles korba és a hadi szolgálatot életpályájuknak választották.

A honvéd főreáliskola és a honvéd hadapródiskolák első évfolyamaiba azok pályázhattak, akik valamelyik középiskolának (polgári iskolának) négy alsó osztályát 'kielégítő' eredménnyel elvégezték, és már betöltötték a tizennegyedik életévüket, de nem voltak idősebbek tizenhatnál. A Ludovika Akadémia első évfolyamába részben a honvéd főreáliskolát végzett növendékeket vették fel, részben pedig olyan ifjakat, akik valamely középiskola legfelsőbb osztályát 'kielégítő' eredménnyel elvégezték és betöltötték a tizenhetedik életévüket, de még nem érték el a húszat.

Korábban a hadapródiskoláknak az volt a rendeltetésük, hogy a négy középiskolai osztályt végzett, 14–16 éves ifjakból hadapródokat képezzenek. A hadapródiskolákból a főreáliskolába, vagy az akadémia-ra átlépni csak magánúton tett érettségi után, kiváló eredményű végzettséggel lehetett, egyébként, aki mögött bezárult a hadapródiskola ajtaja, az lemondhatott a magasabb fokú kiképzés biztosította jobb előmenetel reményéről.

NÁNÁSSY-MEGAY ERNŐ, A LEGELSŐ AKADÉMIKUSOK EGYIKE. ŐT ÉRTE A MEGTISZTELTETÉS, HOGY 1901. MÁJUS 8-ÁN, A ZÁSZLÓSZENTELÉSI ÜNNEPEN MINT RANGELŐ, SZÖGÖT VERHETETT A ZÁSZLÓRÚDBA (FOTÓ: PODLESZNY ANDRÁS)

A LUDOVIKA AKADÉMIA TELKÉNEK ÉS ÉPÜLETEINEK VÁZLATA, 1899

A hadapródiskolák tantervét úgy módosították és állították össze, hogy az a szakképzés mellett annyi általános műveltséget nyújtson, hogy képesítse és ösztönözze a hadapródiskolák harmadik évfolyamából a katonai akadémia-ra történő átlépést.

A törvény kimondta, hogy azok az ifjak, akik ezekben a honvéd képző- és nevelőintézetekben végeznek, kívánságuk szerint a közös hadsereghez is beléphetnek: „A honvédnevelő- és képző-intézetekből kilépő tisztek és hadapródok közül azonban azok, kik arra önként jelentkeznek és a közös hadseregben támasztott szolgálati követelményeknek is megfelelnek, a honvédség és a közös hadsereg tiszti állományviszonyainak mérvéhez képest, a közös hadseregbe is beoszthatók.”

A hetedik paragrafus négyszázhuszezer forintot engedélyezett a Ludovika Akadémia épületének az új rendeltetésnek megfelelő átalakítására, a berendezés és felszerelés kiegészítésére, továbbá a honvéd főreáliskola és a hadapródiskolák berendezésére és felszerelésére. Ezzel egyidejűleg felhatalmazta a honvédelmi minisztert, hogy az összeget a gróf Buttler János-féle Ludovika Akadémia-alapítvány tőkéjéből a rendelkezésre álló államkötvények értékesítésével, kölcsönképpen igénybe vehesse. 4,5%-os kamatozás mellett negyven év alatt kellett a részleteket törleszteni. Az új rendszer az 1898/1899-es tanévvél lépett életbe. A tisztképző tanfolyamra újabb felvételt nem hirdettek, az az 1900/1901-es tanév végével megszűnt.

GYAKORLAT UTÁNI MEGBESZÉLÉS TÖRÖKBÁLINT KÖRNYÉKÉN, 1904-BEN.
6-OS SZÁMMAL MEGJELÖLVE PÁVAI VAJNA ALBERT VEZÉRŐRNAGY, AKADÉMIAPARANCSNOK

Az első tanév 1898 őszén, az Erzsébet királyné halála miatt elrendelt országos gyász miatt fényes külsőségek nélkül indult: szerény ünnepségen nyitotta meg kapuit az átszervezett Ludovika, amely ebben a rendszerben működött az 1920-as évek elejéig.

Három évfolyamban, száz-száz hallgatóval folyt az oktatás. Az évfolyamok *akadémikus-szászadot* alkottak, és három századból állt össze az *akadémikus-zászlóalj*. Az intézet élén *parancsnok* állt. A tanulókat 1903-ig *növendék*, ettől kezdve *akadémikus* megszólítás illette meg. A korábbi bentlakásos rendszer változatlan maradt. A hallgatókat belépésüktől kezdve ellátták a szükséges ruházattal, élelemmel és taneszközökkel. A tanulmányi követelményeknek legalább 'jó' eredménnyel megfelelt hallgatókat hadnagyokká avatták. Akik csak 'elégséges' eredményt értek el, hadapród-tiszthelyettesi kinevezést kaptak.

A honvédség átszervezése a Ludovikán is változásokat vont maga után. Míg a kezdetekkor gyalogsági és lovassági képzés volt csupán, a honvédtüzérség felállítása után a tüzértisztek utánpótlásáról is gondoskodni kellett. Ezért 1912-ben elindult a tüzértiszti képzés, évente negyven tüzérhallgatóval. A képzéshez az elemi feltételek nagy része hiányzott, a tanterveket a közös hadsereg mödlingi műszaki akadémiájától vették át, a tansegédleteket lefordították magyarra, nem volt sem löveg-, sem tüzérlegénység, és két tüzértanárt is a közös hadseregtől irányítottak át. Az első tüzérhadnagyokat 1914. október 15-én avatták fel. 1918-ban megkezdődött a műszaki tisztek képzése is.

Az 1914-ben kirobbant világháború teljesen kiforgatta rendes kerékvágásából az akadémiai életet. A világháborúban harcoló honvédség nagy tisztí igénye az akadémikusokat és a tiszteket is hamar a csatákra szólította. A képzés idejét három évről két évre csökkentették, mert az akadémikusokat is egyre gyorsabban kellett kibocsátani és a harcerekre küldeni. Egyre jobban rövidült a képzési idő, mígnem az idő előtti felavatások miatt 1916-ra szinte kiürült az akadémia.

A helyzetet bonyolította, hogy az 1915/1916-os tanévtől kezdve a hadapródképzések is az akadémiaán tanultak, mert a nagyváradi hadapródképzést hadikórházzá alakították át, a hallgatók pedig Pécsre költöztek. A pécsi iskola épülete szűknek bizonyult, ezért a harmadéveseket átirányították a Ludovikára.

FEGYVERBE LÉP AZ ŐRSÉG A KENYÉRMEZEI TÁBORBAN. A KÜRTÖS AZ „IMÁT” FÚJJA. 1901–1904. (FOTÓ: ISMERETLEN)

TÉLI SZÓRAKOZÁS A BEFAGYOTT TAVON, 1905. (FOTÓ: ISMERETLEN)

Az utánpótlásról egy ideig azért nem lehetett gondoskodni, mert az érvényben lévő törvény értelmében csak a 18. évükben levő ifjak jelentkezhetek az akadémiaira. A hadiállapot miatt azonban az ilyen korú fiatal embereknek hadba kellett vonulniuk, nem pedig az akadémiai felvételi bizottság elé. A súlyos tisztvesztések pótlása érdekében ezért úgy módosították az 1897. évi XXIII. törvényt, hogy a már 17.

ÉLET AZ AKADÉMIA CSÓNAKÁZÓTAVÁN AZ 1910-ES ÉVEKBEN

HAZATÉRÉS ESZTERGOM-TÁBORBÓL A GYAKORLATRÓL. A KÉP BUDAPESTEN, A NAGYKÖRÚTON KÉSZÜLT, 1908 JÚLIUSÁBAN

életévükbe lépett fiatalokat is fel lehessen venni az akadémiára, az 1916/17-es tanévre. Az elkövetkező években évente százhusz ilyen korú ifjú kezdte meg tanulmányait a Ludovikán.

A súlyos veszteségek pótlására az 1916/1917-es tanévben beindították az egyéves akadémiai tanfolyamot, a végzősöket pedig hadnaggyá avatták. Ide olyan, középiskolát végzett katonákat vettek fel, akik az alapkiképzés után legalább háromhavi frontszolgálatot már teljesítettek.

A Ludovika Akadémiát az ország első katonai tanintézményei között tartották számon, ahol korszerű ismeretekkel, gyakorlatias képzéssel oktatták és nevelték a leendő tiszteket. A mindenkori magyar haderő legkiválóbb tisztjei oktathattak itt, akik harctéri tapasztalattal és hosszú csapatszolgálatot rendelkeztek. Az akadémia a magyar katonai erényeket, a nemzeti elkötelezettséget és a tiszt hivatás magas szintű művelését jelképezte.

Az őszirózsás forradalom és a proletárdiktatúra idején kaotikus állapotok uralkodtak az intézetben. 1918 novemberétől 1919 augusztusáig hét parancsnok (ugyanannyi, mint a rá következő huszonnégy év alatt) váltotta egymást. A légénység java része elhagyta az akadémiát, ezért az akadémikusok látták el a légénység feladatait is. A tanítás szünetelt, majd elkezdődtek a kilépések. Csaknem minden napiparancsban szerepelt egy-két akadémikus, aki elbocsátását kérte.

1919 augusztusában, egy vesztes háború és két forradalom után teljesen szétzilált állapotából kellett újjáéleszteni az akadémiát. A romok eltakarítása után a legnagyobb feladat a meglehetősen heterogén összetételű hallgatóállomány egységesítése volt. Az eredeti ludovikások mellett voltak felsőbb évfolyamos hadapródiskolások (Traiskirchenből), valamint a hajdani császári és királyi katonai akadémiákról (Mödling, Bécsújhely) átiratkozott magyar hallgatók. Nagyok voltak a kor- és előképzettség szerinti különbségek. Ezek leküzdésére kifutási időre volt szükség.

A nagy hagyományokkal rendelkező Ludovika Akadémia a trianoni békeszerződés után teljesen más helyzetben folytathatta a tisztképzést a békediktátum katonai határozatai miatt. Az 1921. évi XXXIII. törvénycikk az 1920. június 4-én, Trianonban kötött békeszerződés becikkelyezéséről szólt. A törvény II. fejezetének 104. cikkelye a magyar hadsereg létszámát és tagozását határozta meg a következők szerint: „A magyar hadsereg katonai erőinek összessége nem haladhatja meg a 35.000 főt, beleértve a tiszteket és a pótkeretek csapatait is.

A magyar hadsereg egyes alakulatait Magyarország az alábbi korlátozások mellett tetszése szerint határozhatja meg:

1. a felállított egységek létszámát csak a jelen címhez csatolt IV. Táblázatban megadott legnagyobb és legkisebb számokon belül szabad megállapítani;
2. a tisztek arányszáma, ideértve a törzsek és különleges szolgálatok személyzetét is, a ténylegesen szolgálók összlétszámának huszadrészét, az altiszteké pedig ennek tizenötödrészét ne haladja meg;

SZEMZŐ LAJOS ALHADNAGY AKADÉMIKUS (1920). AZ 1919-ES ELLENFORRADALOMBAN RÉSZT VETT HARMADÉVFOLYAMOS AKADÉMIKUSOKAT ALHADNAGGYÁ NEVEZTÉK KI (FOTÓ: GOSZLETH ISTVÁN)

3. a géppuskák, ágyúk és tarackok száma ne haladja meg azt a mennyiséget, amelyet a jelen címhez csatolt V. Táblázat a ténylegesen szolgálók összlétszámában minden ezer főre megállapít.

A magyar hadsereget kizárólag a rendnek Magyarország területén való fenntartására és határrendőrszolgálatra szabad alkalmazni.”

Ebben az esetben a szükséglet azt jelentette, hogy a tiszti iskola kibocsátott hallgatóival csak az engedélyezett tiszti állományban (1750 fő) beállott csökkenéseket lehetett pótolni. A pótlást pedig csak egy, erre a célra engedélyezett intézményből lehetett megvalósítani, ez pedig a magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia lett, mert a trianoni békediktátum tiltásai alapján csak egyetlen tiszti utánpótlást biztosító intézmény maradhatott a honvédség keretein belül.

A IV. fejezet 111. cikkelye a katonai iskolák, tanintézetek, társulatok és egyesületek létszámát taglalta: „A katonai iskolák tanfolyamainak látogatására bocsátott növendékek száma szigorúan arányban álljon a tisztikarban beállott üresedésekkel. A növendékeket és a kereteket a 104. Cikkben megszabott létszámba bele kell számítani.

Ennek folytán a fenti szükségletet meghaladó iskolákat meg kell szüntetni.”

A 112. cikkely szerint az előzőben nem említett tanintézetek, valamint a sport- és egyéb egyesületek katonai kérdésekkel nem foglalkozhattak.

A Ludovikán az oktatás 1920. szeptember 27-én indult meg újra. Belitska Sándor honvédelmi miniszter 1921 késő nyarán terjesztette a nemzetgyűlés elé a tisztképzéssel kapcsolatos új törvénytervezetet. A nemzetgyűlés elfogadta a törvényjavaslatot, amely az 1922. évi X. törvényeikkben emelkedett törvényerőre. Mindeközben a katonai vezetés a politikai döntés előtt járt, hiszen a törvényben szereplő négyéves képzést már az 1920-ban induló oktatási évben, négyéves tematika alapján elrendelte annak ellenére, hogy az érvényben lévő 1897-es törvény még hároméves képzést írt elő.

A nyolcadik paragrafus teremtette meg azon lépések jogi háttérét, amelyet a katonai felső vezetés már előzőleg megtett. Nem volt mellékes az sem, hogy így a hallgatók létszámát eleve huszonöt százalékkal emelni tudták.

A MAGYAR KATONAI FŐISKOLA 1922–1945

Az 1922. évi X. törvény cikk foglalta egységes rendszerbe a katonatisztképzést a Trianon utáni Magyarországon. A háborúban vesztes ország számára katonai korlátozásokat írtak elő, a Ludovika Akadémián kívüli katonai tisztképző intézeteket is meg kellett szüntetni. A törvény a magyar tisztképzést először helyezte nemzeti alapokra, és ez alkalommal foglalták először törvénybe, hogy a Ludovika „főiskola”. A törvény első paragrafusa így hangzott: „A m. kir. honvédség harcos állományú hivatásos tisztisarjadékának kiképzése négy évfolyammal bíró és teljes ellátást nyújtó katonai főiskolában: a budapesti m. kir. Ludovika Akadémián történik. A többi katonai tisztképző iskola, mint ilyen, megszűnt s ezekről az 1921:XLIV. törvény cikk intézkedik.”

A törvény rögzítette az egyes évfolyamokba felvehető hallgatók összlétszámát. Mivel a Ludovika hallgatói a békeszerződésben megállapított hadsereglétszámában benne foglaltattak, így azt a honvédelmi miniszter évről évre a tisztikarban betölthető állásoktól függően határozta meg, a törvényhozás pedig az évi költségvetésben hagyta jóvá. A magyar királyi honvédség tényleges állományú tagjaivá azonban csak felavatásukkor váltak.

TAROKKOZÁSSAL PIHENIK KI A GYAKORLAT FÁRADALMAIT AZ AKADÉMIKUSOK, 1922.

DR. MATHIA KÁROLY SZÁZADOS, 1938–1944
KÖZÖTT NEVELŐTANÁR, AZ AKADÉMIKUSI
ÉNEKKAR ÉS ZENEKAR VEZETŐJE

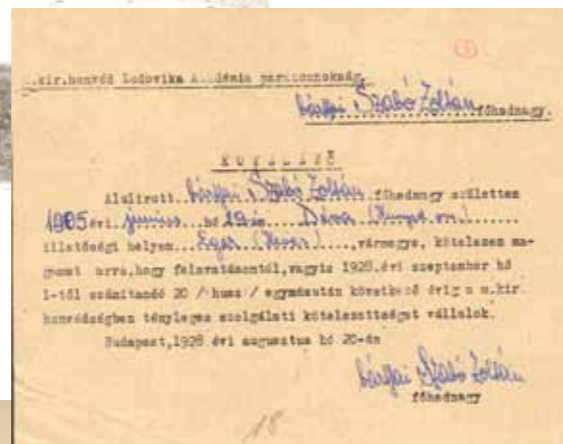
A Ludovikán végzett tiszteket augusztus 20-án, Szent István király napján avatták fel. Új elemként jelentkezett a húszéves szolgálati kötelezettség vállalása, amelyről a törvény ötödik paragrafusa rendelkezett: „A honvéd tisztképző főiskolán tisztekké kiképzettek elvileg évenként Szent István király napján avattatnak fel és soroztatnak a m. kir. honvédségbe. Ez alkalommal írásbeli kötelezést írnak alá arról, hogy legalább 20 egymást követő esztendőn át tényleges szolgálatot teljesítenek.”

1922-ben „Szervi határozványok és szolgálati utasítás” címen elkészült a Ludovika szabályzata. A szabályzat rögzítette, hogy a Ludovika a honvédségen belül önálló szervezet, amely tiszti és tanári karból, akadémiai hallgatókból, intézeti személyzetből és az intézményhez rendelt lóállományból áll. A katonai kiképzés szempontjából a honvédség főparancsnokának; a felvétel, létszám, anyagi, tanulmányi, személyi kérdések, hallgatók elosztása tekintetében közvetlenül a honvédelmi miniszternek van alárendelve. A Ludovika katonai és tanulmányi rendszerre van osztva.

A Ludovika a következő szervezetekre tagozódott: törzs, akadémikus-zászlóalj, akadémikus műszaki század, tüzéresoport, gyalogos- és lovaskülönítmény. Az akadémikus-zászlóalj állományába tartoztak az elsőévesek, valamint a magasabb

A LUDOVIKA KIHELYEZETT GYAKORLÓALAKULATÁNAK CSAPATSZÁLLÍTÁSA KENYÉRMEZŐN, 1925

évfolyamú gyalogos- és lovaskiképzésben részesülő hallgatók. A zászlóalj századaiban a különböző évfolyamok hallgatói arányosan voltak elosztva. A műszaki századhoz a másod-, harmad- és negyedéves műszaki összekötő (híradó) hallgatók, a tüzéresoport útegeihez a magasabb évfolyamú tüzérhallgatók tartoztak.

A Galánthay Glock Tivadar tábornok által vezetett nyelvi tanulmányi csoport („N”) az Akadémia egészen működött. A gyalogsági („Gy”), lovassági („L”), tüzérségi („T”) és műszaki („M”) tanulmányi csoport vezetői egyben az illető fegyver- vagy csapatnem katonai parancsnokai is voltak.

REGGELI TISZTÁLKODÁS GYAKORLATON, KENYÉRMEZŐ, 1932 (FOTÓ: SCHÄFFER GYULA)

A vegyes és a nyelvi tanulmányi csoportnál a vezetők a rangban legidősebb tanárok voltak. Az 1925/1926-os tanévtől kezdődően a Ludovika önálló híradó („H”) tanulmányi csoporttal bővült. A műszaki század 1927-től műszaki csoporttá alakult át.

A honvédelmi miniszter rendelete alapján az egykori pécsi hadapródiskola helyén egy időre felállították a magyar királyi honvéd „Zrínyi Miklós” Közrendészeti Akadémiát, ahol az 1928/1929-es tanévben

kezdődött el az oktatás egy évfolyammal, száz akadémikussal. Az intézmény rendeltetése alapvetően megegye-

AZ AKADÉMIA FŐÉPÜLETE, 1930 (FOTÓ: GOSZLETH ÉS FIA)

zett a Ludovika Akadémiáéval, de itt csak gyalogsági kiképzés folyt. A „rejtés” időszakában vámortisztképző (közrendészeti) akadémia címen működött.

1930-ban jelentős változás következett be a Ludovika tanulmányi tagozódásában. A tanulmányi csoportokat megszüntették, helyette a fegyver- és csapatnemeket három szakcsoportba osztották be:

- I. szakcsoport: gyalogság, lovasság, vonat- és gépkocsizócsapat;
- II. szakcsoport: tüzérségi és híradócsapat;
- III. szakcsoport: műszaki csapat.

A nyelvi tanulmányi csoport változatlan formában működött tovább.

A katonai szervezetek változtak. Az elsőéveseket nem az akadémikus-zászlóaljba, hanem automatikusan saját fegyvernemükhöz osztották be. A lovasság kivált a zászlóaljszervezetből és külön csoportot alakított.

Az 1931-ben bekövetkezett szervezeti változások során a műszaki és a híradó csoport kivált az anyaintézetből, de visszaálltak a korábbi tanulmányi csoportok. A vezérkari („V”) tanulmányi csoport az

ELSZÁLLÁSOLÁS GYAKORLATON, KENYÉRMEZŐ, 1932

általános katonai („ÁK”) nevet vette fel. (A tiszti továbbképző tanfolyam keretein belül működő vezérkari tanfolyam ténylegesen nem tartozott az akadémiai képzéshez.) Ez a rendszer azonban csak egy évig működött.

A pécsi és a budapesti intézményben párhuzamosan folyt a gyalogsági tisztek képzése. Mivel sem a hadsereg létszáma, sem a költségvetési kényszerek nem indokolták a két tisztképző intézmény működtetését, 1931-ben a pécsi Zrínyi Miklós Akadémiát feloszlatták, és teljes hallgatói és tanári karával együtt beolvasztották a Ludovika állományába. Ezzel a Ludovika hallgatói összlétszáma majdnem elérte az ezer főt. Az 1931/32-es tanévre helyszűke

KERÉKPÁROS AKADÉMIKUSSZAKASZ GYAKORLATRA INDUL KENYÉRMEZŐRE, 1924. JÚNIUS

A FINN HADSEREG FŐPARANCSNOKÁNAK LÁTOGATÁSA A LUDOVIKA AKADÉMIÁN, 1933. SZEPTEMBER 20-ÁN (FOTÓ: GOSZLETH ÉS FIA)

1939-ig a magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia katonai és tanulmányi felépítésében nem következett be változás. Az 1939/1940-es tanévtől kezdődően a honvéd hivatásos tisztképzés három katonai főiskolán folyt:

1. a magyar királyi honvéd Ludovika Akadémián a gyalogság, lovasság és tüzérség;
2. a magyar királyi honvéd „Horthy Miklós” Repülő Akadémián a légierő;
3. a magyar királyi honvéd „Bolyai János” Műszaki Akadémián a műszaki vonatkozású fegyvermek és csapatnemek.

miatt a honvédelmi miniszter elrendelte a Ludovika Akadémia I. és II. tanulmányi főcsoport felállítását. A két tanulmányi főcsoport létrehozásával szétvált a gyalogos és a műszaki képzés.

A repülő, a műszaki, a híradó és folyamór tisztképzés kivált a Ludovika keretéből, és II. tanulmányi főcsoportként kezdte meg működését októberben, az egykori császári és királyi gyalogsági hadapródiskola épületében, a Hűvösvölgyben. A Ludovikán az I. tanulmányi főcsoporton belül a gyalogsági, a lovassági és tüzérhallgatók képzése maradt.

AKADÉMIKUSOK A GYAKORLAT SZÜNETÉBEN, ŪRÖM, 1940–1941

AZ AKADÉMIA ZENEKARA MATHIA KÁROLY VEZÉNYLETÉVEL, 1940–1943

A képzés 1931–1938 között négy évfolyamon zajlott, ebből egy év a megelőző csapatbiztosító volt. 1938-tól a hallgatók már nem vettek részt csapatbiztosítón, így a képzés hároméves lett. 1943–1944 között a háború miatt az oktatás két évre redukálódott, 1944-ben pedig tizennégy hónapos képzést kaptak a hallgatók. Ez év őszén az akadémiát Körmendre helyezték át, 1945-ben pedig megszüntették magyarországi működését. Részeit Németországba telepítették és ott folytatták a hadi kiképzést. A Ludovika különböző akadémikusosztályai eltérő helyre kerültek: a gyorsosztály Bergenbe, a tüzérsztály Grossborn-ba, a hegyi század Garmisch-Partenkirchenbe, a lövészszázalaj és az akadémiaparancsnokság Drezdába. A haretér közelsége miatt a Ludovika parancsnoka a fegyveres ellenállás mellett döntött, és menetet rendelt el Landau felé. Végül, 1945. április 25-én az akadémia tisztjeinek és hallgatóinak többsége amerikai hadifogságba került, a tiszteket pedig hadifogolytáborba küldték.

AZ ÚJONC HALLGATÓK ESKÜJE, 1941. DECEMBER

1896. ÉVI AVATÁSI TABLÓ (FOTÓ: STRELISKY)

A Ludovika felvételi rendszere 1897–1945

FELVÉTELI RENDSZER A SZÁZADFORDULÓN

1897-ben alakult át a Ludovika Akadémia valóban a nevének megfelelő, a bécsújhelyi Mária Terézia Akadémiával egyenrangú, felsőfokú oktatási intézménnyé.

Az 1897. évi XXIII. törvények értelmében a Ludovika Akadémián a növendékek számára teljesen díjmentes és féldíjmentes *államköltséges*, *alapítványos*, valamint *fizetéses* helyeket rendszeresítettek.

Az államköltséges helyeket a honvédelmi miniszter előterjesztése alapján a király, a fizetéses helyeket a honvédelmi miniszter adományozta. Az alapítványi helyek adományozása az alapító oklevelek alapján történt.

Az államköltséges helyekre a következő személyek törvényes vagy törvényesített fiai tarthattak igényt:

- „a) a m. kir. honvédség, cs. és kir. hadsereg és hadi tengerészet tényleges, vagy nyugállományában, avagy rokkantsági ellátásában álló tisztek és tisztviselők;
- b) udvari vagy állami tisztviselők, kik hosszasanban tényleg szolgálnak, vagy nyugdíjazva vannak;
- c) törvényhatósági tisztviselők, kik hosszasanban szolgálnak;
- d) tartalékos és szolgálaton kívüli viszonyban álló tisztek legalább tíz évi tényleges katonai szolgálat után;
- e) más közszolgálatban levő és hosszasanban szolgáló tisztviselők s egyéb a közügyek terén működő előkelő személyek.”

Az államköltséges helyekre pályázó ifjakat a honvédelmi minisztériumban bizottság választotta ki. Az egyes csoportokon belül előbbre sorolták azt, akiknek a legjobb iskolai bizonyítványuk volt, akiknek az apja háborúban esett el, az árvákat és félárvaikat, akiknek az apja a háborúban vagy szolgálatban súlyosan megsebesült, és végül azokat, akiknek az apja a közszolgálat vagy a közügyek terén érdemeket szerzett. Ezenkívül tekintetbe vették az államköltségen ellátott testvérek számát, továbbá a vagyoni körülményeket is. A kedvezőbb anyagi viszonyok között élő szülők gyermekeit csak féldíjmentes államköltséges helyre lehetett javasolni. A kiválasztásnál a horvát–szlavónországi illetőségű ifjakat arányosan vették figyelembe.

Az alapítványi helyekre azok pályázhattak, akik a pályázati hirdetményekben foglalt feltételeknek megfeleltek. A megüresedett alapítványi helyeket az adományozásra vagy bemutatásra jogosult hatóságokkal, testületekkel vagy személyekkel a honvédelmi miniszter évente közölte. A fizetéses helyekre minden magyar állampolgár fia pályázhatott, a jó bizonyítvány elsőbbséget biztosított.

1900-ban a Ludovika Akadémián a fizetéses helyért, valamint az alapítványi helyekért ezerhatszáz koronát, a féldíjmentes államköltséges helyért pedig nyolcszáz koronát kellett évente fizetni. A képzés az alapítványi helyet nyert ifjak számára ingyenes volt, mert az alapítványt tevők fizették a költségeket.

Minden államköltséges és alapítványi növendék köteles volt a törvényes háromévi, tényleges szolgálaton felül minden ingyenes helyen betöltött iskolaév után egy évet, a féldíjmentes államköltséges helyen

AZ 1901. ÉVI AVATÁSI TABLÓ (FOTÓ: UHER ÖDÖN)

betöltött minden iskolai év után fél évet ténylegesen szolgálni. Az összes szolgálati idő a díjmentes helyeken nevelt növendékeknél tíz évnél, a féldíjmentes helyeken nevelt növendékeknél hét évnél többre nem terjedhetett ki. A fizetéses növendékek csak abban az esetben voltak kötelesek a háromévi tényleges szolgálaton felül még egy évet szolgálni, ha kiképzésük négy évig vagy hosszabb ideig tartott.

Az általános felvételi feltételei a következők voltak: magyar állampolgárság, testi alkalmasság a katonai nevelésre, a megkívánt ismeretek birtoklása, kifogástalan erkölcsi magaviselet, a betöltött tizenhetedik, de túl nem haladott huszadik életév. A magyar állampolgárságot honossági bizonyítvánnyal kellett igazolni.

A testi-fizikai alkalmasságot a honvéd- vagy katonatorvosok által kiállított bizonyítvánnyal igazolták. Az életkornak megfelelő testi fejlettség, kifogástalan egészség, jó látó- és hallóképesség voltak az általános követelmények. Az előismereteket iskolai bizonyítványokkal, illetőleg értesítőkkal, továbbá legalább elégséges eredménnyel letett felvételi vizsgával kellett igazolni.

A kifogástalan erkölcsi magaviseletet iskolai bizonyítvánnyal igazolták, vagy az annak kiállítására hivatott hatóságtól (például községi előljárótól) erkölcsi bizonyítványt kellett beszerezni. Amennyiben a polgári életben végzett iskolákból való kilépés és valamely honvéd nevelő- és képzőintézetbe való belépés között több mint hat hónap telt el, akkor a pályázónak ezen idő alatti tartózkodását és foglalkoztatásának minőségét is igazolnia kellett.

Az államköltséges és a fizetéses helyekre is kérvényt kellett benyújtani. A pályázatot a honvédelmi miniszter február végén tette közzé. A pályázati hirdetés közzététele után Magyarország területéről május közepéig, a Magyarországon kívüli helyekről május végéig fogadta el a kérelmeket a honvédelmi miniszter.

Minden felvételi kérvényhez csatolni kellett a keresztlevelet vagy születési bizonyítványt, a honossági bizonyítványt, az orvosi véleményt, az oltási bizonyítványt, az elmúlt iskolaév végbizonyítványát és a folyó iskolaév I. és II. tanidőszakának iskolai értesítőjét, valamint az erkölcsi bizonyítványt.

Az 1900-ban kiadott, a Ludovika Akadémiát bemutató és népszerűsítő kiadvány részletesen írt a felvételi vizsgákról is. Az írásbeli és szóbeli felvételi vizsgákat az akadémián szeptember 16-tól 20-ig tartották. Az volt a céljuk, hogy meggyőződjenek a pályázók kiképzésre való alkalmasságáról, az addig nyert neveléséről, és a pályázók középiskolában szerzett általános műveltségét összességében megítélhessék. A felvételi vizsgák bizottság előtt zajlottak, amely az akadémia parancsnokából és a szaktanárokból állt.

Komoly felvételi vizsga volt magyar és német nyelvből, földrajzból, történelemből, természetből, mennyiségtanból és mértanból. A magyar írásbelin történelmi, művelődési vagy életrajzi témából kellett dolgozatot írni, valamint *dispositiót* szerkeszteni egy megadott téma alapján. Magyar szóbelin szabad előadást kellett tartani egy témáról, ismerni kellett a prózát és költészetet, a magyar irodalomtörténetet és a legjelesebb írókat. Német nyelvből egy adott témáról írásbeli dolgozat, szóbelin egy vagy több olvasmány felolvasása és elemzése volt a feladat.

Kiemelkedő jelentőségű volt Európa természettani és politikai földrajzának, legfőképpen a szomszédos államok és az Osztrák–Magyar Monarchia alapos ismerete. A felvételizőknek tudniuk kellett a csillagászati és természettani földrajz alapfogalmait, elvárás volt a többi világrész általános ismerete, különös tekintettel a gyarmatokra. Ezenkívül Európa, különösen Közép-Európa földrajzi alakulását grafikailag is ábrázolni kellett. Meghatározó volt a történelemvizsga is. A pályázónak ismernie kellett az ókor, a középkor és az újkor legfőbb eseményeit a jelenkorig, különös tekintettel Ausztria–Magyarország történelmi fejlődésére. A vizsgák szerves részét képezte a természettan, a mennyiségtan és a mértan.

Minden vizsgatárgyból a pályázónak legalább elégségest kellett elérnie; a vizsga értékelése a bizottságban szavazattöbbséggel történt.

A Ludovika Akadémia 1900. évi kiadványa hosszadalmasan taglalta azt a kérdést, hogy mi tartotta vissza a századfordulón az ifjúságot a katonai pályától. Statisztikai adatokkal támasztotta alá, hogy amíg

a hivatalnoki állásokért a magyar ifjak 53%-a pályázott, addig a katonai pályát csak minden ötvenedik választotta. Éppen ezért alakult ki az a helyzet, hogy a magyar nemzet, amely a Monarchia közös és kölcsönös védelmének szervehez, a közös hadsereg fenntartásához évente 42% véradóval járult hozzá, a hadsereg vezető elemei között csak alig 10 %-kal volt képviselve.

A katonai pálya előnyeit a következők szerint ismertette: „Az akadémia tehát három év alatt fényes pályára ingyen segíti az ifjút, a kinek aztán 20-21 éves korában évente 2400-2600 korona a jövedelme. Mivel pedig megvetette az intézet nála azt az alapot is, mely a tisztet a hadiiskola eredményes hallgatására képesíti, nyitva áll előtte az út a vezérkarba s ezzel a legmagasabb rendfokozathoz. Ha már most azt tekintjük, hogy más pályán csak 25-28 éves korában, sok anyagi áldozat árán, csekély kezdő fizetéssel juthat kevésbé fényes állásba az ifjú, s hogyha katonának való, a hadi szolgálat kötelezettsége alól meg nem szabadul, ez pedig nemcsak hogy a választott pálya elérésében akadályozza, de anyagi áldozatot is követel tőle, továbbá hogy a szolgálati kötelezettség hosszú tartama miatt esetleg még 40 éves korában is fegyvert kell fognia, s ott hagyva állást, vagyont, családot, háborúba vonulnia: éppen nem érthető tehát, hogy a katonai pályát oly kevesen választják élethivatásul.”

FELVÉTELI RENDSZER A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT

Az I. világháború után a felvételi rendszernek a trianoni béke követelményein túl új felvételi elvekhez, keretszámokhoz, valamint az új négyéves képzéshez kellett alkalmazkodnia. A békeszerződés maximálta a létszámot, azonban az 1920-as évek első felében nem volt nehéz bekerülni a Ludovikára. A társadalom nehezen élte meg a vesztes háborút, a Trianon okozta traumát és kiábrándult a katonatiszti foglalkozásból. A honvédelmi miniszter által évente meghatározott létszámot éppen ezért az 1920-as évek elején nem tudták feltölteni.

Az 1922. évi, a magyar királyi honvéd tisztképzésről szóló X. törvények részletesen szabályozta a felvétel feltételeit is. Az első évfolyamba olyan önként jelentkező magyar ifjak nyerhettek felvételt, akik a „hadi szolgálatot életpályául” választották. A törvény második paragrafusa így szól erről: „A m. kir. Ludovika Akadémia I-ső évfolyamába oly önként jelentkező magyarhonos ifjak vétetnek fel, akik a hadi szolgálatot életpályául választják, valamely hazai nyikvános középiskolában tett érettségi vizsgálat alapján a főiskolai tanulmányokra érettnak nyikvánítatnak, 17-ik életévüket már betöltötték, de 20-ik életévüket még túl nem haladták és kifogástalan erkölcsi magaviselet mellett, a katonai nevelésre testileg is alkalmasak.”

A második évfolyamra történő bekerüléshez sikeres középiskolai érettségi, legalább egyéves tényleges szolgálat és a „*honvéd tisztképző főiskola*” (azaz a Ludovika Akadémia) első évfolyama tananyagából tett sikeres különbözeti vizsga kellett. Felvételük esetén a csapatnál szerzett katonai rendfokozatukról és illetményükről írásban le kellett mondaniuk. A harmad- vagy negyedik évfolyamba való közvetlen bejutásra nem volt lehetőség.

A Ludovika Akadémiára közvetlenül csapatszolgálatból felvett hallgatók legénységi katonai szolgálati kötelezettsége tisztte való kinevezésükig érvényben maradt: „A II-ik évfolyamba közvetlenül fölvehető

azok az ifjak, akik a sikeresen letett középiskolai érettségi vizsgálatuk után csapatnál legalább egy évet tényleg szolgáltak és a honvéd tisztiképző főiskola I-ső évfolyamának tananyagát felölelő különbözeti vizsgálatot sikerrel leteszik – föltéve, hogy az előző bekezdésben előírt egyéb feltételeknek megfelelnek, továbbá ha főkvételük esetére írásbeli kötelező aláírása által a csapatnál nyert katonai rendfokozatukról és illetményeikről lemondanak, s a Ludovika Akadémia hallgatói számára előírt szabályoknak minden tekintetben alávetik magukat.

A Ludovika Akadémiába közvetlenül csapatszolgálatból főkett hallgatók legénységi katonai szolgálati kötelezettsége tisztté való kinevezésükig érvényben marad.

A III-ik vagy IV-ik évfolyamba való közvetlen felvételnek nincs helye.”

A felvételi eljárásan államköltséges, alapítványi vagy fizetéses helyekre lehetett pályázni. Az államköltséges helyek aránya jelentősen megnőtt, az összes rendelkezésre álló hely 70-80%-át tette ki. Az alapítványi helyek fenntartásához már kevésnek bizonyultak azok az alapítványok, amelyek egyébként is folyamatosan elértéktelenedtek a világháborúban. A fizetős képzési helyek iránt is érdektelenség mutatkozott a világháború sikertelensége okán, amely csökkentette a katonai szakma presztízsét. A középíráte, még ha anyagilag megengedhette is, nem akart fizetni gyermekei tanulmányaiért, mert nem látott arra nézve semmi biztosítékot, hogy meg lehet élni a katonai szakmából.

Államköltséges helyekre az 1922. évi X. törvény cikk harmadik paragrafusa szerint a következő öt csoportba tartozó ifjak jelentkezhettek:

- „1. a magyar királyi honvédség tényleges állományú, továbbá nem tényleges állományú volt hivatásos, végül rokkantsági ellátásban részesülő tisztjei, lelkészei és tisztviselői (a volt m. kir. nemzeti hadsereg, cs. és kir. közös hadsereg és haditengerészet magyar honossággal bíró, nyugállományú vagy rokkantsági ellátásban levő volt hivatásos tisztjei, lelkészei és tisztviselői a m. kir. honvédség hasonló állású egyénéivel egyenlő elbírálás alá esnek);
2. azok a magyar állampolgárok, akik mint tisztek, katonai lelkészek, vagy katonai tisztviselők a tartalékban, a szolgálaton kívüli viszonyban, vagy pedig mint népfőlkelő tisztek (tisztviselők) legalább összesen 10 éven át tényleges katonai szolgálatot teljesítettek;
3. a legalább 10 év óta szolgáló és a nyugdíjazott ukvari és állami tisztviselők;
4. a legalább 10 év óta szolgáló és a nyugdíjazott törvényhatósági tisztviselők;
5. a legalább 10 év óta szolgáló és a nyugdíjazott más köztisztviselők.”

A törvény rendelkezése szerint elsőbbséget élveztek azok, akik teljes árvaságra jutottak, apjuk a háborúban esett el vagy rokkant meg vagy legalább két évig harevonásban szolgált.

Az államköltséges helyekre pályázó ifjak közül az államfő választotta ki a legérdemesebbeket. A felvételkor a szülőket nyilatkozattételre kötelezték arról, hogy önként nem veszik ki fiaikat.

A felvételi során számos feltételt kellett teljesíteni: betöltött 17–20 év, érettségi bizonyítvány, kifogástalan erkölcsi magaviselet, testi alkalmasság, magyar honosság, a tisztvi hivatás életpályául választása, kötelezettségvállalás az idő előtti kilépés esetén a teljes képzési költség visszafizetésére. Ha az államköltséges helyen lévő hallgató mégis távozni akart a Ludovikáról, vissza kellett fizetnie a ráfordított képzési költséget (az ellátást, a ruházatot és a fehérneműt, valamint a lakhatást), amely jelentős összegre rúgott. Ez az elv vonatkozott a katonai középiskolákra is.

Számos dokumentumot és iratot kellett csatolni a kérelemhez. Ilyen volt a nemesi oklevél, államköltséges hely esetén a vagyoni helyzetet és a családi állapotot igazoló hatósági bizonyítvány, az igényjogsultsági bizonyítvány, a himlőoltási bizonyítvány stb.

A felvételi eljárás a meghirdetéssel és a kérvények benyújtásával kezdődött. A felvételi vizsgára behívták az összes, valamennyi kritériumnak megfelelt pályázót. Orvosi vizsgálatra és sportvizsgára került sor,

amelyek eredményét és a felvételi kérelmeket felterjesztették a honvédelmi minisztérium 9 katonai képzéssel és neveléssel foglalkozó osztályának. A jelöltek pályázati anyagának kiértékelése után, általában a honvédelmi miniszter által az adott évfolyamra meghatározott felvételi keretszám legalább kétszeresét hívták be. Ez az eljárási mód a jó képességű ifjak kiválasztására adott lehetőséget.

A cögerek, azaz a katonai nevelőintézetekben érettségizett növendékek automatikusan bekerültek a tisztképző akadémiára. (A cögér a német Zögling [növendék] szóból ered.) Nekik csak orvosi vizsgálaton kellett átesniük, sem írásbeli, sem szóbeli felvételi vizsgát nem kellett tenniük.

A polgári életből jötteket azonban felvételi vizsgára kötelezték. Magyar és német nyelvből, mennyiségtanból és ábrázoló mértanból írásban kellett számot adni tudásukról. Földrajzból, történelemből, természettanból, valamint vegytanból szóbeli vizsgát tettek. A felvételi értékelésénél „felvételre alkalmas” vagy „alkalmatlan” minősítést kaptak a jelentkezők.

A helyzet a harmincas évekre megváltozott. A tisztvi pálya ekkorra már vonzóvá vált, a trianoni békeszerződés igazságtalansága a mindennapi élet részét képezte. A hazafias nevelés magától értetődő volt. Az iskolákban az első tanítási óra elején felállva mondták el a Papp-Váry Elemérné Sziklay Szeréna (1881–1923) költötte, nemzeti imádságnak számító *Magyar Hiszekegy* első versszakát. Általános volt a bizakodás légköre abban a tekintetben, hogy az elcsatolt területeket a katonák visszaszerezhetik. A világgazdasági válság, amelynek első félelmetes hulláma 1930-ban szökőárként zúdult Magyarországra, szintén felértékelte a társadalom egyes rétegei számára az ingyenes katonatiszti képzést. A pályázók magas száma mutatta, hogy a tisztvi pálya rendkívüli vonzerőt gyakorolt az érettségizett fiatalokra. Eszenyi László írja visszaemlékezésében a Ludovika Akadémia népszerűségének okáról: „... ránk teljes ellátás, ingyen tanítás, tiszteletben tartott egyenruha és biztos jövő várt.”

A tisztvi pálya tehát anyagi biztonságot és biztos állást, hivatást jelentett. Így ír erről dr. Martin Kornél: *Igazából gimnáziumi éveim során mindvégig az áhított orvosi pálya lebegett előttem, fordulatot 1941 hozott. Két legjobb barátom [...] elárulta, hogy megpályázza a Ludovikát. Ha sikerül, négy év után m. kir. hadnagyként – kész emberként – szolgálhatják a trianoni ájultságából magához tért, gyarapodott hazát. Jómagam, mint a legtöbb fiatal, mindenekelett önállóságra vágytam. Szűk volt a családi ház. Igaz, hogy a katonaság kemény megkötöttség, de a szolgálatot letéve szabad ember vagyok, megbecsült pályán [...] honvédségtől háromévi csapatszolgálat után, főhadnagyi rangban, tisztos jövedelemmel lehetett jelentkezni az orvosi egyetemre.”*

Számos visszaemlékezés számol be arról, hogy mekkora volt a túljelentkezés és milyen nehéz volt bekerülni a Ludovika Akadémiára. Megemlíti még a protekció és az ajánlások fontosságát. Tokay László emlékirataiban a következőket írja: „A hagyomány szerint, a felvételhez két dologra volt szükség: megfelelő származásra és protekcióra egy befolyásos személy részéről.”

A harmincas évektől a felvételi rendszer is szigorodott. A pályázat beadását és a felvételt hosszabb időszak előzte meg. Március 15. és április 10. között a pályázók a területileg illetékes katonai kórházban orvosi vizsgálaton vettek részt. E vizsgálat után a honvédelmi miniszter döntött arról, hogy erkölcsi tulajdonságaik, társadalmi és családi helyzetük alapján az itt megfelelt pályázók közül kiket hív be további eljárásra. Ezután egy akadémiai bizottság határozta meg, hogy ki nyújthat be pályázatot. Így ír erről vitéz Káplán György: „A Ludovikai-felvételi sokkalta bonyolultabb volt, mint a budapesti József nádor Műegyetem-i. Mindenekelett el kellett menni a budapesti dandárparancsnokságra és írásbeli engedélyt kérni, egy általános orvosi vizsgára, mert anélkül még a pályázati kérelmet sem lehetett beadni. Ezen a nagyvonalú orvosi vizsgálaton »Alkalmos« lettem, így már »csak« a kérvényt kellett összeállítani.”

A kérvényhez mellékelni kellett a szülők és a jelentkező állampolgársági igazolását; az apa kereseti igazolását, hogy képes fizetni a szükséges költségeket; a középiskolai bizonyítványt a nyolc évről; az

érettségi bizonyítványt; az erkölcsi bizonyítványt a szülőkről és a jelentkezőről; és az „ALKALMAS” orvosi igazolást. A Ludovika Parancsnokság értesítette a jelöltet a felvételi időpontjáról. Megkezdődhetnek a rostavizsgák, mert a rengeteg jelentkezőből: a legjobb anyagot akarták meríteni.

1930-ig a felvételizők csak az akadémiára jelentkezhetek, külön fegyver- vagy csapatnemet nem jelölhetnek meg. 1931-től a felvételizők választhattak, milyen fontossági sorrendben jelölik meg az egyes fegyvernemhez történő jelentkezésüket, és az egyik fegyvernemet okvetlenül meg kellett jelölniük. A fegyvernemi besorolás jogköre a honvédelmi minisztert illette meg.

A cőgerek és a polgári életből pályázók közötti különbségre vonatkozóan értékes adalékot nyújt Eszenyi László Trianoni nemzedék című könyve: „Nagy előnyben voltunk mi, katonaiskolások a polgári életből jött évfolyamtársainkkal szemben. Nekünk csak orvosi vizsgálaton kellett sikeresen átesnünk, nekik ezen felül be kellett bizonyítaniuk, hogy testileg és szellemileg egyaránt meg fognak felelni a katonaelet szigorú követelményeinek.”

A pályázati hirdetményt minden évben kiírták. A hirdetmény többek között általános tájékoztatót, a felvétel feltételeit, követelményeit és azok igazolását, kérvények elbírálását, az érdemességi sorrend megállapítását, az alapítványi helyeket, a tandíjat és ellátást, a választott fegyvernem megjelölését, a folyamodványok benyújtását, a felvételi vizsgákat és a felvételi vizsga anyagát is tartalmazta.

FELVÉTELI RENDSZER A II. VILÁGHÁBORÚ IDEJÉN

A kialakult felvételi rendet a II. világháború változtatta meg: 1942 őszétől módosultak a felvételi feltételei, menete és a felvételi vizsgák. Csak az államköltséges és az alapítványi helyek maradtak meg. Fontos és meghatározó szempont lett a származás és a politikai megbízhatóság.

A magyar hivatásos honvédtisztképzés főiskoláira, a magyar királyi honvéd Ludovika Akadémiára és a társintézetekbe a negyvenes években is két irányból lehetett bejutni: a reáliskolának megfelelő, de katonai előképzést is nyújtó honvéd középiskolai nevelőintézetek egyikét elvégezve közvetlenül, illetve polgári középiskolai érettségi, akadémiai előfelvételi, egyéves tényleges karpaszományos légénységi szolgálat (benn a tartalékos tiszti iskola első évfolyamának sikeres elvégzése), majd egy második felvételi vizsga sikeres letétele után.

Az akadémiára kétszeri felvételi vizsga vezetett. Írásos jelentkezés (az első szűrő) után behívót kaptak az első felvételre augusztus végén. A felvételi vizsgatárgyak közt ábrázoló geometria, matematika, magyar nyelv (főleg helyesírás) szerepelt, emellett a fizikai alkalmasság számított. Orvosi vizsgán fogyatékoságként egyedül a rövidlátást fogadták el mínusz négy dioptriáig. Tudni kellett úszni, kerékpározni, bizonyos időn belül futni. Némi szertornát is megköveteltek. Ezután az egyéves csapat szolgálattal, majd a tartalékos tiszti iskola következett. (A tartalékos tiszti-képzés az általános hadkötelezettség keretében történt. A középiskolát eredményesen elvégzett [az érettségi nem volt követelmény] sorozottak, majd alkalmasság esetén húszévesen behívottak zubbonyuk ujján, megkülönböztetésül karpaszományt viseltek, piszkos munkától mentesítve voltak és kétévi szolgálat, valamint a tartalékos tiszti iskola két évfolyamának elvégzése után tisztjelölti [zászlósi] előléptetésre számíthattak. Az akadémikus-jelöltek [röviden „aksjelöltek”] számára – akikre egyébként valóban illett az önkéntes jelző – ebből egy évet írtak elő.) Fontos volt a csapatparancsnoki minősítés, valamint a Ludovika második felvételi vizsga anyaga: többek között szolgálati és harcászati szabályzatból, hadseregszervezésből, tereptanból, katonai ügyirányból, becsületügy elintézéséből, gázvédelmi szol-

gálatból és gyakorlati szabályzatokból kellett vizsgázni. Aki ezeket sikerrel abszolválta, október 1-jén megkezdhetette tanulmányait.

A magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia és a magyar királyi honvéd „Bolyai János” Műszaki Akadémia részére kiírt pályázati hirdetmény az 1943/1944-es tanévre vonatkozóan részletesen szabályozta a felvételi rendjét. A polgári életből jelentkezők számára a pályázatok benyújtásának határideje július 1-je volt, a központi orvosi vizsgálatra – az akadémiára pályázók testi alkalmasságát megállapító központi bizottság elé – július hónapban rendelték be őket. Az orvosi vizsgálaton meg nem feleltek az illetékes akadémia parancsnoka elutasította, és a kérvényhez csatolt okmányokat visszaküldte.

Az orvosi vizsgálaton megfelelt jelentkezők kérvényét az akadémiaparancsnokok augusztus 1-igelterjesztették a honvédelmi miniszternek döntésre. A honvédelmi miniszter a kérvények elbírálása után az előírt pályázati feltételeknek mindenben megfelelt pályázókat a karpaszományos évet megelőző felvételi vizsgára szeptember folyamán berendelte az illetékes akadémiákra. A pályázati hirdetmény egyes pontjainak megfelelően:

- „f) Az előzetes felvételi vizsgán megfelelt pályázók a vizsga után közvetlenül sorozóbizottság elé kerülnek és alkalmasságuk esetén karpaszományos szolgálatra, mint önként jelentkezőket, besoroztatnak.
- g) Eme karpaszományos szolgálat első éve után a csapattestparancsnokok által legalább »jó« eredményre minősített és tiszti nevelésre alkalmasnak talált pályázók az akadémia I. évfolyamát megelőző második felvételi vizsgálatra nyernek behívást.”

A második felvételi vizsgát sikeresen teljesítők kapták meg az akadémiai behívót és vonultak be október folyamán az intézménybe.

A felvételi során a pályázók sorszámot kaptak, így a vizsga objektív volt, mert a jelölt személyazonosságára csak a felvételi bizottság döntése után derült fény. „...nagy teremben sorszámot húztunk és e pillanattól kezdve a felvételi két napján ezen a számon tartottak nyitván, minden írásbelinél, feleletnél est a számat kellett beírunk, illetve bemondanunk [...] befejezésésként egy nagy tanteremben kített ívekre, nyomtatott betűkkel, aláírásunkkal igazolva, be kellett írunk, hogy a sorszám kit takart” – emlékszik vissza vitéz Káplán György.

Az 1944/1945-ös tanévre vonatkozó pályázati hirdetmény a felvételi kérvény beadása, az orvosi vizsgálaton való megfelelés, a szeptemberi felvételi vizsga és az egyéves karpaszományos szolgálat után már nem írt elő második felvételi vizsgát a pályázók számára. A következők szerint szabályozta viszont a Ludovikán és a Bolyai Akadémián az újonckiképzést és a tartalékos tiszti kiképzést: „A) a m. kir. honvéd »Ludovika« akadémiára kerülő, 1944. október hó 5-én bevonuló, akadémikus jelölt karpaszományosok a csapatnál nyerik újonckiképzésüket és tartalékos tiszti kiképzésük első részét. Később meghatározandó időpontban (előreláthatólag 1945. április hóban) bevonulnak az akadémiára, ahol karpaszományos egyenruhájukban és elért rendfokozatukban részt vesznek az akadémia nyári gyakorlati kiképzésén és kihelyezésén.

B) A m. kir. »Bolyai János« honvéd műszaki akadémiára kerülő, 1944. évi október hó 5-én bevonuló akadémikus jelölt karpaszományosok 1945. évi január hó 4-ig maradnak a csapatnál, ott nyerik újonckiképzésüket, azután pedig 1945. évi január hó 7-én bevonulnak az akadémiára; az akadémián nyerik tartalékos tiszti kiképzésük első részét, részt vesznek az akadémiai kihelyezéseken. Ez alatt az idő alatt karpaszományos egyenruhájukat és elért rendfokozatukat viselik.”

A csapattest parancsnoka az akadémikusjelölteket az akadémiára való bevonulás előtt, a csapatnál teljesített szolgálat és az eredmények alapján minősítette és tett javaslatot arra, hogy a jelölt az akadémiai kiképzésre alkalmas és érdemes-e. Az akadémiára csak azok a pályázók kerülhettek be, akik legalább 'jó' eredményű minősítést kaptak és a tiszti nevelésre is alkalmasnak találtattak. A javaslatokat a fegyvernem szerinti akadémiáknak közvetlenül küldték meg. Az akadémiaparancsnokságok folyó év

augusztus 2-ig a honvédelmi miniszternek tettek javaslatot a leendő akadémikusok személyére vonatkozóan. A hivatásos tiszti (akadémiai) kiképzésre érdemeseket augusztus 15-ei dátummal az akadémiai állományába felvették és október 1-ig szabadságot kaptak.

A még nem felelt pályázóknak augusztus 15-tel eredeti csapattestükhöz be kellett vonulniuk és a honvédelemről szóló, 1939. évi II. törvényekben előírt, és már megkezdett kétéves tényleges karpaszományos szolgálati kötelezettségüknek eleget tenniük.

A felvétel feltételei közé bekerültek a származási adatok, valamint a tiszta keresztényi származás nagyszülőikig bezárólag való igazolásának kötelezettsége. A hivatásos és hivatásos állományból származó nyugállományú, szolgálaton kívüli viszonybeli tisztek (hasonlóállásúak), továbbá tiszthelyettesek gyermekeinek csatolniuk kellett a szülőket igazoló, a katonai hatóság által kiállított „származási igazolványt” és „származási táblázatot”, valamint a pályázó ifjú eredeti születési anyakönyvi kivonatát. A többi pályázónak a kérvényhez mellékelnie kellett a következő eredeti okmányokat: „a pályázó és édes szüleinek, továbbá apai és anyai nagyszüleinek eredeti születési anyakönyvi kivonatai, illetve keresztnevelei, továbbá az édes szülők és mindkét ágbeli nagyszülők eredeti házassági anyakönyvi kivonatai.”

Damó Elemér és vitéz Szepesvári Béla is leírnak olyan eseteket, amikor egy-egy ludovikás akadémikus azért lett öngyilkos, mert a családjában talált(ak) zsidó származású ősöket.

A visszafoglalt területekről is lehetett jelentkezni, amennyiben a jelentkező igazolta a trianoni határok életbe lépése előtti magyar állampolgárságát és a „megszállás alatt a pályázó és édes szülei – magyar nemzeti szempontból – tanúsított magatartását”. A visszacsatolt területekről érkezett jelentkezőknek különbözeti vizsgát kellett tenniük. Minderről így rendelkezett a hirdetés: „Az 1938. évi november hó 2-án előtt a visszacsatolt Fekvidéken és az 1939. március 15-én előtt a visszatért Kárpátalján, továbbá 1940. augusztus hó 30-án előtt visszacsatolt keleti és erdélyi területeken, végül az 1941. évi április hó 11-én előtt, a visszafoglalt délközéphegységi területeken lakhellyel bíró pályázónak és édesatyjának állampolgársági bizonyítvánnyal igazolni kell, hogy magyar állampolgárok.”

A felvételi vizsga elméleti és gyakorlati részből állt. Magyar nyelvből írásbeli vizsga, mennyiségtanból, természettanból, földrajzból, történelemből és ábrázoló mértanból szóbeli vizsga volt. A legfontosabb vizsgaelemek azonban a gyakorlati tárgyak voltak: atlétika, torna, úszás és kerékpározás.

„b) Gyakorlati (Testnevelés) Követelmények:

Atlétikából: 100 m-es síkfutás, megkövetelt időeredmény 14.3 mp.

távolugrás, megkövetelt távolság 4 m,

magasugrás, megkövetelt magasság 1 m 20 cm.

súlydobás, megkövetelt távolság 6 m.

Torna: húzóvásár a nyújtón háromszor,

a nyújtón térdfellendülés lendülettel,

korlátos félkarállás lendületből,

szekrényen átterpesztés hosszában.

Úszás: ugrás 2 méter magas deszkáról, tetszésszerűen, módosítottan,

30 méteres úszás, tetszésszerűen, módosítottan.

Kerékpározás: kerékpározni minden jelöltnek tudnia kell.”

A Ludovika felvételi szabályozása jól átgondolt és társadalmi hatását tekintve is körbehatárolt rendszer volt. A két világháború között az államhatalomhoz kötődő középrétegek számára egzisztenciát és megélhetési lehetőséget biztosított.

A katonatiszti pálya – a trianoni békediktátum utáni rövid időszak kivételével – mindig is vonzó volt, mert ingyenes vagy támogatott képzést és ellátást nyújtott, az avatás után pedig biztos megélhetést és társadalmi elismertséget nyújtott. Cserébe a rendszerhez való feltétlen hűséget, a haza életük árán való védelmét várták el.

LOVAGLÁSI ÓRA, 1903

REGGELI CSUKLÓGYAKORLATOK, 1904

A Ludovika nevelési értékrendje és képzési rendszere, 1897–1945

A LUDOVIKA NEVELÉSI ÉRTÉKRENDJE A SZÁZADFORDULÓN

Az 1897. évi XXIII. törvénycikk szerint a magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia három évfolyammal, évfolyamonként száz növendékkel kezdte meg a képzést az 1898/1899-es tanévben. E törvény alapján jelentős szervezeti és működési változások következtek be a Ludovikán. (Az akadémia tanulóinak neve az 1870-es évektől kezdve növendék volt.)

Kortörténeti érdekesség az az 1900-ban megjelent hivatalos toborzókiadvány, amely valósághűen mutatja be a Ludovika rendeltetését, szervezetét és működését: „A Ludovika Akadémia három évfolyamból áll, mindenik évfolyam száz-száz növendékből alakul és két-két párhuzamos osztályra oszlik. A párhuzamos osztályokat Ia, Ib, IIa, IIb, IIIa, IIIb osztályoknak hívják. Katonai szolgálattal tekintetben az a)-osztályok az első, a b)-osztályok a második növendékszázadot, a két növendékszázad pedig a növendék fél-zászlóaljzat alkotja.”

A Ludovika Akadémia rendeltetése, hogy növendékeit a tiszt különleges hivatásához szükséges ismeretekben részesítse, s nekik ezenfelül olyan tudományos alapot nyújtson, amely őket a hadiiskola későbbi eredményes hallgatására képesíti – tehát magasabb szintű elméleti, és a gyakorlatban is hasznosítható tudással rendelkező gyalogsági és lovassági tiszteket neveljen.

ZÁRTRENDŰ TŰZELÉSI GYAKORLAT KISRÁKOSON, 1901–1904

Az akadémia átalakításával megváltozott a *képzés célja* is. Olyan tiszteket kívántak kibocsátani, akik akár vezérkari szintű szolgálatot is képesek ellátni, tehát az elméleti és gyakorlati hadtudományi ismereteket mélyebben, alaposabban elsajátították. A gyalogos és a lovassági tisztjelölteknek mind a két fegyvernemmel kapcsolatos ismereteket birtokolniuk kellett. A lovassághoz felvetteknek a lovakon végzett fegyverfogásokat is be kellett gyakorolniuk és biztonsággal alkalmazniuk.

Az uralkodó a Ludovika Akadémia parancsnokának vezérkari testületbeli törzstisztet vagy tábornokot nevezett ki, a tanárokat a honvédtisztek közül a honvédelmi miniszter osztotta be. A növendékek nevelésének és katonai kiképzésének közvetlen vezetése a századparancsnokok dolga volt, akik mellé az egyes osztályok pedagógiai szempontból való felügyelete céljából három-három osztálytisztt, a katonai és szolgálati kiképzésnél való segédkezésben pedig oktatótisztek voltak beosztva.

A kincstár egyformán látta el valamennyi növendéket az intézetbe lépés napjától kezdve mindennemű ruházattal, taneszközzel, szállással és élelemmel, tekintet nélkül arra, hogy alapítványi vagy kincstári díjmentes, avagy egész vagy félfizetéses helyet töltöttek be.

Az erkölcsi nevelésnek kiemelkedő és meghatározó szerepe volt a Ludovikán: „Az erkölcsi jellem *adván meg a tiszta alkalmazhatóságának alapját, a növendékek jellemének fejlesztésére az intézetbe léptök pillanatától a legnagyobb gond fordítottatik. Az intézet házi és szolgálati rendje [...] emelkedett szellemet lehelő sorokban tárja a növendék elé amaz ekeket és utasításokat, melyeket jellemük megszilárdítása végett az intézetben létök alatt követniök kell.*”

Felfogásuk szerint az istenfélelem és az erkölcsösség a szilárd jellem alapjai. A vallás az élet minden területén bátorságot, erőt és kitartást kölcsönöz a kötelesség teljesítésére, és a legnehezebb helyzetekben is hű vigasztaló, ha „a remények elhervadnak”, ha sorscsapás sújt és szerencsétlenség üldöz. Tilos volt az akadémiaán a vallás tárgyainak vagy mások vallásos meggyőződésének kigúnyolása és becsúrlése.

A legfőbb célkitűzés az volt, hogy a növendékek erkölcsös, jellemes férfiakká nevelődjenek, és lovas tisztekké váljanak. A növendékek ezért hálával tartoztak az intézménynek, amely legjobban és legméltóbban abban nyilvánult meg, ha teljes erővel és lankadatlan szorgalommal iparkodtak azon, hogy a király, a haza, a nemes lelkű alapítók és a szülők elvárásainak megfeleljenek: „A király, a dinasztia és a haza iránti szeretet lángja soha ki nem alvó tűzként lobogjon a honvéd tisztikar ifjú sarjadékának szívében, s lelkesítve őt ernyedetlen szorgalomra s majdan nagy tettekre, melyek az intézet történetének lapjait fényesen ragyogóvá tegyék.”

Az a tudat, hogy a növendék magasztos hivatású pályára készül és az állam védőerejének tagja lesz, ösztönözte őt arra, hogy már az intézetben gyakorolja mindazokat az erényeket, amelyek a „harcos különös díszére válnak”. Melyek voltak ezek az erények? A vallásosság, a király és a haza iránti szeretet, lelkesedés a pálya iránt, becsület, hűség és kötelességérzet, bátorság és engedelmesség, bajtársiasság, közszellem és egyetértés.

Fontos elvárás volt az, hogy a növendékek rendszeres kapcsolatot tartsanak a családjukkal: „Ne mulasztson el tehát a növendék egyetlen alkalmat is, a mikor hozzátartozóit hogyléte és haladása felől értesítheti, hanem törekedjék gyakori levélváltás által az érintkezést hozzátartozóival minél melegebb szeretettel való csatlakozással fenntartani.”

A leendő tiszteket felkészítették a parancsnoklással járó szerepkörre is. A legfontosabb erényekről: az engedelmségről és a bajtársiasságról a következőket olvashatjuk: „a parancsolás első és elengedhetetlen feltételét megszerzendő, mindenek előtt meg kell tanulnia engedelmeskedni. A kötelességekhez való hűség, azok teljesítésében való állhatatosság és önmegtágadás már az intézetben gyakorlandók, hogy az élet komoly viszonyaiban helyét majdan ki-ki szilárdan megállhassa. A közszellemet és egyetértést, eme kettős kapcsolatot, mely a monarchia védőerejének alkotó részeit a legváltásosabb helyzetekben és mindenkor összetartotta, ápolni és fejleszteni szent kötelessége minden egyes növendéknek, valamint azok testületének is. A kicsinyes irigységtől, gógtól, rosszakarattól mentes bajtársiasság egészséges folyománya a közszellemnek és egyetértésnek; egymásnak kölcsönös támogatása pedig alapfeltétele a bajtársiasságnak. Méltatlanok kímélése és becstelen tettek eltitkolása a bajtársias szellem téves felfogásáról tanúskodik.”

A növendékeknek komolysággal, buzgalommal és odaadással kellett készülniük a hivatásukra – kiképzésre – az iskolaévek képezték tehát az élet első kemény próbatételét. A komoly tudományokkal való foglalkozás és az élet „nemesebb örömeinek” folytonos keresése egy időben lehetetlen volt. A nyíltság és őszinteség még kis dolgokban is alapvető elvárás volt, a hibák elkövetéséért a növendékeknek vállalniuk

kellett a felelősséget: „Jellemes ember cselekedetét valótlan mentséggel, ürügyekkel nem palástolja. Csak az tarthat számot a férfinévre, ki tettéért és cselekedetéért mindenkor helytáll, s azok következményei alól magát ki nem vonja.”

A növendéknek kerülnie kellett a felületességet, mert csak a szülőkörű ember elégszik meg azzal, hogy a vizsgákon kényszerből megfeleljen. „Aki a jövőre készül, az élet számára tanul.” Mivel úgy tartották, hogy az irigy versengés megrontója a bajtársi szellemnek, megvetették azt. Őva intették a növendékeket az elbizakodottságtól, hiszen a tudás még nem egyszersmind maga a képesség, valamint a gondolat és cselekvés között olyan úr tátong, amelyet a tudáson kívül csak fegyelmezett akarattal és élettapasztalattal lehet áthidalni. Az elbizakodottság, hasonlóan az alaptalan bírálathoz megszegyenüléshez vezet: „A bíráló csak akkor van jogosultsága, ha kötelességérzet támogatja, s kiváló értelem gyakorolja. Csak az bíráljon, ki jobbat alkothat; erre azonban az ifjú s kevés tapasztalattal bíró növendék alig képes.”

Az ifjúságot ideálok kell, hogy vezéreljék, és az nem lehet más, mint hogy bátor, művelt és mind gondolkodásában, mind cselekedeteiben a síríg becsületes és kötelességéhez hű tiszt legyen.

Az akadémia növendékeit a szó nemes értelmében vett bajtársiasság kötötte össze. E bajtársiasság a tanulóévek alatt abban nyilvánult meg, hogy a tehetségesebb a gyengébbet készséggel támogatta, hogy a vagyonosabb kedvezőbb anyagi viszonyaival nem hivalkodott, sőt bizonyos esetekben megvonta magától azokat az élvezeteket is, amelyekben a kevesebb anyagi javak felett rendelkező növendéktársa nem részesülhetett. Alaptalan panaszoknak és árulkodásnak az akadémiaán nem volt helye.

Fontos elvárás volt, hogy „miután az akadémia növendékeit derék csapatistté kell kiképezni, ennélfogva a növendékeknek a harczi iskolásiban, mint a katonas szellemben, példaképpül ragyogniok, minden katonai gyakorlat és kivonulásnál ki kell tűnniök.”

A hozzátartozók által adott havi zsebpénz képezte a növendékek azon jövedelmét, amelyből apróbb szükségleteiket fedezhették. A növendéknek hozzá kellett szoknia ahhoz, hogy zsebpénzével takarékoskodjon, és azt gondosan beossa. A túlköltekezés szabályának áthágása szükségszerűen bajba sodorta a növendéket, ezért már az intézetben megtanulta kiadásai korlátok közé szorítását, lemondást az élvezetéről, semhoggy adósságot csináljon. Az akadémia nevelési elvei azt tartották, hogy „az eladósodott ember mogorva, kedvetlen, az életben öröme nincs, folytonos szorongás közt él, a nélkülözés pedig egyre gyarapszik, mivel adósságot kell fizetnie.”

A KEMÉNY ELVÁRÁSOK MELLETT AZÉRT JUTOTT IDŐ A SZÓRAKOZÁSRA IS (1909)

A LUDOVIKA NEVELÉSI ÉRTÉKRENDJE A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT

Az 1930-as években az akadémiai nevelés legfontosabb szempontja az volt, hogy az intézmény a gondjaira bízott akadémikusokból a magyar királyi honvédségnek és a magyar hazának önfeláldozó, feltétlenül kötelességtudó, minden körülmények közt egyenes, szerény életmódhoz szokott, jövőre hivatásáért rajongó, lovagias gondolkodású, ízig-vérig magyar tiszteket neveljen.

E célok elérésében meghatározó szerepe volt a vallásos nevelésnek, a haza és a Legfőbb Hadúr iránti tiszteletnek és szeretetnek, a katonai pálya iránti lelkesedésnek, a becsületességnek, a bátorságnak, a hűségnek, a kötelességtudatnak, az engedelmségnek és a bajtársiasságnak.

Az akadémián a nacionalista és irredenta nevelés volt a jellemző. A Ludovikán az általános műveltség fejlesztésére is nagy figyelmet fordítottak. Az akadémikusok szigorú fegyelmi keretek között éltek. Nevelésük határozottan arra irányult, hogy puritán, minden könnyelműségtől és káros szenvedélytől mentes tiszteket neveljenek a honvédség részére. *„Tudnunk kell – áll a parancsnokság általános irányelveiben –, hogy nem az nevel, amit hirdetünk, hanem ideáljaink, amit bensőleg átélünk, az akarat, amely szívből fakad és az önfeláldozó szeretet az ifjúság iránt. Ez az, amit az ifjú megérez akár akarjuk akár nem. Az ifjú akadémikus megéri az előljáróban a gazdagabb élettapasztalatot, mélyebb tudást és emberismeretet, a tisztultabb belső világ megnyilatkozását, megéri a több embert, a külön ember tekintélyét, és ha önfeláldozást is lát, megszületik a megrendíthetetlen tekintély, amit nem kell félteni, mert alapja a hiszalom és ragasszkodás, valamint ennek kapcsán a lelki kapcsolat a tiszt és az akadémikus – a mester és tanítvány – között.”*

A Ludovika parancsoksága *Minden tisztnek ismerni kell* címmel nyomtatásban is megjelentette az általános irányelveket, szervei határozványokat, az intézmény házi és szolgálati rendjét, a szervezet létszámát, a riadórendet, a tűzriadóra vonatkozó utasítást, a különféle alapszabályokat (Levente-kör, sportkör, a jóléti intézmények, Tiszti Takarékegylet), rendeleteket, az intézmény munkarendjét és az elmúlt évre vonatkozó „akadémiai parancsait”. Mindez az alosztálynál, az osztályparancsnokságoknál és az ügyeletes tiszti szobában is megtalálható volt.

A IV. B. OSZTÁLY LOVAGLÓORÁN, 1926. MÁJUS

AKADÉMIKUSOK VELENCÉBEN A SZENT MÁRK-TÉREN, A VENDÉGLÁTÓ TISZTIKARRAL, 1938. SZEPTEMBER

A dokumentumgyűjtemény „Általános irányelvek” című része két fejezetre osztozott: az I. fejezet a nevelés, az elméleti és gyakorlati kiképzés, a belrend- és egyéb intézkedéseket, valamint a Levente-kör és a sportkör célját fogalmazta meg. A II. fejezet taglalta a Ludovika Akadémia rövid történetét, a tanév rendjéhez illeszkedő ünnepségeket, többek között az október 1-jei *Veni Sanctét*, amikor a parancsnok szólt az akadémikusokhoz. A dokumentum ismertette a hadrendet és a létszámadatokat, a tantermeket, műhelyeket, és mellékelte egy vázlatot a Ludovika Akadémiáról.

Az akadémia a nevelést és fenyítést egyenre szabottan alkalmazta, mert az akadémikusok sem voltak egyformák: volt árva, félárva, gazdag, szegény, egyszerű szülők sarja, grófi családból, nevelőintézetből származó, polgári életből jött, otthon elnevelt, elkényeztetett stb. Nem lehetett ezeket az ifjakat egy kaptafa szerint kezelni. Minden esetben másképpen kellett a dolgokat megfogni még abban az esetben is, ha a vétség ugyanaz volt.

Az akadémia parancsnok fenyítése elvileg két-háromhavi figyelmeztetéssel kezdődött, visszaesés esetén megrovásban részesített, végül az akadémiáról való eltávolítással járt. Harmadéves akadémikusoknál, ha a vétség nem indokolta az elbocsátást, akkor az illetőt zászlósi avatásra terjesztették elő. Jellemhiba vagy erkölcsi botlás súlyos elbírálás alá került, s ilyen ügyben az alosztály vagy osztályparancsnok kemény fenyítést alkalmazott, de az esetet az osztály- és akadémia parancsnoknak rövid úton, azonnal jelenthette. Nem volt tehát meglepő az, amikor az erkölcsi botlásokat azonnali eltávolítással büntették.

A jellem- és vallás-erkölcsi nevelés minden tiszttanár és lelkész elsőrendű kötelessége volt, ezt minden gyakorlati foglalkozáson és tanórán gyakorolni kellett.

A tiszttel szemben támasztott követelmények, a magánéleti elvárások is fontos szerepet kaptak az oktatásban és a nevelésben. A lovagias gondolkodásmód, a bajtársiasság és korrektség, az igények és a lehetőségek arányban tartása, az adósság kezelése, a tiszti otthonnal szemben támasztott követelmények, a család, és természetesen a helyes és okos nősülés is a felkészítés területei közé tartozott.

Vitéz nemes kisbarnaki Farkas Ferenc vezérőrnagy, a Ludovika Akadémia parancsnoka 1942. február 10-ei akadémiai parancsában egyes akadémikusok felelőtlen házassági ígéreteit ítélte el:

„1./ A tisztnek a tervezett házasságot, de az eljegyzést is előljáró parancsnoknak előzetesen be kell jelentenie és hozzájárulást kikérni.

2./ A tiszt 27 éves kora előtt elvileg nem nősülhet és 24 éves kor előtt csak egészen kivételes esetekben kormányzói kegyelemmel nyerhet nősülési engedélyt.

3./ A fiatal tisztnek a laktanyában reggeltől estig munkája van, sok vezénylésnek és áthelyezésnek van kitéve és hosszú csapatkihelyezések teszik változatosná életét.

A fiatal tisztnek mindenekelőtt meg kell állnia a helyét az életben, be kell bizonyítania használhatóságát és jó munkával kell kiérdemelnie előljárói megelégedését. A saját magasabb és továbbképzése, valamint a szolgálat kára nélkül tehát a fiatal tiszt házasságra alig gondolhat.

4./ Háború van és ez a hadiállapot egészen különös követelményeket és önfeláldozást követel tőlünk, háttérbe szorítva minden magán és kényelmi érdeket, amelynek viselésében a tisztnek példaképpen hatni hivatásszerű kötelessége.”

Az akadémia elméleti kiképzéséről úgy vélekedett, hogy „e helyen nekünk olyan csapattiszteket kell nevelnünk, akik a csapatéletben otthonosak, az ottani körülményekben, feladatokban örömeiket lelik, azaz a csapatéletet szeretik.”

Az akadémia tanári karának kézzelfogható, félreérthetetlenül egyszerű és gyakorlati módon kellett tanítania, azért hogy az akadémikus mind az elmélet, mind a gyakorlat terén biztos tudáshoz jusson. Az oktatás alapja a rendelkezésre álló óraszám, a tantervben kitűzött tanítási cél és a megszabott tananyag volt. E keretek között a harcászattal való összhangot a tanárok mindig szem előtt tartották.

A parancsnoki irányelvekben részletesen taglalták a gyakorlati kiképzést, a gyakorlati kihelyezés előtti egyszerű típusgyakorlatokat, a viszonyossági gyakorlatokat, a menetgyakorlatot, a nyári gyakorlati kihelyezéseket, ahol a „harcos fegyveremek összműködésével néhány napos táborozással, főzéssel egybekötött, nagyobb kötelékben tartott, összefüggő gyakorlatot” kellett beállítani. A dokumentum külön kitért arra, hogy a harcászati utazások útvonalaát úgy kell megválasztani, hogy az akadémikusok minél több helyre eljuthassanak. A harcászati megbeszélések mellett az országismeretre is nagy súlyt helyeztek: minden nevezetességet meg kellett nézni, ezekről pedig előre megnevezett akadémikusok öt-tízperces előadásokat tartottak.

A dokumentum taglalta a tanítás módszertanát is. A tanítás mind az elméleti, mind a gyakorlati tárgykörök esetében példák segítségével illusztrált magyarázaton alapult. Az alosztályparancsnokok azokról, akik elégtelen osztályzatot kaptak, a tanár közlése alapján előjegyzést vezettek. Minden elégtelen kétheti kedvezményvonással járt. Ezek az akadémikusok az ismétlési idő alatt tanteremben voltak kötelesek tartózkodni, éppen úgy, mint a fenyítettek. A többi akadémikus az ismétlés alatt a kertben, az udvaron, vagy a kaszinóban is tanulhatott.

Az oktatás egészére az egyszerű oktatási mód volt a jellemző. Azt tanították, nyújtották és követelték meg, amire a csapattisztnek valóban szüksége volt. Az oktatás és nevelés a honvédség szabályzatán alapult, ebben is elsősorban a „Harcabizonylat” és a különféle fegyveremek gyakorlati szabályzata volt mérvadó.

Tanították a „Szolgálati szabályzatot” is, amely tartalmazta a katonaiállományba tartozó honvéd egyének, tényleges szolgálatra való bevonulásuk utáni, ünnepi formák között teendő honvédeküjének szövegét.

A szabályzat „A honvéd kötelezettségei és magatartása általában” című fejezetének első paragrafusa így fogalmazott: „Hazaszeretet és szeretet a Legfelsőbb Hadúr iránt, engedelmesség, hűség és állhatatosság a hivatásbeli kötelem teljesítésében, önmegegyezés és vitézség a honvédtől el nem választható erények.”

A szabályzat előírta, hogy a honvédet minden körülmények között a kötelességérzet, becsületesség és becsvágy vezérelje, komolysággal, buzgósággal és odaadással kell hivatásszerű kiképzésének szentelnie magát. Egyéni tehetségét, tudását és ügyességét a szolgálat érdekében köteles kamatoztatni.

A második paragrafus az istenfélelemről mint az erkölcsös életmód alapjáról írt. A harmadik paragrafus a következők szerint fogalmazta meg a hazaszeretetet: „A hazaszeretet a nemzethez és a hazai röghöz való ragaszkodásnak ösztönyszerű s egyszersmind öntudatos megnyilvánulása és az összetartozásnak élő érzése, amely minden honpolgárt egyénileg is az állami közösség részesévé avat. Mint nemzeti eszme: a mult szent hagyományainak fenntartója, a jelennek cselekvő munkása és a jövőnek szilárd alapja. [...] A hazaszeretet ápolása, a nemzeti érzés ébrentartása és fejlesztése minden honvédnek elsőrangú kötelessége. A parancsnokok e célra használjanak fel minden alkalmat, különösen a nemzeti és katonai ünnepeket, valamint a csapattestek történeti emléknapiját.”

AZ ÚJONGOK AZ AKADÉMIA KERTJÉBEN PIHENNEK, 1925

SZOBASZEMLE A TŰZÉR C OSZTÁLYNÁL. JOBBRÓL A 3. SZEMÉLY SZILASSY KÁROLY SZDS., LGV. ŰTEG PARANCSNOK. 1941. OKTÓBER

ELMÉLETI FOGLALKOZÁS A TŰZÉROSZTÁLYNÁL, 1942. NOVEMBER

Szó esik a tiszteletről és annak megadásáról, a magaviseletről szóló negyedik paragrafusban: „... senkitől se tagadja meg az őt megillető tiszteletet, de legyen képes saját tekintélyét is mindenkor megővni. A honvédek az a joga, hogy oldalfejtővel szolgálton kívül is viselheti, hivatásával összefüggő különös kitüntetés, amely azonban arra kötelezi őt, hogy a kihágást és az erőszakoskodást annál gondosabban kerülje, mivel a fegyverrel való visszaélés a legszigorúbb büntetéssel jár.”

A közszellem és egyetértés (hatodik) paragrafusa a bajtársiasság fogalmát definiálja: „A közszellem és egyetértés megköveteli, hogy a bajtársak egymást az élet minden helyzetében kölcsönösen támogassák. Viszont méltatlanok kímélése és becstelen cselekedetek eltitkolása ennek a kötelességnek téves felfogásáról tanúskodnék.”

A Ludovika Akadémia parancsnoka által kiadott általános irányelvekben az egyes évfolyamok osztályzási arányát is meghatározták: „Igen jó és kiváló összeredményű akadémikus az I. évfolyamban lehetőleg maximálisan '1/3' legyen, ezért a tanárok osztályonként ekvileg csak a legjobb 1/3-nak adjanak kitűnő osztályzatot. Tudnunk kell, hogy a túlértékelés nem tesz jó szolgálatot, mert az élet nem mindig bőkezű, de fokozza a felburjánzott kórságot is. A II. és III. évfolyamnál az '1/3' fokozatosan 1/2-re emelhető. Ez nem megkötő szabály, avagy parancs, csak irányék, mert lehetnek tantárgyak, avagy osztályok, ahol lényegesen több vagy kevesebb a kiváló akadémikus.”

Fenntartották azt az elvet, hogy igen jó és kiváló akadémikus csak az lehet, aki elsősorban katonai rátermettségben, katonás fellépésben, hivatásszeretben, erkölcsileg és jellemében is kiváló.

A nevelési értékrend fontosságára kiváló példa a Némethy Jenő akadémikus által írt *akadémikusai tiszparancsolat*, amely a *Ludovikás Leventében* jelent meg, és később meghatározóvá vált az akadémikusai életben.

HADNAGYAVATÁS A LUDOVIKA AKADÉMIÁN, 1932. AUGUSZTUS 20. A DÍSZEMELVÉNYEN TÖBBEK KÖZÖTT: HORTHY MIKLÓS KORMÁNYZÓ, GÖMBÖS GYULA HONVÉDELMI MINISZTER ÉS JÓZSEF ÁGOST KIRÁLYI HERCEG (FOTÓ: SCHÄFFER ÁRMIN)

AKADÉMIKUSI 10 PARANCSOLAT

1. **Előljáró, bajtárs, alárendelt egyaránt magyar-testvéred, akiknek hazafiúi szeretettel tartozol.**
2. **Meggyőződéssel tégy eleget a parancsoknak, mert az átérzett engedelmesség a nemzet egységének pillére!**
3. **Ne feledd, hogy az önzetlen bajtársi szeretet a legerősebb nevelőeszköz!**
4. **Fiatalabb bajtársaddal szemben gondoskodó vezető és tanácsadó légy!**
5. **Kötelességteljesítő, komoly tisztnek készülj, mert minden okosan felhasznált óra építőkocka a nemzet boldogulásához.**
6. **Oltsd bele lelkedbe, hogy az élet minden, még legjelentéktelenebb megnyilvánulását is a „magyar” bírálatával vizsgálod!**
7. **Irodalomban és művészetben ne elégedj meg saját felfogásod helyességével, hanem bajtársad szemét is nyisd meg az elnyomott nemzeti termékek előtt!**
8. **Idegének nemzet- és fajrontó törekvéseit soha ne téveszd szem elől, hogy hatásos ellenfelegyvereket találj a küzdelemre!**
9. **Önmagad meggyőzése és nevelése csak eszköz, a feladat: a bajtársak, a köz irányítása.**
10. **Ne holt betűket, teljesíthetetlen kívánságokat olvass ki ezekből a parancsokból, hanem fontosságukat átérzve, igyekezzél azokat a magad részéről is a gyakorlatba átültetni!”**

Egyenes jellem, egyenes tartás, egyenes beszéd. Katonás rend, rendíthetetlen kitartás, bátorság, önfeláldozás, lovagiasság, műveltség, könnyed társasági modor jellemezte a végzett katonatisztek. A belső értékekhez kifogástalan külső megjelenés társult. A Ludovika Akadémiát végzett tisztek több nyelven beszéltek, akadémikusai éveik idején táncórára jártak, lovagolni tanultak. A katonatiszt az úri középosztály tagjaként annak megfelelően is viselkedett.

A LUDOVIKA KÉPZÉSI RENDSZERE AZ 1900-AS ÉVEK ELEJÉN

„Azok az ifjak, a kik belőle kikerülnek, a szakképzettségen kívül hazafiás, magyar szellemet visznek magukkal pályájukra, biztosítékul annak, hogy kötelességeik teljesítésével, a királyhoz és a nemzethez való hűségükkel hálálják meg azokat az áldozatokat, melyeket egy század folyamán a nemzet a Ludovika Akadémiának hozott.”

A képzés és kiképzés célja nemcsak az volt, hogy a növendékek magasabb fokú elméleti oktatásban részesüljenek, hanem hogy megszerezzék mindazon szakismereteket is, amelyek leendő beosztásuk elvégzéséhez vagy a vezérkari szolgálathoz szükségesek voltak. A gyakorlati kiképzés mindazon szolgálati ágakra kiterjedt, amelyekben az alantos tiszt már első szolgálati évében az alosztálynál alkalmazást talált. Ennek szabályozása oly módon történt, hogy a növendékek a legfelsőbb évfolyamba való lépésükkor a fiatalabb bajtársaik oktatói és előljárói voltak.

Az akadémia „tanítástervében” az elmélet igen tág teret foglalt el. Az elméleti kiképzés különféle, részben általános és műszaki, részben általános és katonai műszaki tantárgyakra terjedt ki.

Az iskolaév szeptember 21-én kezdődött és a következő év augusztus 18-án fejeződött be. A tanév elméleti és gyakorlati időszakokra oszlott. Az elméleti időszak szeptember 21-től június 30-ig, a gyakorlati tanidőszak július 1-től augusztus 17-ig terjedt. Ekkor tartották a nagyobb gyakorlatok túlnyomó részét. Az elméleti időszak téli és nyári félévre oszlott. A főszünidő augusztus 19-től szeptember 20-ig tartott. A tisztavatás I. Ferenc József születésnapján, augusztus 18-án történt.

TANTÁRGYAK ÉS A LEGFONTOSABB TANTERVI CÉLKITŰZÉSEK

A magyar nyelv és katonai irálytan tantárgy célja ügyesség a nyelv írásbeli használatában; a katonai „levél- és ügyirály” sajtáságainak és a magyar királyi honvédség ügyrendje I. fejezetének ismerete volt. A növendékek az írásbeli feladatok során szerezték meg a szükséges önállóságot, biztosságot, és sajátították el a rövidséget és szabatoságot, valamint az egyszerű és világos írásmódot. Kiemelt jelentőségű volt a német nyelv oktatása. Cél volt a megfelelő jártasság elsajátítása szóban és írásban, valamint az, hogy a fiatal tiszt a gazdag német katonai irodalom segítségével önállóan és céltudatosan képezhesse tovább magát. Emellett elvárás volt a katonai levél- és ügyirály sajtáságainak megismerése. A horvát nyelv szolgálat követelte mértékű elsajátítása, a haladók számára a kellő jártasság megszerzése volt a cél. A horvát-szlavón illetőségű növendékeknek a horvát nyelv tanulása kötelező volt. A francia nyelvoktatás célja a kiejtés tökéletesítése, az elsajátított nyelvismeret megszilárdítása és bővítése, jártasság franciából és ügyesség a franciára való fordításban, megfelelő gyakorlat a társalgásban és egyszerű francia fogalmazványok szerkesztésében, azon képesség megszerzése, hogy a növendék a francia katonai vagy szaktudományos művet olvashassa. Azoknak a növendékeknek, akik semmilyen vagy csak nagyon csekély előismerettel rendelkeztek francia nyelvből az I. évfolyamban, hetenként egy-egy órai külön oktatást szerveztek.

Kiemelkedő fontosságú tantárgy volt a földrajz. Az Osztrák–Magyar Monarchia és a vele határos országok földrajzának ismerete, főleg a katonai követelmények szempontjából alapvető elvárás volt. A földrajzoktatás nyújtotta a későbbi katonai földrajz tanulmányozásához szükséges alapot. Minden törekvés arra irányult, hogy a növendék megismerje egy adott ország jellemző földrajzi viszonyait. A leírás a Monarchia valószínű hadszíntereire is kiterjedt, és részletesen tanították a legfontosabb földrajzi jellemzőket: folyóvizek, talaj, növényzet (födőzet), éghajlati viszonyok, a lakosság eloszlása és származása, a lakóhelyek, az elszállásolási viszonyok és közlekedési útvonalak, valamint az erődítések jellegzetessége, és végül rövid statisztikai áttekintés az ország állapotáról.

A mennyiség- és ábrázoló mértan tantárgy a már elsajátított ismeretek megszilárdítását és bővítését szolgálta. A legszükségesebb elmélet arra irányult, hogy a katonai műszaki rajzoknál használt

ÚTÁSZGYAKORLAT 1904 KÖRÜL

RÚDUGRÁS, MAGASSÁG 340 CM. 1911

különböző ábrázoló módokat a növendék megértse, az egyszerű gyakorlati feladatok grafikai megoldásához szükséges képességet megszerezze. A földmértan tantárgy oktatása során a föld- és magasságmérésnél leggyakrabban használt eszközök, térképész-műszerek, berendezések kezelésének alapvető ismereteit tanították. A tereptan oktatása során megtanították a növendékeket a térképolvasásra, a terepábrázolásra, a terepfelvételre és terepvázolásra. Szabadkézi rajznál a legfontosabb némi jártasság megszerzése volt a rajzolásban. A természettan a természettudományi elméleti alapismeretek oktatását szolgálta.

Az egyetemes hadtörténelem oktatásának célja „a hadügy fejlődésének általános ismerete a tűzi lövőfegyverek behozatalától kezdve, különös tekintettel az osztrák–magyar hadseregre és Magyarországi hadügyére, kivált az új és legújabb korból merített hadtörténelmi példák felhasználásával. Az oktatás a növendékeket a középiskolákban szerzett ismeretek kapcsán a részletes hadtörténelem későbbi tanulmányozására készítse elő [...] a növendékek dinasztikus, hazafias és katonai érzelmeinek megszilárdítását előmozdító alkalmak gondosan kiaknázandók.”

A jogismeretek órán a katonai büntetőjog általános ismeretét, a magyar, valamint az osztrák magánjog leglényegesebb jogfogalmait és jogviszonyának ismeretét, a magyar és osztrák államjogot, valamint a nemzetközi jog leglényegesebb tételeit tanították. A hadseregszervezet tantárgy célja az Osztrák–Magyar Monarchia védőalkotmányának és védőszervezetének békében és háborúban való általános ismerete, a gyalogság, a lovasság, valamint a hadrakelt hadosztályok és hadtestek szervezetének beható ismerete volt. A katonai közigazgatás során tájékoztatást kaptak a csapatparancsnokságok közigazgatási szolgáltatásokról, az alosztály közigazgatási szolgálati ügymenetről és a szállítványparancsnok közigazgatási kötelei általános ismeretéről.

A „Szolgálati szabályzat” I. és III. részében azokat a határozatokat tanították, amelyeket a főtisztek a csapatnál oktatni, kezelni és betartani kellett. Tájékoztatást kaptak a becsületügyi eljárásról, valamint a becsületbeli ügyek elintézéséről. Külön tanították a „Gyakorlati szabályok a magyar kir. Honvédegyalogság számára”, valamint a „Gyakorlati szabályok a magyar kir. Honvédegyalogság számára” elnevezésű szabályzatokat. A kezdetekkor gyalogsági és lovassági kiképzés volt csupán az akadémián, de a honvédtüzér-

EBÉDOSZTÁS ELŐTT A TÉTÉNYI KIHELYEZÉSEN, 1910-ES ÉVEK

KIKÉPZÉS A TÉTÉNYI LŐTÉREN, 1910-ES ÉVEK

ség felállítása után már a tüzerbiztosok utánpótlásáról is gondoskodnia kellett. Amikor ez a fegyvernem tábori és légvédelmi tüzerességre szakosodott, az akadémián is követték ezt szervezésbeli és képzésbeli változásokkal. Ahogy a hadseregben újabb fegyvernemeket és szakcsapatokat szerveztek, úgy módosult a Ludovika szervezete és képzési terve is. A tanterv sem maradt változatlanul évtizedeken keresztül: 1898 óta mindig lépést tartott a katonai tudományok fejlődésével, ami természetesen a tantárgyak számának és összetételének változásával járt.

A lövés tantárgy oktatása során a növendékek a kézi lövőfegyverek elméleti ismereteit tanulták, és jártasságot szereztek azok használatában. A fegyvertan során általános ismereteket szereztek a fegyverekről, a lövőfegyverek hatásáról, a császári és királyi tábori és hegyi tüzeresség anyagairól, a császári és királyi ostrom-, vár- és martlővegekről az erődítéstan és várharc tanulmányozásához szükséges terjedelemben. A harcászat tantárgy során a cél a harcászati szabályzatok és utasítások, valamint a fegyvernemek alkalmazására és együttműködésére vonatkozó alapelvek ismerete és megértése; azon képesség megszerzése volt, hogy a növendék képes legyen egyszerű harcászati helyzeteket helyesen megítélni, szilárd elhatározásra jutni, határozatát parancsalakba önteni és végrehajtani. Erődítéstan és várharcot is tanítottak. Az utászszolgálat tantárgy a csapatutászok által a hadra kelt seregnél készíthető műszaki munkálatok, az állandó közlekedési építmények, valamint a császári és királyi hadi hídkészlet általános ismeretét jelentette. A lóismeretek a „lovasított tiszt” számára legszükségesebb általános ismeretek megszerzését, a lóügyre vonatkozó legfontosabb utasítások ismeretét jelentette.

A torna, a vívás és a lovaglás kiemelkedő fontosságú tantárgyak voltak. A tornában az összes tornaszeren végre kellett hajtani a szabad gyakorlatokat, valamint képesnek kellett lenni a csapatnál a legénység számára előírt torna gyakorlatok vezetésére. A növendékeknek meg kellett tanulniuk a kard használatát, és a főtisztek előtti tisztelgést karddal, gyalog.

Minden növendéknek megfelelő ügyességet kellett szereznie a lovaglásban. Azon növendékek számára, akik a lovassághoz kerültek beosztásba, a fegyverek lóháton való használatát, valamint a huszárok lovon való kiképzésére vonatkozó szabályok ismeretét is oktatták.

E tantárgyakon kívül oktatták az akadémiásokat zenére, énekre és táncrea is. A gyakorlati időszak változatos és mindenre kiterjedő ismereteket adott. Az elsőévesek földmérő gyakorlaton, táborépítési munkákon, átjárókészítésen vettek részt, ismerkedtek a hadihíd-készlettel és a csónakok használatával. Az első és másodévfolyamnak hareszerű és lőtéri körülmények között lögyakorlatokat szerveztek. A másodévesek ezenkívül táborigyakorlatokkal ismerkedtek, illetve készítettek is erődítésekkel, a harmadévesek harcászati feladatokat oldottak meg, megnézték az örkenyi tüzérségi lövészetet, három alkalommal „vázoló” gyakorlaton vettek részt, és szerveztek számukra „harcászati gyakorló utazásokat” is. Mindhárom évfolyam számára század- és zászlóaljgyakorlatot vezettek be.

Az akadémián az elméleti időszakban is folyt szemléltetés és gyakorlati oktatás: „Az I. évfolyam. A földmérő műszerek használatában csoportonként 15 két órás gyakorlatot végez. A földmérési gyakorlati felvételt megelőzőleg 8 háromórás előgyakorlatot, a terepalkalmazásban pedig hat alkalommal 3-3 órás gyakorlatot tart, végzi a lövőgyakorlatokat, továbbá a vasútállomás-berendezést tekinti meg.

A II. évfolyam. Megtekinti: a budapesti tüzérszertárt, a táborigyakorlatok használatát, hatszor 3-3 órás terepfelvételei előgyakorlatot tart és végzi a céllovést.

A III. évfolyam. Részt vesz a tüzérség Örkenyben tartott lövőgyakorlataiban, háromszor vázoló gyakorlatokat végez, három hóban heti 2 órán át hadijátékokon gyakorol. Ez alkalommal helyszínrajzi vázlatoknak természet után készítésében gyakorolja magát, végül a forgópisztolyalól célba.”

A gyakorlati időszakban a következők szerint folyt a kiképzés: „I. évfolyam földmérő gyakorlati felvételt végez, hogy a földmérő műszerek használatában gyakorlatot szerezzen s a módszeres terepfelmérésre alkalma nyúljon. Gyakorlatokat végez a táborigyakorlatok és egyszerű átjárók elkészítésében, továbbá a hadi hídkészlet használatában és csónakázásban. Megszemléli a kész utász munkálatokat s a hadi hídverésében vesz részt.

I–III. évfolyam század és zászlóaljban harc és harcászati gyakorlatokat végez.

I–II. évfolyam végzi a hareszerű és nagy távolságra való lövést.

II. évfolyam. Az utászcsapatok készítette futólagos és táborigyakorlatok megnézi, valamint magát futólagos erődítő munkálatok elkészítésében gyakorolja.

II–III. évfolyam a lovcardában és szabadban lovagló gyakorlatokat tart.

III. évfolyam harcászati feladatokat old meg és futólagos erődítések tervezését a terepen.

Végül a III. évfolyam kiképzését harcászati gyakorló utazással fejezi be s ez alkalommal valamely nagyobb erődített helyet tekint meg.”

Az akadémia parancsnoksága minden alkalmat megragadott arra, hogy a növendékek kulturális rendezvényekre is eljussanak. A Nemzeti Színház és az Opera, valamint az Uránia Színház előadásait látogatták. Az Eszterházy-képtár, a Képzőművészeti Társulat kiállításait, az Iparművészeti és Nemzeti Múzeumot minden növendék körbejárta. Az intézet minden évben megnézte a nevezetesebb ipartelepeket is.

A tanulmányokban elért eredményt a tanári kar évente kétszer, február utolsó hetében, valamint az iskolaév végével állapította meg és bírálta el. A növendékeket a kezdetektől fogva az eredmények szerint sorolták be, 1900-ban például ennek megfelelően háromfokozatú: jeles, kettős és egyes volt az értékelés. A jeles kitüntetés a jeles, a kettőst az igen jó, az egyest pedig a jó tanuló növendékek kapták. Aki a következő osztályozás alkalmával nem a kitüntetésének megfelelő eredményt érte el, a kitüntetés elvesztette, illetőleg az eredményének megfelelő kitüntetés elnyerte. Akik az iskolaév végén megbuktak, és a következő iskolaév elején megtartott pótvizsgákon nem javítottak, magasabb évfolyamba nem léphettek, s az évfolyamot csak a honvédelmi miniszter engedélyével ismételhették.

Az akadémia parancsnoksága a szülőket a növendék tanulmányokban való előrehaladásáról és magatartásáról a „Tudósítások a tanulmányokban elért eredményről” című értesítőben, évente háromszor (decemberben, februárban és április végén) tájékoztatta.

A hároméves akadémiai tanulmányokat jó eredménnyel befejezőket hadnagy rangfokozatban osztották be a magyar királyi honvédség, illetőleg a császári és királyi közös hadsereg kötelékébe a gyalogsághoz vagy a lovassághoz. Azokat, akik elégséges eredményt értek el, hadapród-tiszthelyettesekké nevezték ki.

I. Ferenc József az új rendszerű Ludovika Akadémia fennállásának negyedik évében, 1902. december 14-én megengedte, hogy a bécsújhelyi akadémia és a Ludovika Akadémia növendégeit *akadémikusoknak*, illetve *honvéd akadémikusoknak* (röviden *aksoknak*) nevezzék.

Az 1910-es évektől kezdődően nagy hangsúlyt fektettek az állandó tanári állomány kiképzésére és szellemi színvonalának emelésére. A következő irányelvek és követelmények voltak a mérvadók: egyéni rátermettség, alapos szaktudás, megfelelő pedagógiai tudás és gyakorlati tapasztalat.

A tantervek az új rendszerű akadémiai képzésre történő átállás után lényegében kisebb módosításoktól eltekintve változatlanok voltak. (A háború alatt, a csökkentett kiképzési idő miatt, a legfontosabb tantárgyakat például csak kisebb terjedelemben tudták oktatni.) Ez a képzési rendszer 1918-ig szinte alig változott.

Az akadémikusok napirendjét a parancsnokság által kiadott „Napi és Tanóra-rend” szabályozta. A napirend, ébresztőtől takarodóig az akadémikusok szinte minden percét beosztotta, és előírta a tennivalókat. A foglalkozás főbb mozzanatait, az ébresztőt és takarodót kürtjel, az óraváltásokat pedig csengettyűszó jelezte. Az ébresztőt a téli félévben reggel hatkor, a nyári félévben ötkor, vasár- és ünnepnapokon pedig egy-egy órával később jelezték. A testedzésről az ébresztő utáni napi rendszeres esuklógyakorlatok és a tantervbe iktatott különféle sportfoglalkozások gondoskodtak. Az elméleti előadásokat reggel húsz percig tartó gyakorlat előzte meg.

A „Napi és Tanóra-rend” határozta meg az oktatás nemét és tartalmát. A délelőtti folyamán az előadásokat fél- és egyórás szünetek szakították meg. Ebben az időben tartották a parancsnokok a kihallgatást, és ekkor költötték el az akadémikusok a második reggelijüket. Az előadások 12 óra 30 percig tartottak. A délutáni foglalkozások kettőkor kezdődtek el, ezek többnyire katonai és testedző gyakorlatokból álltak.

Minden osztálynak külön tanterme volt. A német és francia nyelv oktatása során az akadémikusokat két csoportra osztották a nyelvismeret szintje szerint, az órákat külön teremben tartották. A földmérő és terepábrázolás, a szabadkézi rajz, a fizikaórák, továbbá a torna és vívás külön tan- és sporttermekben zajlottak. Miután az akadémikusokat mind lovassági, mind gyalogsági szolgálatra kiképezték, ezért a lovaglás oktatására nagy gondot fordítottak. Az intézetnek 1900-ban hetvenöt háttaslova volt. Két lovaglótanár télen a fedett lovaglóban, kedvező időben pedig az intézeti kert nagy lovaglótérén vagy a terepen oktatott.

A délelőtti és délutáni tanórákon kívül átlag napi két órát szántak a másnapi felkészülésre az *ismétlőórákon*. A „Napi és Tanóra-rendben” kiutalt ismétlőórákat arra kellett felhasználni, hogy az előadásokat még egyszer feldolgozzák, és ismereteiket bővítsék. Az ismétlőórákon valamennyi akadémikusnak a tanteremben kellett lennie.

A napközi szünetek idejét és hosszát szintén a „Napi és Tanóra-rend” szabta meg. Mivel az akadémikusok majdnem az egész napot a tantermekben töltötték, a délelőtti és délutáni szünetekben (16–17 óra között) az intézet kertjében tartózkodtak. A szünetek idején a tanteremből azért is távozniuk kellett, hogy azokat ki lehessen szellőztetni. A szépen parkírozott, hatvanholdnyi kertben uszoda is volt. A hosszabb szüneteket iskolai játékokra használták fel.

A „Napi és Tanóra-rend” a látogatók fogadását is szabályozta, hozzátartozókat nyáron a kertben, télen és kedvezőtlen időben vagy a hozzátartozók kívánságára a látogatószobában fogadhattak. Az akadémikusok szálláskörletébe látogatókat vezetni tilos volt. Az intézet megnézésére vagy az akadémikusok sürgős látogatására engedélyt az ügyeleti tiszt adott.

Az akadémikusok a délutáni szünetben osztályonként felsorakoztak a napiparancs kihirdetéséhez, ekkor az ügyeleti szolgálatot ellátók közül a rangelső a szolgálattelvő tiszt jelenlétében felolvasta a napiparancsot.

Az akadémikusok számára érkezett egyszerű postaküldeményeket a század számvivő altisztje kézbesítette. Az ajánlott, érték- és csomagküldeményeket az értékkezelő könyvben aláírás ellenében a szolgálattelvő tiszt a napiparancs kihirdetésénél osztotta ki.

Az akadémikusok télen az akadémia szárnyépülete földszintjén található meleg fürdőben, nyáron pedig a kerti uszodában fürödtek. Az uszodában azokkal, akik nem tudtak úszni, úszómester foglalkozott. A fürdést úgy szabályozták, hogy a fürdőben minden akadémikus hetenként egyszer, az uszodában pedig, amennyiben az időjárás megengedte, lehetőleg mindennap fürödjön.

A viszonylag kevés szabadidő – ami a napi kötelező elfoglaltságokon felül maradt – kulturált, hasznos és egészséges eltöltéséhez rendelkezésre állt az akadémikusok kaszinó, ahol játékerem, olvasóterem és társalgó volt, valamint az állandóan gyarapodó könyvtár, továbbá a kert, a tó és a tornapálya a szabadidő szórakozás további lehetőségével.

„A léleküdtető és testedző játékok üzésére a növendékeknek az intézet kertjében telepített modern sporttér; a tennis és tekepályák, a diskos- és gerelyvetés, súlydobás, football, továbbá az intézet terván a téli korcsolyázás és a nyárszaki csónakázás bő alkalmat nyújtottak.”

Az akadémikusok a nyári félév során a tornatanár és a segédoktatók segítségével kerékpározni tanultak. Tanították őket táncra, kívánság szerint zenére és énekre is. Az intézetben több zeneterem volt, amelyben zongora és cimbalom állt rendelkezésre. Akik valamelyik hangszerezen szerettek volna játszani, azok számára az intézet parancsnoka igen előnyös díjazás mellett jó hírű zenetanárokat alkalmazott, akik az akadémikusokat a parancsnokság által kijelölt időben, az akadémia zenetermében oktatták.

Az intézet gazdag könyvtárral és nagy tudású könyvtárossal rendelkezett, azért hogy az akadémikusok a szünidőkben hasznosan szórakozhassanak és ismereteiket gyarapíthassák. Könyvek kölcsönzésére a délutáni szünet alatt volt lehetőség.

Az akadémikusok hetente egyszer mehetek ki a városba hétköznapokon, a harmadévfolyam viszont már hetente kétszer, délután 17–18 óráig. Vasár-, ünnep- és iskolamentes napokon pedig délután 14 órától este 21 óráig, a színházak, mulatságok és hangversenyek látogatása 23 óráig volt engedélyezett. Vasár-, ünnep- és iskolamentes napokon a szülőknél, rokonoknál és ismerősöknél való étkezésre a századparancsnok adhatott engedélyt. Akiknek a városban való étkezést engedélyezték, az intézetből már délelőtt 11 óra 30 perckor eltávozhattak.

Az akadémikusok a nagy szünidőn kívül szabadságra a következő időközökben távozhattak el: karácsonykor december 23-tól január 2-ig; farsangkor farsangvasárnaptól hamvazószerdáig; húsvétkor nagyszünetektől a húsvétot követő keddig.

Ha az akadémikusok vidéken lakó szülei feljöttek látogatóba Budapestre, nekik az akadémiaparancsnok munkanapokon is engedélyezhette, hogy hozzátartozóikkal a városban étkezzenek és a „Napi és Tanóra-rend” szerint pihenésre és ismétlésre szánt órákat is szüleikkel együtt tölthessék. A szülők írásban kérelmezheték, hogy a fővároshoz közeli kirándulásokra az akadémiaparancsnokság szünnapot engedélyezzen az akadémikusok számára, akik az intézetből ekkor már reggel, esetleg előző este eltávozhattak.

A napi foglalkozás után este fél kilenckor a hálótermekbe mentek az akadémikusok, azért, hogy az esti kilencórás takaródójelre, nyugovóra térhessenek.

A LUDOVIKA KÉPZÉSI RENDSZERE A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT

Az akadémián a növendékeket (1903-tól kezdve akadémikusokat) gyalogsági és lovassági szolgálatra képezték ki. Változás az 1912/1913-as tanévben következett be, a tüzérségi kiképzés megjelenésével. 1918-tól műszaki század alakult, és megindult a műszaki tisztek képzése, a híradókiképzés pedig 1922-től kezdődött. (A harmincas évek végén felállították a gyorsfegyvernemi osztályt, amelybe a gépkocsizó lövészek, a kerékpáros alakulatok, a huszárok és a páncélosok tartoztak. A haditechnika fejlődésével a gyalogság lövés- és vadászegységekre tagozódott, és ezt a változást tükrözte a tisztképzés is. A kezdeti két fegyvernemhez képest 1940-re a Ludovika már több mint tíz fegyvernem és szakcsapat számára biztosította a tiszti utánpótlást).

A Ludovika Akadémia rendeltetése az volt, hogy a magyar nemzeti hadsereg gyalogsága, tüzérsége és műszaki csapatai számára hivatásos „tisztsarjadékokat” neveljen, és őket elméletileg és gyakorlatilag képezze: „Az akadémiai kiképzés célja az, hogy a Ludovikára felvett ifjúból jó tiszt és pedig választott fegyvernemének jó tisztje váljék [...] az akadémikusokkal szemben támasztott követelmények két nagy csoportra oszlanak: általános tiszti követelményekre és különleges, egy bizonyos fegyvernem igényeit kielégítőkre.”

Az általános tiszti katonai követelmények sorában a következő követelményeket fogalmazták meg: megbízhatóság, önfeláldozás, leleményesség, bátorság, rendszeret, erő, ügyesség, felelősségérzet és önbizalom. Külön kiemelték a tiszttel mint vezetővel szemben megfogalmazott követelményeket: erély, áttekinthetőség, elhatározóképesség, képzelőerő és logikus gondolkodás. A sokoldalú műveltség és az

HARCZERŰ TORNA AZ AKADÉMIÁN, 1928

úri gondolkodás is elvárások voltak. Az akadémiai oktatás biztosította mind az elméleti, mind pedig a gyakorlati tudást, amelyre az akadémikusnak élethivatásában szüksége volt, a nevelés pedig kifejlesztette a hivatás betöltéséhez szükséges képességeit, így képezett az akadémia a felvett ifjúból jó tisztet.

Az elméleti kiképzés az elméleti alap- és szakismeretek, a főiskolai színvonalú katonai műveltség megszerzését szolgálta. A Ludovika Akadémia első tantervében, amely az 1924/1925-ös tanév végéig volt érvényben a gyalog-, lovas-, tüzér- és műszaki évfolyamoknál, ötvennégy tantárgy szerepelt (gyalog gyakorlati szabályzat, szolgálati szabályzat I–III. rész, lövéstan és fegyverügy, különleges harceszközök és géppuska-ismeret, összekötő (híradó) szolgálat, műszaki ismeret, hivatás- és álláskötelmek, csapatpedagógia és egészségügyi szolgálat, katonai közigazgatás, gyalog gyakorlati kiképzés, vívás, torna, sport, lovas gyakorlati szabályzat, lóismeret, lovaglás, lovas gyakorlati kiképzés, fegyvertan stb.) Voltak speciálisan a tüzérek számára oktatott tantárgyak: tüzérismeret, tüzér-anyagismeret, tüzérlövéstan, mechanikai technológia, tüzér gyakorlati kiképzés, valamint lovaglás és hajtás. Kiemelt fontosságú tantárgyai voltak a műszaki tiszteknek a következők: hidászszolgálat, árkászszolgálat, erődítés és várharc, hídépítés, út- és vasútépítés, építési enciklopédia, műszaki gyakorlati kiképzés. Felsőbb mennyiségű tantárgyat és földmértant csak a tüzér- és műszaki fegyvernemek leendő tisztjei számára tanítottak.

Minden fegyvernem számára tanították a hadseregszervezést, hadtörténelmet, katonai földrajzot, te-reptant, irálytant, nyelveket, történelmet, földrajzot, jog- és államtudományi ismereteket, nemzetgazdaságtant és társadalmi ismereteket.

A gyakorlati kiképzés célja az volt, hogy az avatás után a kibocsátottak „átmenet nélkül használható alosztálytisztjek” legyenek, és elsajátítsák mindazokat a gyakorlati ismereteket és szolgálati teendőket, amelyek ehhez szükségesek.

1923-tól 1938-ig az akadémikusok négyéves képzésben vettek részt. A négyéves tanterv a kiképzési évet két időszakra osztotta fel. Vitéz Révy Kálmán parancsnoksága alatt, 1925-ig a nyári időszak június 15-

től augusztus 15-ig tartott. A gyakorlati képzés (kihelyezések) ideje alatt az akadémikusok megtekintették a tanulságos telepeket és intézeteket, nagyobb mezőgazdasági vagy ipartelepeket. A gyakorlati időszakban valamennyi fegyvernem számára újítást jelentett a „sporthét” beállítása, de beállítottak terepfelvételi előgyakorlatot és előkészületi munkát, tereplovlást, műszaki gyakorlatot és „tanulmányutazást”.

A téli időszak október 1-jétől június 15-ig tartott, ekkor az elméleti képzés került előtérbe. Az elméleti időszakban hetente hat munkanapot terveztek, hétfőtől péntekig naponta hét, szombaton négy tanórát állítottak be.

Az 1928/1929-es tanévben a nyári kihelyezés alatt a gyalogosok az esztergomi táborban, a tüzérségi és híradóképzésben részesülők Ózdon, a lovasok Keszthelyen, a vonatesapathoz törekvők Miskolcon, a műszakiak Szentendrén nyerték a kiképzésüket.

Az 1929/1930-as tanévtől kezdődően az első évfolyam egységes, főleg gyalogoskiképzést kapott. A másodévfolyamban kezdődött meg külön tantervek szerint a tüzérséghez, a műszaki és híradócsapathoz igyekvők kiképzése. A lovassághoz és a vonatesapathoz kerülők a gyalogsági kiképzés tanterve szerint haladtak, de a másodévfolyamtól kezdve gyakorlati lovaskiképzésben is részesültek. A vonatesapathoz kerülők a harmadévfolyamban teljes lovaskiképzésben, a negyedik évfolyamban elméleti lovaskiképzésben részesültek. A negyedik évfolyam legfontosabb feladata az oktató- és vezetőképzés volt.

Az 1929/1930-as tanévben új tanterv lépett életbe az első évfolyam számára, a felsőbb évfolyamok részére azonban érvényben maradt a régi tanterv. Az új tanterv kétéves általános kiképzésre és kétéves szakmabeli, azaz fegyvernemi kiképzésre oszlott. A kiképzési évet hat időszakra osztották fel. Az első időszak október 1-től 22-ig tartott, gyakorlati kiképzésből állt, ekkor történt a fegyvernemek szerinti újonckiképzés, a továbbképzés és a lövészet. Ekkor tartották a pótvizsgákat és az elsőéves akadémikusok nyelvismeretének felmérését. A második, elméleti kiképzés időszaka október 23-tól április 30-ig tartott. Napi hét óra volt az elméleti, és heti egy alkalommal három óra a gyakorlati képzés. A harmadik időszak május 1-től 28-ig tartott. Magába foglalta a gyakorlati kiképzést és oktatást, a fegyvernemek szerinti katonai kiképzést, különféle tantárgyak terepen, gyakorlati úton való oktatását.

A negyedik időszak (május 29 – június 27.) idején voltak az első kihelyezések, a földmérési, terepfelvételi, vízi és szárazföldi műszaki gyakorlatok, a harcászati utazás és egyéb gyakorlatok. Az ötödik időszak (június 28. – augusztus 14.) a második csapatkihelyezés, fegyver- és csapatnemek szerinti katonai kiképzés folytatása és befejezése, végül valamennyi fegyver- és csapatnem együttes zárógyakorlata volt. A hatodik időszak (augusztus 15–20.) a negyedik évfolyam akadémikusainak tisztté avatásával zárult.

A tanórarendet és a napirendet az akadémiaparanecsok az évszakoknak megfelelően nyolc tanulási-tanítási szempont és oktatási szakemberek figyelembevételével állította össze. Ezek a következők voltak: „1. az elméleti tanórák és testi foglalkozások kellő változatossággal következzenek egymás után; 2. az egyes tantárgyak óráit a hét hat napjára egyenletesen kell elosztani; 3. az egységes életmódot sohasem szabad szem elől téveszteni; 4. A tanulásra és üdülésre elég idő maradjon; 5. a nehezebb elméleti tantárgyak óráit lehetőleg a reggeli órákban kell tartani; 6. a sportot és testi megerőltetéssel járó foglalkozásokat a hét egyes napjain egyenletesen kell elosztani, hogy lehetőleg a délutáni vagy az esti órákra essenek;

LÖVEGÁPOLÁS EGY FALUBAN HAJMÁSKÉR ÉS BUDAPEST KÖZÖTT, 1932

7. az egyes órák között 10 perc szünet legyen, elméleti tantárgyakból kettős órát csak akkor lehet tartani, ha az a tanításra előnyös; 8. a tanároknak háromnál több órája egyfolytában csak kivételesen lehet.”

A téli félév napirendje a következőképpen alakult: 6 órakor ébresztő, 6 és 7 óra között tisztálkodás, öltözködés, hálótermek helyreállítása, 7–7 óra 15 között reggeli, 7 óra 15-től 7 óra 50-ig előkészület a foglalkozásokra, orvosi vizsgálat. Az első előadás 7 óra 50-től 9 óra 40-ig tartott, utána szünet következett 9 óra 40-től 10 óra 30-ig. A szünetben alosztály-kihallgatás, osztály- és csoportkihallgatás volt. A délutáni második előadása 10 óra 30-tól 12 óra 20-ig tartott. Az ebéddidő 12 óra 20-tól 14 óráig tartott, amely után szünet következett. Ezt jó időben a parkban, gyakorlati napokon és rossz időben a tanteremben tölthették el. 13 óra 20-kor történt az őrsegélyosztás. Délután 14 órától 17 óráig tartott az előadás. 17 óra 30-tól 20 óráig parancskihirdetés, látogatók fogadása, ismétlés, levante-köri foglalkozások voltak. Vacsora este 20 órakor, takarodó 21 órakor volt.

A nyári félév napirendje annyiban különbözött a télitől, hogy ébresztőt reggel 5 órakor fújtak. Így az egyes napirendi pontok egy órával korábban kezdődtek. A napi foglalkozások 10 órától álltak. Az 1929/1930-as tanévben az így nyert egy órát ismétlésre fordították.

Vasár- és ünnepnapokon az ébresztő később, 7 órakor, a reggeli 8-kor volt. Ezt 8 óra 30-kor istentisztelet, 9 óra 15 és 9 óra 45 között orvosi vizsgálat követte. A 9 óra 45 és 10 óra 30 közötti időszakkal az alosztályparancsnokok rendelkeztek. 10 óra 30 perctől szabad kimenő, 12 óra 30-kor ebéd, délután 14–18 óráig látogatók fogadása történt. A vacsora és a takarodó ideje megegyezett a hétköznapokéval.

1938-tól a képzés hároméves lett. Az egyre fokozódó háborús veszély miatt 1940-től a csapatszolgálatot ismét lényeges kérdésként kezelték. A háborúba való belépés után (1941. április 11.) a képzési idő évről évre csökkent. 1943-ban a képzés már csak két év időtartamú volt, 1944-ben pedig már csak 14 hónapos képzést tartottak.

Az akadémia a kis- és nagy-rákosi gyakorlóteret használta a terepfoglalkozásokon, saját gyakorlóterrel nem rendelkezett. Mivel nem volt szállítóeszköze, az akadémikusok villamossal és gyalogosan közelítet-

KATONAFÖLDRAJZI FELADATMEGOLDÓ LAP, 1942–1944

ték meg a terepfoglalkozások helyszíneit. A nyári gyakorlati időszak mintegy felét szánták kötelékképzésre, a többi időt sporttal, kirándulásokkal, műszaki gyakorlatokkal töltötték ki. A kötelékképzés utolsó hetében került sor az akadémia „összefgyvernemi” zárógyakorlatára.

1938-ban az akadémián harminchét tantárgyat tanítottak: hadtörténelem, katonai földrajz, tereptan, fegyvertan, felsőbb mennyiségtan, ábrázoló mértan, mechanika, műszaki ismeret, fizika, híradóismeret, repülőismeret, technológia, katonai írásmód, ügyvitel és gazdasági-közigazgatási szolgálat, géptan, katonai egészségügyi ismeretek, haditechnikai ismeretek, földmértan, gyalogsági lövéstan, társadalmi ismeretek és nemzetgazdaságtan, tüzérismeret, tüzérlövéstan, tüzér-mérőszolgálat, jogismeret, Clair-párbajcodex, tüzér légvédelmi szolgálat, német nyelv, lóismeret, lovaglás és hajtás, szolgálati szabályzat, testnevelés és vívás, gyakorlati szabályzat, harcászat és hadseregszervezés. Ezenfelül értékelték az összegyéniséget, a tehetséget, szorgalmat és a magatartást.

Az adott korra jellemző kuriózum volt, hogy az elméleti képzés keretében a tisztí becsületügyek és a lovagias ügyek intézését is tanították az akadémikusoknak. Külön tantárgy volt a Clair-párbajcodex. Clair Vilmos (1858–1951) jogász, újságíró nevét az 1897-ben megjelent és huszonkilenc kiadást megért *Párbajcodex* tette ismertté. A hivatásos tiszteknek kötelességük volt elégtételt venni a sértésért, nemcsak a személyes, hanem az *állásbecsületet* (a mundér becsületét), a testületet ért sérelmet is meg kellett torolni. Feltételezték, hogy amennyiben úriemberek között sértés fordul elő, akkor ők nem pocsondiázzák le egymást, vagy verekednek, mint a köznép, hanem higgadtan, a lovagiasság szabályai szerint intézik el az ügyet. Bármilyen lehetséges sértés, amit a sértett fél annak tekintett. Úriasszony/úrilány női becsületének szóval vagy tettel való meggyalázása olyan súlyos sértés volt, amelyért csak fegyverrel lehetett elégtételt venni. A könyv definiálta a párbaj fogalmát: „Párbajnak nevezük azt a viadalt, amelyet két egyén, segédek vagy tanúk jelenlétében s ezeknek előleges és közös megegyezésével előírt feltételek mellett, valamely sértésen alapuló felhívás eredményeképpen, ölfegyverekkel vív.”

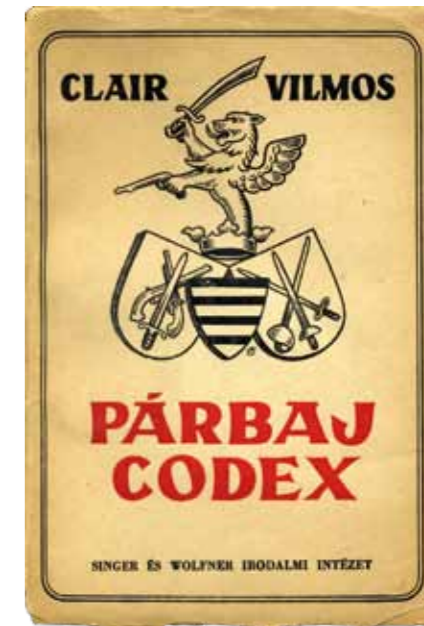
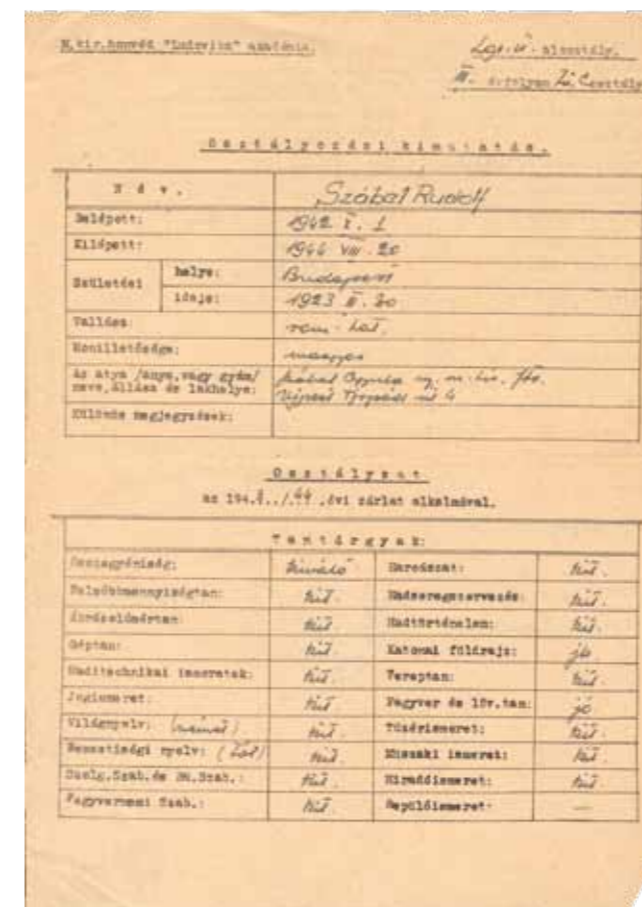

PÁNCÉLJÁRMŰVES SZÁZAD AKADÉMIKUSAI GÉPJÁRMŰ SZERKEZETTAN ÓRÁN, 1939. NOVEMBER

A sértések lovagias elintézése csakis az úriemberekre vonatkozott. Az érettségizett ember már ilyennek számított. Ő már *szatiszfakció* (elégtétel) -képes volt. Aki sértve érezte magát, az felkért két úriembert, keressék fel a sértőt, hogy ő is jelöljön meg két urat. Ezek az urak voltak a párbajsegédek. Ezt nevezték provokálásnak. A továbbiakban a segédek tárgyaltak és határozták meg az elégtétel módját. Lehetőség szerint a békés megegyezésre kellett törekedni. Ha a sértő megtagadta az elégtételadást, kizárták az úri társaságból. Ha tiszt volt, rangját veszítette. A fegyveres elégtétel eszköze kard vagy pisztoly volt, egyik sem lehetett szolgálati fegyver. Külön erre a célra vívókardot, illetve lőporos, előltöltő párbajpisztolyt használtak.

Clair Vilmos könyve öt nagy fejezetre oszlik. Az első rész a sértések neveit, a sértett fél jogait, a sértő fél kötelességeit, a kihívás szabályait, a választható fegyvereket és kellékeket, valamint a segédek kötelességeit sorolja fel. A második rész a párbajok (külön a kardpárbajok és pisztolypárbajok) alaki szabályait foglalja össze. A harmadik fejezet a rendkívüli párbajokkal foglalkozik. (Rendkívüli párbajnak azt tekintették, amelyben az ellenfelek nem a Magyarországon szokásos párbajnemeket választották, hanem párbajtőrrel, egyenes vívótőrrel, puskával, karabéllyal vagy más, tetszés szerint választott fegyverrel szereztek maguknak elégtételt.) A negyedik és ötödik fejezet a lovagias ügyek békés úton történő elintézésének szabályait, valamint a Becsületügyi Választott Bíróságok tevékenységét foglalja össze. A Becsületbíróság volt hivatott megállapítani, hogy a felek párbajképesek-e. A Párbajbíróság döntött a segédek véleménykülönbsége esetén a lovagias ügyek békés vagy fegyveres elintézésének elvi kérdésében, a Fegyverbíróság pedig a párbajnál használt fegyvereket és a párbajfeltételeket jelölhette ki.

A párbaj intézményét a korabeli büntető törvénykönyv „a büntettekről és vétségekről” szóló 1878. évi V. törvény cikk párviadalról szóló (XIX.) fejezete alapján ugyan elismerte, de a párbajban elkövetett súlyos testi sértést vagy emberölést párbajvétségként büntette. Így szólnak erről a következő paragrafusok:

„293. § Valakinek kihívása párviadalra, úgyszintén a kihívás elfogadása: vétséget képez, és 6 hónapig terjedhető államfogházzal büntetendő.

294. § Az előbbi §-ban meghatározott büntetéssel büntetendők a segédek, valamint azok is, a kik a kiegyezést megakadályozzák.

(300. §)

AKADÉMIKUSOK GEODÉZIAI GYAKORLATRA VONULNAK, FONYÓD, 1930. JÚNIUS

TEREPGYAKORLATOK A KIS-RÁKOSI GYAKORLÓTÉREN, 1938

ŐSZI GYAKORLATI KIHELYEZÉS NAGYVÁRADON. GÁZLÓÁTKELÉS A SEBES-KÖRÖSÖN
33M ANSLADO KIS HARCKOCSIVAL, 1940. OKTÓBER

TEREPGYAKORLATON A PÁNCÉLOSSZÁZAD. TÁMADNAK AZ „ANSALDÓR”, BUDAÖRS, 1939

RAKOVSKY ISTVÁN ÉS BREZNAVY PÉTER ELSŐÉVES AKADÉMIKUSOK 15 CM-ES 14/35 M KÖZEPES TARACKON
A HAJMÁSKÉRI TŰZÉR GYAKORLÓTÉRRE MENET, 1942

TÜZÉRAKADÉMIKUSOK GYAKORLATON EGY 31 M 15 CM-ES TÁBORI TARRACKKAL, 1942

295. § A ki valakit párviadalra egyenesen buzdít, vagy azért, hogy mást ki nem hi, vagy a kihívást el nem fogadja, megvetéssel fenyeget: egy évig terjedhető államfogházzal büntetendő.

296. § A ki párviadal megkezdésére fegyveresen kiáll: egy évig terjedhető államfogházzal büntetendő.

297. § Ha a felek a párviadaltól elállottak: senki sem büntethető.

298. § A ki ellenfelét a párviadalban megsebesíti: két évig terjedhető államfogházzal büntetendő.

Ha a megsebesített fél testének valamely tagját vagy érzékét elvesztette, vagy ha a félnek a megsebesítésből gyógyíthatlan sérülése származott: a büntetés három évig terjedhető államfogház leend.

A ki pedig ellenfelét a párviadalban megölte, habár halála nem rögtön következett is be: öt évig terjedhető államfogházzal büntetendő.”

A lovagias ügyek lebonyolítása során a „Beesületügyi szabályzat” előírásait és a Clair-kódexben foglaltakat tekintették irányadónak. (A kódexet bár magánkiadvány volt, országsszerte szabályzatként ismerték el.)

Az akadémián az osztályozás, értékelés és minősítés rendszerében az 1929/1930-as tanévben lényegesebb változás történt, mivel a tanév hat időszakra történő felosztása miatt az elméleti kiképzés időszaka egy hónappal megrövidült. Ettől a tanévtől kezdve próbaképpen módosították a számonkérés rendszerén, módosult, a napi ellenőrzésekről áttértek a főiskolai módszer szerinti összefoglaló vizsgákra. A félévi záróvizsgát január 24–30. között, az év végét április 24–30. között tartották.

GYORSOSZTÁLY A TANTEREMBEN, 1940

1933-ban bevezették az ötfokozatú (1-től 5-ig történő) osztályozást, és növelték a katonai tárgyak súlyát az összeredmény megállapításában. Ez utóbbi érdekében három tárgyesportot hoztak létre, különböző erősségű szorzókkal. Háromszoros szorzójú tárgy volt a gyakorlati szabályzat, a gyakorlati kiképzés és a harcászat. Kétszeres szorzójúak voltak a haditechnikai ismeretek, a hadtörténelem és a gyalogsági lövéstan. A harmadik csoportba az egyes szorzójú közismereti tantárgyak tartoztak. Az összeredmény tekintetében a hallgatók ‘kitűnő, jeles, igen jó, jó, megfelelő’ és nem megfelelő minősítést kaphattak. A háromszoros szorzójú tantárgyak bevezetése a katonai tantárgyak, ezen belül is a katonai gyakorlati tárgyak magasabb szintű elsajátítására ösztönözte a hallgatókat.

Damó Elemér így ír az akadémikusok értékelési rendszeréről: „A tanulmányi eredményeket ötfokozatú jegyekkel értékelték. Az ötös volt a legjobb. A félévi és az év végi záráskor kapott osztályzatok összege adta az illető akadémikus egységszámát. Az osztály akadémikusait a félévkor illetve az évvégén elért egységszámoknak megfelelően rangsorba sorolták. A rangsorban elfoglalt helyet neveztek rangszámnak. Volt osztály rangszám és évfolyam rangszám. Az utolsó év végén elért rangszámát a tiszt egész pályájára magával vitte. Döntő szerepe volt a rangidősség meghatározásában és az előléptetésben.

A tantárgyak között voltak úgynevezett szorzó tárgyak. A legfontosabb tantárgyakban elért eredmények háromszorosan számítottak (harcászat, út- és vasútépítés, gyakorlati kiképzés). Más fontos tantárgyak kétszeresen számítottak (műszaki szolgálat vízen, hidépítéstan, testnevelés). Az egységszámot elosztva a tantárgyak számával az átlag egységszámot kapták.

Az átlag-egységsszám határozta meg, hogy milyen jelzést viseljen az akadémikus a paroliján. Ennek a jelzésnek a hivatalos neve kitüntetés volt.

A tanulmányi előmenetelt mutató jelzések a következők voltak:

Átlag-egységsszám	Jelzés a hajtókan	Köznelvi elnevezés
Legalább 4,8	Két sáv, mindegyiknek a végén egy-egy gomb	Gombos
Legalább 3,7	Két sáv	Duplás
Legalább 2,6	Egy sáv, a végén egy gomb	Sáv-gombos
Legalább 2,0	Egy sáv	Szimplás

Akinek semmi sem volt a paroliján, tréfásan köztűzérnek neveztük. Az oka többnyire nem tanulmányi, hanem fegyelmi volt. A „köztűzeri” állapottal fél évig tartó kimenő elvonás is járt. Mindössze harconként egy kimenőt kaphatott, amit tréfásan egészségügyi kimenőnek neveztünk. A II. évfolyam akadémikusai kivétel nélkül a gallérjukon egy sávval kezdtek, ami azután az első félév eredményének kihirdetése után változott meg.”

Szepesvári Béla is említi a tanulmányi eredmény zubbnyon történő megjelenítését: „...az aranyszínű, koronás gombokkal ellátott zubbony paroliján (mint a cőgerájban) az előmeneteltől függően 0 sáv bukottaknak, 1 arany sáv a megfelelő, 1 sáv 1 gombbal a jó, 2 sáv az igen jó és 2 sáv 2 gombbal a kitűnő tanulóknak.”

A gyakorlati kiképzés különleges példája volt a Ludovika hegyivadász akadémikusainak 1944. júliusi hegyi kiképzése: Makray Zoltán százados, hegyivadász századparancsnok ugyanis elhatározta, hogy a kiképzés sikerességéért, a ludovikások hírnevének öregbítéséért meghódíttatja az akadémikusokkal a Kárpátok páratlan büszkeségét, az Oltár-kő (Békás-szoros) 1630 méteres csúcsát. A hegyivadász-kiképzés során a német hadseregből odavezényelt hegyivadászok vezetésével elsőnek

MAKRAY ZOLTÁN SZÁZADOS LÓHÁTON, 1944. JÚLIUS

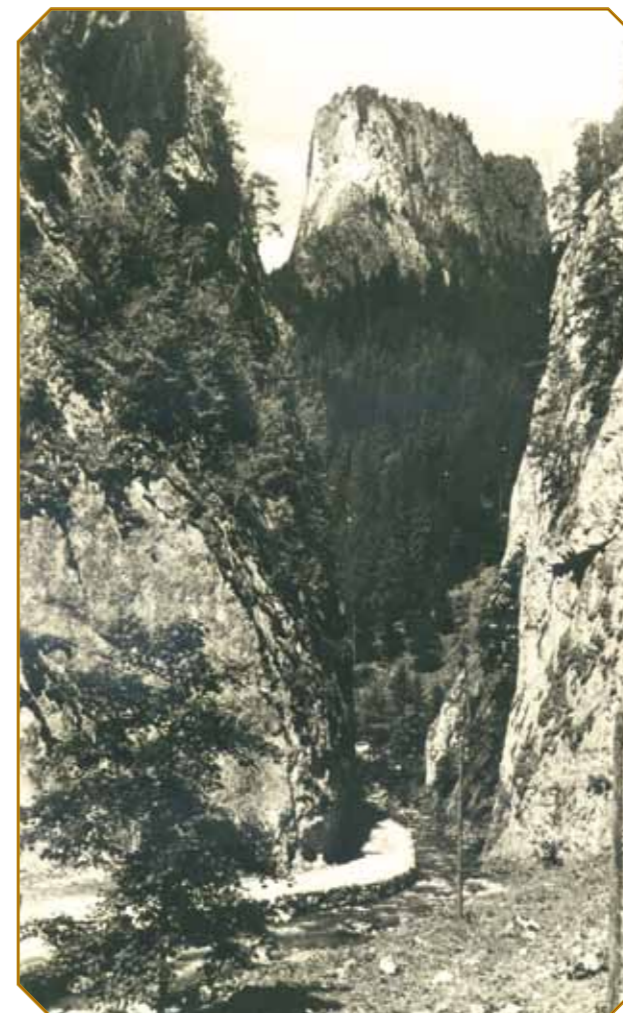

mászták meg csapatkötélként az égbe nyúló, falmeredekségű csúcsot. A híres, meredek csúcsra a ludovikások kitűzték az apostoli kettős keresztet és a magyar, valamint a német nemzeti lobogót.

Az Oltár-kő meghódítására Vajay László, az 1944. november 15-én hegyivadász hadnaggyá avatott tiszt így emlékszik vissza: „Óriási erőfeszítések árán valamennyien szerencsésen feljutottunk a csúcsra, s ez végtelen örömmel, büszkeséggel töltött el bennünket. Harmadiknak értem fel a csúcsra. De ezzel még nem ért véget küldetésünk: Az eseményt meg kellett örökítenünk. A profi Alpenjägerek terhet is hoztak magukkal: zászlórudat 3 méteres zászlóval és póznákat [...] Először a magyar zászlót állítottuk fel. Kézigránáttal lyukat robbantottunk, abba beleállítottuk a zászlórudat és a kirobbantott kövekkel tömedékeltük. Emellett négy irányban drótkötéllel is megerősítettük a zászlórudat. Ezt követően a felhozott kisebb póznákból kettős keresztet raktunk össze és behelyeztük a számára kirobbantott lyukba, majd tömedékeltük és drótkötéllel megerősítettük.”

Budapestre visszatérve nem várt ünneplésben volt részük. Az eseményről „Hegyivadász kiképzés a Honvéd Ludovika Akadémián” címmel tudósított a korabeli filmhíradó. A vakmerő vállalkozást a Hadi-tudósító Osztály filmrészlege is megörökítette.

Az Oltár-kőn kitűzött magyar és német zászló további sorsáról azt tudni, hogy a Gyilkos-tóhoz benyomuló szovjet csapatok katonái között nem volt olyan vállalkozó, aki felmászott és leszedte volna a zászlókat. Így azokat tűzérségi tűzzel kellett onnan lelőni.

AZ OLTÁR-KŐ TETEJÉN, 1944. JÚLIUS

Kulturális és sportélet az akadémián

„Aki a hazájának él és istenfélő; aki tud parancsolni és engedelmeskedni; aki teljes mértékben ismeri a kötelmeit; aki a kötelességteljesítés terén megalkuvást, kibúvót nem ismer; de aki egyszersem mind finomlelkű, művelt, lovagias, vígkedélyű, jószívű és úr minden körülmények között!”

A Ludovika Akadémián mindvégig nagy gondot fordítottak arra, hogy a katonai szakmai tudáson kívül a hallgatók általános műveltségét és testi ügyességét is fejlesszék.

Az intézet hosszú időn keresztül a magyar tudományos, szellemi és társadalmi élet esomópontja volt. A magyar katonai irodalom az akadémia falai között született meg, és fejlődött tovább. Itt látott napvilágot 1873-ban az első katonai tudományos folyóirat, a *Ludovica Academia Közlönye*, amelynek címe 1908-tól *Magyar Katonai Közlönyre* változott. A havonta megjelenő folyóirat nagyobb erkölcsi és anyagi támogatást kapott, felkarolta a magyar katonai szakirodalom ügyét, amelyben nagyobb szerepet szántak a hivatásos tisztikarnak. A folyóirat 1914-ben még megjelent, de a háború alatt érthető okokból szü-

Önképzőkori díjátadás, 1941 (FOTÓ: ORELLY)

A LUDOVIKA AKADÉMIA
INTÉZETI SPORTEGYLETÉNEK ÉRME
(TERVEZTE: BOSKÓ LAJOS)

A LUDOVIKA AKADÉMIA
ÉS A REALISKOLAI NEVELŐINTÉZETEK
NAGY SPORTEMLÉKJELVÉNYE

A LUDOVIKA AKADÉMIA
SPORTEGYLET JELVÉNYE
(TERVEZTE: SZÉKELY KÁROLY)

netelt a megjelentetése. *Magyar Mars* néven indult újra a folyóirat, amelynek azonban csak két száma jelent meg, 1920 májusában és júniusában. A *Magyar Mars* beolvadt az 1920. július 1-jével életre keltett *Magyar Katonai Közlöny* című katonai tudományos folyóiratba. 1931. január 1-je és 1944 októberé között a folyóirat *Magyar Katonai Szemle* néven jelent meg.

Az intézet működésének első felében gyűjteményei úgyszólván a magyar hadimúzeum, hadilevéltár és katonai könyvtár szerepét is betöltötték. Könyvtára 1912-ben már 18 416 kötetből és 4586 térképből állt.

Az akadémia sportlétesítményei az egész főváros sportéletének központjává váltak. A hallgatók testedzéséről az ébresztő utáni napi rendszeres csuklógyakorlatokkal és a tantervbe iktatott különféle sportfoglalkozásokkal gondoskodtak. Tanították őket táncra, kívánság szerint zenére és énekekre is. Működött az akadémián dalárda, volt olvasóterem, rendeztek ünnepélyeket, tartottak előadásokat és felolvasásokat, szavaltak költeményeket.

A viszonylag kevés szabadidő – ami a napi kötelező elfoglaltságokon felül maradt – kulturált, hasznos és egészséges eltöltéséhez rendelkezésre állt az akadémikusok kaszinó (játéktermével, olvasótermével és társalgójával), az állandóan gazdagodó könyvtár, továbbá a kert, a tó és a tornapálya a szabadtéri szórakozás lehetőségével.

A szervezett, széles körre kiterjedő, rendszeres művelődés és önképzés a Trianon utáni akadémián indult el. Már 1919 végén felvetődött egy önművelő, önképző kör létesítésének gondolata, ami az akadémikusoknak alkalmat ad arra, hogy kellő irányítás mellett a bennük rejlő szellemi és művészi hajlamokat kibontakoztassák. Ezt a szerepet töltötte be a Levente-kör, amely 1921. április 7-én tartotta alakuló ülését Uhlig (később Görgey) Károly vezérkari ezredes vezetésével.

A Levente-kör rendeltetése az alapszabályzat szerint a következő volt: „Az akadémikusok önképzésének előmozdítása, kereszteni, magyar szellemben való irányítása és ezáltal a jellemképzés elősegítése. Arra törekszik, hogy tagjainak alkalmat adjon az iskolákban és az akadémián szerzett ismereteik bővítésére, főként pedig, hogy őket önálló munkára és saját munkájuk által a levente jellem fejlesztésére ösztökélje. A kör komoly érdeklődést, öntudatos hazaszeretetet, nemes erkölcsi magatartást követel tagjaitól, hogy belőlük a magyar katona és fiatalság mintaképei, leventék váljanak.”

(A levente annak a magyar ifjúnak az eszményképét szimbolizálta, aki az életét a haza iránt érzett szeretetében, a nemzete megbeesülésében, a nemesnek, a jónak az ápolásában és a szép szolgálatában kívánja leélni.)

Az akadémia parancsnoka, vitéz dombóvári Révy Kálmán vezérkari ezredes az első évfázis ülésén a következők szerint határozta meg a Levente-kör célját: „Azt akarom, hogy a Levente-kör automatikusan irányító szelleme legyen az akadémiának és emelje annak erkölcsi és szellemi színvonalát. Rajongó hazaszeretet hassa át a Levente-kör minden működését, és alkalmat adjon arra, hogy az akadémikusok szabad idejüket tanáraik irányítása mellett önképzésre fordíthassák abban az irányban, amelyhez kedvet és hajlamot éreznek. Tanuljanak önállóan dolgozni, hogy ebben örömeiket találják, és azt később is helyezték elébe a könnyű szórakozásoknak. Tartsa ébren állandóan a nemesebb erkölcsi tulajdonságokat, és ezen feladatok betöltésével legyen a Ludovika Akadémia szellemének tevékeny mozgatója.”

A körnek minden, legalább 'jó' eredményt elért akadémikus tagja lehetett. Induláskor négy – irodalmi, hadtudományi, műszaki és képzőművészeti – osztályra tagozódott, később azonban (1937-től) a katonai szellemiség előtérbe helyezése jegyében különféle csoportok jöttek létre.

Volt irodalmi, nyelvgyakorló, hadtudományi, képző- és iparművészeti, fényképezési, műszaki, repülő-, ének- és zenecsoporthoz. Az akadémikusok önként döntöttek arról, hogy melyik csoportba járnak, de több csoport látogatása volt inkább a jellemző.

Az irodalmi csoport például nyomon követte a színház és mozi, a sajtó és a könyvpiac minden eseményét, de például versek és prózai munkák előadása, illetve bírálata is szerepelt a tevékenységi körében. A hadtudományi csoport a katonai szakkérdések alapos és sokoldalú tanulmányozásával foglalkozott. A repülőcsoport (korábban légügyi osztály) a repülés szerepével és alkalmazásával, időszzerű kérdéseivel, a motor nélküli repülések gyakorlásával és műhelymunkával foglalkozott. A műszaki csoport általános elektrotechnikai kérdéseket, rádiószerszerkezeti és -kezelési problémákat tárgyalt meg, sőt az akadémikusok gyakorlati kísérleteket is végeztek, például rövidhullámú adó- és vevőkészüléket szereltek össze. A képzőművészeti csoport (korábban képző- és iparművészeti osztály) a képzőművészetek minden ágában végzett elméleti és gyakorlati tanulmányokat, de rendszeresen szerveztek kiállításokat is. Az ügyességi csoportban a növendékek famunkával, bőrmunkával és linóleummal foglalkoztak.

A fényképezési csoport tagjai a fényképezés elméleti és gyakorlati ismereteit sajátították el. Működtek olasz, német, francia és angol nyelvgyakorló csoportok is a katonai szaknyelv gyakorlása volt. A gyors- és gépírócsoport az akadémikusok tudásának foka szerint két alesoporra oszlott. Az első alesoporthoz a beszédíró gyorsírók tartoztak, a második alesoporthoz azokat a haladókat foglalta magába, akik a fogalmazási és irodai gyorsírást gyakorolták, valamint a katonai szakrövidítéseket, illetve a „Harcászati szabályzat” új rövidítéseit tanulták. A gépírói csoport a tollbamondás utáni, tízujjas, úgynevezett vakírásos módszert gyakorolta. Az ének- és zenecsoporthoz tagjai az év során az ünnepségek fényét emelték a fellépéseikkel.

Az 1936/1937-es tanévben a Levente-kör elnöksége bevezette a „pártoló tagságot”, amely az akadémikusok széles rétegét vonta bele a levente-kör munkába. A pártoló tagok részére az akadémia tisztikara, valamint a felkért előadók tartottak előadásokat.

A kör élére az akadémia parancsnoka tanárelnököt, tanártitkárt, könyvtárost és az egyes szakosztályok élére vezetőtanárokat rendelt. Az akadémikus tisztviselőket egy évre választották meg. Az egyes osztályok heti rendszerességgel összegyűltek, hogy megvitassák és értékeljék elmúlt heti munkájukat.

A Levente-kör évente írt ki pályázatokat, a nyertesek pályadíj és jutalom gyanánt könyvet kaptak vagy dicséretben részesültek. A díjnyertes verseket és kisebb prózai munkákat a Levente-kör *érdemkönyvébe* írták be a szerzők, a terjedelmesebb munkák az érdemkönyv gyűjtődobozába kerültek. A nyertes vagy jutalmazott munkák egy része a Ludovikás Leventében, a Levente-kör saját kiadványában jelent meg. A Levente-kör 1932-ben írt ki először az alosztályok közötti pontversenyt. A pontozásban a pályamunkák eredményét és az alosztályok létszámát értékelték.

A Levente-kör vezetője, vitéz Major Jenő vezérkari ezredes az 1937. október 20-i ülésén a kör célját így fogalmazta meg: „E kör célja tehát az önművelés, a tudásnak, képességnek önerőből való fejlesztése, ahol a tagok tudásvágyukat a kötelező kimérten felül is kielégíthetik, a megkívánt mértéken felüli képességeiket, adottságaikat fejleszthetik és magas színvonalon tarthatják. Vitéz Major Jenő az ízig-vérig magyar katona jellemzőit a következők szerint foglalta össze: „Aki a hazájának él és istenfélő; aki tud parancsolni és engedelmeskedni; aki teljes mértékben ismeri a köteleit; aki a kötelességteljesítés terén megalkuvást, kibúvót nem ismer; de aki egyszersmind finomlelkű, művelt, lovagias, vigékedélyű, jószívű és úr minden körülmények között!”

A SZÍNHÁTSZÓKÖR TAGJAI AZ 1932. ÉVI LUDOVIKÁS BÁLON

AZ AKADÉMIA ÉNEK- ÉS ZENEKARA, 1934-1935.

A Levente-kör fő mozgatója lett az akadémia belső életének, és sok irodalmi és hagyományörző ünnepség rendezője volt. Lehetőséget teremtett arra, hogy az akadémikusok szabad idejüket arra fordítsák, amihez a legnagyobb kedvet és tehetséget érznek. Előtérbe helyezték a tartalmas, kulturált szórakozást a könnyű élvezetekkel szemben.

1940-ben a Levente-kör az akkori parancsnok (vitéz kisbarnaki Farkas Ferenc) szándékának megfelelően a Zrínyi-kör nevet vette fel. Az akadémiaparancsnok 1940-ben kiadott irányelveiben a következőkben fogalmazta meg a Zrínyi-kör feladatát: „Célja a szigorúan megszigorított katonai kiképzéseken kívül, önkéntes alapon, az egyes akadémikusok egyéniségének megfelelő, különleges képességeik és hajlamaik szerinti változatos, üdülést és örömet nyújtó foglalkozás üzése. A Zrínyi-kör munkája elsősorban a Ludovika akadémia szolgálatában álljon.”

A kör munkájának az utókor számára is megőrzött emléke az évente megjelentetett *Ludovikás Levente* című kiadvány, amelyben teret kaptak az akadémikusok különféle szellemi és művészi alkotásai.

A Levente-kör irodalmi osztálya már az első évben felvetette egy folyóirat megvalósításának gondolatát, amit az akadémiaparancsnok lelkesen fogadott. 1922 májusában jelent az első szám, és bár ugyanezen év decemberében még egy szám látott napvilágot, alapvetően évente egyszer, a mindenkori tanév végén jelentkezett a Levente-kör újabb kiadvánnyal. A gyakorlatot a névváltoztatás is követte, és 1940-től *Ludovikás Évkönyv* címmel jelent meg a periodika.

Az 1930-as években a *Ludovikás Levente* száz-egynéhány oldalon, szöveggközi fénykép-illusztrációkkal, színes és fekete-fehér mellékletekkel jelent meg vitéz Rózsás József helyi alkalmazású százados szerkesztésében. Általában minden számot az akadémiaparancsnok írása vezetett be. A „Halottaink” rovatban megemlékeztek mindazokról az egykorvált ludovikás tisztekről, tanárokról és hallgatókról, akik az adott évben hunytak el. Ezt követte néhány tanári írás, majd a *Ludovikás Levente* indulása óta meglévő két állandó rovata: a „Sorakozó”, amelyben a Levente-kör szellemi irányítására alkalmas írások jelentek

meg, és az irredenta érzés ébrentartását szolgáló „Memento” rovat. A „Múzeum” rovatban az 1925-ben létesített Ludovika Múzeum aktualitásairól számoltak be. A Levente-kör írói vérével megáldott tagjai a „Szépirodalmi részben” publikálták verseiket, kisebb prózai munkáikat, műfordításait. Minden évben beszámoltak az akadémiai élet legfontosabb eseményeiről, úgymint a Levente-kör működéséről, az aktuális pályázatok elbírálásáról, az akadémiai ünnepségekről, közülük is a legkiemelkedőbbéről, a hadnagyavatásról. Az akadémia sportéletéről a „Testedzés” rovatban tudósított az évkönyv. A képzőművészet különféle ágaiban kimagasló teljesítményt nyújtó hallgatók alkotásai a mellékletekben kerültek közszemlére. Az 1933. évi számban Révay Kálmán akadémikus (a Kossuth Akadémia későbbi parancsnoka, aki 1949-ben a koncepciós perek áldozatául esett) olajfestményei kaptak nagyobb teret; a címlapkép is az ő alkotása.

Az 1937/1938-as *Ludovikás Levente* „Sorakozó” rovatban komoly szakmai írások is megjelentek az akadémikusok tollából. Ribény Kamilló: „A gépesítésről, mely tényezők befolyásolják a fegyveres erők

mechanizálását?” című írása a háború és technika kölcsönhatását taglalta. Várnagy György a petróleum és benzin pótlásáról, Széll Gusztáv az atomenergia hasznosításáról értekezett. A „Szépirodalmi részben” megemlékeztek Gyóni Gézáról, a háborúban elesett katonaköltőről, foglalkoztak a jó csapatnótázás jelentőségével és az akadémikusok lelki életével is. Számos tehetséges képzőművész-akadémikus festménye, famunkája, ónrajza, bőrmunkája, fotója színesítette a kiadványt. Képek jelentek meg államfők és testvér katonai akadémia látogatásáról. Tudósítottak a színpompás nyilvános avatási ünnepségről, a Szent László- és Borbála-ünnepélyekről, a Simonyi-emlékversenyéről és a ludovikás táncestélyről.

A Levente-körhöz hasonló céllal és jelleggel működött az 1920 februárjában megalakult Ludovika Akadémia Sportegylet, a LASE is, amely a hallgatók testi ügyességének fejlesztését tekintette feladatának: „Az egyesület alapszabályai azt tűzik ki célul, hogy az akadémikusok a sport minden ágát fokozott mértékben műveljék és oly mértékben sajátítsák el, hogy később a csapatnál, valamint az egyesületekben a nemzeti szellemben folyó testedzés lelkes és tevékeny zászlóvivői lehessenek. Szükséges tehát olyan fiatal tisztikar nevelése, amely lehetőleg az összes sportágakat ismeri, kedveli és gyakorlatilag is tudja, úgyhogy a sportot az életben majd nemcsak önmagá folytatja, hanem oktadni is tudja.”

A LASE első vezetője Schenker Zoltán alezredes volt. Az akadémikusok a maguk választotta sportágakban tökéletesíthették tudásukat, szerezhettek felüdülést a szellemi igénybevétel után. Már az első évektől kezdve komoly eredményeket értek el a Ludovika sportolói különböző sportágakban meghirdetett országos versenyeken. Az akadémia hírnevét öregbítették az 1920-tól bevezetett évről-évre tartott sportünnepélyek, amelyeket a nagyréten tartottak. Az ünnepély első része torna- és ügyességi számokból állt,

A MAGYAR KIRÁLYI HONVÉD LUDOVIKA AKADÉMIA EZÜST EMLÉKPLAKETTJE, 1910. (TERVEZTE: BETLEN GYULA)
A KARDVERSENY GYŐZTES CSAPATA KAPTA 1912-BEN

a második részben az akadémikusok történelmi képeket mutattak be. A látványos sportünnepélyeken másfél évtizedig szórakoztatták a főváros érdeklődő közönségét, 1935-ben rendezték meg az utolsót.

Az akadémiai testnevelés célja az volt, hogy minden akadémikus olyan általános testi kultúrára tegyen szert, amely a hadifáradalmak elviseléséhez megfelelő edzettséget biztosít. Nagy hangsúlyt fektettek az összetartozást erősítő csapatversenyekre is. Nem volt akkor az országnak olyan intézménye, ahol a szellemi, a lelki és a fizikai nevelés olyan összhangban lett volna, mint a Ludovikán. Minden akadémikusnak tudnia kellett víni, tornázni, lovagolni, célba löni, úszni és atletizálni.

Ezekon „a hivatalból üzendő” sportágakon felül mindenki a maga választotta sportágakban a kedve szerint fejleszthette, képezthette magát. Az akadémia parancsnoksága által kiadott „Általános irányelvekben” a sportkörre vonatkozóan a következő célkitűzés és elvárás szerepelt: „Célja: A szabványos testnevelés- és sportoktatáson felül önkéntes alapon az egyéniségnek megfelelő testnevelési ág üzése /céllövészet, vívás, öttusa, atletika, tenisz, úszás, kézilabda stb./ Aki önkéntesen valamilyen ágazatra nem jelentkezik, annak foglalkozására a testnevelés vezető intézkedik.”

Számos sportszakosztály működött a LASE keretén belül. Az 1927-es Ludovikás Leventében técsői Móricz Béla akadémikus hat szakosztály éves teljesítményét értékelte: vívás, torna, lovaglás, atlétika, tenisz és labdarúgás. A LASE II. 1933–34. évi működéséről szóló beszámoló szerint az egyesületnek tizenöt szakosztálya volt: vívó-, torna-, úszó-, öttusa-, gyephockey- (sic!), kézilabda-, evező-, tenisz-, birkózó-, kerékpár-, atlétika-, lövés-, lovas-, sí- és koresolya-szakosztály volt.

A MEZEI GYORSASÁGI VERSENYEN GYŐZTES CSAPAT A „DÍJAKKAL”, 1925

AZ I. GYALOGSZÁZAD FUTBALLCSAPATA, 1937

DÍJKIOSZTÁS A MEZEI FUTÓVERSENY GYŐZTESEINEK, 1939

A LUDOVIKA AKADÉMIA SPORTEGYESÜLET ARANY, EZÜST ÉS BRONZ DÍJÉRME VITÉZ BARTHA REZSŐ HAGYATÉKÁBÓL

A ludovikás bajnokságon kívül a Ludovika két főcsoportra való osztása után (1931), külön-külön házi-versenyeket rendeztek, és 1933-tól kezdve Gömbös Gyula honvédelmi miniszter kérésére a főcsoportok között versengés indult. A két főcsoport között rendszeres, minden sportágra vonatkozó pontversenyt írtak ki. Így még változatosabbak voltak a versenyszámok, mert megjelent az öttusa, kardvívás, tőrívás, párbajtőrívás, hadipuska, hadipisztoly és a kisöbű puska. Az atlétikában a klasszikus egyéni számok mellett 110 méteres gátfutás és kézigránátdobás is szerepelt. A különböző úszásnemek kiegészültek a műugrással. Versenyeztek könnyű díjlovaglásban és 30 km-es kerékpárosversenyen is. A téli sport szerelmesei pedig 500 és 1000 m gyorskoresolyában, valamint műkoresolyában mérhették össze tudásukat. Kerékpár egyéni és csapatversenyeket, valamint rugólabda (futball) csapatversenyt rendeztek.

A házi sportversenyeken induló legkiválóbb akadémikusok a főcsoportok közötti versenyeket felváltó ludovikás bajnokságokon és alosztály csoportversenyeken is indulhattak. Akadémiai vándordíjakat osztottak 4×100 m stafétafutásban, a növekvő stafétafutásban, mezei futó csapatbajnokság, szertorna-, vegyes úszóstafféta; kardesapat-, kard egyéni, tőr egyéni, tenisz egyes, tenisz páros, öttusa- és kézilabda-bajnokság során. Az atlétikai viadalokon az akadémikusok számos versenyben mérhették össze tudásukat. Ezek a következők voltak: 100 m/200 m/400 m/800 m/1500 m/5000 m síkfutás, súlylökés, gerelyhajítás, diszkoszvetés, magasugrás, távolugrás és rúdugrás.

Az úszóbajnokságon 100 m gyors-, 100 m hátúszás, 200 m mellúszás, 400 m gyorsúszás, 4x66 m-es gyorsúszó staféta, 3×100 m vegyes staféta és 4×100 m gyorsúszó staféta szerepelt. A tornászbajnokságon összetett egyéni és csapat, nyújtó, korlát, gyűrű, lóugrás és függészkedés tornászbajnokságokat avattak. A lövészbajnokságon hadipuska és hadipisztoly egyéni és csapatbajnokságot rendeztek. Voltak lovasmérkőzések is, ahol a huszárok mellett a tűzérek és a gyalogosok is szép eredményeket értek el.

Az akadémikusok akadémián kívüli, főiskolai és országos versenyeken is értek el kiváló eredményeket. 1936-ban a LASE I. gyephockey-csapata (*sic!*) megnyerte a II. osztályú országos bajnokságot. Részt vettek a Magyar Atlétikai Club (MAC) III. osztályú tőrversenyén, a főiskolai birkózó- és vívóversenyeken, a „József nádor” kardvívóversenyen, a Budapesti Egyetemi Atlétikai Club (BEAC) II. osztályú párbajtőrversenyén, a Magyar Vívó Szövetség (MVSz) által rendezett II. osztályú kardesapat-bajnokságon.

RÉSZLET A LUDOVIKA AKADÉMIA MÚZEUMÁBÓL, 1925 (FOTÓ: GOSZLETH ÉS FIA)

A LUDOVIKA AKADÉMIA MÚZEUMÁNAK 1932 ŐSZÉN LÉTESÍTETT ÚJ (KIS) TERME (FOTÓ: GOSZLETH ÉS FIA)

RÉSZLET A LUDOVIKA AKADÉMIA MÚZEUMÁBÓL, 1934 (FOTÓ: GOSZLETH ÉS FIA)

A LUDOVIKA AKADÉMA MÚZEUMÁNAK 1933-BAN LÉTESÍTETT TERME (FOTÓ: GOSZLETH ÉS FIA)

Az akadémikusok legjobbjai a hadseregversenyeken is szerepelhettek, például a honvédségi öttusa versenyen. A hadseregverseny keretén belül rendezték meg a ludovikás síbajnokságot is.

1937-ben a Honvédelmi Minisztérium korlátozó rendelkezései a szoroson vett katonai sportok kivételével (öttusa, vívás, lovaglás) a külső versenyeken való részvételt megtiltották, emiatt a polgári versenyeken az akadémikusok közül csak kevesen vehettek részt.

A Ludovika Akadémia hallgatói között megszámlálhatatlan tehetség volt, akik a nehéz és fárasztó katonai kiképzés mellett versenyszerű sortolással csak mellékesen foglalkoztak.

Mind a Levente-kör, mind a LASE létrehozása az akadémia nevelőtevékenységének része volt, mivel nem akartak – mai szóval élve – szakbarbárokat nevelni. Az akadémia vezetése arra törekedett, hogy sokoldalúan művelt tiszteket bocsásson ki az életbe.

A „ludovikás szellemű” nevelés elengedhetetlen követelménye volt az akadémia történelmi hagyományainak megőrzése és ápolása. A Ludovika múltja iránti tisztelet és ragaszkodás külső kifejeződése, a hagyományörzés intézményesítése valósult meg a Ludovika Akadémia Múzeumának létrehozásával. Az 1924/25-ös tanévben vitéz dombóvári Révy Kálmán vezérkari ezredes, akadémia-parancsnok kezdeményezésére létrejött múzeum rendeltetése szerint

A LUDOVIKA AKADÉMA SPORTOLÓI RÉSZÉRE AZ 1931–32-ES TANÉVBEN RENDSZERESÍTETT, BODÓ FERENC ADÉMIKUS TERVEI ALAPJÁN KÉSZÍTETT EMLÉKÉREM ELŐ- ÉS HÁTLAGYAI. PIROS-FEHÉR-ZÖLD SZALAGGAL A LUDOVIKA AKADÉMA I. FŐCSOPORT, ZÖLD-FEHÉR SZALAGGAL A II. FŐCSOPORT RÉSZÉRE.

„...a Ludovika Akadémia hagyományainak ápolására, a »ludovikás« szellem ébrentartása s ezáltal a következő nemzedékek nevelésére szolgál.”

A korábbi években összegyűlt már több, az akadémia múltjára vonatkozó muzeális értékű tárgy. Először a történelmi személyeket, az akadémia volt parancsnokait, az intézet történetének jelesebb eseményeit ábrázoló festményekre és az akadémián szolgálatot teljesített tiszteket és tanárokat megőrkítő fényképekre kell gondolni. Addig ezeket az ereklyéket a díszteremben és a tiszti kaszinóban helyezték el. A múzeum megnyitásával méltó helyre kerültek a tárgyi emlékek, és lehetőség nyílt a további gyűjtésre is. Leltározott anyagában voltak levéltári anyagok, ruházati és felszerelési tárgyak, dísz tárgyak és ereklyék, szobrok, festmények, grafikai lapok, fényképek, könyvek és egyéb nyomtatványok, sportérmek, valamint különféle emléktárgyak.

1933 őszén új gyűjtemény létesült az akadémia déli összekötő folyosójának I. emeletén „Irredenta folyosó” néven, amelynek rendeltetését az 1933. november 4-én kiadott 52. számú akadémiai parancs a következőkben határozta meg: „*Ennek a gyűjteménynek az a célja, hogy az irredentizmus irodalmi, képes vagy képszerű anyagát az ügyhöz méltó és a lényegét könnyen áttekinthető módon ábrázolja. Olyan időket élünk, amikor – bár fontos de – nem elegendő a hazafias lelkesültség és hősi ellenállás.*”

A folyosó a rajta keresztülvonuló akadémikusokat állandóan figyelmeztette a trianoni békeszerződés igazságtalanságainak következményeire. Célja az irredentizmus, a revízió gondolatának és a hazafias szellem erősítése volt. Könyveket, dokumentumokat állítottak ki a tárlókban, a falakra történelmi képeket s a keresztre feszített Magyarország fából készült jelképét tették fel.

1944 végén az akadémiával együtt a múzeum anyaga is Németországba települt. A hadifogságból kiszabadult magyar tisztek a ládába csomagolt anyagot Passaunál egy magyar uszályhajón helyezték el, abban bízva, hogy ezzel a hajóval hamarosan hazakerül. Az események menete azonban az arbingi magyar menekülttáborba juttatta. Itt egy tiszti bizottság vette át az anyagot megőrzésre. Tulajdonképpen mindössze két láda tartalmazott muzeális értékeket.

1950-ben ezt a két ládát a Magyar Harcosok Bajtársi Közössége (MHBK) elnevezésű emigráns-szervezet nevében Almay Béla vezérkari ezredes vette át, később azonban a múzeum anyagának nyoma veszett. 1976 elején vitéz nemes kisbarnaki Farkas Ferenc vezérezredes, a Ludovika Akadémia egykori parancsnoka a németországi emigrációban életre hívta a Ludovika Vereint (Ludovika Egyesületet). Az egyesület fő feladatának a ludovikás anyag felkutatását, összegyűjtését és biztos helyen őrzését tekintette.

1981-re sikerült felállítani a Ludovika Múzeumot a szorgalmasan gyűjtögetett emléktárgyakból. 1985-ben a Ludovika Egyesület hét évre kölcsönadta anyagát az ingolstadti hadimúzeumnak kiállítási célból, a szerződés lejártáig azonban a kiállításra nem került sor.

Időközben Magyarországon olyan társadalmi és politikai változások mentek végbe, amelyek lehetővé tették az összegyűjtött anyag biztonságos hazajuttatását.

MODERN PENTATHLON ÖRÖKÖS VÁNDORDÍJ. ALAPÍTOTTÁK AZ 1917-BEN FELAVATOTT LUDOVIKÁS, WIENER-NEUSTADTI ÉS MÖDLINGI AKADÉMIKUS ÉVFOLYAMOK

A LUDOVIKA AKADÉMIA ZÁSZLAJA A ZÁSZLÓSZALAGGAL
– HÁTLAG

A LUDOVIKA AKADÉMIA ZÁSZLAJA A ZÁSZLÓSZALAGGAL
– ELŐLAG

Ünnepek a Ludovika Akadémián

„Leng a zászló is, hadúr bizalmának
Vitézségre intő szent záloga,
Óh dicső ereklye, drága talizmán
Esküfogadásunk hív tanúja!
Vészben, viharban Te vezess bennünket,
Hadak útján lelkesíts a harcra,
Büszkén lobojj mindig, sohse hullj porba,
Veled esnék el a drága haza.”

(Vághó Ignác százados verse)

A Ludovika Akadémia életének munkás hétköznapjait különféle ünnepek tarkították. Voltak egyszeri, történelmi eseményszámba menő ünnepek, voltak évi rendszerességgel ismétlődő kegyeles emlékünnepek és vidám, szórakoztató alkalmak.

A MILLENNIUM

Az 1896-os év igen mozgalmas volt a Ludovikán csakúgy, mint az egész országban, hiszen a millennium kellő megünneplésének jegyében telt. Ekkor helyezték el Stróbl Alajos alkotásait, I. Ferenc József király és Erzsébet királyné mellszobrát az akadémián.

„A honvédségi Ludovika Akadémia a saját épületének főhomlokzata előtt levő nyirkásos parkban felállította a királynak bronzból készült mellsobrát. A gránit talapzatra helyezett szobor leplezése e napokban az eszredévi ünnepélyek megkezdésekor történt meg.” A király kétszeres életnagyságú, lovassági tábornoki egyenruhás szobrát egy három méter magas gránit talapzatra helyezték.

„Magasztos pillanat volt, s a Ludovika Akadémia történetében bizonyára aranybetűkkel lesz bevéve az az esemény, a mikor a király ő Felsége a milleniumi év június 12-én meglátogatta az intézetet. József főherceg, mint a honvédség főparancsnoka fogadta a királyt, a ki kedvetlenné nézte a magyar honvédtisztek eme leendő gárdájának virágzását és növekedését. [...] Jóság, öröm és büszkeség tükröződik a király arcán, e derék és pompás ifjak láttára, a kik a trón és haza iránti hűségben növekednek és katonai éretnyekre taníttatnak” – olvasható azon *Az eszereves Magyarország és a milleniumi kiállítás* című, 1896-ban kiadott kötetben megjelent fénykép mellett, ami a király Ludovikán tett látogatását ábrázolja.

A király előtt bemutatott díszszemlén méltán aratott elismerést a ludovikás díszzászlóalj feszes, katonás menete. Az Orczy-kertben rendezett sportünnepély pedig méreteivel és látványosságával egészen elkápráztatta a nagyszámú közönséget. A Városligetben rendezett országos kiállításon is képviseltette magát az akadémia.

I. FERENC JÓZSEF KIRÁLY LÁTOGATÁSA A LUDOVIKÁN A MILLENNIUM ALKALMÁVAL, 1896. JÚNIUS 12.

A ZÁSZLÓSZENTELÉS

Az akadémia történetének egyik legnevezetesebb napja 1901. május 8-a volt, amikor felszentelték az I. Ferenc József által a Ludovikának adományozott zászlót. A Vasárnapi Újság 1901. május 12-ei számában e szavakkal tudósított az eseményről: *„Az egész magyar honvédségnek, sőt mondhatni, a magyar nemzetnek ünnepe volt az a fényes, külső díszében is az alkalom fontosságát jellemző ünnepély, melylyel a Ludovika Akadémiának a király által ajándékozott zászlaját szentelték fel. Általában úgy tekinti a közfelfogás a király az intézet iránt tanúsított jóakarátának ez újabb jelét, mint a magyar honvédség kitüntetését, eddig tett szolgálatainak elismerését, a jövőre nézve pedig további fejlődésének biztosítékát.”*

Az Orczy-kertben megrendezett fényes ünnepségen a királyon és az udvari előkelőségeken kívül megjelent az udvar számos tagja, a honvédség összes tábornoka, a kormány és az országgyűlés küldöttsége, a legmagasabb polgári és katonai intézetek vezetői, valamint a honvédezredek küldöttségei és a polgári élet számos magas rangú személyisége. A zászlóanya szerepét Augusztia Mária Lujza királyi hercegné, a honvédség főparancsnokának menyé látta el, a zászlót pedig Veszprém püspöke áldotta meg. A püspök ezekkel a szavakkal fordult a növendékekhez: *„Legyenek bátrak, vitézek, hősök, lovaciasak és nemesen büszkék!”*

„Dagassza mellüket a nemes dicsvágy s minden hazafiás férfierény! Szóval legyenek Ő Felsége, az apostoli király hűségese magyar harcosai.”

A zászlóanya e szavak kíséretében kötötte fel a zászlószalagot: *„Szívem sugallatát követtem, a midőn mint zászlóanya forrón szeretett királyunk kegyelméből és a magyar honvédség iránt táplált rokonérzések és szeretetem jeléül Felséges urunk legmagasabb bizalmának zálogára: e zászlóra, szalagot illesztettem. Kövessék híven szent hivatásukat! Kövessék e jeléget: Istennel, Királyért és hazáért, kövessék ezt szívük utolsó dobbanásáig, utolsó csepp véréket is legyenek készek érte föláldozni.”*

József Károly királyi herceg, a honvédség főparancsnoka így szólt a királyhoz:

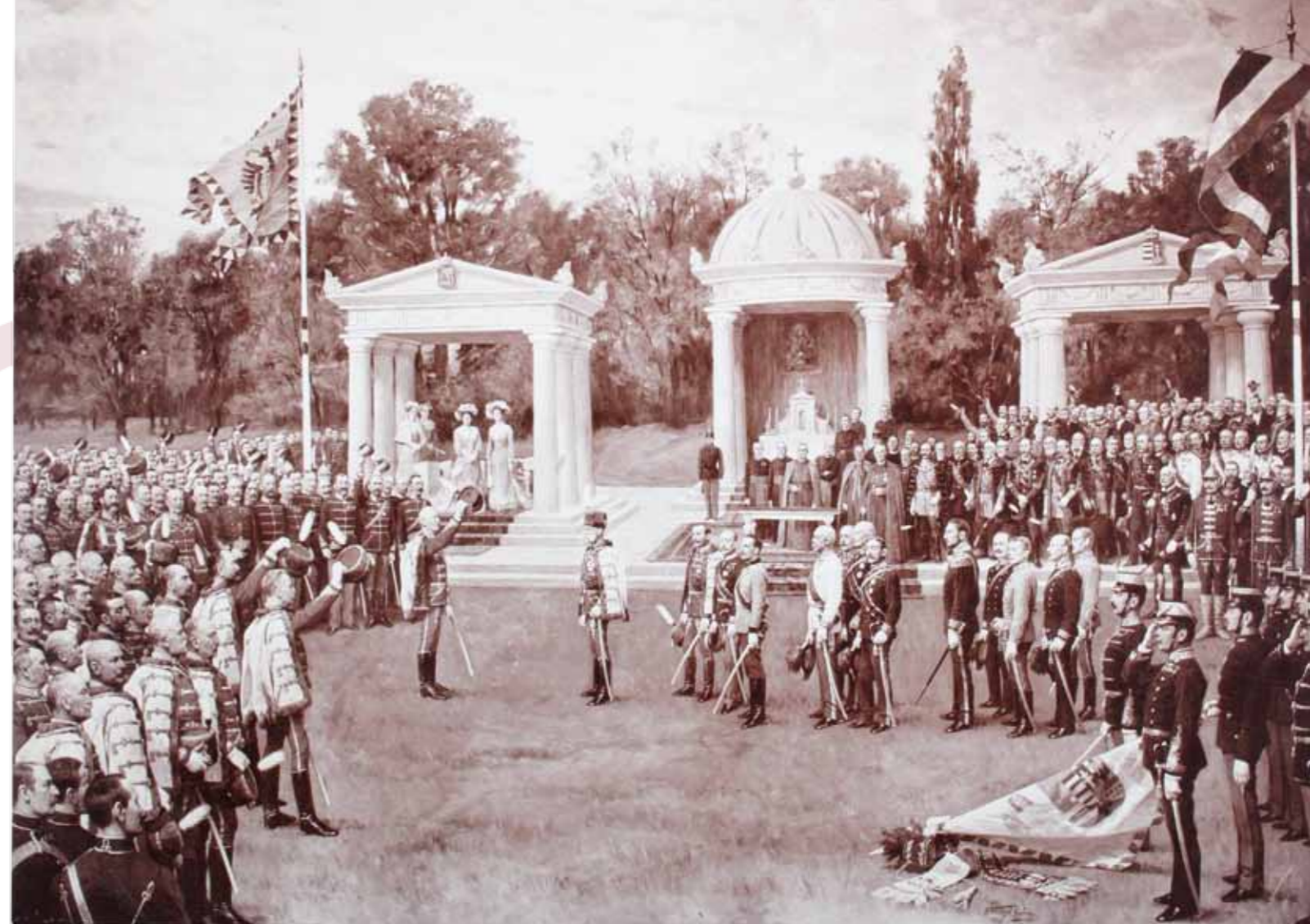
„Császári és Apostoli királyi Felség!”

„Azon magasztos atyai gondoskodásnak, mellyel Felséged mindenkor hű katonáit túlárasztja, egy újabb jelét látjuk ma, midőn Felséged a magyar királyi Ludovika Akadémia élére szent jelvényül egy zászlót tűzött, mely alá sereglenek ezentúl azon fiatalok, a kik hivatva vannak a magyar királyi honvédség tisztikarát kiegészíteni.

Felséges urunk ezen jelvénye minékünk tiszteteknek, hű szolgálóinak is szól, a kik, engedje meg felséged, hogy az igazi kifejezést használjam, tántoríthatatlan hűséggel és gyermeki szeretettel, rajongva ragaszkodunk Császári és Apostoli királyi Felségedhez, s fohászunk a Mindenható Istenhez, hogy tartsa meg nekünk drága Felséges urunkat az emberi kor végső határáig.”

Végül a király a következőképpen válaszolt: *„Teljes meglepéssel állandóan tudatában voltam azon érzelmeknek, a melyeknek magyar honvédségem érdemes főparancsnoka lelkes szavakban kifejezést adott. Szívélyes köszönet és kiváló öröm tölt el engem, hogy ma egy magasztos ünnep alkalmából önöket körülöttem összegyűlve látom: úgy a reménnyel teljes, magát a hadi szolgálatnak szentelő fiatalságot, mint ama tapasztalt férfiakat, a kik tanítva, képezve és vezetve működnek komoly és nemes hivatásukban. Biztos vagyok abban, hogy önök közül senki sem fog lankadni amaz odaadó és minden katonai erényt felölelő kötelességteljesítésben, a mely önöket a becsület és dicsőség útján vezérli. A Mindenható áldja meg a mi közös törekvésünket a haza javára.”*

A zászlóavatás hármaskörrel, amely fekete márványból készült és arany betűkkel hirdette az akadémia legnagyobb ünnepét, az akadémia hátsó homlokzatának közepén, a katolikus kápolna külső falán helyezték el. A táblák a király, Augusztia királyi hercegné és József Károly királyi herceg zászlószenteléskor elmondott beszédeit örökítették meg. A monumentális emléktáblákat – amelyeket Krisztián Sándor díszítőszobrász készített – 1903. május 8-án avatták fel.

A LUDOVIKA ZÁSZLÓSZENTELŐ ÜNNEPSÉGE. VASTAGH GYÖRGY FESTMÉNYE (FOTÓ: KISZER NÁNDOR)

Ettől az időtől kezdve 1944-ig csak két alkalommal, az 1938-as felvidéki és az 1940-es erdélyi bevonulások alkalmával hagyta el Budapestet a zászló. A Kassán és Kolozsvárott rendezett díszszemléken a Ludovika Akadémia is képviseltette magát egy-egy díszszázaddal, és a zászlajuk mögött felsorakozva tisztelegtek a jelen lévő kormányzónak. (Erről könyvünk *Történelmi események és díszelgések* című fejezetében bővebben is szó esik.)

1944-ben az akadémiával együtt a zászló is Németországba települt. 1992-ben, hosszú távollét után visszatért hazájába. Ma a budapesti Hadtörténelmi Múzeum zászlógyűjteményének ritka kincse.

BAJTÁRSI TALÁLKOZÓK

1890-ben gyűltek össze először a tíz évvel azelőtt végzett növendékek, hogy felidézzék az együtt töltött idők közös emlékeit. Idővel rendszeressé váltak a bajtársi találkozók, lehetőséget nyújtva a viszontlátás örömeire, az akadémián utóbb bekövetkezett változások megismerésére. Hagyományörző és hagyományokat átadó szerepe is volt az évfolyam-találkozóknak, amelyek egyúttal a bajtársiasság szellemét is erősítették.

Az 1920-as évek elejére a már hagyományossá vált jubileumi ünnepségek meghatározott koreográfia szerint zajlottak. A díszteremben kezdődött az ünnepség a kora délelőtti órákban, ahol a mindenko-

ri parancsnok köszöntötte az egybegyűlteket. A köszöntő után egy volt ludovikás viszonzta a meleg szavakat. Ezután a társaság kivonult az udvarra, ahol a felsorakozott akadémikus-zászlóalj díszelgését fogadták. Ezt követte az akadémia kápolnájában megtartott szentmise, majd elhelyezték az emlékezés koszorúit a névtelen hősök emlékművénél és az ellenforradalmi emlékoszlopnál.

A fényképezés elmaradhatatlan része volt ennek a napnak. 1901 óta legtöbbször a Ludovika-szobor előtt örökítették meg magukat a hajdani évfolyamtársak. A délelőtt hátralévő részében, a díszbédig, az ünnepeltek az intézmény új létesítményeivel ismerkedtek.

EMLEKEZÉS A LUDOVIKÁS ELLENFORRADALOMRA. RÉVY KÁLMÁN AKADÉMIAPARANCSNOK EMLÉKBESZÉDET MOND, 1921–1924

Az ebédet az egyik, erre az alkalomra feldíszített akadémikusi étteremben szolgálták fel, ahol a jubiláló évfolyam avatási tabló- vagy csoportképét közszemlére kiállították. A díszbéd emelkedett hangulatát a sok pohárköszöntő és az alkalomra küldött dísztáviratok felolvasása fokozta.

AZ AKADÉMIAI NAP

1919. április 12-én a Hadügyi Népbiztosság megszüntette a Ludovika Akadémiát, és helyébe „vörös parancsnokképző iskolát” állított. A tisztek legnagyobb része válaszul elhagyta az akadémiát. Elkezdődött az ellenállás szervezése. 1919. június 24-én 29 tiszt, 257 akadémikus, altisztek és civilek fegyveresen szálltak szembe a Vörös Hadsereg katonáival. Ellenállásukat leverték, az ellenforradalomban részt vevőket internálták, tíz-egynéhány embert halálra ítélték, akiknek életét Guido Romanelli alezredes, az olasz katonai misszió vezetője mentette meg. A harcokban négy tiszt és egy akadémikus életét veszítette.

Az ellenforradalom egyéves évfordulóján emlékoszlopot állítottak az emeletes lovardához vezető összekötő folyosó közelében, a kert északi részében. Sidló Ferenc alkotását a kormányzó, a kormány és a nemzetgyűlés tagjainak jelenlétében leplezték le 1920. június 24-én. A szobor felirata a következő volt: „1919. június 24. A Ludovika Akadémiának a nemzeti eszméért vívott dicső küzdelme emlékére.” A díszes kőoszlop oldalára a vértanúk nevét vésték fel: Lemberkovics Jenő, ivándai Karátson István, Mildner Ferenc századosok, Erődy Ödön tartalékos főhadnagy és Pogány Jenő II. évfolyambeli akadémikus.

AZ ELLENFORRADALMI EMLÉKMŰ LELEPLEZÉSI ÜNNEPE AZ AKADÉMIA KERTJÉBEN, 1920. JÚNIUS 4.

1938-ban a honvédelmi miniszter rendelete június 24-ét hivatalosan is a Ludovika Akadémia és a magyar vitézség fényes katonai emlékünnepevé nyilvánította. A katonai ünnepség szentmisével kezdődött a Ludovika kápolnájában és imaházában. Utána kivonultak a nagyrétre, ahol ünnepi beszédek elhangzása után a hősi halottak neveit olvasták fel.

Vitéz Szombathelyi Ferenc tábornok, akadémiaparancsnok a következő gondolatokat fogalmazta meg a Ludovikás tisztekről: „A Ludovika első katonai ünnepén hívom vértanúink szellemét, imádkozzanak velünk azért, hogy amilyen dicső volt az Akadémia múltja, legyen olyan fényes a jövője, hogy neveljen nekünk vitéz katoná-

EGY A LUDOVIKÁS ELLENFORRADALOM HARCAIBAN ELESETT TISZT GYÁSZJELENTÉSE

kat, akik tudnak jó keccsel verekedni, bátran meghalni, ha kell, de győzni, diadalra vinni a megszentelt magyar lobogót.”

Az emlékmű megkoszorúzása után díszmenet következett, végül a katonai ünnepség díszbéddelel zárult.

A főépület homlokzatának jobb sarkán helyezték el 1929-ben Guido Romanelli olasz alezredes bronzból és márványból készült emléktábláját. E tábla Romanelli alezredesnek, az olasz katonai misszió vezetőjének a Tanácsköztársaság alatt, 1919 június 24-én halálra ítélt ludovikások megmentéséért kifejtett tevékenységére emlékeztetett. Készítője Szödy Szilárd szobrászművész volt. Az emléktábla ráámáját az olasz és a magyar címer díszítette, fölötté az olasz és a magyar zászló lenggett, alatta koszorúk helyezkedtek el.

A HŐSÖK EMLÉKÜNNEPE

Már az óriási emberáldozatokat követelő I. világháború alatt felmerült, hogy a társadalomnak kötelessége, hogy a hazáért életüket feláldozó katonák emlékét megőrizze. IV. Károly kezdeményezésére 1917 tavaszán az országgyűlés elfogadta a háborúban a hazáért küzdő hősök emlékének megőrkítéséről szóló 1917. évi VIII. törvénycikket. A törvénycikk második paragrafusában kimondta, hogy „Minden község (város) anyagi erejének megfelelő, méltó emléken örökíti meg mindazoknak nevét, akik lakói közül a most dúló háborúban a hazáért életüket áldozták fel.”

Az 1918/19-es zavaros időszak azonban nem kedvezett az emlékművek építésének, s az ország pénzügyi helyzete sem tette lehetővé monumentális emlékművek emelését.

Először 1924-ben jött el az ideje annak, hogy az I. világháború hősi halottaival és emléküik megőrkítésével a nemzetgyűlés is foglalkozhatott. Az I. világháború hősi halottai emlékének megünnepléséről az 1924. évi XIV. törvénycikk első paragrafusában, ez áll: „A magyar nemzet mélyszéges szere-

A LASE ÁLTAL ÉPÍTETT HŐSI EMLÉKMŰ AVATÁSA, ÉS KITÜNTETÉS ÁTADÁSA A HADIÖZVEGYNEK. MÁTRASZÖLŐS, 1943.

tettel, magasztaló elismeréssel és hálaival emlékezik meg azokról a hős fiairól, akik az 1914/1918. évi világháború alatt a hazáért vívott súlyos küzdelmekben a magyar nemzetnek dicsőséget és hírnevet szerezve életüket feláldozták. A nemzet soha el nem múló hálája és elismerése jeléül, az élő és jövő nemzedékek örök okulására és hősi halottaink dicsőségére minden esztendő május hónapjának utolsó vasárnapját nemzeti ünnepké avatja. Ezt az ünnepnapot – mint a »hősök emlékünnepét« – a magyar nemzet mindenkor a hősi halottak emlékének szenteli.”

Az akadémián – Budapesten elsőként – 1924. május 25-én leplezték le a névtelen hősök emlékművét, amely az elesett hivatásos, tartalékos és népfőlkelő tisztek emlékét volt hivatva megőrkíteni. Az ünnepélyes szoboravatón részt vett Horthy Miklós kormányzó, Bethlen István miniszterelnök, Csáky Károly és Klebelsberg Kunó miniszterek és más előkelőségek. Horvay János alkotása a halott fiát sirató anyát ábrázolja. A szobor felett elhelyezett jelképes szarkofág falán a következő felirat volt olvasható: „névtelen hőseinknek 1914-1918”. A túloldalon pedig: „Az nem lehet, hogy annyi szív hiába onta vért.”

EMLÉKTÁBLA-AVATÁS AZ AKADÉMIA ALAPKÖLETÉTELÉNEK 100 ÉVES ÉVFORDULÓJÁN, 1930.

Ettől kezdve minden év utolsó vasárnapján, a hősök emlékünnepén az akadémikusok megkoszorúzták az emlékművet csakúgy, mint az 1928-ban felállított, a világháborúban hősi halált magyar tisztek emlékművét.

Az akadémikusok a gyakorlati tanévben, a kihelyezésekkor saját zsebpénzükből emeltek emlékműveket azokban a falvakban, ahol a hősi halottakra ilyen módon akartak emlékezni. E különleges hagyomány szép példája volt a Nógrád megyei Felsőtoldon, 1944. június 27-én Szent László (a gyalogság védőszentje) napján az 1. lövészs század által emelt emlékmű. „A környező hegyekben kirobbantottunk egy jókora sziklát, csörlőkkel levonszoltuk Felsőtoldra, abba a nógrádi kis faluba, ahol 1944 tavaszának-nyarának jórészét töltöttük” – olvasható egy visszaemlékezésben.

Katonai pompa melletti emlékműavatás volt ez egy olyan ötszáz lelket számláló kisközségben, amelynek még temploma sem volt.

Nem ez volt az egyetlen ilyen példa: az akadémia 3. lövészs százada 1944-ben Mátraszőlősen a kiképzés szabadidejében csákányt, vésőt és kőműveskanalat ragadott, és emlékművet emelt a templom előtti téren a hősi halottaknak. Az emlékműre vésett hármaskereszt, rajta a kettős keresztrel a magyar címet szimbolizálta. Az ünnepségen megjelent Sáska Elemér vezérkari ezredes, az akadémia parancsnoka is. Évtizedekkel később a műemlék-felügyelőség lebontatta, mert megítélésük szerint túl közel állt a műemlék a templomhoz, és egyébként sem illett oda. Illó helyet azóta sem talált sem a felügyelőség, sem a község.

AZ ALAPKÖLETÉTEL 100 ÉVES ÉVFORDULÓJÁRA ÁLLÍTOTT EMLÉKTÁBLA, 1930. TURY JOBBÁGY MIKLÓS ALKOTÁSA

AZ ALAPKÖLETÉTEL SZÁZÉVES ÉVFORDULÓJA

A hagyományteremtés sorában kiemelkedik 1930. október 19-e, amikor kőből készült domborművel állítottak emléket az alapkövetétel 100. évfordulóján. A triptichonra emlékeztető domborművű emléktábla középpontjában Mária Ludovika királyné mellszobra helyezkedik el. Balról egy 1848-as, jobbról egy 1930-as akadémikus puskával tiszteleg a királyné felé. A domborművet Turi Jobbágy Miklós szobrászművész készítette.

Az emléktábla alatt keretben a Ludovika Akadémia elvégzését igazoló díszoklevél volt elhelyezve, egy üvegszekrényben pedig az akadémiának ez évben megjelent története díszes kötésben, valamint az új ludovikás címer, gyűrű és sportjelvények.

Az emléktábla előtt akadémikusok díszőrsége állt az 1908-tól 1930-ig rendszeresített korhű egyenruhákban.

Az ünnepnapra az épület homlokzatán és az előtér zászlórúdjaiban félárbocra kitűzték a nemzeti lobogókat. Az emléktábla leleplezésére fél 11-kor került sor. Erre az időre már összegyűltek a tíz, tizenöt, húsz, huszonöt, harminc és harmincöt évvel ezelőtt végzett egykori ludovikások, akiknek éppen az ünnepre való tekintettel összevont jubileumot rendeztek. Az ünnepség a kivonuló csapatok tiszteletadásával kezdődött, majd az akadémikusi énekkel elénekelte a „Magyar Hiszekegyet”. Vitéz Szinay Béla tábornok, az akadémia parancsnoka leplezte le az emlékművet, és elmondta ünnepi beszédét. Ezt követte a „Szózat” és a koszorúk elhelyezése. Róder Vilmos altábornagy a magyar királyi honvédség nevében, báró Hazai Samu vezérezredes a volt ludovikások nevében, az akadémia parancsnoka pedig a Ludovika összes alkalmazottja és hallgatója nevében helyezte el koszorúját. A koszorúzás befejeztével felhangzott a „Himnusz”, végül az akadémikusok díszmenete zárta le az ünnepséget.

Erre a nevezetes napra Horthy Miklós kormányzó is elküldte üdvözlését a Ludovika Akadémiához: *„A XVIII. század végén tört fel a nemzet lelkéből a „Magyar Hadiakadémia” alapításának gondolata; az egész magyar társadalom küzdött és áldozott érte azzal a nagy céllal, hogy fiainak katonai nevelését és vezetését kivége az idegenek kezéből és saját véreire bízsa. Ezért húzódtott az intézmény megvalósítása oly sokáig. Amikor végre valóra vált, a célt legalább a nemzet ama részénél értük el, mely a honvédséghez jutott.*

„Az intézet nevelői becsülettel állották meg helyüket úgy a világháború hősi küzdelmeiben, mint a forradalom nehéz megpróbáltatásai alatt.

Most és a jövőben várnak csak igazán nagy feladatok a Ludovika Akadémiára. Erős meggyőződésem, hogy az intézet magas szesz hívatását méltóan fogja betölteni és valóra váltja hozzáfűzött reményeimet.

„Az Isten áldása kísérje a Ludovika Akadémiát nemes feladatának betöltésében!”

Az 1930-as évek végén és az 1940-es évek elején számos emléktáblát avattak fel az akadémia épületében. Az 1838. évi árvíz emlékére a Ludovika Akadémia épületének lépcsőházában állítottak emléktáblát. *„1838. március 13. Ezen a napon öntötte el a Duna hatalmas árvízzel Pest városát. 10000 árvízkárosult pesti polgár talált menedéket itt a Ludoviceum falai között. Ide szállították a Nemzeti Múzeum veszélyeztetett kincseit is. A nagy értékű gyűjtemény egy részét rögtönzött elhelyezésben ki is állították. Az anyag nagy része ládába csomagolva 1847-ig, a Nemzeti Múzeum új épületének elkészültéig itt maradt”* – hirdette az emléktábla.

A Ludoviceum mai főépületének udvarán egy emléktábla és egy emlékhely őrzi Gasparics Kilián szerzetes, Jubál Károly és Noszlopy Gáspár hazafiak emlékét, akiket a belső udvarban akasztottak fel. *„Ezen a helyen szenvedett mártírhalált 1852-ben három hősléklú magyar”* – hirdeti ma is a már megkopott, megfakult felirat.

A hagyományápolás nemes céljait és a nemzeti öntudat erősítését szolgálta a magyar történelmet felelevenítő hét márványtérkép, amelyet 1941-ben a főépület hátsó homlokzatának földszinti részén helyeztek el, közel az 1903-ban felállított hármast emléktáblához. A magyar történelem legjellegzetesebb korszakait – honfoglalás, Szent István, Nagy Lajos és Mátyás király uralkodása, a török hódítás, a kiegyezés és Trianon – szemléltették az akadémia tiszti- és tanári karának, akadémikusainak és a tanfolyam hallgatóinak adományából készült térképek.

Hasonló célt szolgáltak Magyarország vármegyecímereinek domborművei is a főépület falain, a belső udvaron. Az épület falain a címerek még ma is láthatók.

MÁRCIUS 15-I ÜNNEPSÉG A VÍVÓTEREMBEN, 1944

MÁRCIUS 15.

A két világháború közötti időkben ezen a nemzeti ünnepen zászlódíszbe öltözött az akadémia, és méltó módon megemlékezett a példaadó elődökről. A Levente-kör szervezte az ünnepséget a vívóteremben, ahová a tiszti- és tanári kar tagjai, az akadémikusok és az altisztek mind összegyűltek. A tisztek családtagjait és a Levente-kör dísz- és örökös tagjait is szívesen látták e napon. A fenyítésben lévő akadémikusok az ünnepre való tekintettel „amnesztiát” kaptak a parancsnoktól. Az akadémikusi színjátszóköri, az ének- és zenekar adta az alkalomhoz illő műsort, amit mindenkor a „Magyar Hiszekegy” és a „Himnusz” foglalt keretbe.

A SZÁZNAPOS ÜNNEPÉLY

A felavatandó akadémikusok legtöbbször az avatás előtt száz nappal táncmulatsággal egybekötött ünnepséget rendeztek annak örömére, hogy száz nap múlva elérik több éves kitartó munkájuk eredményét, feltűzik gallérjukra a tiszti arany esillagot.

Időnként megünnepelték tanulmányaik kezdetét is az úgynevezett ezer napos ünnepen, csakúgy, mint a tanulóidőszak közepét az ötszáz napos ünnepséggel, de nem ez volt a jellemző.

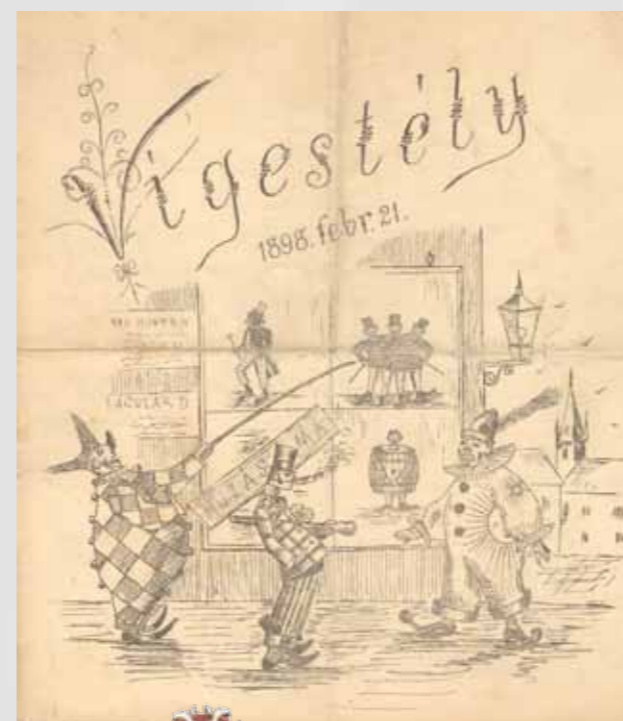
Az ünnepség általában bajtársi vacsorával kezdődött. A vacsora közben egy végzős akadémikus köszöntötte az itt megjelent akadémiaparanescnokot, a tiszteket és tanárokat. Ezután a parancsnok szólt a kibocsátásukhoz közeledő akadémikusokhoz. Az est folytatásaként kedélyes, vidám műsort adtak az ünnepeltek, amelyben zeneszámok és tréfás prózai jelenetek váltakoztak. Amikor az időjárás megengedte, a kertben, lampionokkal feldíszített környezetben zárult az ünneplés.

AKADÉMIKUSOK SZÁZ NAPPAL AZ AVATÁS ELŐTT A LUDOVIKA-SZOBOR LÁBÁNÁL, 1907. MÁJUS

A LUDOVIKÁS BÁL

A Ludovika farsangi táncestélyét a hagyományoknak megfelelően rendszerint február elején rendezték meg. A Monarchia idején szerényebb keretek között zajlottak, az úgynevezett „vígestélyek”, amelyek tréfás jelenetekből és táncmulatságból álltak. A Horthy-korban már nagyszabású bálakat rendeztek. Magas rangú előljárók és vendégek, a diplomáciai kar tagjai tisztelték meg jelenlé-tükkel az estélyeket, egyszerűsmind növelték annak fényét. Az 1940. évi *Ludovikás Levente* így tudósított a farsangi táncünnepelelyről:

AZ 1898. ÉVI „VIGESTÉLY” MŰSORA

TÁNCZREND A ZÁSzlÓSZENTELŐ ÜNNEP DÍSZBÁLJÁRA, 1901. MÁJUS 8.

TÁNCZREND A ZÁSzlÓSZENTELŐ ÜNNEP DÍSZBÁLJÁRA, 1901. MÁJUS 8.
MÁRIA LUDOVIKA KIRÁLYNÉ ÉS I. FERENC JÓZSEF KIRÁLY

„Az elmúlt tanévben, 1940. február 1-jén rendezte meg a »Ludovika« Akadémia a budapesti farsangban szinte egyedülálló szint jelentő elmaradhatatlan táncestélyét.

A főépület földszintjének és I. emeletének több mint a felét, a tantermeket, az aks-i éttermeket, a tanári szobát stb. díszítette fel a Levente kör képzőművészeti szakosztálya színpompás díszítő rajzokkal, festményekkel és karikatúrákkal. Egyik tánc terem ötletesebb díszítésű volt, mint a másik. Nem csoda, hogy a résztvevők tökéletesen jól érezték magukat a bálban.

A táncestély a nyitó pároknak a táncterembe való bevonulásával 21 órakor kezdődött és másnap reggel 6 óráig tartott.

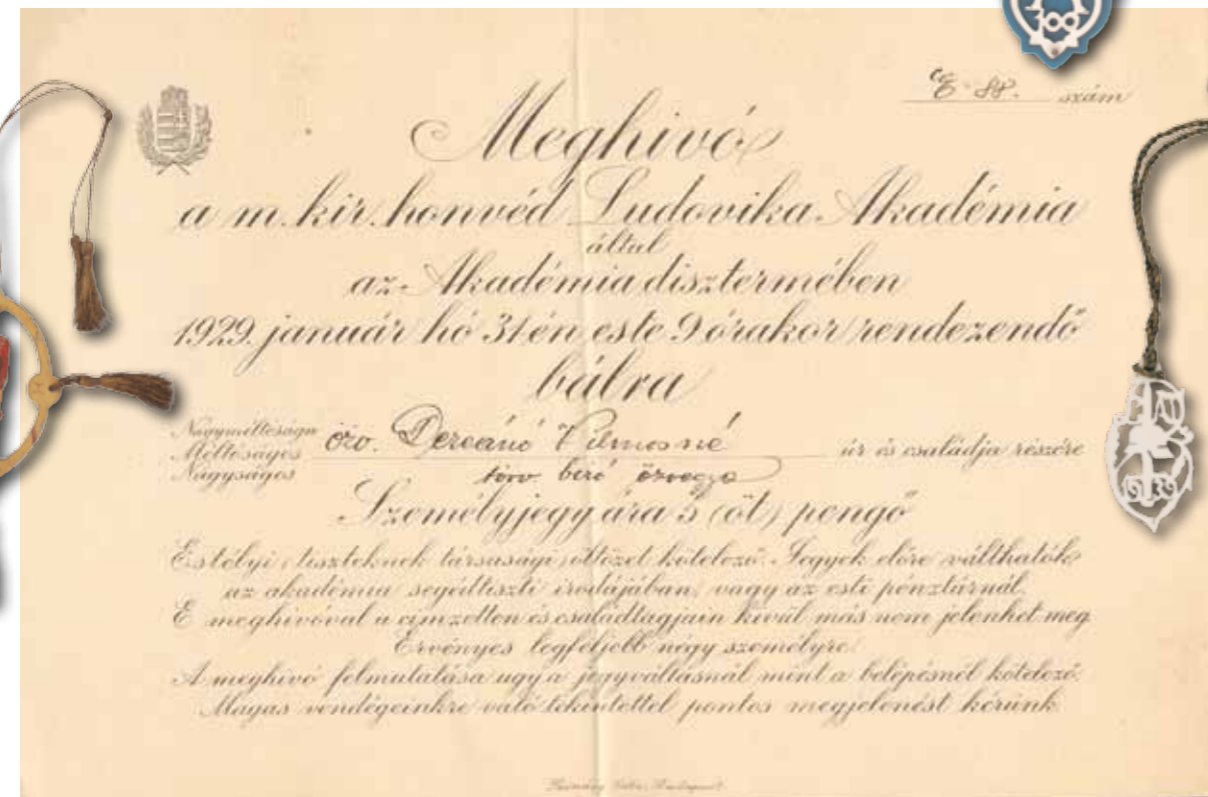
A megnyitó csárdást a következő párok táncolták: Juhász Eszter – Szepesi Artúr aks.; Kacsóh Judit – Lászlófakly András aks.; Kézdivásárhelyi Csilla – Szepesvári Béla aks.; Kézdivásárhelyi Pálma – Fornády Béla aks..”

A díszteremhez tartozó teljes körfolyosó mentén minden teremben másfajta zene szólt (csárdás, tangó, keringő, foxtrott, slow fox, rumba, lambeth walk). Mindenki azt táncolhatta, amit szeretett, illetve amit tudott. Az akadémikusok ilyen és hasonló alkalmakra díszatillát viseltek, amelynek a sötétkék zubbonyát piros színű sújtások díszítették.

EMLÉK AZ 1941. ÉVI SZÁZNAPOS ÜNNEPSÉG ALKALMÁBÓL ▶

LUDOVIKA-BÁL

A fegyvernemi szellem ápolása

„A régi hagyományok tiszteletében és ápolásában rejlik, minden szerves intézmény fejlődésének és fekvirágzásának legerősebb biztosítékát képező erkölcsi erők jelentőségét és értékét felismerve, a Ludovika Akadémia régmúlt időkből származó hagyományok ápolására mindenkoron különös gondot fordított.”

A Szűz Szent Borbála-serleg alapító okleveléből

A különböző fegyvernemeknél kiképzésben részesülő akadémikusok számára 1927–1928-ban fegyvernemi serlegeket alapított az akadémia, hogy a fegyvernemi szellemet – a közös sors, az együvé tartozás és egymásra utaltság érzését, ami az erőket megsokszorozza – a leendő tisztek lelkébe beoltsa, és mindvégig ápolja.

A serlegeket a fegyver- és csapatnemek vezérlő eszményképeiről nevezték el. A gyalogság védőszentje Szent László király, a lovaság oltalmazója Simonyi József őbester, a tüzérség védelmezője Szűz Szent Borbála, míg a műszaki csapatok mentora Mária Ludovika királyné lett. A híradókiképzésben részesülő akadémikusok számára is alapítottak serleget, de vezérlő eszménykép nélkül.

Ezek köré a tárgyiasult szimbólumok köré gyűltek a gyalogosok minden év június 27-én, a huszárok május végén, a tüzérek december 4-én, a műszaki és híradócsapatok a nyári kihelyezések idején a „fegyvernemi napon”. Díszvaosorát rendeztek, ahol az arra legméltóbb akadémikus serlegbeszédet mondott, és vezérlő eszményképek emlékére ürítette poharát. A kitüntetett akadémikusok nevét minden évben rávésték a serlegre, majd a fegyvernemi ereklyéket az év többi napján az akadémia múzeumában, a serleg- és okmánytartó asztalban helyezték el.

A serlegék rendeltetését az alapító oklevelekben foglalták írásba. A híradókiképzésben részesülő akadémikusok serlegét a Honvédelmi Minisztérium VI. csoport főnöke – a rejtett Honvéd Vezérkar főnöke –, Róder Vilmos altábornagy alapította, a másik négy fegyvernem serlegét pedig a Ludovika Akadémia parancsnoka, vitéz Sipos Árpád tábornok.

Az alapításuk idejének sorrendjében álljon itt egy-egy részlet az alapító oklevelekből:

Részlet a híradókiképzésben részesülő akadémikusok serlegalapító okleveléből (1927. június 15.):

„Átérezve annak szükségességét, hogy a híradócsapat szellemét nagyra kell nevelni, rumkwerthi Rapaics Dezső őrnagynak, a Ludovika Akadémia híradócsoporthoz vezetőjének kezdeményezésére a Honvédelmi Minisztérium VI. csoport főnöke egy híradóserleget alapít azzal a rendeltetéssel, hogy minden évben a híradóverseny napján, amely nap a híradókiképzésben részesülő akadémikusok ünnepnapjának tekintésék, a verseny után tartandó díszlakomán egy minden tekintetben méltó és érdemes híradókiképzésben részesülő akadémikus ünnepi beszédben emlékezzék meg a híradócsapatnak, mint a hadsereg idegrendszerének és a vezetés támaszának hivatásáról és kötelességeiről, s ürítse a serleget valamennyi, híradókiképzésben részesülő akadémikus-bajtársainak nevében, a kötelességét minden tekintetben önfeláldozóan

A SZENT LÁSZLÓ-SERLEG ALAPÍTÓ OKLEVELÉNEK CÍMLAPJA

A SIMONYI-SERLEG ALAPÍTÓ OKLEVELÉNEK CÍMLAPJA

A SZŰZ SZENT BORBÁLA-SERLEG ALAPÍTÓ OKLEVELÉNEK CÍMLAPJA

teljesítő magyar híradócsapat szellemének továbbfejlődésére, hogy az ünnepi beszédet tartó akadémikusok nevei minden évben a serlegre rávésessenek s az elhangzott beszédek maradandó módon megörökítve gyűjtessenek, hogy a serleg az alapító oklevéllel, valamint a megörökített ünnepi beszédekkel együtt a Ludovika Akadémia múzeumában őriztessék.”

A serlegavató ünnepséget 1927. július 23-án Harsányban, a híradóverseny után tartotta a híradócsoporthoz. Az első serlegavató beszédet Kovács Balázs IV. évfolyambeli akadémikus mondta.

Részlet a Szent László-serleg alapító okleveléből (1927. június 27.):

„Átérezve egy olyan lélekemelő energiaforrás szükségét, amely energiaforrás a magyar gyalogság öntudatos fegyvernemi szellemét éleszti és amelytől a magyar gyalogság önmagával szemben való bizalma is táplálkozik, a m. kir. honvéd Ludovika Akadémia gyalogsági kiképzésben részesülő akadémikusai 1926 november hó 15-én vitéz Szinay Béla ezredesnek, az akadémikuszászlóalj parancsnokának kezdeményezésére dicső emlékeztű, rettenthetetlen bátorságú és legendás vitézségű Szent László Királyunkat ünnepélyes formák között Vezér-lő Esményünknek nyikánították.

A gyalogsági kiképzésben részesülő akadémikusoknak ez a fennkölt gondolata megteremtette az alapját annak a kultusznak is, amelyet a magyar király legendás alakja körül továbbsszóni immár minden ludovikásnak szent kötelességévé válik.

A választott eszménykép eme kultuszának szokásokban és külsőségekben való megnyikánulását, ennek a kultusznak állandó irányú fejlődését kívánja a Ludovika

Akadémia minden időkre biztosítani akkor, amikor a gyalogsági kiképzésben részesülő akadémikusok részére Vezér-lő Esményünk Emlékére Szent László-serleget alapít, asszal a rendeltetéssel, hogy ez a serleg állandóan emlékeztesse ezeket az akadémikusokat azokra a rendkívüli magyar harcos erényekre és a lelkierőnek arra a fenséges nagyságára, amely a Vitéz Nagy Magyar Királyt a halhatatlanságba és az örökkévalóságba emelte!”

Az alapító okirat elrendelte, hogy a június 27-ei László-nap a gyalogsági kiképzésben részesülő akadémikusok ünnepnapja legyen. Ezen a napon ünnepi díszlakomán az arra érdemes akadémikus ünnepi beszédben emlékezzék meg, és őrítse a serleget a legendás király harcos és lovagi erényei tiszteletére: „Az ünnepélyes beszédet tartó akadémikus neve minden évben a serlegre rávésessék, hogy az évente a június 27-iki díszlakomán megtartott emlékbeszédek maradandó módon megörökítve gyűjtessenek és hogy a serleg, az alapító oklevéllel, valamint a megörökített ünnepi beszéddel együtt a Ludovika Akadémia múzeumában őriztessék.”

SZENT LÁSZLÓ-SERLEG

A SZENT LÁSZLÓ-HIMNUSZ KOTTÁJA:

Az alapító okirat arról is rendelkezett, ha a serlegen a nevek bevésésére nem áll már rendelkezésre elegendő hely, akkor a régi serleget a múzeumban kell elhelyezni, a Ludovika Akadémia parancsnoksága pedig megújítja a serleg alapítását. A serleg felavatása a mindenkori díszvacsorán történt. Az első serleg-avató-beszédet técsői Mórincz Béla IV. évfolyambeli akadémikus mondta.

Részlet a Mária Ludovika-serleg alapító okleveléből (1927. augusztus 6.):

„Tudatában annak, hogy a magyar nemzetnek azt a régi jogos kívánságát, hogy a magyar csapatok magyar tisztjei magyar katonai akadémián nyerjék szakszerű képzésüket, csakis az élni akaró erős magyar szellem, és ez is csak szívós és kitartó küzdelem árán tudta megvalósítani FENNKÖLTLELKÜLETŰ NÉHAI FELSÉGES ALAPÍTÓKNAK, MÁRIA LUDOVIKA KIRÁLYNÉKNAK nevet viselő akadémiánkat is mindenkoron a tősgyökeres, a megalkuvást nem ismerő magyar nemzeti érzés jellemezte és a magyar törekvések megvalósítására irányuló törhetetlen magyar akarat hatotta át. [...]

Úttörő munka váraozsók e téren a műszaki kiképzésben részesülő akadémikusokra, akiknek feladata leendő a MAGYAR MŰSZAKI CSAPATOK SAJÁTOS ÉS KÜLÖNLEGES SZELLEMÉT ennek a ludovikás szellemnek a nyomán nagyra nevelni.

A magyar műszaki csapatoknak ez a már éledő, sajátos ízig-vérig magyar szelleme, miként a honvédség más fegyvernemeinek szelleme, akadémiánkat alapító NÉHAI FELSÉGES KIRÁLYNÉK MÁRIA LUDOVIKA emléke körül szőtt kegyeletünkkel ekválaszthatatlanul van egybeforva.”

Az alapító oklevélbe belefoglalták, hogy: „...az utász- és árkász-kiképzésben részesülő akadémikusok minden esztendei kormányosi versenye és vizsgája alkalmával tartandó ünnepi díszlakomán egy az akadémiaparancsnokság nemes céljait mindenben megértő, erre minden tekintetben méltó és érdemes

akadémikus kegyeletes szavakkal emlékezzék meg akadémiánkat alapító néhai Királynéknak emlékérel; emlékezzék meg arról a tősgyökeres magyar nemzeti szellemrel, amely ezt az akadémiát alapítása óta mindenkoron áthatotta, és amelyik szellemből a nagy magyar ügy érdekében a honvéd műszaki csapatok sajátos szellemének is táplálkoznia kell.”

A Mária Ludovika-serleg avató ünnepségét a műszaki csoport 1927. júliusában Szentendrén, az evezősverseny után tartotta meg. Az első serlegavató-beszédet Lugossy István IV. évfolyambeli akadémikus mondta.

Részlet a Szűz Szent Borbála-serleg alapító okleveléből (1927. december 4.):

„Mint hogy az ilyen hagyományok ápolása hozza létre azt a vérátömlesztési folyamatot is, amely a múltnak dicső és fennkölt, nagy tettek mozgató erejét képező szellemét a jövő nemzedékek lelkébe ilteti át, a Ludovika Akadémia a SZŰZ SZENT BORBÁLA legendája körül szőtt hagyományokból élesztett Különleges Magyar Tüzér Szellem Ápolására a magyar tüzérségi sarjadék összetartozandósági érzetének, fegyvernemi öntudatának, nemkülönbén a magyar eszmények megvalósítására irányuló törhetetlen akaratának élesztése és fejlesztése céljából, a tüzérségi kiképzésben részesülő akadémikusok számára egy Borbála Serleget alapít. [...]

A honvédség szabadabb fejlődésével számolva, egy új magyar tüzérségi akadémia felállítása esetén, a Ludovika Akadémia a Borbála Serleget, az alapító oklevéllel és az ünnepi beszédek gyűjteményével együtt az új testvérakadémiának ajánlja fel...”

SZŰZ SZENT BORBÁLA-SERLEG

A VÉGZŐS TŰZÉR AKADÉMIKUSOK MEGKOSZORÚZZÁK VÉDŐSZENTJÜK, SZENT BORBÁLA SZOBRÁT, 1942 (FOTÓ: ORELLY)

A Borbála-serleg avatóünnepségét 1927. december 3-án tartotta meg a tüzérsorozat Szent Borbála napján. Az első serlegavató-beszédet Bottlik Pál IV. évfolyambeli akadémikus mondta.

A tüzérségi kiképzésben részt vevő akadémikusokat a hagyományos tüzérszokás szerint Borbála lovagjává avatták.

A Ludovika Akadémia a világdicsőséget jelentő ősi magyar huszárszellem fejlesztésére, a lovaskiképzésben részesülő akadémikusok részére 1928-ban Simonyi-serleget alapított. Barbácsi és vitézvári báró Simonyi József őbester a huszárság oltalmazójaként az ősi magyar huszárerényeket szimbolizálta.

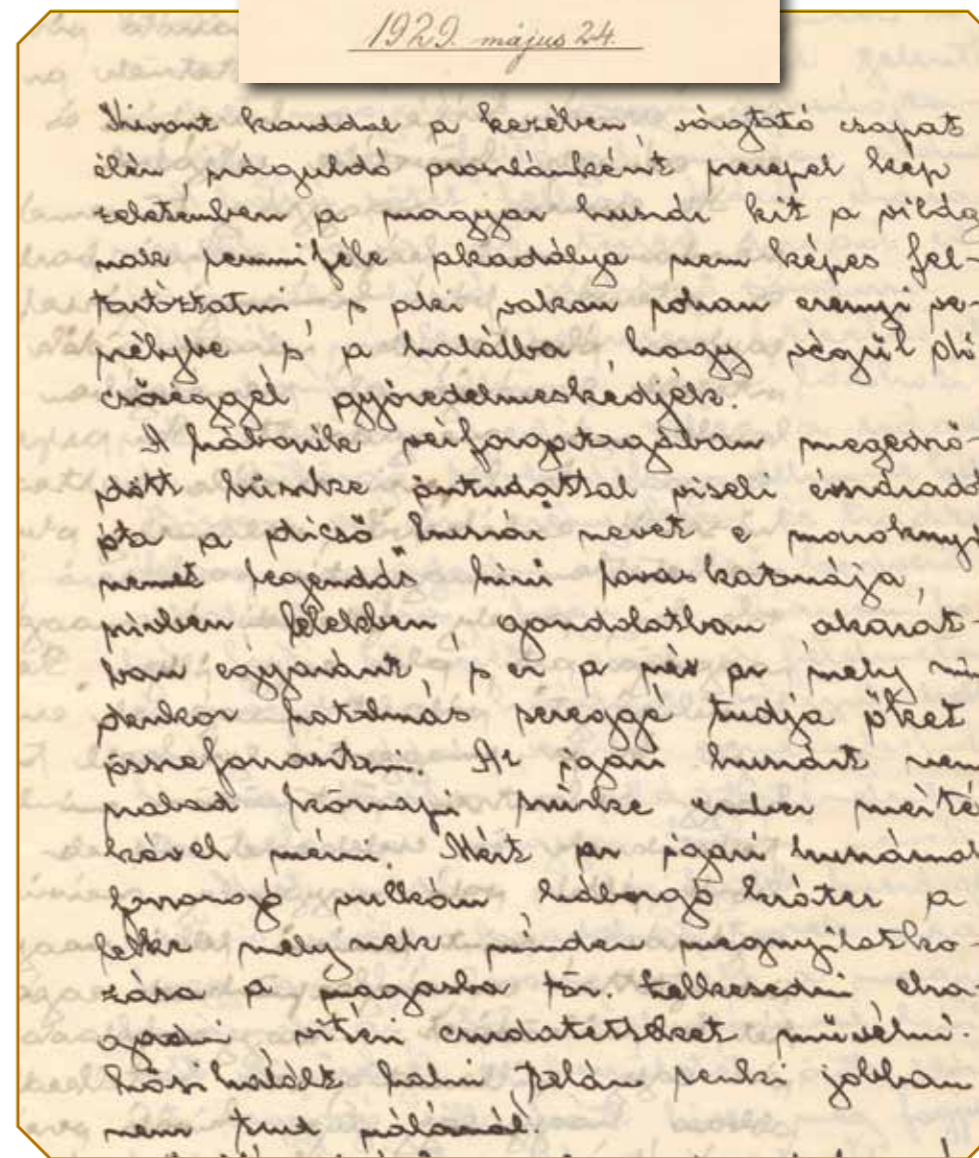
Részlet a Simonyi József őbester-serleg alapító okleveléből (1928. április):

„A magyar lovas katoná az a büszke öntudattal viseli már évszázadok óta a magyar huszár nevet, amely büszke öntudat a magyar lovas vitézeket szívekben és lélekben, gondolatban és akaratban egyaránt, mindenkoron félelmetes seregé tudta egybeforrasztani.

A magyar huszár dicsőséges katonai múltjából táplálkozó eme büszke öntudat olyan örökbecsű erkölcsi értéket képvisel, melyet féltő gonddal kell a jövő számára is megőriznünk. Már pedig csak a dicsőséges múlt-ra való állandó emlékezés lesz képes ezt a büszke öntudatot a jövőre is fenntartani. [...]

SIMONYI JÓZSEF ÓBESTER-SERLEG

RÉSZLET A SIMONYI-SERLEG AVATÓBESZÉDÉBŐL

Ennek a célkitűzésnek megfelelően minden évben, az akadémikusok lovasmérkőzésének napján tartandó díszlakomán egy erre érdemes és méltó idősebb akadémikus kegyeletes szavakkal emlékezzék meg Simonyi őbesterről, a magyar huszár hírnevének és becsületének leghatásosabb maghíntőjéről, tegyen a lovaskiképzésben részesülő bajtársainak nevében fogadalmat, hogy az ifjú magyar lovasnemzedék a magyar huszárnak az ősök vére hullatásával kivívott dicsőségét és becsületét örökké ragyogó csillagként híven meg fogja őrizni...”

Minden évben a lovasmérkőzések napján, a díszvacsorán az arra érdemes akadémikus emlékezett meg Simonyi óbesteréről, majd fogadalmat tett az ősi hagyományok és dicsőség megőrzésére majd a magyar lovasszellem továbbfejlődésére üritette a serleget. A serleget, az alapító oklevelet és az ünnepi beszéd szövegét a múzeumban kellett őrizni. A Simonyi-serleg avató ünnepségét 1928. május 22-én rendezte az akadémia lovas kiképző csoportja. Az első serlegavató-beszédet Szilágyi Dezső IV. évfolyambeli akadémikus mondta.

Az alapító okleveleket Pozder Gyula százados készítette pergamenhatású papírra, magyaros és katonás elemekkel gazdagon díszített, szép, színes címlappal.

A fegyvernemi szellem ápolását szolgálták a Simonyi-emlékversenyek (lovas ügyességi versenyek), a Borbála-vaecorák, a *Szent László himnusz*, amit vitéz Rózsás József százados szövegére dr. Mathia Károly komponált négyzólamú férfikarra. Ugyanezen céllal alapított huszár vándordíjat már 1923-ban vitéz Révy Kálmán tábornok, akadémia-parancsnok egy ezüst sarkantyúpár formájában. A rangelső huszár akadémikusok bevéssett nevei évről évre szaporodtak ezeken a dízsarkantyúkon.

SZENT KRISTÓF SZOBRA AZ AKADÉMIA KERTJÉBEN,
1941–1944

1940-ben, amikor felállt az akadémián a gyorsosztály a kerékpáros, a gépkocsizó lövész és a páncélos akadémikusokból, Szent Kristóf személyében ők is választottak maguknak vezérlő eszményképet. Az alatt a pár év alatt, ameddig még módjukban állt, előljáróik és meghívott vendégeik elismerését is méltán kivívó látványos, ünnepélyes és szórakoztató fegyvernemi napokat szerveztek. A páncélos gyakorlótéren bemutatott egyik gyakorlaton ez a fiatal fegyvernem is bebizonyította szakmai rátermettségét és ügyességét. A nap többi részében a szokásos módon zajlottak az események: köszöntők és méltatások hangzóttak el, majd szórakoztató műsorral mulattatták a jelenlévőket az ünnepi vacsora mellett.

1939-ben a fegyvernemek védőszentjeinek szobrokat állítottak az akadémia kertjében. Szent László és Szent Borbála szobrai a főépület nagyrét felőli oldala előtt kaptak helyet, a lovasság védőszentjének, Szent Györgynek szobrát a nagyrét déli oldalán, míg az 1941-ben felavatott Szent Kristóf-szobrot a csónakázótótól északra helyezték el. A tüzérek védőszentjének még egy szobrot emeltek az

akadémia tüzérszárnyában. Egy kivétellel mindegyik műalkotás Oláh Sándor munkája. A főépület hátsó falánál álló Borbála-szobor Dabóczy Sándor keze munkáját dicséri. Ettől az időtől fogva a végzős akadémikusok felavatásuk előtt mindenkor megkoszorúzták vezérlő eszményképeik szobrát.

SZENT KRISTÓF-EMLÉKPLAKETT, 1940.
TERVEZTE: KÖMLÖDY IMRE AKADÉMIKUS

SZENT GYÖRGY, A LOVASSÁG VÉDŐSZENTJE.
OLÁH SÁNDOR ALKOTÁSA, 1939

Az Alma Mater

„Hazai emlékeink sorában a Ludovika, ha nincs is pazar dísszel ékesítve, és tartós kőanyagból felépítve, fennen hirdeti egyszerű, nemes formaszépségével alkotójának tehetségét,”

Ludovikás Levente, 1930

1827-ben, miután József nádor intézkedett a Ludovika céljaira alkalmatlannak bizonyuló váci *Theresianum* eladásáról, megvásárolták a pesti Orczy-kertet. Orczy báró kertje – részben Pest város, részben Festetics Antal kamarás jóvoltából – kiegészült a szomszédos telekkel olyan területté, amelyen elkezdődhetek az akadémia épületének építési munkái.

1830. június 28-án József nádor ünnepélyes keretek között helyezte el az épület alapkövét.

A *Hazai's külföldi Tudósítások* című lap 1830. június 30-ai száma így írt az esemény kapcsán: „Pest, Jun. 29. Nemzeti érzések gerjedeznek minden jó Magyarinak a szívében, midőn látja a Haza tsinosodásának, boldogulásának, szép jövődjének tsiráit kifejleni. Áldás fogja követni nyomaikat, s a késő maradék háládatos emlékezettel leszen azon ditső Nagyok eránt, kik bő adakozásaik, pártfogásaik által ezen boldogulásnak eszközei voltak; mert annál nagyobb az érdem, minél nagyobb részére a Nemzetnek kihat a jótétemény sikere; legnagyobb pedig akkor, ha az egész Haza részesül benne.

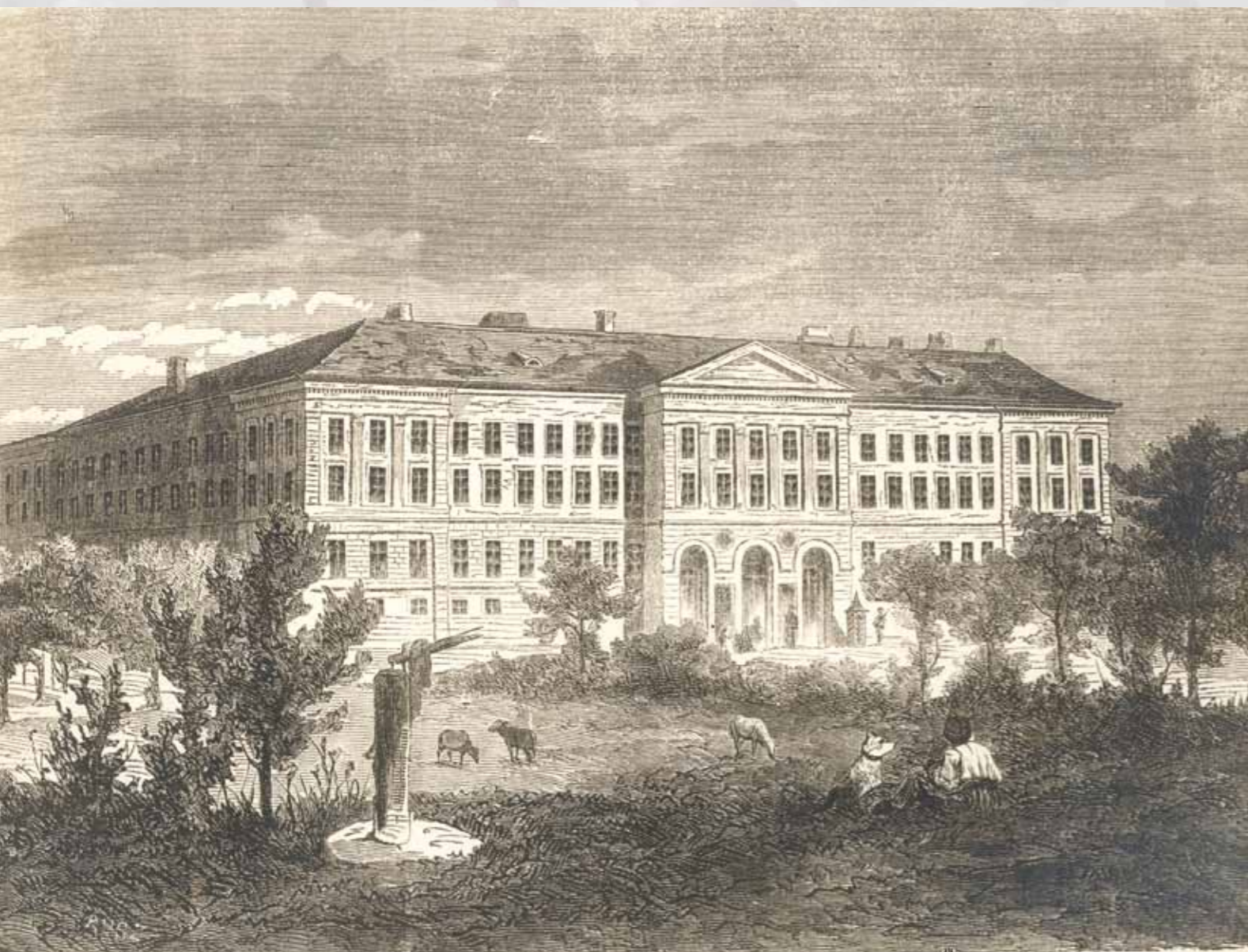
Illy tsirája tsinosodásunknak a Ludovikáról nevezetett Katona-Akadémia, mellynek felállítása a közelebb mult ország-gyűlés határozásánál fogva Pestre rendeltetvén, e végre a Mélt. Báró Orczy Nemzettség kertje, Sz. K. Pest városának, és Mélt. Festetics Urnak bőkezűségéből némely földbirtokokkal megbővítve, megszeretett; hol is tavasz óta a kőművesi munkák igen serényen folynak.”

Az építési munkálatok Pollack Mihálynak, a kor nagyhírű neoklasszicista építésének vezetésével indultak meg, és a folyamatos pénzhíányt újabb és újabb alapítványokkal pótolva 1836-ra be is fejeződtek. Az építkezés 366 859 ezüstforintba és 24 krajcárba került, ami az akkori viszonyok figyelembevételével nem volt magas ár az épület monumentalitásához képest.

„A *Ludoviceum* neve az újabb időben gyakran emlegettetik. Ez az intézet, melynek nagymérvű s díszes épülete messziről meglepi a Soroksár felől Pestre jövő utast magas homlokzatával, mint tudva van, az Üllői út végén áll, az Orczy-kert tőszomszédságában, de eredetileg szintén ahhoz tartozott telken, melyet egykori tulajdonosa, b. Orczy, hazafiságból, igen olcsón adott át az országnak, hogy azon magyar katonatiszti akadémiát emeljen” – méltatta az épületet a *Vasárnapi Újság* 1872-ben.

Az épület eredeti állapota sokat változott a rá következő száz esztendőben.

Már a „növédek korában”, amikor a bentlakásos, négyévfolyamos rendszer beindult (1883), és egyre szaporodtak a különféle tanfolyamok, szűknek bizonyult az *Alma Mater*, szükségessé vált a kibővítése. Az 1886/87-es tanévre felépült a később szárnyépületnek nevezett épületrész a főépület Üllői út felőli oldala mellett. Itt helyezték el a csatolt tanfolyamokat, és itt létesítették a téli fürdőt is.

A LUDOVIKA ÉPÜLETE 1872-BEN

A 2. SZÁZAD FEGYVERFOGASA 1925 KÖRÜL

A legelső lovarda a másik oldalon, zárt folyosóval kapcsolódott a főépülethez. Kétszintes megoldásával országos és világviszonylatban egyaránt ritkaságszámba menő létesítmény volt. A mélyföldszinten harminc lovat befogadó istálló kapott helyet. Innen egy rézsútós felhajtón vezették a lovakat a felső szintre, a lovardába. A felhajtóval szemközti oldalon a nézőközönség számára páholyt építettek.

Ennek a rendkívül szokatlan építménynek a megálmodója minden valószínűség szerint szintén Pollack Mihály, az akadémia főépítészé volt. 1829-ben József királyi hercegtől, Magyarország nádorától ő kapott megbízást az első magyar nemzeti katonai nevelőintézet épületének megtervezésére. Pollack december 22-én terjesztette a nádor elé az épület kész tervét. A tervrajz ugyan nem maradt fenn az iratok között, de a kísérőlevélből sok minden kiderül a tervre vonatkozóan. Többek között az is, hogy Pollack tervezett lovardát, és azt a főépülettől balra kívánta elhelyezni: „...a lovardán és a lóápolók lakásain kívül nem lesz több melléképület. Ezért a bejáratról jobbra lévő térséget a közönség ezen túl is szabadon használhatja” – írja az építész az említett levelében.

Az elkészült tervet a nádor elküldte a bécsi és bécsújhelyi katonai akadémiáknak véleményezésre. Az innen kapott válaszokban sajnos azonban egy szó sem esik a lovardáról.

Az építkezés befejezése után többféle méltatás és értékelés látott napvilágot, de a lovardáról egyikben sem esett szó. Holott különleges voltánál fogva megérdemelt volna egy kis figyelmet, s nem terelte volna el a főfigyelmet az akadémia – monumentalitásával és szépségével kétségkívül jóval jelentősebb – főépületéről. Valószínűnek tűnik, hogy az eredeti tervben szereplő lovarda megépítését pénzsűke miatt későbbre halasztották. Ezt a feltételezést támasztja alá József nádornak egy 1829-es levele is, amelyben az építkezés ütemezéséről szólva így vélekedik: „...a melléképületek – mint lovarda, istállók – az építkezés utolsó éveiben kerülhetnek tető alá.”

Annyi bizonyos, hogy 1851-ben már állt a lovarda. Erről tanúskodik a korabeli ábrázolásokon kívül egy jegyzőkönyv, amely a bécsi hadügyminisztérium részére készült abból a célból, hogy felmérje, van-e Pes-

ten hadapródszázad befogadására alkalmas épület. E jegyzőkönyv megállapítja, hogy „...a hadapródszázad befogadására szolgáló összes helyiségek a legnagyobb mértékben megvannak. Van fedett lovardája és istállója is 30 ló számára.”

1872-től, amikor használatba vette a magyar királyi honvédség az épületet, ebben a lovardában végeztek az iskolalovaglásokat. Az akadálypálya a nyitott lovardában volt.

Később a lovarda szűknek bizonyult a feladatok megoldására, ezért új lovardák és istállók épültek. Amikor a jászberényi lovastanfolyamot is az akadémiához csatolták, 1887/88-ban felépült egy új fedett és egy nyitott lovarda.

Az első, kétszintes lovarda a két világháború között már főleg az akadémia tisztjeinek lovardájává vált.

Ahogy nőtt a növendékek létszáma, úgy vált szükségessé egyre több helyen a bővítés 1893-ban külön vívóterem épült, a következő évben pedig emeletet húztak a két épületet összekötő folyosóra. Az akadémiai rendszerre való áttérés után kétemeletes épületet emeltek a legénység elhelyezése végett.

Az I. világháború után a szűkös anyagi lehetőségek miatt gondolni sem lehetett új építkezésekre. A meglévő épületekben hajtottak végre kisebb módosításokat, átcsoportosításokat a helysűke leküzdése érdekében.

A Ludovika mintegy tizenöt-húszhektáros parkjába 1885-ig szabad bejárása volt mindenkinek, Pest egyik kedvelt sétateré és szórakozóhelye volt. Ezután parancsnoki engedélyhez kötötték a belépést. A növendékek erkölcsi nevelése ugyanis nem engedte meg, hogy a korábbi gyakorlat szerinti italmérések olyan elemeket vonzzanak a kertbe, akiknek jelenléte a serdülő fiúk számára nem volt ajánlatos.

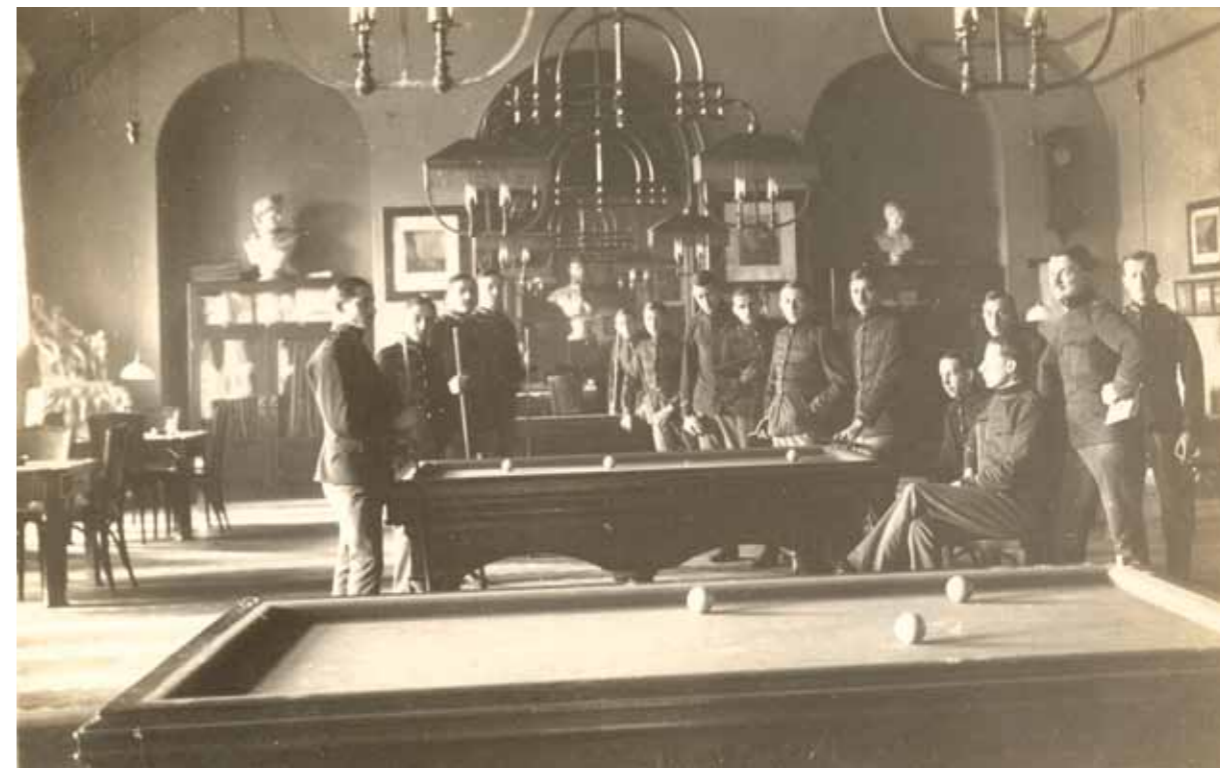
AZ EMELETES LOVARDA

AZ AKADÉMIA DÍSZTERME, 1912

AZ AKADÉMIA FŐBEJÁRATI AULÁJA, 1912

A KASZINÓ BILJÁRDTERME, 1910-ES ÉVEK

A KATOLIKUS KÁPOLNA

A HALLGATÓK DÍSZELGŐ FELVONULÁSA
AZ AKADÉMIA BELSŐ UDVARÁN

Idővel be is kerítették az egész területet – csak a proletárdiktatúra idején nyitották meg újra a nagyközönség előtt –, így az már kizárólag az akadémia használatába került.

A szépen ápolt park évszázados fáival, művészi szobraival, közel félhektáros tavával mintha nem is egy szigorú katonai intézet környezete lett volna. Az évről évre szaporodó sportlétesítményekkel együtt számtalan lehetőséget kínált az intézet tisztjeinek, hallgatóinak és legénységének a testi-lelki felüdülésre. Ugyanakkor kisebb gyakorlatok lebonyolítására, testedző- és lovaglórák megtartására is alkalmas volt.

AZ ISTÁLLÓ A LOVARDA MÉLYFÖLDSZINTJÉN
KAPOTT HELYET

AZ AKADÉMIA SZÁRNYÉPÜLETE, 1924–1928

AZ AKADÉMIKUSOK VÍVÓTERMI CSOPORTJA: TELJES VÍVÓFELSZERELÉSSEN, 1912

A 3. SZÁMÚ HÁLÓTEREM, 1925

AZ OLVASÓTEREM AZ 1920-AS ÉVEK KÖZEPÉN

EBÉD AZ AKADÉMIKUSI ÉTTEREMBEN, 1940

TANTERMI FOGLALKOZÁS, 1913

Az évtizedek során fokozatosan népesítették be a parkot művészi szobrokkal. A millennium évében egy-egy mellszobrot állítottak I. Ferenc József királynak és Erzsébet királynénak. Mindkettő Stróbl Alajos alkotása.

1901 nyarán készült el a Ludovika-szobor, amely tulajdonképpen az akadémia alapítását ábrázoló hármasszoborcsoport volt. A középső alakja Mária Ludovika királyné, aki átnyújtja az alapítólevelet József nádornak. A jobb szélső alak Buttler János gróf, a Ludovika Akadémia legnagyobb alapítványtevője. A tervet Deseő Lajos százados, rajztanár készítette, aminek alapján Bászler Alfréd szobrászművész megalkotta a gipszszobrot. 1901-ben már ez előtt a szobor előtt tették le az esküt az új hadnagyok. A proletárdiktatúra idején lerombolták, de 1929 június 24-én, a ludovikás ellenforradalom tízéves évfordulóján már az érebe öntött emlékművet, Vass Viktor szobrászművész alkotását avatták, amelyet a művész a gipszmodell alapján készített.

1903. május 8-án átadták gróf párdányi Buttler János bronz mellszobrát. A szobor talapzatának hátoldalán Vághó Ignác százados sorai voltak bevésve: „Érdemeid törvény, emlékedet őrszi ez az oszlop, / Rája babért fiaink harci erénye arat.”

A szobor további sorsa is igen érdekes. Amikor 1945 után az egykori Ludovika helyére a Kossuth Akadémia költözött, a nemkívánatos szobrokat részben a Hadtörténeti Múzeumnak, részben a fővárosnak adták át. A Buttler-szobor a múzeumba került, de negyven évig senki nem tudta, mi az a nagyméretű és súlyos mellszobor az épület alagsorának egyik sarkában. A múzeum egyik nyugdíjas dolgozója, egy hajdani ludovikás egy alkalommal felfedezte „régis ismerősét” a szoborban. Tüzetesebb vizsgálódás után az alkotó, Senyei Károly bevésett neve minden kétséget kizáróan felfedte a szobor kilétét. A múzeum restaurátora ezután többhetes „kezelés” alá vette, hogy megtisztítsa az évtizedek alatt ráakódott szennyeződésektől. Ma már a Hadtörténeti Múzeum udvarán ékeskedik.

AKADÉMIKUSOK AZ ELSŐ LUDOVIKA-SZOBOR ELŐTT, 1912

Az I. világháború után, mint mindenütt az országban, a Ludovikán is emlékművekkel kívántak adózni a háborúban életüket vesztett bajtársak emlékének. Horvay János alkotását, a névtelen hősök emlékművét 1924. május 25-én leplezték le a főépület előterében. Négy év múlva az I. világháborúban hősi halált halt magyar tisztekre emlékezve emeltek emlékművet a esónakázótó mögötti területen. Vass Viktor műve előtt virágokból kirakott Nagy-Magyarország-térkép díszlett az avatási ünnepségen.

A mérhetetlen áldozatokat követelő háborúval kapcsolatos az a fából készült lovasszobor is, amely 1924-ben „költözött” a Ludovika Akadémia főépülete és szárnyépülete közötti kis térre. Eredeti helyén, a Deák Ferenc téren a hadsegélyezés egyik legfőbb eszköze volt, teljes felületét különféle értékű bronzlapokkal borították be. Ki-ki képességei szerint megvásárolta a kisebb-nagyobb fémlapokat, és az ebből befolyt összeget a háborúban életüket vesztett katonák özvegyei és árvái javára fordították.

A NÉVTELEN HŐSÖK EMLÉKMŰVE NAPJAINKBAN ►

Történelmi események és díszelgések

AKADÉMIKUSOK DÍSZMENETE A VÉRMEZŐN (BUDAPEST) I. FERENC JÓZSEF KIRÁLY ELŐTT,
1906. MÁJUS 23.

UDVARLAKI ŐRSÉGRE VONUL AZ AKADÉMIKUS DÍSZALAKULAT, 1928

A Ludovika Akadémia létezése óta mindig képviseltette magát tisztikarával vagy díszszázadával a nagyobb állami, nemzeti és honvédségi ünnepeken. Ott voltak a király- és kormányzói szemléken is.

AZ UDVARLAKI ŐRSÉG

A katonai akadémiák hallgatói külső ügyeleti és őrszolgálatra nem voltak vezényelhetők, egyedül az udvarlakai őrség volt kivétel ez alól.

A budai várpalota, a kormányzó és családtagjai védelmét a magyar királyi testőrség látta el, de a kevésbé fontos épületrészekén Budapest helyőrség különféle alakulatai teljesítették őrszolgálatot.

1922-ben a honvédelmi miniszter elrendelte, hogy – a helyőrség tehermentesítése végett – a Ludovika Akadémia felsőbb évfolyamos hallgatói is adjanak udvarlakai őrséget a budai Várban (más források szerint az akadémia ellenforradalmi szerepét jutalmazták ezzel). Ezt a szolgálatot – bár nagyon fárasztó volt – kitüntetésnek vették az akadémikusok, ezért rendszerint önként jelentkeztek rá. Hetente, kéthetente, de legalább havonta egyszer szombat déltől vasárnap délig adták az akadémikusok az őrséget.

ŐRSÉGVÁLTÁSRA VÁRAKOZIK AZ AKADÉMIKUS DÍSZALAKULAT A KIRÁLYI PALOTA UDVARÁN, A MÁTYÁS-KÚT ELŐTT, 1928

A Ludovikáról kivonult díszszakasz parancsnoka, egy százados minden vasárnap ebédre volt hivatalos a kormányzónál. Egy alantos tiszt volt a zászlólistisz. Az akadémikusok közül került ki a zászlóvivő és az „elígazító altiszt”, aki elosztotta és ellenőrizte az őrszemeket. Az őrség 1931-ig a Ludovika-zászlóval vonult ki, de amikor az udvarlaknak lett saját zászlója, azzal hajtották végre az őrségváltásokat.

AZ AKADÉMIA 3. SZÁZADÁNAK ELSŐ UDVARLAKI ŐRSÉGE,
1920-AS ÉVEK

Damó Elemér így emlékezik: „...nappal minden katonának tisztelegve kellett elhaladni az őrség előtt, mert a sorompőr mellett ki volt tűzve egy csapatzászló.

A sorompórnek sem volt könnyű dolga. Egy pallón kellett állnia, illetve vigyázz-menetben fel és alá járnia. De nem ez volt a nehéz, hanem neki kellett figyelnie, és az őrséget fegyverbe szólítani. Különböző személyeknek különböző számú »fegyverbe« kiáltás járt:

- a kormányzónak három,
- József főhercegnek és feleségének kettő,
- tábornokoknak egy.

A kormányzóval, József főherceggel és a tábornokokkal nem is volt semmi baj, mert már messziről fölsmertük egyenruhájukról. Augusztai főhercegasszonnyal volt a probléma. Őt nem ismertük, és egyenruhát sem hordott.”

Volt idő, amikor szép, katonás, zárt rendben, gyalogosan vonult a díszszakasz a Várba, más alkalommal tehergépkocsin szállították őket a Várhegy aljáiig, itt felvették az alakzatot, és zenés kíséretében vonultak fel szolgálati helyükre. Az udvarlaki őrség emeletes épülete a Dísz tértől a királyi palotába vezető út mellett, az oroszlanos kapu és a testőrlovarda között, a Mátyás-kúttal szemben helyezkedett el.

A szolgálat három részből állt: két óra őrtállítás, két óra készenlét és két óra pihenő váltakozott huszonnégy órán keresztül, teljes öltözetben.

A vasárnapi zenés őrségváltás mindig nagy nézőközönséget vonzott. A szolgálatba lépő ludovikások meghívták rokonaikat, az ismerős ifjú hölgyeket, hogy tanúi legyenek a fess, fiatal akadémikusok parádéjának. A látvány minduntalan lenyűgözte az egybegyűlt turistákat, megdobogtatta az „aksok” kedveseinek szívét.

A hajdani ludovikások mindegyike jó szívvel és büszkén emlékszik vissza ezekre a kivételes alkalmakra. Vitéz Szepesvári Béla visszaemlékezésében így írja le személyes emlékeit: „A nyitott helyiség udvar felőli szélén egy díszőr díszlépésben rótt a hosszakat. Feladata az volt, hogy ha tiszt ment el az őrség előtt, akkor torkaszakadtából a »Jobbra!« vagy »Balra!« vezényszót adta, mire a készenléti rész felugrott, fővetést és tisztelgést hajtott végre. Ha a tiszt elment, az őr »Ülj le!« vezényszava hangzott el.”

A József-díszőrségre így emlékezik: „A »József díszőr« József főherceg palotája előtt folyamatosan díszlépésben vonult a kijelölt járdán, amikor végére ért, akkor katonásan megállt, »hátra arcot« csinált, és folytatta a díszlépést.”

AKADÉMİKUSOK UDVARLAKI ŐRSÉGEN. AZ I. SZÁZAD ŐRSÉGVÁLTÁSA, 1928

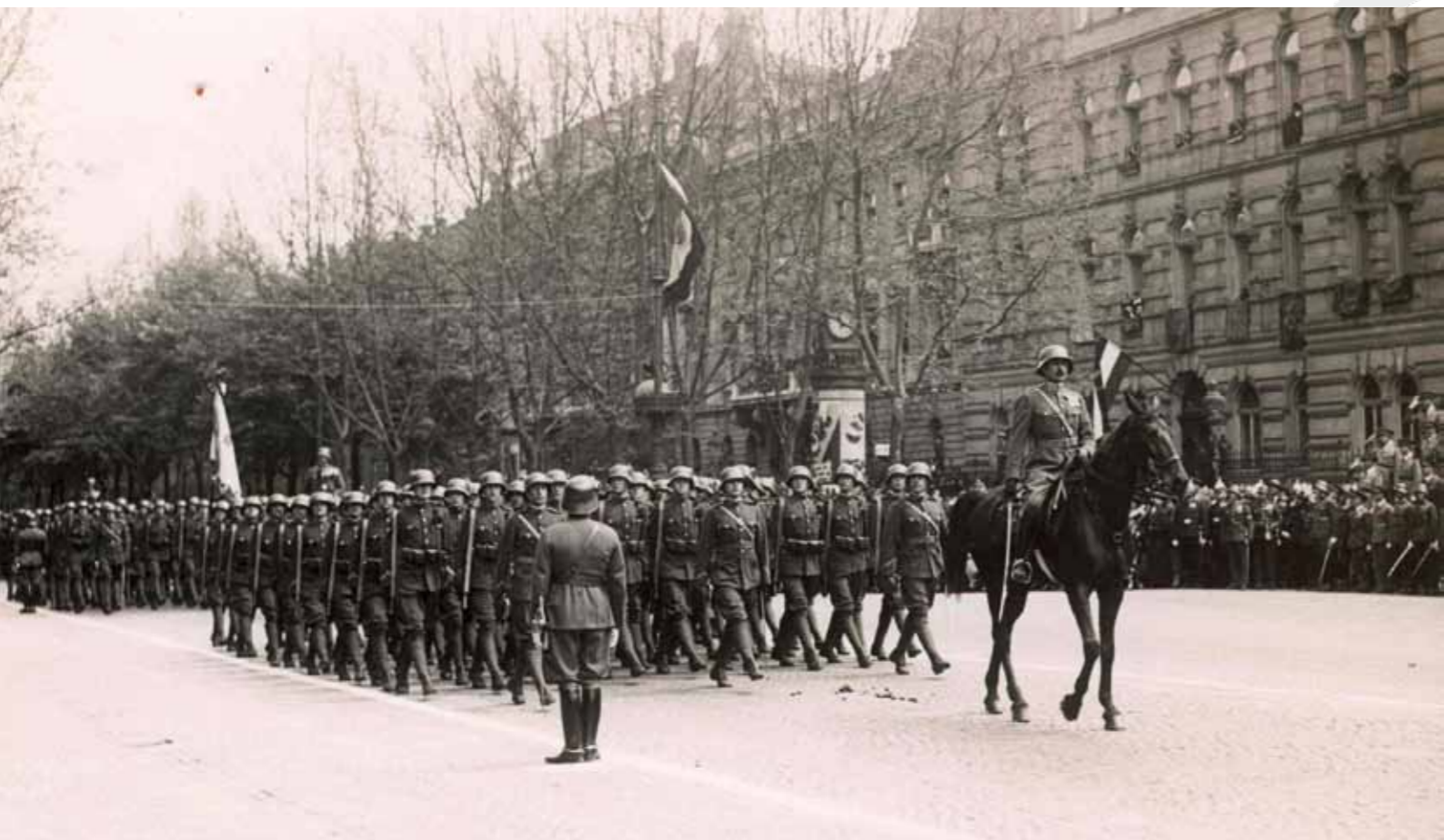

A BOLYAI JÁNOS MŰSZAKI AKADÉMIA ÁLTAL ADOTT UDVARLAKI ŐRSÉG, 1940. JANUÁR

DÍSZSZEMLÉK AZ ANDRÁSSY ÚTON

1937 májusában két államfő látogatott el Magyarországra, s mindkettőjük tiszteletére nagyszabású díszszemlét rendeztek az Andrássy úton. Május 4-én Wilhelm Miklas osztrák szövetségi elnök, május 20-án pedig III. Viktor Emánuel olasz király tette tiszteletét hazánkban. Mindkét alkalommal részt vett a menetben a ludovikás díszzászlóalj is.

AKADÉMIKUSOK DÍSZMENETE A WILHELM MIKLAS OSZTRÁK SZÖVETSÉGI ELNÖK LÁTOGATÁSA ALKALMÁBÓL RENDEZETT DÍSZSZEMLÉN, 1937. MÁJUS (FOTÓ: SCHÄFFER GYULA)

RÉSZVÉTEL A KASSAI BEVONULÁSON

Az egész magyar közvélemény kitörő lelkesedéssel fogadta azt az 1938. november 2-án, Bécsben meghozott német–olasz döntőbírósi határozatot (amely első bécsi döntés néven vonult be a köztudatba), aminek következtében a Felvidék déli szegélye visszatért Magyarországhoz.

Vitéz kisbarnaki Farkas Ferenc vezérkari ezredes, az akadémia parancsnoka megkérte a kormányzót, hogy a kassai díszbevonuláson az akadémia is képviseltethesse magát. Miután az elhatározás megszületett, november 8-án a következő parancsot hallgatták feszült figyelemmel a hallgatók: „A Kormányzó Úr Ő Főméltósága legmagasabb elhatározása folytán a Ludovika Akadémia is részt vesz folyó hó 11-én az ünnepélyes kassai bevonuláson.

A ludovikás szellemben vetett töretlen hitem adta meg a bátorságot ahhoz, hogy a bevonuláson való részvételre vonatkozó kérelmemet előterjesszem. Meg vagyok győződve arról, hogy a hagyományos ludovikás szellem ez esetben is méltó lesz önmagához, és az akadémikusok, mint annak élő megtestesítői, méltóak lesznek öhozzá.

Azt akarom, hogy Kassa, a Rákócziak ősi fészke évszázadok múlva is megemlegesse a ludovikás alakulatok szellemét, katonás fellépését, díszmenetét. Ti pedig olyan emléket kapjatok, amely életek végéig elkísér benneteket.”

Másfél nap alatt kellett felkészíteni a 67 tiszte, 845 akadémikust (mindkét főcsoportból), 202 fő legénységet, 248 lovat, 4 löveget, 4 gépkocsit, 10 országos járművet és 5 mozgókonyhát az indulásra.

A FELVIDÉKI BEVONULÁSRA UTAZNAK AZ AKADÉMIKUSOK, 1938

A LUDOVIKA AKADÉMIA I. SZÁZADÁNAK DÍSZMENETE A FELVIDÉK VISSZACSATOLÁSA ALKALMÁBÓL RENDEZETT KASSAI DÍSZSZEMLÉN, 1938. NOVEMBER 11.

A FELVIDÉKI BEVONULÁS ALKALMÁVAL RENDEZETT DÍSZSZEMLE KASSÁN,
HORTHY MIKLÓS KORMÁNYZÓ JELENLÉTÉBEN, 1938. NOVEMBER 11.

November 9-én délután kigördültek a szerelvények a Józsefvárosi és a Ferencvárosi pályaudvarokról, és másnap délben érkeztek a trianoni határra. Innen kezdve a helyi lakosság apraja-nagyja örömujjongással kísérte útjukat egészen Kassa határáig.

Az ünnepséget a kassai dóm előtti téren rendezték meg.

Az akadémikus menetoszlop, élén az akadémia ősi zászlajával, végrehajtotta a díszmenetet vitéz nagybányai Horthy Miklós, az immár Felvidék egy részével gyarapodott Magyarország kormányzója előtt. Bizonyára erőt kellett venniük magukon, hogy a katonás fegyelem legyőzze az elsöprő érzelmeket, hiszen húszéves álom vált valóra ezzel a bevonulással.

A hazatérés utáni első akadémikusi parancsban többek között így értékelt vitéz kisbarnaki Farkas Ferenc vezérkari ezredes, parancsnok az eseményeket: „Utazásunk felejthetetlen nyomot hagyott lelkünkben, és boldog örömmel figyeltem kipirult arcotokat, midőn a trianoni határon túl,

FELVIDÉK VISSZACSATOLÁSA
ALKALMÁBÓL ALAPÍTOTT FELVIDÉKI
EMLÉKÉREM ELŐ- ÉS HÁTLAGJA

Hernádsányban kirakodtunk. Menetünk Bárcára diadalmenet volt. Láthattuk és érezhettük a lakosság lelkes együttérzését és a felszabadulás fölötti örömét.

A díszbevonuláson tanúsított magatartásunk, katonás fellépésünk összes előjáróink osztatlan elismerését, a közönség csodálatát, szeretetét és lelkesedését hozta meg.

Magam is boldog és büszke vagyok, hogy az akadémikusi gárda élén vonulhattam el Legfelsőbb Hadurunk előtt, az ősi Kassa falai között.

Most, hogy újra itthon vagyunk: a parancsnokságom alatt volt minden tisztnek, akadémikusnak, csendőrnek, növendéknek [a kassai bevonuláson részt vettek a soproni magyar királyi honvéd II. Rákóczi Ferenc Középiskolai Nevelőintézet végzős növendékei is – a szerző megjegyzése], altisztnak és legénységnek a szolgálat nevében dicséretemet és köszönetemet fejezem ki.”

A honvédség minden tagja, aki részt vett a felvidéki bevonuláson, emlékérmeket kapott. A Ludovika Akadémia hallgatóinak a decemberi újonc-eskütétel alkalmával osztották ki a felvidéki emlékérmeket.

RÉSZVÉTEL A KOLOZSVÁRI BEVONULÁSON

1940 kora őszén a trianoni békediktátum által Magyarországtól elszakított Erdély északi részét – az 1940. augusztus 30-án Bécsben, a német–olasz döntőbíróóság vezetői által aláírt második bécsi döntés értelmében – visszaesatolták az anyaországhoz.

Szeptemberben nyári szabadságukat töltötték a ludovikások, amikor egyes kiválasztottak behívóparancsot kaptak, hogy a következők szerint járjanak el: „A honvédelmi miniszter úr Ó nagyméltósága rendelkezése folytán a »Ludovika« akadémia két szakasszal részt vesz a folyó hó 15-i kolozsvári bevonuláson.

Mint két évvel ezelőtt, a kassai bevonulás idején, most is abban a hitben tettem meg a bevonulással kapcsolatban előterjesztésemet, hogy a ludovikás szellemben most sem fogok csalatkozni [...]

Bizonyára érzitek és tudjátok, mint kiválasztott akadémikusok, hogy a történelmi percekben minden résztvevő szemé rajtatok lesz. Ebben a tudatban végezze mindenki a bevonulással kapcsolatos minden kötelességét.”

Ez alkalommal csak egy puskás századot állítottak ki, hogy részt vegyen a kolozsvári díszszemlén. A Ludovikáról két szakasz, a Bolyai János és Horthy Miklós akadémiaikról egy-egy szakasz alkotta az akadémikusszázadot. Szeptember 13-án indultak a Nyugati pályaudvarról, és másnap délben gördült be velük a vonat a pompásan feldíszített kolozsvári pályaudvarra. A kormányzó előtt bemutatott díszszemlére 15-én délelőtt került sor a Szent Mihály-templom előtti Mátyás király téren. A kormány, a felső- és képviselőház és a honvédség delegáltjai már elfoglalták helyeiket a díszpáholyban, mire a „legfelsőbb hadúr” megérkezett, és felhangzott a *Himnusz* az alkalomra összeállított vegyes kórus ajkán. Az első szónok gróf Teleki Pál miniszterelnök volt. Üdvözlő szavait gróf Bethlen Györgynek, az erdélyi magyarság vezérének beszéde követte, majd Horthy kormányzó köszöntötte a visszaesatolt országrészt. A téren és a környező házak ablakaiban összegyűlt, pompás díszbe öltözött tömeg ujjongása több ízben félbeszakította a szónokokat.

A beszédek elhangzása után következett a díszalakulatok elvonulása. Az élen vitéz Jány Gusztáv altábornagy, a magyar királyi 2. hadsereg parancsnoka lovagolt, mögötte a bevonulást végrehajtó különböző alakulatok. Kis szünet után, a tér sarkán feltűnt a Ludovika Akadémia zászlaja a három akadémia hallgatóiból alakított díszszázad feszes, katonás menetének kíséretében. Az egykorú leírások szerint

„a Ludovika Akadémia kiválóan szép képet nyújtott”. A jelenlévők óriási lelkesedéssel, fergeteges tapssal fogadták a leendő honvédtiszteket. A menetet a légiőr alakulatai, a gépvontatású tüzérsztyályok és a légvédelmi ütegek díszelgése zárta le.

Hazatérve egy felejthetetlen élménnyel gazdagabban folytatták nyári szabadságukat az akadémikusok. Az új iskolaév elején hirdették ki azt az akadémikusi parancsot, amelyben megkapták megérdemelt dicséretüket: „Akadémikusok! – szölt a parancs – Legfelsőbb Hadurunk megelégedése, valamint legmagasabb elöljáróink elismerése nektek is szól. Azoknak közületek, akik a Honvédelmi Miniszter Úr Ó nagyméltósága rendelete folytán részt vehettek a három tisztképző akadémiából összeállított díszszázadban.

Magam is végignéstem a felejthetetlen napon kipirult arcotokat, kemény díszmeneteket, amellyel Legfelsőbb Hadurunk előtt elvonultatok.

Az ünnepségen részt vett minden tisztnek, akadémikusnak, altisztnek és legénységnek a szolgálat végében dicséretemet és köszönetemet fejezem ki.

Biztos vagyok abban, hogy ennek a hazánk történelmében újabb fejezetet jelentő ünnepségnek a hatására még acélosabb akarattal, még kitartóbb munkával fogtok dolgozni a rátok váró és ezeréves hazánk teljes visszaállításán munkálkodó célok érdekében.”

AZ 1848–1849-ES HONVÉDZÁSZLÓK HAZATÉRÉSE

A SZOVJETUNIO ÁLTAL VISSZAADOTT 1848/49-ES HONVÉDZÁSZLÓKKAL ELINDULNAK A KELETI PÁLYAUDVARRÓL AZ AKADEMIKUSOK, 1941. MÁRCIUS 23.

„Napsütéses reggelre ébredt hétfőn a főváros népe, és korán gyülekezett a zászlókkal feldíszített Keleti pályaudvar érkezési oldalán, a katonai díszszázad mögött. Az előcsarnokban a Ludovikások díszszázadai sorakoztak. A vonat ünnepélyes lassúsággal jön be az első vágányra. A fenyőágakból font, zöld füzérekkel díszített mozdony elejét keresztbetett piros-fehér-zöld zászlók ékesítik. Megdobbannak a szívek, amint megáll a vonat, és a magyar Himnusz hangjai mellett megnyílik a zászlókkal díszített első kocsijátaja.

Néma áhítatban, borzongató csendben emelkednek fel a honvédszászlók és veszik át őket egyenkint a hatosával felsorakozó fiatal tisztjelöltek” – tudósított a Képes Vasárnap 1941. március 30-ai száma arról az örömteli eseményről, hogy a Szovjetunió ötvenhat darab, 1849-ben a cári Oroszország által zsákmányolt hadilobogót adott vissza Magyarországnak.

LUDOVIKÁS AKADEMIKUS AZ 1848/49-ES HONVÉDZÁSZLÓK ÜNNEPÉLYES ÁTADÁSÁNÁL, 1941. MÁRCIUS 24.

A SZOVJETUNIO ÁLTAL VISSZAADOTT 1848/49-ES HONVÉDZÁSZLÓKKAL LUDOVIKÁSOK TISZTELEGNEK A HŐSÖK TERÉN, AZ ÁTADÁSI ÜNNEPSÉGEN, 1941. MÁRCIUS 24.

A SZOVJETUNIÓ ÁLTAL VISSZAADOTT 1848/49-ES HONVÉDZÁSZLÓKAT AKADÉMIKUSOK VISZIK A VÁRON ÁT A HADIMÚZEUMBA, 1941. MÁRCIUS 24.

Március 23-án érkezett a különvonat a lavoesnei (ma Szlavszkoje, Ukrajna) határállomásra. Itt hivatalosan átvették a zászlókat, és átrakták a feldíszített magyar szerelvénybe. Budapesten ekkor már zászlódíszbe öltözött a városnak az a része, amelyen a pályaudvarról a terv szerint a „végállomására”, a magyar királyi Hadimúzeumba (a mai Hadtörténeti Intézet és Múzeumba) szállítják majd a dicső ereklyéket. Mire begördült a különvonat a pályaudvarra, a Ludovika Akadémia és a Bolyai Akadémia közös díszszázada felsorakozott az érkezési oldalon. A helyenként megkopott, helyenként szétfoszlott, de a magyar embernek akkor is szép szabadságharcos relikviákat ötvenhat zászlóvivő akadémikus vette át, majd lassú díszmenetben, a katonazenekar és a díszszázad kíséretében elindultak a Hősök tere felé.

A téren különböző fegyvernembeli díszszázadok, frontharcosok, levették és cserkészek várták őket. A *Himnusz* dallamára, mélyen meghajtott zászlókkal lerótták tiszteletüket a nemzeti hősök emlékköve előtt, ezután elindultak az Andrássy úton a Hadimúzeum felé. A Lánchídon áthaladva a Dunán egy őrnaszád díszlövéseket adott le tiszteletükre. A Hunyadi János útra érve harangzúgás és ágyúdörgés kísérte tovább útjukat fel, a Várig. A honvédemlékmű mellett elhaladva – a 48-as honvédekra emlékezve – díszlépésre váltottak a zászlóvivő akadémikusok. A Hadimúzeum előtti Esztergomi rondellán Görgey Artúr, az 1848–49-es forradalom és szabadságharc egykori tábornoka lovas szobránál állt meg a menet. A várfalon magyar és szovjet zászlókat lengetett a szél. Mielőtt elhelyezték a zászlókat a múzeum gyűjteményében, rövid ünnepség keretén belül emlékeztek a szabadságharcos elődökre, és megköszönték a Szovjetunióknak a zászlók visszaadását. Magyar részről József Ágost királyi herceg, tábornagy; gróf Széchenyi Bertalan, a felsőház és Tasnádi Nagy András, a képviselőház elnöke, Bárdossy László és Hóman Bálint miniszterek jelentek meg. A kormányzó képviselőjében vitéz dálnokfalvi Bartha Károly szolgálton kívüli tábornagy, honvédelmi miniszter volt jelen. A Szovjetuniót Nyikolaj Saranov követ képviselte.

A honvédelmi miniszter levélben mondott köszönetet Sz. K. Tyimosenko marsallnak, a szovjet hadügyi népbiztosnak: „Marsall úr! Abban a pillanatban, amidőn Nagyméltóságod szíves közbenjárására az 1848/49-es szabadságharcunk zászlói visszatértek magyar földre, van szerencsém Önt arra kérni, hogy fogadja a magyar királyi honvédség legősszintébb köszönetét és az én személyes hálámat ama lovagias tettéért, amellyel Ön ezeket az értékes katonai ereklyéket nekünk szíves volt visszaadni.”

Három hónap múlva a két ország már hadban állt egymással.

A SZOVJETUNIÓ ÁLTAL VISSZAADOTT 1848/49-ES HONVÉDZÁSZLÓKAT A VÁRBAN, A KAPISZTRÁN TÉREN VISZIK A LUDOVIKÁSOK A HADIMÚZEUM FELÉ, 1941. MÁRCIUS 24.

AZ ESKÜ SZÖVEGE
AZ OSZTRÁK-MAGYAR MONARCHIÁBAN:

MI ÜNNEPÉLYESEN ESKÜSZÜNK A MINDENHATÓ ISTENRE, HOGY

Ő FELSÉGE,

LEGFELSŐBB FEJEDELMŰNK ÉS URUNK,

ELSŐ FERENCZ JÓZSEF,

ISTEN KEGYELMÉBŐL AUSZTRIA CSÁSZÁRJA, CSEHORSZÁG KIRÁLYA

ÉS MAGYARORSZÁG APOSTOLI KIRÁLYA,

ÉS HAZÁNK SZENTESÍTETT TÖRVÉNYEI IRÁNT, HŰSÉGGEL ÉS HÓDOLATTAL VISELTETÜNK.

Esküszünk, hogy Ő FELSÉGÉNEK, Ő FELSÉGE TÁBORNOKAINAK ÉS MINDEN EGYÉB ELŐJÁRÓINKNAK ÉS FÖLJEBBVALÓINKNAK ENGEDELMESKEDÜNK, AZOKAT TISZTELETBEN TARTJUK ÉS VÉDELMEZZÜK, RENDELETEIKET

ÉS PARANCSAikat MINDEN SZOLGÁLATBAN TELJESÍTJÜK; MINDEN ELLENSÉG ELLEN, BÁRKI LEGYEN IS AZ, VÍZEN

ÉS SZÁRAZON, ÉJJEL ÉS NAPPAL, CSATÁKBAN, ROHAMOKBAN, ÜTKÖZETEKBEN

ÉS MINDENMŰ VÁLLALATOKBAN, SZÓVAL MINDENÜTT, MINDENKOR ÉS MINDEN ALKALOMMAL VITÉZÜL

ÉS FÉRFIASAN HARCZOLUNK; CSAPATAINKAT, ZÁSZLAINKAT ÉS LÖVEGEINKET SEMMI ESETBEN EL NEM HAGYJUK;

AZ ELLENSÉGGEL SOHA A LEGKISEBB EGYETÉRTÉSBE NEM BOCSÁTKOZUNK; MAGUNKAT MINDIG A HADI TÖRVÉNYEK

SZERINT ÉS DERÉK HONVÉDEKHEZ ÉS HARCOSOKHOZ ILLÓ MÓDON VISELJÜK, ÉS ÍGY BECSÜLETTEL ÉLÜNK

ÉS HALUNK!

ISTEN MINKET ÚGY SEGÉLJEN! ÁMEN!

Az avatás

„Köszönjük a nemzetnek, hogy éppen nekünk szánta a legrészebb és legmagyarabb hivatást, a magyar katona hivatását.”

Ludovikás Levente, 1939

Az akadémiai éveknek talán a legrészebb és legemlékezetesebb pillanata az volt, amikor a kitartó és kemény munka elismeréseként viselt aranycsillaggal a gallérjukon mondtak búcsút az új hadnagyok a tanulóéveknek, és szent fogadalommal vállalták a legönfeláldozóbb sorsot, hogy hazájukért – ha kell, életük feláldozásával is – vitézül és férfiasan helytállnak.

A tisztavatási díszes ünnepség része volt ez a lélekemelő jelenet, amelynek megrendezésére a Monarchia idején augusztus 18-án, I. Ferenc József király születésnapján, 1920-tól pedig augusztus 20-án, Szent István napján került sor az akadémia parkjában. 1926-ig a végzősöket hadnagyokká avatták,

Ünnepelő közönség az 1906. évi tisztavatáson. Elöl középen az Akadémia zászlaja, a háttérben a Ludovika-szobor

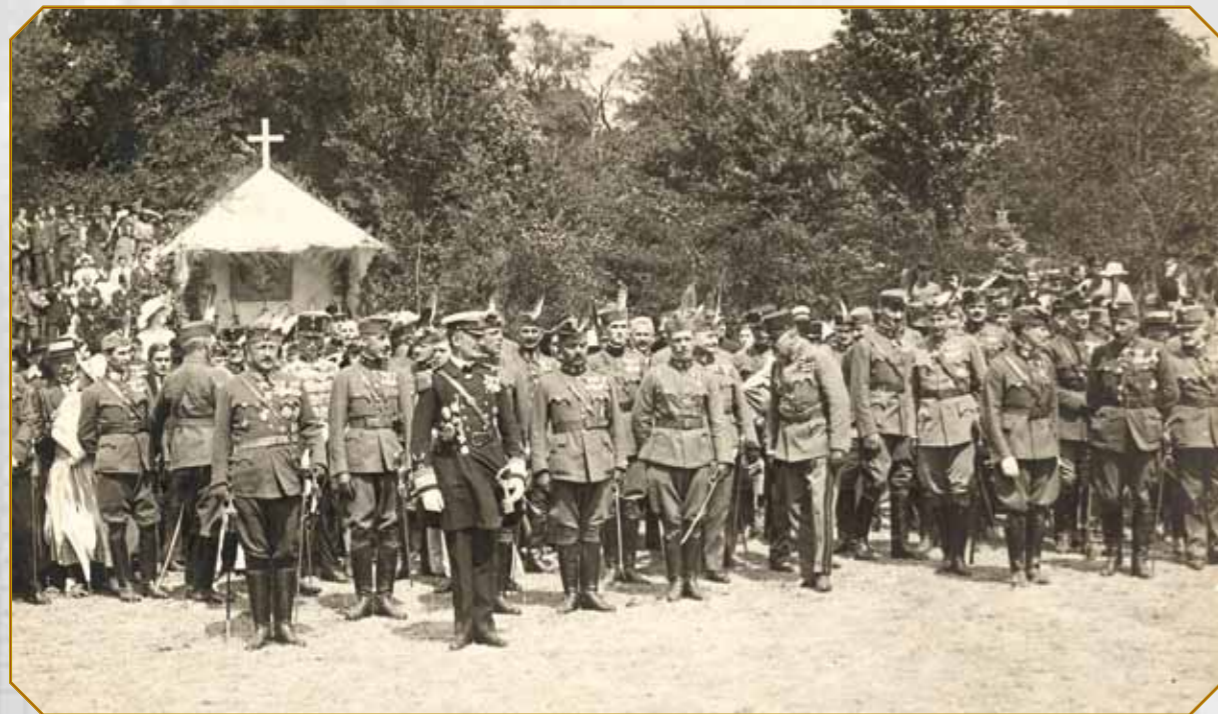
Kardrántás az 1906. évi tisztavatáson

HADNAGYI KINEVEZÉS 1909-BEN

HADNAGYAVATÁS 1918. AUGUSZTUS 17-ÉN. DR. AUER JENŐ RÓMAI KATOLIKUS TÁBORI LELKÉSZ MEGSZENTELI AZ ÚJ TISZTEK KARDJAIT

HORTHY MIKLÓS KORMÁNYZÓ A DÍSZMENETET SZEMLÉLI.
KÍSÉRETE: JÓZSEF ÁGOST ÉS JÓZSEF FERENC KIRÁLYI HERCEGEK

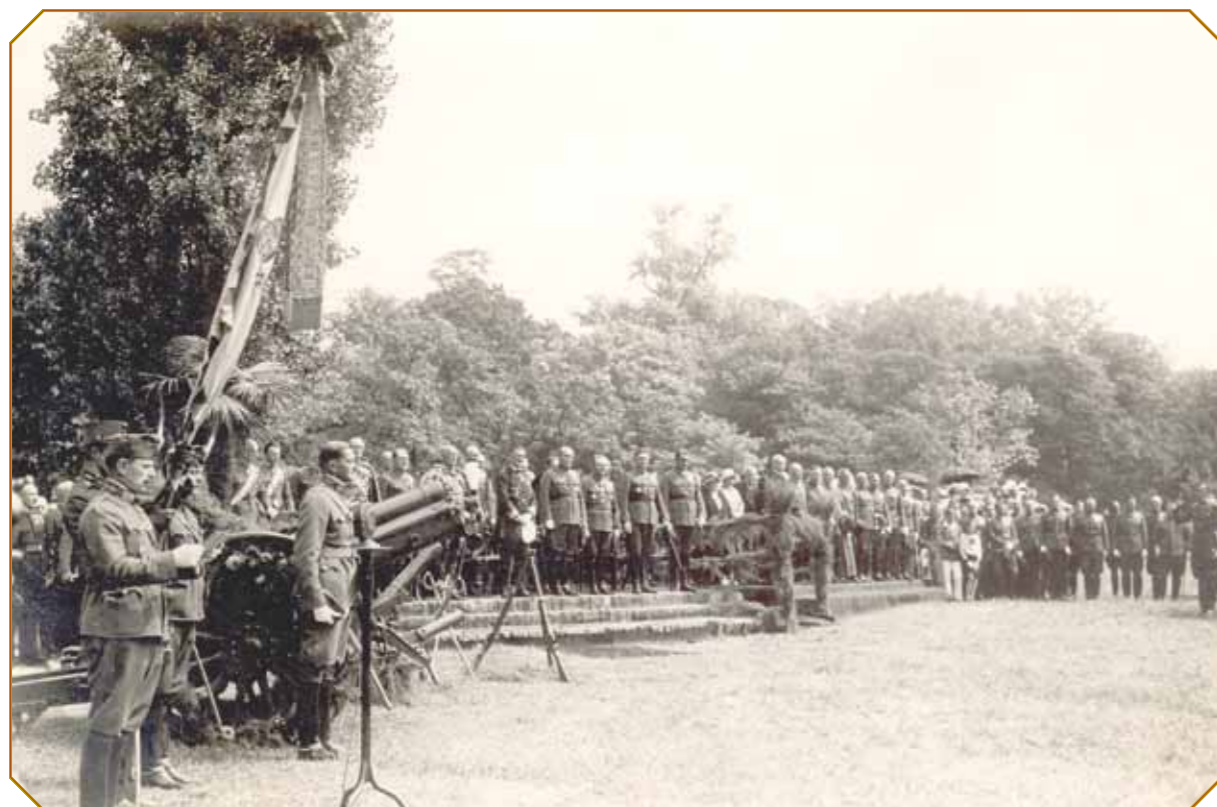

A KORMÁNYZÓ ÉS KÍSÉRETE MEGÉRKEZIK A TISZTAVATÁSI ÜNNEPSÉGRE, 1929
(FOTÓ: HARSÁNYI GYULA)

Az 1930-tól rendszeresített avatási oklevél

Hadnagyavatás a Ludovika Akadémián, 1932. augusztus 20-án, balról Jány Gusztáv ezredes, akadémiaparancsnok; a díszemelőnyen többek között: Horthy Miklós kormányzó, Gömbös Gyula honvédelmi miniszter és József Ágost királyi herceg (Fotó: Schäffer Ármán)

majd 1926–1929 között főhadnagyi rendfokozattal kezdhették a tiszti pályát. 1930-tól a végzősök ismét hadnagyi rendfokozatot kaptak.

A hagyományoktól eltérő avatási időpontokat a két világháború körülményei vagy az időközbeni átszervezések tették szükségessé.

Az I. világháború kitörése után felborult az akadémia megszokott rendje. 1914. augusztus 1-jén avatták a harmadik évfolyambelieket, akik utána rögtön a frontra indultak. Az első- és másodévfolyamnak elmaradt a nyári nagy szabadság. 1914. október 15-én két év és két hónap tanulmányi idő után felavatták az ifjú tiszteket, akik közül az első honvédtüzérek is kikerültek. Alig másfél év tanulás után avatták fel a következő évfolyamot 1915. március 15-én. Az 1915. augusztus 18-án felavatottak már csak tízhónapi kiképzést kaptak. Ezzel az avatással csaknem az összes akadémikus kikerült a frontra. 1919-ben a proletárdiktatúra miatt nem volt avatás.

1923-ban a négyéves képzésre való áttérés miatt maradt el az avatás. 1930-ban, I. Ferenc József születésének századik évfordulóján, augusztus 18-án avattak. A négyévesről a háromévesre történő visszatérés következtében, 1939-ben kétszer is avattak: január 15-én és augusztus 20-án. 1942-ben a háború miatt volt két avatás. A hároméves tanmenet szerint a sorban következő avatást előbbre hozták június 18-ra, a kormányzó születésnapjára. Ugyanebben az évben, a kormányzó neve napján, december 6-án avatták fel a következő évfolyamot két és fél év elvégzése után.

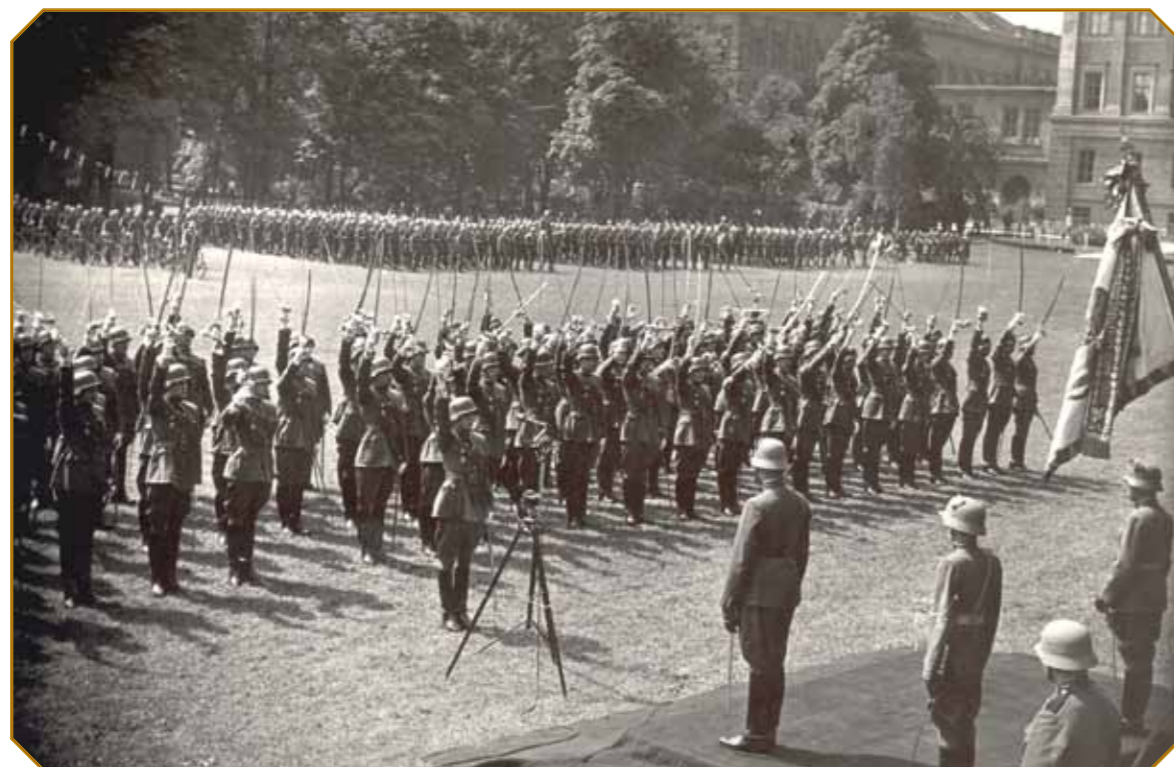
AVATÁS ELŐTTI LESZERELÉS, 1937

Vitéz Denk Gusztáv tábornok a kormányzó képviselésében kezét fog a felavatott hadnagyokkal, 1939. január 15-én. Ez volt az utolsó IV. évfolyam avatása, utána áttértek a hároméves képzésre (Fotó: MFI)

KISBARNAKI FARKAS FERENC VEZÉRŐRNAGY, AKADÉMIAPARANCSNOK
KÜLÖNBŐZŐ DÍJAKAT ÉS ELISMERÉSEKET NYÚJT ÁT AZ 1941. AUGUSZTUS 20-AI TISZTAVATÁSON

TISZTAVATÁS A LUDOVIKA AKADÉMIÁN, 1939. AUGUSZTUS 20-ÁN. A KARDRÁNTÁS

Az ünnepségen 1920-tól 1932-ig mindig megjelent a kormányzó is, később azonban rendszerint a honvédség főparancsnokával képviseltette magát, ugyanis az 1931/32-es tanévre az akadémia kinötte az épületet és egy időben több helyen is történtek hadnagyatavások. Az ősi falak között már nem fértek el sem az egyre szaporodó szakszolgálati ágakhoz pályázó akadémikusok, sem pedig az új képzési ágakhoz kapcsolódó műszerek, laboratóriumok, szertárak. A műszaki, híradó-, vonat- és gépkocsicsapatok tisztjeinek képzése ezért a Hűvösvölgyben, a volt császári és királyi gyalogsági hadapródiskola, majd a Boeskey István Főreáliskola épületében folytatódott. Kezdetben Ludovika Akadémia II. főcsoport néven működött, majd 1939 őszétől felvette a magyar királyi honvéd Bolyai János Műszaki Akadémia nevet, és az ország második önálló katonai főiskolájává vált.

AZ 1930-TÓL RENDSZERESÍTETT GYŰRŰ, AMELYET AZ AKADÉMIÁT ELVÉGZETT
HADNAGYOK VISELHETTEK, VALAMINT
A LUDOVIKA-GYŰRŰ VISELÉSÉRE JOGOSÍTÓ IGAZOLVÁNY

A LUDOVIKA-GYŰRŰK ÁTADÁSA AZ AVATÁS ELŐTT A DÍSZTEREMBEN, 1941. AUGUSZTUS 20-ÁN

Ugyanesak 1939-ben hozták létre a magyar királyi honvéd Horthy Miklós (1942-től Horthy István) Repülő Akadémiát is Kassán.

Legközelebb az 1944. augusztus 20-ai avatáson vett részt újra Horthy kormányzó, amelyet a légiveszély miatt este hat órakor, a nyilvánosság kizárásával, a Bolyai Akadémia alakulóterén, a három katonai akadémia számára közösen rendeztek meg.

Az 1930-as években az avatás, a ludovikás életnek e legkimagaslóbb ünnepe alkalmából díszbe öltözött az épület, a park és az ünnepség minden

ÖSSZEVONT TISZTAVATÁS A HÁROM KATONAI AKADEMIA SZÁMÁRA A MAGYAR KIRÁLYI HONVÉD BOLYAI JÁNOS MŰSZAKI AKADEMIÁN, 1944. AUGUSZTUS 20-ÁN. A KORMÁNYZÓ BEÍR AZ AVATÁSI NAPLÓBA

résztvevője. Mint az akadémikusi élet minden napjának, ennek is perere pontosan eltervezett „forgatókönyve” volt, csak ezen a napon minden az avatás jegyében telt el.

Reggel 7 órakor a díszteremben kihirdették a hadnagyi kinevezéseket, kiosztották a Ludovika Akadémia elvégzését igazoló okleveleket, valamint a ludovikás gyűrűket. Az oklevelet 1930-ban, az alapkövetétel századik évfordulóján rendszeresítették.

Ezután a hálaadó istentisztelet következett, amelyen a lelkészek búcsúztató szavakat intéztek a felavatandókhoz. Ennek befejeztével az egyes fegyvernemeknél rangban elsőként végzett új hadnagykok megkapták a nekik odaítélt alapítványi jutalmakat.

A nyilvános ünnepségre az akadémia parkjában került sor, a nagyréten. A megjelenő előkelőségek számára díszemlényt állítottak fel. Mire a kormányzó vagy képviselője megérkezett, az akadémikusi alakulatok, a felavatandó hadnagykok, a tiszti- és tanári kar példás rendben felsorakozott, hogy a *Himnusz* hangjai mellett díszelgéssel köszönték a magas rangú vendéget és kíséretét.

A fogadás után először az intézet parancsnoka szólt az életbe kilépő tanítványaihoz, ezt követően az új hadnagykok letették az esküt. Az ünnepélyes eskütétel után a rangidős kilépett a sorból,

HAÁSZ ISTVÁN TÁBORI PÜSPÖK FOGADÁSA A KÁPOLNA ELŐTT AZ 1944. ÉVI TISZTAVATÁSON

és búcsút mondott a második otthonukat jelentett ősi intézménynek, kifejezte háláját és köszönetét mindazoknak, akik felkészítették őket vállalt hivatásukra. Beszéde végén felszólította bajtársait az ősi magyar szokás szerinti kardrántásra. Kirántott kardjaik pengéinek összecsengése mellett „A Hazáért mindhalálig!” felkiáltással peesételték meg esküjüket az ifjú hadnagykok.

Ezután következett a kormányzó vagy képviselőjének ünnepi beszéde. A nyilvános ünnepséget az akadémikusi századok díszmenete zárta.

Horthy Miklós kormányzóra utoljára 1944. augusztus 20-án tették le az esküt az új hadnagykok. A három akadémia zászlóit akadémikusaik díszszázada kísérte. Arcvonaluk előtt a három rangidős hadnagyk: Sasvári Andor a „bolyaisok”, mankóbüki Balogh Pál a „horthysok” és Pósfay László a ludovikások rangelsőjeként. Utóbbit érte a megtiszteltetés, hogy az újonnan avatottak nevében ünnepi beszédet mondjon. Mondatai örökké emlékezetesek maradtak az akkori végzősök számára: „Amikor először beléptünk az Akadémia ősi kapuján, már tartott a második világháború. Már honvédségünk is harcban állott a hazánkat fenyegető ellenséggel. Azzal a szent meggyőződéssel kezdtük el a legnehezebb, leghősibb, de legszentebb katonai hivatást, hogy ebben a reánk kényszerített harcban miránk is szüksége van még a hazának. [...] Tudjuk, hogy a mi önként vállalt sorsunk is az lesz; harcolni s ha kell, meghalni a szent magyar határokért.” Pósfay László hadnagyk az avatás után alig két hét múlva a Torda körüli harcokban, az 1. gyalogezred kötelékében hősi halált halt.

A Ludovika Akadémia utolsó tisztavatása 1944. november 15-én, Körmenden a Batthyányi-kastély várkertjében volt, majd az intézmény Németországba települt át. 1945. április 25-én működése megszűnt.

Az utolsó hadnagykavatásra 1944. november 15-én, a Batthyányi-kastély parkjában került sor. Ternegg Kálmán vezérezredes intézett az új hadnagykokhoz beszédet, majd felolvasták Szálasi Ferenc nemzetvezető rendeletét, ami a tisztnelvelő intézetek legfelsőbb évfolyamainak idő előtti avatására vonatkozott. Az eskütétel a Ludovika zászlaja előtt ment végbe. Az eskütétel után Kocsis László vezérkari ezredes, az

KÁLVIN JÁNOS-EMLEKÉREM (TERVEZTE: BERÁN LAJOS, 1936). AZ AKADEMIÁT VÉGZETT REFORMÁLTUS HALLGATÓK KAPTÁK

AZ AKADÉMIKUS TŰZÉRSZTÁLY DÍSZMENETE AZ 1942. JÚNIUS 18-AI TISZTAVATÁSON (FOTÓ: SZÜTS HADITUDÓSÍTÓ)

akadémia paranesnoka beszélt. Az évfolyamelső, vitéz nemes Szöllősy Sándor hadnagy mondta a válaszbeszédet. Beszédét a Ludovika jelszavával fejezte be, de a hagyományos utolsó kardrántásra vonatkozó mondatot meg kellett változtatni, mivel a hadnagyok kard helyett pisztollyal voltak felszerelve. Az utolsó mondat így hangzott: „A Duna, Tisza, Dráva, Száva és a Kárpátok visszhangozzák szavainkat, a Hazáért mindhalálig!” A hadnagyi oklevelek nem készültek el, a felavatott hadnagyok egy igazolványt kaptak, amely a végzettségüket igazolta.

A Ludovika Akadémia fegyelmezett, vezetni képes tiszteket, művelt, igényes embereket nevelt, akik szellemileg és fizikailag is megállták a helyüket a haza védelmében, illetve a katonai feladatok ellátásában és irányításában.

1872-től 1944-ig, vagyis hetvenkét esztendő alatt 9435 növendéket, illetve akadémiakust bocsátott ki a Ludovika, a testvéraakadémiák végzettjeivel együtt mindösszesen 10 853 főt. Közülük 1145-en haltak hősi halált a két világháborúban, és közel százan mártírhaltak szenvedtek el az önkényuralom korszakaiban.

Az avatási ünnepség olyan mélyen bevésődött az egykori ludovikások emlékezetébe, hogy hatvan év távolából is minden apró részletét meleg szívvel tudták felidézni. Ékes bizonyítéka ennek vitéz Szepesvári Béla visszaemlékezése az 1940. július 4-ei avatási ünnepségre: „Már csak életem legszebb napját, óráját, az avatást szeretném leírni. Persze sóvárgó lázban égtünk, a hadnagyi egyenruhát már napokkal előbb megkaptuk, igazgattuk, tetszelegtünk benne. De végre felvirradt 1940. július 4-e, avatásunk napja. 11 évi tanulás, küzdés, erőgyűjtés, szenvedés végére tettünk pontot.

10 órakor ünnepi istentisztelet, 12 órakor díszbéd volt, 16 órakor a díszteremben kihirdették a kinevezéseket, kiosztották az akadémia ekvivalenciáját igazoló okleveleket. 17 órakor a nagyréten felsorakoztak az eskütételhez, hátuk mögött az akadémia összes hallgatója, előttük a honvédség magas rangú képviselője és az ünneplő közönség.

Horthy kormányzó úr képviselőjének, majd vitéz nemes kisbarnaki Farkas Ferenc vezérkari ezredes, intézetparancsnoknak beszéde után az ünnepélyes eskü elmondása következett. A lélekemelő szertartás után Csáty Dénes ifjú hadnagy búcsúzott az avatottak nevében az akadémiától: Be fogjuk bizonyítani, hogy nemcsak hősiiesen halni, hanem hősiiesen élni is tudunk. Bajtársak! Mindnyájunk szívében ezek az érzések lobognak, lelkünk egyetlen szent fogadalomban egyesül, ezért ősi szokás szerint rántsunk kardot, célunkat három szóba tömörítve kiáltjuk egy szívrrel, egy lélekkel: »A hazáért mindhalálig!«

Erre kardot rántottunk, és fejünk felett összeeserve lelkesen kiáltottuk »A hazáért mindhalálig!« jelszót. Ezt a fogadalmat igyekeztem katonai pályafutásom alatt a legjobb tudásommal teljesíteni.”

A magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia olyan általános és katonai műveltséggel rendelkező kemény, kötelességtudó, fegyelmezett és lovagias elitet bocsátott ki, amit a polgári élet is elismert és irigylésre méltónak tartott. Az egykori akadémia falai között az akadémikusok örök, erkölcsi értékekre alapozott, nemzet- és hazaszeretetre irányuló nevelést kaptak.

Márai Sándor a hazaszeretetről a következőket írta: „Nem lehetünk-e valakit hazaszeretetre? Mintha azt mondanám:

TISZTAVATÁS UTÁN AZ ÚJ HADNAGYOK. BALRÓL JOBBRA: RAKOVSKY ISTVÁN, BREZNAY PÉTER, MAGYAROSSY FERENC ÉS FÜZESSÉRY LÁSZLÓ TÁBORI TŰZÉR HADNAGYOK. 1943. AUGUSZTUS 20. (FOTÓ: ORELLY)

TISZTAVATÁS 1944. AUGUSZTUS 20-ÁN. A HIMNUSZ HANGJAINAK TISZTELEGNEK AZ IFJÚ HADNAGYOK. JOBBRÓL BALRA A MÁSODIK SZEMÉLYTŐL: DOBOS ISTVÁN, FERENCHALMI EBERHARD, BERKÓ SÁNDOR, BORZ MIKLÓS, KOVÁCSI ZOLTÁN ÉS KORONCZAI IMRE HATÁRVADÁSZ GYALOGOSOK

korbáccsal és szöges ostorral kényszerítlek, hogy szeresd önmagadat. A hazá nemcsak föld és hegy, halott hősök, anyanyelv, őseink csontjai a temetőben, kenyér és tej, nem.

A hazá te vagy, szőröstül-bőröstül, testi és lelki mivoltodban; ő szült, ő temet el, őt éled és fejezed ki, mind a nyomorult, nagyszerű, lángoló és unalmas pillanatokban, melyek összessége életed alkotja. S életed a hazá életének egy pillanata is.

Hazaszeretetre nem tudlak megtanítani: örült az, aki önmagát tagadja. Hazád a történelmi mértékben megnagyított és időtlenített személyiség. A hazá végzet, személyesen is. Nem fontos, szereted-e, vagy sem. Egyek vagytok.”

ESKÜ A TISZTAVATÁSON, 1942. DECEMBER 6.
(FOTÓ: ORELLY)

TÜZÉREK ESKÜT TESZNEK AZ 1943. AUGUSZTUS 20-I
AVATÁSON (FOTÓ: ORELLY)

AZ ESKÜ SZÖVEGE A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT:

ÜNNEPÉLYESEN ESKÜSZÜNK A MINDENHATÓ ISTENRE, HOGY HADURUNK, FŐMÉLTÓSÁGÚ VITÉZ NAGYBÁNYAI HORTHY MIKLÓS, MAGYARORSZÁG TÖRVÉNYESEN MEGVÁLASZTOTT KORMÁNYZÓJA IRÁNT HÚSÉGGEL ÉS ENGEDELMESSÉGGEL VISELTETÜNK, MAGYARORSZÁGHoz ÉS ALKOTMÁNYÁHOZ HÍUEK LESZÜNK, AZ ORSZÁG TÖRVÉNYEINEK ENGEDELMESEKEDÜNK.

Esküszünk, HOGY A HONVÉDSÉG TÁBORNOKAINAK ÉS MINDEN EGYÉB ELŐLJÁRÓJÁNAK ÉS FELJEBBVALÓJÁNAK ENGEDELMESEKEDÜNK, ÖKET TISZTELETBEN TARTJUK ÉS VÉDELMEZZÜK, RENDELETEIKET ÉS PARANCSAikat MINDEN SZOLGÁLATBAN HÍVEN TELJESÍTJÜK, ALÁRENDELTEINKRŐL MINDIG A LEGJOBB TUDÁSUNK SZERINT GONDOSKODUNK, PÉLDAADÁSUNKKAL ÉS MINDEN ERŐNKEL RAJTA LESZÜNK, HOGY KÖTELESSÉGÜKET MINDEN KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT BECSÜLETESEN TELJESÍTSÉK.

Esküszünk, HOGY SZENT HAZÁNKÉRT MINDEN KÜLSŐ ÉS BELSŐ ELLENSÉG ELLEN, BÁRKI LEGYEN IS AZ, MINDENÜTT ÉS MINDEN ALKALOMMAL, HA KELL, ÉLETÜNK ÉS VÉRÜNK FELÁLDOZÁSÁVAL IS, VITÉZÜL ÉS FÉRFIASAN HARCOLUNK. CSAPATAINKAT, ZÁSZLÓINKAT, LÖVEGEINKET ÉS EGYÉB HARCi ESZKÖZEINKET EL NEM HAGYJUK, ÉS AZ ELLENSÉGGEL SOHA A LEGKISEBB EGYETÉRTÉSBE SE BOCSÁTKOZUNK; HAZA- ÉS NEMZETELLENES VAGY OLY IRÁNYZAT SZOLGÁLATÁBA, MELY A HONVÉDSÉG VAGY AZ ORSZÁG MÁS FEGYVERES TESTÜLETÉNEK FEGYELMÉT ALÁÁSNi IGYEKSZIK, NEM LÉPÜNK; SEMMIFÉLE TITKOS TÁRSULATNAK TAGJAI NEM VAGYUNK ÉS NEM LESZÜNK; MINDEN SZOLGÁLATI TITKOT HÍVEN MEGŐRZÜNK. A HADICIKKEKET SZEM ELŐTT TARTVA MINDIG A HADITÖRVÉNYEK SZERINT – DERÉK HONVÉDEKHEZ ÉS JÓ HAZAFIAKHOZ ILLÓ MÓDON – VISELKEDÜNK ÉS ÍGY BECSÜLETTEL ÉLÜNK ÉS HALUNK.

ISTEN MINKET ÚGY SEGÉLJEN – ÁMEN!

II. RÉSZ

Ludovikás hagyományok 1990 után

*Fegyverbe lép az őrség,
Nyílik a Ludovika ősi kapuja.
Fegyverben lép ki rajta
Mindenre elszánt katona fia.
Vissza, ha soha nem tér,
Indul utána százszor újra száz!
Sorsunk a szent örökség, fegyverben áll az őrség,
Népünkre, földünkre testével vigyáz!*

A Ludovika-zászló hazatérése

Amikor a II. világháború befejeztével az ősi iskola, a Ludovika kapui végleg bezárultak, az iskola zászlaját is menekíteni kellett. A hányatott sorsú Ludovika-zászló 1944. november 15-én délelőtt Körmenten, délután Hajmáskéren vett részt utoljára hadnagyavatáson. 1945 januárjában a Németországba kitelepült akadémiaival együtt Drezdába érkezett, majd tavasszal a kelet-bajorországi Tirschenreuth-ba, onnan egy Passau melletti raktárba került. 1947–1951 között Németországban (Johanniskirchen, Gutenberg, Landshut, München) őrizték. Innen a Brazíliába kivándorló vitéz Almay Béla magával vitte, ahonnan három hónap után visszakerült ismét Münchenbe. 1970 októberétől ismét São Paolóba, Brazíliába, majd Buenos Airesbe érkezett. 1975 után a kanadai Calgary, Buenos Aires és az Egyesült Államok (Cleveland, Orlando) között vándorolt a zászló.

A Ludovika Akadémia zászlajának hazahozatalában nagy szerepe volt Kéri Kálmán 1988-ban írt és a nyugaton élő ludovikásokhoz intézett levelének: „*Azt óhajtjuk, hogy a zászló idehaza legyen – természetesen méltó őrizetben. [...] Hisszük, hogy a Ludovika Akadémia zászlaja az illetékes szervekkel közösen megállapított kötelező feltételek mellett, mint magyar katonai ereklye kerüljön, megfelelő ismertető szöveggel, kiállításra. Hisszük, hogy így a hazafias szellem elmélyítéséhez, katonai múltunk tárgyilagos megítéléséhez hasznosan hozzájárulna.*”

Vitéz Martonfalvy Hugó kíséretében 1992. augusztus 16-án tért vissza Magyarországra a külföldre menekített és ott 47 évig őrzött Ludovika-zászló. A hivatalos és ünnepélyes zászlóátadási ünnepség a Hadtörténeti Intézet és Múzeum udvarán 1992. augusztus 17-én délután kettőkor kezdődött. A ludovikás küldöttség tagjai a következő személyek voltak: Andrásfalvy Kálmán Németországból, vitéz Breznay Péter és vitéz Temesváry Márton Franciaországból, vitéz Ferenczy Lóránd Argentínából, vitéz Martonfalvy Hugó zászlótartó és Szentkirályi János az Egyesült Államokból, Rada Tibor zászlóvivő Kanadából és Ruttkay Arnold Ausztráliából. A zászlóátvevő bizottságot Kéri Kálmán nyugállományú vezérezredes és dr. Korsós László ezredes, főigazgató alkotta.

Vitéz Martonfalvy Hugó a következő gondolatok jegyében adta át a zászlót: „*Visszajöttünk a jó Isten kegyelméből, és nem üres kézzel. Magunkkal hoztuk azt a mementót, amely egész katonai múltunk megtestesítője, és jelképe a magyar katonai becsület és nevelés fellegetőjének, a Ludovika Akadémiának.*”

Itt van előttünk az a zászló, mely képviseli a hazaszeretet és a mi volt hivatásunk gyakorlásának eszményi összesítését. Hazajött a zászló, hogy az új magyar honvédszt nevelésének a részese lehessen.

Hazajött a zászló, mert itthon a helye. Mi csak őriztük addig, amíg a körülmények megengedték a hazahozatalt.”

Az akadémiai zászló hazatérése után, 1992. augusztus 18-án megtartották a ludovikás világtalálkozót a Ludovika Akadémia nagyrétjén. A találkozóra a világban szétszóródott és Magyarországon élő bajtársak kaptak meghívót, és mintegy ezeröttszáz egykori ludovikás, műszaki és repülőakadémikus, hadapródiskolás üdvözölte egymást. A vendégek között volt vitéz nagybányai Horthy Istvánné, a volt kormányzóhelyettes özvegye, nemes eberswaldi Siegler Egon nyugállományú Bundeswehr vezérkari ezredes, a Ludovika Akadémiai Egylet elnöke, Kéri Kálmán nyugállományú vezérezredes, a Honvéd Hagyományőrző Egyesület elnöke és vitéz Martonfalvy Hugó, a Magyar Harcosok Bajtársi Közösségének vezetője.

A LUDOVIKA-ZÁSZLÓ ÁTADÁSA

A magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia másolatban elkészített zászlóját dr. Für Lajos akkori honvédelmi miniszter parancsa értelmében 1992. szeptember 19-én Szentendrén fényes katonai pompával átadták a Kossuth Lajos Katonai Főiskolának, az egykori Ludovika Akadémia eszmei jogutódjának.

Az ünnepi rendezvény a Magyar Köztársaság honvédelmi minisztere 81/1992. számú parancsának felolvasásával kezdődött, amely a Ludovika Akadémia jogutódlásáról és a csapatzászló elhelyezéséről rendelkezett:

„1. A Ludovika Katonai Akadémia dicsőséges hagyományainak folytatója, eszmei és történelmi jogutódja 1992. szeptember 19-étől a Kossuth Lajos Főiskola legyen. [...]

4. Katonai ünnepein a főiskola a már meglévő csapatzászlója mellett a Ludovika Katonai Akadémia zászlójának hiteles másolatát alkalmazza.”

Szende László nyugállományú ezredes ünnepi köszöntőjében szólt az ifjú tisztjelöltekhez, és megemlékezett a Ludovika-zászló egykori őrzőiről, többek között vitéz Almay Lajosról, Koesis Lászlóról és vitéz Duska Lászlóról, majd üdvözölte vitéz Martonfalvy Hugót és Rada Tibort. Miután elmondta, hogy erre a zászlóra évfolyamok esküdtek fel, akik hősiesen harcoltak a két világháborúban, és akik a zászlóhoz mindig hűek maradtak, a következő gondolatokkal zárta beszédét: *„Kívánom az itt lévő főiskolai hallgatóknak, hogy vegyék át azt a töretlen haszaszeretetet, azt a szellemet, amit mi a Ludovika Akadémián kaptunk, és megőrizzük, megőrizzük életünk végéig. [...] Legyetek bajtársiasak, emberszeretők, katonáitokat, leendő beosztottjaitokat becsüljétek meg, tisztességesen bánjatok velük! [...] A mi eszméinket vegyétek át, legyetek utódaink, mi ígérjük, hogy benneteket mindig támogatni fogunk munkátokban, amennyiben a haza és a parancsnokaitok est kívánják!”*

A volt ludovikások nevében Szende László nyugállományú ezredes átadta megőrzésre a Ludovika-zászlót Szabó János vezérőrnagynak, a főiskola parancsnokának, aki megfogadta: *„Ígérjük, hogy a zászlót tisztelettel és becsülettel megőrizzük.”*

Fontos gesztusa volt ez az egykori ludovikások felé a katonai főiskolának, hiszen a magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia már működése idején fogalommal vált. Aki ott tanulhatott, ludovikássá vált egy egész életre.

A LUDOVIKA-ZÁSZLÓ A KÉT ZÁSZLÓSZALAGGAL. HÁTTÉRBE: VITÉZ BREZNAVY PÉTER

Újjáéledő hagyományok a katonai felsőoktatás intézményeiben

Kardunk jelképe örök eszmének,
Óseink terád büszkén esküvének!
Világot győzött szent magyar penge,
Most, csak most lennél akarásra gyenge?
Hadisten kardja, egy örökségünk,
Körülhordozni újra vágyban égünk,
Vezess, érintsd meg roskadó vállunk
S kürt-riogásra bátran harcba szállunk.
Hadisten kardja, dicső, ragyogó,
Véres múlt csatákban elől villogó,
Suhanj még egyszer vitézid elé,
Suhogj még egyszer négy felé!

(Molnár Sándor verse)

A DÍSZKARDOK ÉS A SZÁZNAPOS ÜNNEPSÉG HAGYOMÁNYA

1927-ben alapítványt hoztak létre a Ludovika Akadémiát és a volt császári és királyi bécsújhelyi és mödlingi akadémiát 1917-ben végzett magyar hallgatók: díszkardot ajánlottak fel a Ludovika Akadémia parancsnokságának azzal a rendeltetéssel, hogy azt minden évben, a minden tekintetben legkiválóbb IV. évfolyambeli akadémikus viselje. Ennek a díszkardnak a jelmondata a következő volt: „Nem veszett el Magyarországot, ha fiai elődeik nyomán, kardba vetett hitüket nem veszítik el.”

A legkiválóbb akadémikus az avatásig volt jogosult ünnepi alkalmakkor az emlékkardot hordani. A kitüntetett nevét és az odaítélés évszámát bevészték a kard lapjára.

A LUDOVIKA-EMLÉKKARD

A száznapos ünnepség és a díszkardadományozás hagyománya a Kossuth Lajos Katonai Főiskolán éledt újjá. 1992. március 15-én a magyar királyi honvéd Ludovika Akadémiát végzett tisztek Melbourne városában élő bajtársi közössége Ludovika-emlékkardot adományozott a főiskola kimagasló teljesítményt felmutató, avatás előtt álló, rangelső hallgatójának.

KOSSUTH-DÍSZTŐR

LUDOVIKA-EMLÉKKARD

AZ ÚJ BORBÁLA-KARD

BOLYAI-DÍSZTŐR

*Az 1992 és 2010 között
Ludovika-emlékkardot
adományozottak listája*

*Pallag Zoltán t.zls. Puszin Romulusz t.zls.
1992 1995
Szarka Gábor t.zls. Árpád Zoltán
1993 1996*

*Varga János t.zls. Nagymihály Zsolt hallg.
1997 1999
Nagy Péter hallg. Tamás Péter hallg.
1998 2000*

*Fabian László hallg. Turkay László hallg.
2001 2003
Kovács Péter hallg.
2002*

2004. BAKRÓ NORBERT HALLGATÓ 2006. SZABÓ PÉTER HALLGATÓ
2005. IFJ. BARTÓK FERENC HALLGATÓ 2009. ÉNEKES EDE HALLGATÓ
2006. BAKOS PÁL HALLGATÓ 2010. TONGORI ANDRÁS HALLGATÓ
2007. PÁL PÉTER HALLGATÓ

*Az 1992 és 2011 között
Bolyai-vándorkardot
adományozottak listája*

2000 VINCZE KRISZTIÁN HALLG. 2004 VARGA IMRE HALLG.
2001 BALOGH PÉTER HALLG. 2005 SZEKERES LÁSZLÓ HALLG.
2002 SZABÓ PÁL HALLG. 2006 PAPP MIKLÓS HALLG.
2003 OLÁH ZOLTÁN HALLG. 2007 MARÁCZI GERGŐ HALLG.

1992 KONDOR ÁTTILA TZLS. 1997 FÜRJES JÁNOS TZLS.
1993 SZILVÁGYI TIBOR TZLS. 1998 JOÓ RICHÁRD HALLG.
1995 JOÓ ERVIN TZLS. 1999 FORGÁCS JÁNOS HALLG.
1996 BUSA KRISZTIÁN TZLS. 2008 NYERGES TAMÁS HALLG.

2009. PALLAG BALÁZS LÁSZLÓ hallgató
2010. STEIDL KRISZTIÁN hallgató
2011. LÉVAI ROLAND honvéd tisztjelölt
2012.

A kardot adományozók a következők voltak: Dabasy Tibor szolgálaton kívüli őrnagy, Baaden Benedek szolgálaton kívüli hadnagy, lippai Rauch Károly szolgálaton kívüli százados és Pénzes János szolgálaton kívüli hadnagy. A Kossuth Lajos Katonai Főiskola nevében az emlékkardot Szabó János mérnök vezérőrnagy, főiskolaparancsnok vette át.

Az ünnepélyes átadáskor Pénzes János a következőket mondta: „*Adja Isten, hogy a közöttünk és napjaink honvédsége közötti láncok és kapcsolatok továbbra is előremozdítsák szeretett hazánk megújulását. Honvédtiszti avatásunk szent pillanatában mi kardot rántva fogadtuk: »A Hazáért mindhalálig!« Dolgozzanak, tanuljanak és éljenek Önök is e három szent szó szellemében a hazáért, mindhalálig.*”

Első alkalommal, 1992. június 3-án Szabó János mérnök vezérőrnagy, főiskolaparancsnok Pallag Zoltán zászlósna adta át a Ludovika-emlékkardot. 1993 májusában, második alkalommal, a száznapos ünnepség keretén belül adta át a díszkardot – a kiválóan végzett Szarka Gábor törzsszászlósna.

A SZÁZNAPOS ÜNNEPSÉG

A száznapos ünnepség eredete évszázadokra nyúlik vissza. Az Osztrák–Magyar Monarchia tisztképző akadémiáin (Bécsújhely, Mödling, Ludovika) 1918-ig ezernapos, illetve ötszáznapos ünnepséget tartottak, amelyet az avatásuk előtt ezer, illetve ötszáz nappal ülték meg az akadémikusok házi ünnepség és közös vacsora keretében.

A Ludovika Akadémián 1924-ben elevenítették fel a szokást, az avatást megelőzően száz nappal. A végzős hallgatók az osztályteremben a táblán a létszámadatok mellett a hátralévő napok számát is felírták.

A száznapos ünnepség házi ünnepséggel kezdődött, majd a parancsnoki és tisztikarral együtt, bajtársi vacsorával ért véget, amelyen a végzős hallgatók is részt vettek. Az első pohárköszöntőt az akadémia parancsnoka mondta, amit a végzős évfolyamelső pohárköszöntője követett. Az ünnepség célja a bajtársi összetartozás szellemének erősítése, a ludovikás hagyományok és szokások ápolása volt.

A Ludovika-kard adományozásának rendjét a főiskola jogutód intézményében az 1996. szeptember 1-jén megalakult Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen az alábbiak szerint szabályozták:

„(1) 1992-től minden évben a „SZÁZNAPOS ÜNNEPSÉGEN” a ZMNE Kossuth Lajos Hadtudományi Kar (korábban Kossuth Lajos Katonai Főiskola) dékánja (Bajtársi Közösség képviselője) adja át az avatásra kerülő évfolyam elsőjének.

(2) A kard viselője jogosult az avatásig ünnepi alkalmakkor és minden ehrendelt kari rendezvényen az emlékkardot az Alaki Szabályzatban rögzítettek szerint hordani.

(3) Legyen e kard a hősiesség és a barátság maradvány jelképe, emlékeztesse viselőjét a haza iránti önfeláldozásra, a nagy elődök emberi és vitézi helytállására, a magyar katonai becsület minden körülmények közötti megőrzésére.”

A BOLYAI-VÁNDORKARD

A Magyar Honvédség parancsnoka 1990. szeptember 25-én kelt 37/1990. számú parancsával elrendelte, hogy az addig Zalka Máté nevét viselő főiskola 1990. szeptember 29-én a pákozdi csata 142. évfordulóján a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola nevet vegye fel. A felsőoktatási intézményt a magyar királyi honvéd Bolyai János Műszaki Akadémia jogutódjának jelölte ki. A Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola első parancsnoka dr. Szabó Miklós ezredes volt. A főiskola 1990. december 4-én „Bolyai Napot” rendezett, amelyre a magyar királyi honvéd Bolyai János Műszaki Akadémia egykori hallgatóit is meghívták. Ezen az ünnepségen vette át az 1990 nyarán Magyarországra hazatért, negyvenhat évig Ausztriában őrzött zászlót a főiskola parancsnoka.

A magyar királyi honvéd Ludovika Akadémiát végzett tisztek Melbourne-i Bajtársi Közössége nevében 1992. április 1-jén Pénzes János szolgálaton kívüli hegyivadász hadnagy díszkardot adományozott a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskolának azzal a céllal, hogy azt végzős hallgató kapja, aki minden tekintetben a legkiválóbbnak bizonyult. A főiskolán 1992-ben újból felelevenített száznapos ünnepségen első alkalommal dr. Sasvári Andor, az 1944. augusztus 20-án rangelsőként avatott műszaki hadnagy – a régi Bolyai-díszkard egykori viselője – nyújtotta át a végzős évfolyam rangelső hallgatójának, Kondor Attila törzsszászlósna a Bolyai-vándorkardot. Így ért össze múlt és jelen.

AZ 1861 M GYALOGOS TISZTI KARD HÜVELYÉNEK KÜLSŐ FELÜLETÉN ELHELYEZETT EMLÉKLAP

DÍSZOKLEVÉL-ADOMÁNYOZÁS

Az első díszokleveleket a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskolán 1992. augusztus 19-én adományozták, ezt a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián 1992. szeptember 1-jén megtartott ünnepség követte. Az akkori felsőoktatási törvény felhatalmazásával az intézmény rektora/parancsnoka arany, gyémánt, vas, illetve rubin díszoklevelet adományozott.

Nagyon sok emlékezetes jubileumi díszoklevél-átadó ünnepségre került sor az évek során, és az első években nagyszámú, Ludovikát és a testvérintézményeket végzett bajtárs jelent meg az ünnepségeken. Az évek múltával létszámuk egyre fogyott.

A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény 65. § (3) bekezdése értelmében „A felsőoktatási intézmény rektora – a szervezeti és működési szabályzatban meghatározott feltételek szerint – arany, gyémánt, vas, illetve rubin díszoklevelet adományozhat annak, aki ötven, hatvan, hatvanöt vagy hetven éve szereste meg az oklevelét a felsőoktatási intézményben, és életpályája alapján közmegebecsülésre méltó.”

A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem 2008. szeptember 25-én rubin- és vasdiplomaosztó ünnepséget szervezett, ahol az 1943. augusztus 20-án avatott bajtársak nevében vitéz békei Koós Ottó nyugállományú alezredes mondott válaszbeszédet.

2009. szeptember 24-én újabb rubin- és vasdiplomaosztó ünnepségre került sor, amely különleges esemény volt: az ünnepségen először vett részt a HM ösztöndíjas, valamint a civil biztonság- és védelempolitikai szakos hallgatók egy csoportja. Az egykori hadnagyok nevében Damó Elemér nyugállományú ezredes mondott köszönőbeszédet.

VAS DÍSZOKLEVÉL ÁTADÁSA DR. SIKOTA GYÓZŐNEK

VAS DÍSZOKLEVÉL ÁTADÁSA DR. MARTIN KORNÉLNAK

VAS DÍSZOKLEVÉL ÁTADÁSA BUTTKA GUSZTÁVNAK

VAS DÍSZOKLEVÉL ÁTADÁSA HARMATH LAJOSNAK

VAS DÍSZOKLEVÉL ÁTADÁSA BATHHA ENDRÉNEK

VAS DÍSZOKLEVÉL ÁTADÁSA VITÉZ BÉKEI KOÓS OTTÓNAK

RUBIN DÍSZOKLEVÉL ÁTADÁSA DAMÓ ELEMÉRNEK

VAS DÍSZOKLEVÉL ÁTADÁSA DR. KAKASY GYULÁNAK

VAS DÍSZOKLEVÉL ÁTADÁSA VAJAY TIBORNAK

VAS DÍSZOKLEVÉL ÁTADÁSA DR. PALÁGYI TIVADARNAK

2010. szeptember 23-án rubin és platina díszoklevél-adományozási ünnepséget tartottak a hetven és hetvenöt éve végzett tisztek részére. Dr. Szarka Gábor kabinetfőnök meleg szavakkal köszöntötte a jubilánsokat: „Amikor augusztus 20-án a Hősök terén az ifjú tisztek kardot rántottak, és felesküdték »A Hazáért mindhalálíg!«, egyben tisztelettel adóztak Önök előtt, akik 70, illetve 75 évvel ezelőtt ugyanilyen módon esküdtek fel a haza védelmére. Önöknek nem volt könnyű életük. Átélték a háborút, forradalmat, rendszerváltást, átéltek és túléltek azokat a megpróbáltatásokat, amelyek ludovikás tisztként Önöket érték.” A továbbiakban arról is beszélt, hogy a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem híd a fiatal és az idős generációk között. Köszönetet mondott az idős tiszteknek, hogy eljöttek a rendezvényre, és az egyetemnek, hogy minden évben megrendezi ezt a szép, méltóságteljes ünnepséget.

Ezt követően dr. Szarka Gábor viselettörténeti szobrot adományozott Hodobay Andor tüzér főhadnagynak majd pedig, emlékpajzsot adott át vitéz Szende László és Szentkirályi Frigyes nyugállományú ezredeseknek.

Az ünnepség nem nélkülözte a felemelő pillanatok sem. Az okleveleket az egykori ludovikások korukat meghazudtolóan, katonásan, emelt fővel, egyenes derékkal vették át.

Az egyetem nevében Siposné dr. Keckeméthy Klára oktatási rektorhelyettes szólta a bajtársakhoz:

„Bátornak, tisztának, műveltnak, hősnek nevelték Önöket, ezért válhattak a nemzet szemében erkölcsi elitté. Ezért tudtak helyállni a fronton, a hadifogságban, a munkatáborokban és később a polgári életükben és foglalkozásukban is. A hősök napja, a Ludovikás Hősök emléktáblájának avatása, a Ludovika zászló hosszú hanyattatás utáni hazatérése, mind meghatározó mérföldkövek voltak a rendszerváltás utáni időszakban.

Megelégedettséjükre szolgálhat, hogy az utódok őrzik és ápolják a hagyományokat, a leendő tisztek a Ludovika Zászlóalj állományában nevelkednek, Ludovika-esapatzászlóval rendelkeznek, viszik tovább a hagyományokat, díszegyenruhájuk van, ősi szokás szerint rántanak kardot a tiszt esküjűk után.

A Ludovika, a Horthy és Bolyai Akadémiákról, jelentőségükről, szellemiségükről és emberformáló tevékenységükről írt visszaemlékezésekkel mélységesen egyetérttek. Azon tisztek, akikkel közelebbi kapcsolatba kerültem és megtiszteltek barátságukkal, a legnagyobb tiszteletet és elismerést váltották ki bennem. Kivételes intelligenciájuk, tudásuk, emberi tartásuk példaértékű, mert az embertelen és sokszor megalázó körülmények dacára is meg tudták őrizni mindazon értékeket, amelyeket az Alma Mater adott át nekik.”

Az 1940. július 14-én avatott hadnagyként Szentkirályi Frigyes nyugállományú ezredes szólta. Csodálattal hallgatta őt az ünneplő közönség: „Emlékezni jöttünk ide, és ha ezt tesszük, első gondolatunk szálljon azon társaink felé, akik nincsenek és nem is lehetnek közöttünk. Közülük először is hősi halottainkat szólítom meg. Titeket, akik a legdrágábbat, az életeteket adtátok a hazáért. Büszkék vagyunk rátok bátorságotokért, hősiességetekért, példamutatásotokért, helytállásotokért. De gyászoljuk azon társainkat is, akik túléltek a háború borzalmait, és időközben hagytak itt bennünket. Mindegyikük elvesztése szomorúságot és keserűséget okozott szívünknek, lelkünknek.

A meghívottak közül nem mindegyik évfolyamtársunk tudott eljönni erre az alkalomra, Őket innen köszöntjük baráti szeretettel! Esetünkben az emlékezés és az ünneplés összefonódik, és egy napra koncentrálni, 1940. július 4-ére, a tisztavatásunk napjára. Ez a nap valamennyiünk életében örökké emlékeztetés marad, e tényen túl azért is, mert először törtük meg azt a rendet, amely szerint a két világháború között a tisztavatások augusztus 20-án történnek. Váratlanul, néhány héttel előre hozták avatásunkat, amelyet gyorsan, sietve hajtottak végre, de ennek ellenére mindez ünnepélyes keretek között, méltóság-teljesen folyt le.

Mindenki, aki befejezi iskolai tanulmányait, és úgy mond kilép az életbe, megfogalmazza az adott területen jövőjét tekintve elképzeléseit, reményeit, vágyait, óhajait, álmait, talán bizonyos tekintetben még elvárásait is. Mi is így tettünk. A Ludovika Akadémián és társintézményeiben bennünket sok mindenre megtanítottak, így sok mindent tudunk. Egyet azonban nem, hogy ezekből milyen kevés fog megvalósulni. Pedig milyen szépen indult minden.

Még mint akadémikusok 1938 novemberében a Felvidék egy részének visszaesetése keretében részt vehettünk a kassai bevonuláson, majd avatásunk után nem sokkal szinte ölünkbe hullott a felejthetetlen »Édes Erdély itt vagyunk, érted élünk és halunk, győz a szittyia fergeteg, a rohanó sereg!« [...]

Egy gyors év után következett a felemásra sikeredett Délvidék. A szovjetek elleni háború megkezdése után egy hónap sem telt el, máris gyászoltuk első hősi halottainkat: A Bug körüli harcok során a páncélosok közül Pinezics Feri és Szotyori Bandi 1941. július 27-én hősi halált haltak. Ahogy a háború exalálódott, nőttek az ország veszteségei is, közte évfolyamunké is!”

Vitéz lovag Sántha Tibor nyugállományú tüzérőrnagy beszédében elmondta, milyen magaslatos élmény volt számára, amikor 2010. augusztus 20-án a tisztavatáson az ifjú hadnagyként „A Hazáért mindhalálíg!” felkiáltással, és kardjuk ég felé rántásával ludovikás módon adtak biztonyságot esküjűknek, mint ahogy ők is tették hetven évvel korábban.

A meghitt ünnepség díszbédéllel zárult, ahol az idős bajtársak sorra vették emlékeiket.

A legutóbbi, 2010. szeptemberi avatáson az 1935. augusztus 20-án avatott évfolyamból két fő, az 1940. július 4-én avatott évfolyamból tizenkét fő kérelmezte a platina, illetve a rubin díszoklevelet.

Az 1939 és 1944 között végzetek különös korosztály tagjai voltak. Végigharcolták a háborút, sokan közülük életüket áldozták a hazájukért. A háború után azonban nem fogadta őket üdvözlés, inkább börtön vagy más megpróbáltatás következett. Voltak, akik nem jöttek haza, és a világ más táján próbáltak szerencsét. De a ludovikás neveltetés miatt ez a korosztály a nehézségek között is megállta a helyét, megőrizte méltóságát. Az akadémiák magas szinten oktatták a tisztjeiket, magas katonai és általános műveltséget adtak, amit a polgári társadalom is elismert és irigylésre méltónak tartott. Azok, akik ott végeztek, a legszebb, de a legnehezebb pályát választották.

A ludovikás hagyományok ápolása

A Magyar Honvédség Ludovika Zászlóalj állományában nevelkedő honvéd tisztjelöltek őrzik, ápolják és viszik tovább a ludovikás hagyományokat. A zászlóalj Ludovika-csapatzászlóval, alakulatzászlóval és csapatjelvénnel rendelkezik, a tisztjelöltek hallgatói díszegyenruhában vesznek részt neves eseményeken.

Ebben a fejezetben a 2009–2011 közötti időszak kiemelkedő, a hagyományok ápolása szempontjából fontos eseményeit és történéseit gyűjtöttük össze.

A ZRÍNYI MIKLÓS NEMZETVÉDELMI EGYETEM HALLGATÓI TAGOZATA ÉS A MENTORRENDSZER

A ZMNE Hallgatói Tagozata a katonai szocializáción és a fizikai felkészítésen túlmutató, szerteágazó tevékenységet folytatott a 2009–2011 közötti időszakban. Számos olyan kezdeményezésük volt, amely az egyetem arculatát is színesebbé és gazdagabbá tette. A Hallgatói Tagozat megalakulásától kezdve felvállalta a ludovikás hagyományok ápolását, amely keretében berendezték a Ludovika-emplékszobát, felhelyezték az egykori Ludovika Akadémia parancsnokainak fényképeit a folyosó falára, visszahozták a száznapos ünnepség szokását, amelyet a volt Ludovika Akadémia nagyrétjén, az Orezy-kertben rendeztek meg.

A Hallgatói Tagozat meghatározó szerepet játszott a mentorrendszer létrehozásában is, kezdeményezte a hallgatói díszöltözet bevezetését és hallgatói kertet alakított ki. Élen járt a „Madarak és fák napja” elnevezésű környezetvédelmi program megszervezésében, amelynek jegyében 2009. május 9-én, a tisztjelölt hallgatók hulladékgyűjtési, faültetési, parkápolási akciókban vettek részt. A honvédség kijelölt objektumaiban, többek között az 5. Boeszkai István Lövészandár debreceni és hajdúhadházi telephelyén faültetésre, virágültetésre, parkápolásra, illegális hulladék-lerakóhelyek felszámolására került sor.

Az ösztöndíjas hallgatók (jelenlegi megnevezésük: tisztjelölt hallgató) hivatástudatának erősítése, civil kapcsolatainak kialakítása, tiszti pályára történő felkészítésének segítése érdekében a 2009. szeptemberében kezdődő tanévben az egyetemen mentorrendszert vezettek be. A mentorrendszer védnöki testületét az 1990 utáni időszak MH parancsnokai és vezérkari főnökei alkották: Lőrincz Kálmán nyugállományú vezérezredes, dr. Deák János nyugállományú vezérezredes, dr. Végh Ferenc nyugállományú vezérezredes, Fodor Lajos nyugállományú vezérezredes, dr. Szenes Zoltán nyugállományú vezérezredes és Havril András nyugállományú vezérezredes; a vezető mentor: dr. Ronkovics József nyugállományú vezérőrnagy. A rendszer Tömböl László mérnök vezérezredes, akkori vezérkari főnök támogatásával jött létre.

A mentorrendszer alapító okiratát ünnepélyes keretek között írták alá az alapító védnökök.

„A magyar tisztképzésért érzett felelősségünk tudatában [...] a rendszerváltást követő időszak MH parancsnokai, vezérkar főnökei, létrehozzuk a tiszti alapképzés támogatását szolgáló Mentor Rendszert, melynek tevékenységi helye a tisztképzést végző intézmény mindenkorai bázisa.

Szolgálja e kezdeményezés a tisztképzés társadalmi támogatásának erősítését, a tisztjelöltek hivatástudatának elmélyítését, valamint a civil-katonai párbeszéd lehetőségeinek bővítését.

Az alapító védnökök számára a Hallgatói Tagozat emlékszobát rendezett be, amelynek ovális asztalán réztábla jelzi mindegyik volt MH parancsnok és vezérkari főnök helyét.

A Hallgatói Tagozat kezdeményezésére létrejött mentorrendszer célja az, hogy a magyar honvédség nyugállományú tisztjeiből verbuvált mentorok tudásukkal, tapasztalatukkal segítsék az ösztöndíjas hallgatók tisztté válását, illetve járuljanak hozzá, hogy mentoráltjaik beilleszkedése a hadseregbe minél sikeresebb legyen.

Az első mentortalálkozót hónapokig tartó aprólékos előkészítő munka előzte meg. A mentorrendszer szervezői felhívást tettek közzé a honvédelmi honlapokon, illetve az egyetem weboldalán, amelyben mentorok jelentkezését várták. A sikeres kampány hatására kilencvenhat mentor jelentkezett. A leendő mentorok írásos bemutatkozást küldtek, hogy a hallgatók érdeklődési körének ismeretében könnyebb legyen a továbbiakban az együttműködő párok kialakítása. A hallgatók is elmondhatták elképzeléseiket.

Így jött el a nap, 2009. október 28-a, amikor az „I. Mentor Találkózón” a Hallgatói Tagozat Klapka György-évfolyamszázadának ösztöndíjas hallgatóival több mint nyolevan mentor kezdte meg a közös munkát. A hadsereg volt MH parancsnokai és vezérkari főnökei egyszerre jelentek meg a találkozón.

Dr. Ronkovics József nyugállományú vezérőrnagy, a mentori rendszer védnöki testületének operatív irányítója nyitotta meg a rendezvényt.

A vezérkari főnökök nevében Lőrincz Kálmán nyugállományú vezérezredes mondott beszédet: „Tiszt nem attól lesz valaki, hogy szakismereteket tanul, hanem attól, hogy komplex: mentális, erkölcsi és érzelmi nevelésben részesül, ami párosul a tapasztalatátadással, példamutatással” – mondta.

Lőrincz Kálmán kifejtette, mennyire fontosnak találja az oktatási intézmények és a csapatok kapcsolatát, a tapasztalatok, a gyakorlati ismeretek átadását. A mentorrendszer abban segíthet, hogy a fiatalok megértsék a hivatás lényegét és értékrendjét. Az első tiszti beosztás életmódváltást jelent a tiszt életében. Amikor a fiatal tiszt megismeri konkrét feladatait, megismerkedik a csapattal, felméri az állományt, akkor őt is felméri és értékeli az állomány, egyelőre még nem a tettei, hanem a magatartása alapján. Ezért mindenkinek életre szóló élményt jelentenek azok a benyomások, amelyeket fiatal tiszt korában szerez.

Dr. Szarka Gábor alezredes a mentorrendszer kitalálója, a Hallgatói Tagozat parancsnoka a mentorálás három (társadalmi, szakmai és hallgatói) szintjéről szólt. A társadalmi mentorálás a mentorok megbízása és tevékenysége. A szakmai mentorálás fő színtere az első tiszti beosztás. A hallgatói mentorálás azt jelenti, hogy az idősebb hallgatók segítik fiatalabb társaikat a tanulásban és a beilleszkedésben.

A mentor-mentorált párosítás után a rendszer a személyes kapcsolatokban fejlődik tovább, a tevékenységben nincs kötelező irány vagy elvárás, a gyakorlat, az egyéni módszerek, eszközök sikere mutatja majd meg, hogy merre haladjon a rendszer tovább.

A cél az, hogy végzéskor a Magyar Honvédség állományába kiváló ifjú tisztek kerüljenek, akik tudásukkal, felkészültségükkel, katonai kiállásukkal bizonyítják képzésük és kiképzésük hatékonyságát. Ennek érdekében képezik őket a Bolyai János Katonai Műszaki (jelenleg Hadmérnöki) és a Kossuth Lajos Hadtudományi Karon, ennek érdekében zajlott katonai szocializációjuk a Hallgatói Tagozatban, a Ludovika Hallgatói Zászlóaljban, és folyik 2011. február 1-je óta az MH Ludovika Zászlóalj keretében.

A katonai szocializáció erősítése érdekében 2009-ben bevezették a Hallgatói Tagozatnál a parancsnoki foglalkozások rendszerét. A parancsnoki foglalkozások tematikája gyakorlati ismereteket tartalmazott: szerepelt benne a katonai készségek fejlesztése, a missziós tapasztalatok feldolgozása, szabályzatismert, alaki felkészítés, a fizikai állóképesség fejlesztése, egészségügyi ismeretek, közéleti ismeretek, aktuális tájékoztatók, katonai hagyományörzés, kultúra, szakmai szocializáció stb. A tematikában szereplő tánc- és etikettórák a képzés sokoldalúságát mutatták.

DR. SÁNDOR MIKLÓS NYUGÁLLOMÁNYÚ EZREDES ÉS MENTORÁLTJA

DR. SZTERNÁK GYÖRGY NYUGÁLLOMÁNYÚ EZREDES ÉS MENTORÁLTJA

A LUDOVIKA HALLGATÓI ZÁSZLÓALJ ÉS TISZTJELÖLTJEI

A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hallgatói Tagozatának zászlóaljja 2010. február 2-án – az egyetem szenátusának egyhangú döntése alapján – felvette a Ludovika Hallgatói Zászlóalj nevet. Ebben meghatározó és kezdeményező szerepe volt dr. Szarka Gábornak, a Hallgatói Tagozat e napon ezredessé előléptetett akkori parancsnokának.

A névválasztás fontos esemény volt. Az ösztöndíjas hallgatói állomány már 2009-ben egységesen támogatja, hogy a Hallgatói Zászlóalj – az első önálló magyar tisztképző intézmény névadójának, Mária Ludovika főhercegnőnek, Magyarország királynéjának tiszteletére – felvegye a Ludovika Hallgatói Zászlóalj nevet.

A Ludovika név a művelt magyar ember számára egyet jelent a tisztképzéssel, egy tisztképző intézménnyel. Egy olyan nemzeti tisztképzés fenntartásának igényét jelenti, amely fegyelmezett, vezetni képes tiszteket nevel, és olyan nevelési elvek alkalmazását jelenti, amelyek eredményeképpen a Magyar Honvédség leendő tisztjei elkötelezettek lesznek a haza iránt. Ezek a tisztek szellemileg és fizikailag is képesek megállni a helyüket a haza védelmében és bármilyen katonai feladat ellátásában, irányításában.

A névváltoztatással az volt a célkitűzés, hogy – nem elfeledkezve az elmúlt hatvan év értékeiről sem – a XXI. század igényeinek és elvárásainak megfelelően tartalmilag is igazodjanak az egykori akadémia képzéséhez és nevelési célkitűzéseihez.

A katonai sajátosságok szerint működő Ludovika Hallgatói Zászlóaljba azok a katonai ösztöndíjas hallgatók tartoznak, akik tanulmányi szerződést kötöttek a Magyar Honvédséggel, s tanulmányaik befejezése után a honvédség tisztjeként szolgálnak majd. A hallgatói zászlóalj rendeltetése a tiszti hallgatók katonai életre nevelése optimális feltételeinek biztosítása, a tiszti hivatáshoz szükséges viselkedési formák kialakítása, a katonai szocializáció megvalósítása és az egészséges életvitelre nevelés.

A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hallgatói Tagozata szervezeti egységeként működő Ludovika Hallgatói Zászlóalj önálló csapatjelzéssel, és csapatjelzéssel ékesített zászlóval rendelkezik. A Zászlóalj csapatjelvénye védett jelkép.

„A Ludovika Hallgatói Zászlóalj csapatjelvénye az egykori Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia címerének formái, illetve – részben – tartalmi hagyományait követi. [...] A jelvény Mária Ludovikát (középalak) ezüst ruhában, József nádort (bal oldali alak) vörös huszárruhában, ezüst dolmánnyal, Buttler János grófot (jobb oldali alak) pedig kék huszárruhában, vörös dolmánnyal ábrázolja. [...] A Szent Korona körül felfelé félkörívben a Szent Koronából kifelé mutató arany sugarak helyezkednek el. A pajzs felső részében, a Szent Koronából kifelé mutató sugarak félkörívét követve, A HAZÁÉRT MINDHALÁLIG! felirat helyezkedik el vörös színben. [...] A csapatjelvény csücskös talpú alsó ívében a vörös és a zöld kontúr közé illesztve a LUDOVIKA HALLGATÓI ZÁSZLÓALJ felirat olvasható zöld színben. A belső zöld kontúr a pajzs középvonalában mindkét oldalon megtörik, ahol bal oldalon, függőlegesen, alulról felfelé olvasva, vörös színben a nemzeti tisztképzés alapítására utaló »1808«-as évszám, jobb oldalon függőlegesen felülről lefelé olvasva, zöld színben a Ludovika Hallgatói Zászlóalj névadására utaló »2010«-es évszám látható.”

KIKÉPZÉSEN SZENTENDRÉN, A MAGYAR HONVÉDSÉG KÖZPONTI KIKÉPZŐ BÁZISÁN

KIKÉPZÉSI MOZZANATOK AZ IZBÉGI LÓTÉREN

ELIGAZÍTÁS, MAJD GYAKORLÁS

LÖVÉSZETHEZ KÉSZÜLVE. KOORDINÁTÁK FELVITELE A TEREPTANFOGLALKOZÁSHOZ

KIKÉPZŐI ELIGAZÍTÁS AZ AKADÁLYPÁLYÁNÁL. GYAKORLATI FOGÁSOK HÍRADÓESZKÖZÖKKEL

A LUDOVIKA-MELLSZOBOR AVATÓÜNNEPSÉGE

2010. február 2-án a Hallgatói Tagozat a Ludovika Hallgatói Zászlóalj névadása tiszteletére ünnepséget rendezett. Ez alkalomból (az „Egyetem napja” ünnepségsorozat keretében) az egyetem vezetői, a tiszti hallgatók képviselői és az egykori ludovikások jelenlétében leplezték le, illetve koszorúzták meg dr. Berek Lajos nyugállományú ezredes, Mednyánszky-díjas szobrászművész alkotását, Mária Ludovika bronz mellszobrárt a zászlóalj épületének aulájában.

A szoboravatóünnepségen a nemzeti tisztképzés hagyományát és a hagyományörzés fontosságát méltatták. Múlt nélkül nincs jövő. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem vezetése nemcsak támogatja, de ösztönzi is az ösztöndíjas hallgatók magyar katonai hagyományok ápolására irányuló törekvéseit. A hallgatói tagozat, azon belül a tiszti hallgatókat tömörítő Hallgatói Zászlóalj megalakulásától kezdve zászlajára tűzte a nemzeti tisztképzés történetének megismerését, megismertetését.

A volt ludovikások nevében vitéz Káplán György tartott beszédet: „A magyar tisztképzés létrehozása terén három királyi hölgynek kiemelkedő szerepe volt! Mindenekelőtt Mária Terézia királynőnknek, aki a magyar testőrség felállítása mellett törvényben határozta meg a szervezett tisztképzés formáját, az osztrák katonai tanintézetek felállítását. Ez a törvény adott mintát a magyar országgyűlésnek az elérendő célhoz.

A második, egyben döntő lépést modenai Mária Ludovika főhercegnő, magyar királyné tette, aki I. Ferenc császár feleségéként elérte, hogy férje a pozsonyi országgyűlés határozatát – amely a magyar nyelvű tisztképzés megvalósításáról szólt – a kamarilla ádáz ellenkezése ellenére, aláírásával szentesítse. Egyben a leendő intézményt Ludovikának – Ludoviceumnak – nevezte el. A Rendek óriási egyetértéssel szavazták meg az ötvenezer aranyforintos »nászajándékot«, amely a megvalósítás anyagi alapját képezte. [...]

A huszonkét esztendő szép olasz hercegnő, a latinvérű nők kedvességével bizonyára nagy hatással volt a szigorú és rideg etiketten nevelkedett császárra! Sajnos Mária Ludovika királyné 1816-ban, huszonkilenc éves korában váratlanul elhunyt. Emlékét – mi, ludovikások – kegyelettel őrizzük és büszke-

ség tölt el bennünket, hogy emlékét utódjaink, Önök is tovább ápolják! Szobrai mindkét intézményben emlékeztetnek a névadó királynéra. [A másik Ludovika-szobor az egykori Ludovika Akadémia „Hősök folyosóján” van – a szerző.]

A harmadik királyi hölgy Erzsébet királyné volt, aki lehetőségeihez képest támogatta a Deák Ferenc által kezdeményezett kiegyezést, amely 1867-ben megszületett; már két esztendő múlva létrejöhetett az önálló Magyar Királyi Honvédség, 1872-ben a Ludovika Akadémián megkezdődhetett a magyar nyelvű tisztképzés!

Annak idején, 20 évesen, ha hajnalok-hajnalán, esőben, hóesésben, kánikulában menetgyakorlatra indultunk, vagy érkeztünk, a szobor előtt harsogott énekünk: »Ludovika, Ludovika, Te vagy az oka mindennek!« – persze ez csak tréfa volt.

Ha napjainkban így, nagyon idősen megállok az Akadémia hatalmas épülettömbje előtt, könnybe lábad a szemem, ha az itt töltött három, felejthetetlen esztendőre gondolok, de ugyanakkor mosolyognom is kell, ha elmúlt, szép, boldog fiatalságunkra emlékezem; egyúttal hálával Mária Ludovikára és az Őt támogatókra, hogy Alma Materünket ott és úgy létrehozták!”

A mellszobrot a leleplezés után az egyházak képviselői közül Bíró László katolikus tábori püspök megszentelte, Oláh Emil alezredes, református tábori lelkész megáldotta. Dr. Szarka Gábor ezredes vette át a szoboradományozó levelet. Az ünnepség befejezéseként a volt ludovikások, valamint a zászlóalj képviselői megkoszorúzták a szobrot.

A HALLGATÓI DÍSZEGYENRUHA

Nem a ruha teszi az embert, de az egyenruha (is) teszi a katonát. A díszegyenruha pedig, különleges alkalmakkor még inkább látványossá varázsolja egy-egy alegység megjelenését. Így volt ez a 2010. augusztus 20-ai ünnepélyes tisztavatáson is, ahol a Ludovika Hallgatói Zászlóalj tagjai által viselt díszegyenruha valódi különlegességnek számított.

Minden, a magyar tisztképzés jövőjéért felelősséget érző civil és katona összefogására, erkölcsi támogatására szükség volt ahhoz, hogy a tiszti hallgatók hosszú évtizedek után ismét büszkén és méltósággal viselhessék a magyar katonai hagyományokat kifejező díszöltözetüket.

Hosszú, több mint egyéves előkészítő munka eredményeképpen 2009 októberében hagyta jóvá a Magyar Köztársaság honvédelmi minisztere az új hallgatói, régi ludovikás egyenruha modern, XXI. századi változatának bevezetését. A hallgatók beleszólhattak az új egyenruha kiválasztásába, a közvélemény-kutatás során három változat közül választhattak. Hosszú heteken át szavaztak, nyilvánítottak véleményt az egyetem honlapján, s döntöttek arról, hogy ünnepi alkalmakkor mit szeretnének viselni. Ezzel egy régóta dédelgett cél elérése vált valóra: a tisztjelölt hallgatók kulturált, a magyar katonai hagyományokat mindenben megjelenítő ünnepi öltözettel történő ellátásának nemes ügye.

Az egyenruha a katona és az egyenruhát viselő közösség minőségét fejezi ki, a katonák összetartozását jelképezi. A katonai közösség erejét, öntudatát elsősorban az a hit adja, hogy mindig és minden körülmények között számíthatnak egymásra, a felkészülés, a kiképzések és gyakorlatok során, de a legnehezebb időszakokban, a sorsfordító történelmi időszakokban, a háborúban is.

A díszegyenruha bevezetésével a nemzeti tisztképzésért évszázadokon keresztül küzdő magyar személyiségek a háborúkban hősi halált halt, a magyar hadseregben mindenkor szolgált tiszték előtt tisztelegnek, és őrzik az általuk képviselt értékeket. A katonai szocializáció fontos eleme, hogy a hallgatók büszkék legyenek a viselt egyenruhára, abban jelenjenek meg civil rendezvényeken, bálokon, fogadásokon és a közéleti eseményeken is.

A hallgatói díszegyenruha bevezetése hiánypótlás volt, mivel a tisztjelöltek nem rendelkeztek olyan társasági öltözettel, amelyben méltó módon jelenhettek volna meg ünnepi rendezvényeken, nemzetközi eseményeken, illetve a tisztavatáson.

A díszegyenruha rendszeresítésével folytatódott az a húsz éve elindult folyamat, amely során a magyar haderő visszakapta nemzeti arculatát, és hitét abban a nemes szándékban, hogy elengedhetetlenül szükséges a hagyományok ápolása és külső megjelenítése.

A Hallgatói Tagozat parancsnokának szándéka nem új egyenruha rendszeresítése, hanem a régi – természetesen a XXI. század kívánalmainak megfelelő, korszerűsített változatának – újrafelvétele volt. Olyan egyenruhát, amelyet csak egyenes tartással, büszkén, méltósággal szabad és lehet viselni. A cél az volt, hogy az új hallgatói díszegyenruha megjelenése keltsen tiszteletet, parancsoljon tekintélyt, az egyenruha által képviselt hagyományos értékek miatt. A tisztjelölt hallgatók ebben a ruhában már méltón képviselhetik az egyetemet és a hadsereget a NATO és az Európai Unió nemzetközi rendezvényein, konferenciáin, a katonai Erasmus-programokon. Ám a hallgatói díszegyenruha üzenete az is, hogy a hagyományokat ápolni és megőrizni szükséges, hogy majd a következő generációnak továbbadhassuk.

A KÜLCSÍN ÉS A BELBECS HARMÓNIAJA

A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem kezdeményezése alapján, a miniszter előzetes engedélyével 2009 decemberében megkezdődött a tiszti hallgatói díszöltözet csapatpróbájának előkészítése. A Csapatpróba Bizottság koordinálta a ruházat bevezetésének, az öltözet minőségi követelményeinek meghatározását. Az egyetem, valamint a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum aktív közreműködésével a bizottság kialakította a hallgatói díszöltözet megjelenési képét, elvégezte az elfogadott díszöltözet-változat külső megjelenésének pontosítását, a díszítő elemek szakmai leírását. Az egyetem feladata a költségvetés tervezése, illetve a díszöltözet csapatpróbájának szervezése, valamint végrehajtása volt. (Az MH Csapatkarjelzést Bíráló Bizottság a csapatkarjelzések, csapatjelvények, csapatérmék tartalmi és formai követelményeiről szóló 120/2005. (HK 2/2006.) HM utasítás értelmében állást foglalt a hallgatói díszöltözetről, és hozzájárult a sapkajelvény, a sapkarózsa, a hallgatói évfolyamjelző, valamint a Ludovika Hallgatói Zászlóalj jelvényének alkalmazásba vételéhez.)

A díszatilla színe sötétkék, szabása az 1881 M honvédségi atillát követi. Szabása elegáns, elől, illetve a hátoldalon karesúsított, derékban elvágott, szoknyarésze enyhén átlapolt. Nyakrésze magasított, V alakban kivágott. A hallgatói és a hallgatónői modell azonos szabású, csak gombolásában tér el egymástól.

A díszatillán található zsinórozás meggypiros, a mellrészen öt darab, felülről lefelé szűkülő makkos gombolás, a nyak- és hátrészen hármaskarika-díszítés, az ujjrészen hármaskötés, és a hagyományoknak megfelelően a hallgatói státust kifejező aranszínű paszomány helyezkedik el.

A díszatilla nyakrészén kétoldalt foglal helyet a díszzsinórral harmonizáló színű paroli, amelyen a fémből készült, aranszínű hallgatói évfolyamjelző, valamint a Ludovika Hallgatói Zászlóalj szimbolizáló, fémből készült, aranszínű „LZ” (Ludovika Zászlóalj) jelvény található. A paroli külső szegélyén aranszínű fut körbe.

A csákó formája az 1869 mintájú csákó klasszikus arányait követi. Anyaga posztó, színe fekete, helyenként fényes fekete műbőrrel kombinálva. A csákó lakkbőr szemernyője felett keskeny viharszűj, azon fényes, aranszínű csat található, felső karimája alatt meggypiros díszzsinór fut körbe. A viharszűj rögzítése a már rendszeresített 93 mintájú tiszti tuskéval történik.

A csákón található aranszínű sapkajelvény az 1911 mintájú (egyenes oldalvonalú) csákójelvényhez hasonlít. Középen a magyar állami kiscímer, felette a magyar Szent Korona, alatta az „A Hazáért mindhalálig!” jelmondatú szalag látható. A sapkajelvény méretében alkalmazkodik a csákó arányaihoz.

A sapkajelvény felett, a címer szélességében az aranszínű csákórózsa helyezkedik el, kialakításában igazodva a 1869 mintájú, fémötvözetből sajtolt hagyományos változathoz; középpontjában a nemzeti trikolór található. A sapkarózsa a csákó palástrészébe kétágú szúrótüskével lehet rögzíteni, betűzni.

A hallgatói díszegyenruha rendszeresítési eljárása hosszú és időigényes, a miniszteri jóváhagyás kizárólag a bevezetés folyamatát indította el. A 2010. augusztusi tisztavatás előtt készült el a csapatpróba öltözete. Innentől kezdve egy év áll rendelkezésre ahhoz, hogy a ruházatot a kijelölt hallgatói állomány viselje, tesztelje, különféle rendezvényeken szerepeltesse. Ezt a véglegesítés időszaka követi (amely e könyv írásakor még nem fejeződött be), csak ezután kezdődhet meg a teljes hallgatói állomány ellátása. A hallgatók egy csoportja már az első évben az új ruhában hajtott végre kisebb díszelgési feladatokat az egyetem, illetve a Magyar Honvédség ünnepségein, rendezvényein.

CSÁKÓ, SAPKAJELVÉNY, GOMB

AZ ÚJ HALLGATÓI DÍSZEGYENRUHA

AZ I. LUDOVIKA FESZTIVÁL

2009-ben Szarka Gábor alezredes, a Ludovika Hallgatói Zászlóalj parancsnoka kezdeményezte, hogy a száznapos ünnepség méltó helyre, a Ludovika-nagyrétre kerüljön vissza.

2010. május 29–30-án a száznapos ünnepséget a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem a mai Orezy-kertben (az egykori Ludovika nagyrétjén) tartotta meg (a száznapos ünnepség történetét lásd az *Újjáéledő hagyományok a katonai felsőoktatás intézményeiben* című fejezetben.) A végzős katonahallgatók ünneplése még 2009-ben „hazatért” oda, ahol hajdanán összesen több mint kilencezer tisztjelöltet avattak tisztté, és ahol több mint hatvan évvel ezelőtt, utoljára 1943. augusztus 20-án tartottak tisztavatást, illetve száznapos ünnepséget.

Az Orezy-kertben, a száznapos ünnepségen mutatták be először a nagyobb nyilvánosságnak a hallgatói díszöltözöt három változatát.

A 2010. május 29-én megrendezett „I. Ludovika Fesztivál” egyszerre volt egyetemi rendezvény, a honvédség bemutatása és majális is egyben. A felsorakozó több mint kétszáz fős Hallgatói Díszzászlóalj és a hetvenöt fős végzős Hallgatói Díszszázad együtt ünnepelt az Orezy-kertben a családokkal és a barátokkal. A térzenét az MH Budapest Helyőrségi Zenekar szolgáltatta.

A száznapos ünnepségen a hagyományoknak megfelelően a Kossuth Lajos Hadtudományi Kar dékánja adta át a kar legjobb végzős hallgatóinak a Ludovika-emlékkardot és a Kossuth-dísztört. A Bolyai János Katonai Műszaki Kar dékánja Bolyai-vándorkardot és Bolyai-dísztört adott át, a Bolyai János Honvéd Alapítvány nevében pedig „repülős dísztört” (sic!) adományozott.

A Ludovika Akadémia serlegalapító hagyományait követve 2010. március 15-én Hadik András tanulmányi vándordíjat alapítottak az egyetemen.

A Hadik András-serleg nemcsak az egyéni kiválóságot és tanulmányi tevékenységet, teljesítményt akarja az alapító szándéka szerint díjazni, hanem az olyan hagyományos értékeket, mint a tanulócsoport tagjainak összetartozását, bajtársiasságát és segítő szándékát.

DÍSZEBÉD A TISZTELŐLT HALLGATÓKNAK A LUDOVIKA ZÁSZLÓALJ MEGALKULÁSA ALKALMÁBÓL

A HADIK ANDRÁS TANULMÁNYI VÁNDORSERLEG ÁTADÁSA SIPOSNÉ DR. KECSKEMÉTHY KLÁRA EZREDES, REKTORHELYETTES ÉS BRUNNER GERGELY HONVÉD TISZTELŐLT

DR. MARTIN KORNÉL EGYKORI LUDOVIKÁS KÖSZÖNTI AZ ÚJ LUDOVIKÁSOKAT

A DÍSZEGYSÉG BEVONULÁSA. BÍRÓ LÁSZLÓ KATOLIKUS TÁBORI PÜSPÖK MEGSZENTELI A CSAPATZÁSZLÓT

AZ ÚJJÁALKULÁS JELEKÉNT DR. SZARKA GÁBOR EZREDES, A LUDOVIKA HALLGATÓI ZÁSZLÓALJ PARANCSNOKA
A HAGYOMÁNYOKHOZ HÍVEN MEGLÉNGETI AZ ALAKULATZÁSZLÓT

HARCI BEMUTATÓK

AZ MH BUDAPEST HELYŐRSÉGI ZENEKAR

A Hadik András-serleg az egyetem honvéd tisztjelölt másod-, harmad-, és negyedik évfolyamos hallgatói taneosportjai részére kiemelkedő tanulmányi eredményük elismeréseként adományozható. A vándorserleget a tanulmányi év első félévének tanulmányi eredménye alapján 2010-ben először a Bolyai János Katonai Műszaki Kar katonai gazdálkodási szak másodévfolyamos taneosportja nyerte el.

Az ünnepségen az egykori ludovikások nevében az 1944. augusztus 20-án avatott dr. Martin Kornél magyar királyi páncélos hadnagy köszöntötte a végzős évfolyamot:

„Vezérezredes Úr! Tiszturak! Kedves Vendégeink! Kedves fiatal bajtársaim!

Amikor az egykori ludovikást az a megtiszteltetés éri, hogy a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem avatására kerülő hallgatóinak száznapos ünnepségén megszólalhat, első gondolata – óhatatlanul – az összehasonlítás.

1944 nyara: hazánk három éve hadban, honvédségünk a Kárpátokat védi az ellenségtől, a német fegyvertárs kéretlen megszállóként, a Gestapo üldözőként van jelen, az országot és lakosságát amerikai–brit bombázás sújtja. A Ludovika Akadémia széttelepítve. A páncélosok további kiképzése Zsámbékon, majd Esztergom-táborban folyik, de már alig várják az augusztus huszadikát, hogy bizonyíthassanak.

Húszévi kötelező szolgálatot írunk alá az akadémián elnyert tiszti rendfokozat ellentétéleként – de akkori lelkesedésünkben akár 40 évet is aláírtunk volna. Úgyan ki gondolt arra, hogy a háború, avatásunk után hátralévő alig 8 hónapjában csupán a 21 páncélos hadnagyból is hatan adják életüket – és úgyszólván hiába – szegény, szerencsétlen Hazánkért...

Kíváncsom, valamennyi még élő ludovikás bajtársam nevében is – egyben nem feledve a régi szép »bajtárs« megszólítást – hogy az Önök – Ti – vágyaitok Magyarország szolgálatára teendő eskünek megfelelően valóra váljanak, híven az ősi ludovikás jelmondathoz: a Hazáért mindhalálig!”

A budapesti józsefvárosi önkormányzat alakulatzászlót adományozott a Ludovika Zászlóalj részére. Az adományozó okiratot dr. Kocsis Máté polgármester írta alá, a lobogót Kaiser József önkormányzati képviselő adta át dr. Szarka Gábor ezredesnek, aki az előírásoknak megfelelően meglengette azt.

Bíró László római katolikus tábori püspök zászlószentelése után az ünnepség végén a végzős évfolyam – követve a ludovikás hagyományokat – megkoszorúzta a Ludovika-szobrot és a hősi emlékművet.

TISZTAVATÁS A HŐSÖK TERÉN

2010. augusztus 20-án, Szent István király és a magyar államalapítás ünnepén fogadalmi esküt tettek a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem végzős hallgatói a Hősök terén. Az ünnepség a Magyar Honvédség zenekarainak és a Magyar Köztársaság nemzeti lovas díszalegységének bevonulásával kezdődött. A 2010. évi tisztavatás a hagyományok mellett új elemekkel bővült. Az avatandó tisztek és a díszszázadok parancsnokai kardot viseltek, és egy hallgatói század új, bevezetendő hallgatói díszegyenruhájában vett részt a tisztavatáson. A felavatott tisztek oldalán, több mint hatvanöt év után először kard díszelgett. A Magyar Honvédség új hadnagyai az eskütétel után ősi magyar szokás és a Ludovika Akadémia hagyományai szerint ismét kardot rántottak és hűséget fogadtak a hazának.

A tisztavatáson dr. Schmitt Pál, a Magyar Köztársaság elnöke és dr. Hende Csaba, a Magyar Köztársaság honvédelmi minisztere mondott beszédet.

A köztársasági elnök „a Hazáért mindhalálig!” szavakkal kezdte ünnepi beszédét, majd a következőket mondta: „Jó lesz újra hallani, több mint hat évtized után ezt az eltökélt derék hitvallást. Jó újra hallani, mert nincs ebben a hazában olyan család, ahol ne lettek volna katonák, akik valaha e két rövid, de annál erősebb szóval indultak neki az életnek. [...] Szép hagyomány, hogy a magyar tisztek augusztus 20-án tesszék esküt. Nagyszerű gondolat, mert ez által összeér az egyéni és a közösségi ünnep. A katonák életében ez egy rendkívül fontos, büszkeségre okot adó, személyes pillanat.”

Köszöntőjében Szent István király Imre herceghez írt intelmeiből idézett: „Az uralom negyedik dísze a főemberek, ispánok, vitézek hűsége, erőssége, serénysége, szívessége és bizalma. Mert ők országod védő falai, a gyengék oltalmazói.” Kiemelte, hogy egy nemzet sorsa történelmi alkalmazkodóképességén múlik, sikeres nemzetnek pedig azok bizonyulnak, amelyek meg tudják őrizni sajátosságait, és kellő önbecsüléssel, de nyitottan fordulnak mások felé.

DR. SCHMITT PÁL, A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ELNÖKE KÖSZÖNTI A TISZTAVATÁS RÉSZTVEVŐIT

„A magyar hadsereg bölcs, mert keresi hagyományait, mert csak ezzel együtt végezheti jól, hűen feladatát – mondta. – Hiszen a honvédelem tudomány, szakszerűség, technológia meg megannyi más, mindegyiknek azonban hűség, ragaszkodás és becsület. A múlthoz úgy van közünk, hogy bennünk folytatódik, a részünk, a lelkünk, a gondolataink, mozdulataink, szokásaink része mindaz, ami történik velünk.

Magyar katonák! Bajtársaim! Legyenek büszkéek a hivatásukra, szeressék azt! Adjanak Önök ennek a 20. században elfáradt nemzetnek, az előttünk álló időre vitézségből, emberségből példát, önbizalmat, bátorságot. A hazáért mindhalálig!”

Az ünnepség kiemelkedő mozzanata, az eskütétel következett:

**„ÉN..... ESKÜSZÖM,
HOGY A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG HŰSÉGES HONVÉD TISZTJE LESZEK.
A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG FÜGGETLENSÉGÉT, AZ ÁLLAMPOLGÁROK JOGAIT
BÁTRAN, AZ ALKOTMÁNY ÉS MÁS TÖRVÉNYEK BETARTÁSÁVAL ÉS
BETARTATÁSÁVAL, A RÁM BÍZOTT KATONÁK ÉS FEGYVEREK EREJÉVEL,
ÉLETEM ÁRÁN IS MEGVÉDEM.
A KATONAI ISMERETEKET ELSAJÁTÍTOM, ALÁRENDELTEJEMET A HONVÉDELEM
FELADATAINAK ELLÁTÁSÁRA FELKÉSZÍTEM.
ELŐLJÁRÓIM PARANCSAINAK ENGEDELMESKEDEM, ALÁRENDELTEJEMET
JOGAIK TISZTELETBEN TARTÁSÁVAL VEZETEM, RÓLUK EMBERSÉGGEL
ÉS FELELŐSSÉGGEL GONDOSKODOM.
(Az esküt tevő meggyőződése szerint:)
»ISTEN ENGEM ÚGY SEGÉLJEN!«”**

Az újonnan avatott tisztek által aláírt, esküket tartalmazó díszes albumot Kiss Balázs hadnagy átadta a köztársasági elnöknek.

Ezután egy új mozzanat következett, amely régi ludovikás hagyományt elevenített fel: a fogadalm kardrántással történő megerősítését.

„Bajtársak – szólított fel Kiss Balázs hadnagy –, hazánk iránti hűségünk jeléül, ősi magyar szokás szerint rántsunk kardot! Életünk célját három szóba foglalva egy szívvel, egy lélekkel kiáltjuk: a Hazáért mindhalálig!”

Az ünnepélyes eskütételt követően dr. Hende Csaba, a Magyar Köztársaság honvédelmi minisztere köszöntötte az ifjú hadnagyokat: „A Hazáért mindhalálig! Milyen nagy cél, milyen óriási feladat az, amire most feltették az életüket! – kezdte ünnepi beszédét. – A kor, amelyben élünk, tart a nagy szavaktól, sokszor tart az elköteleződéstől, a szolgálattól is. Önök azonban most itt, a nemzet színe előtt kimondták az eskü szavait: a Hazáért mindhalálig! [...]”

A kardrántás gesztusa súlyos pillanatot állít elénk. Sok száz meg száz éven át, az ütközet, a harc előtti utolsó mozdulatot jelentette. Azt jelentette, készen vagyok a harcra, győzni, és ha kell, meg is halni. [...] Mindig akadnak bátor férfiak és nők, akik az Önök hivatását választják. Azt a hivatást, amelyre az emberek minden veszélyhelyzetben számíthatnak [...] Azokat, akik mindhalálig a haza szolgálatára szánják magukat, meg kell becsülnie a mindenkori magyar államnak, a mindenkori magyar társadalomnak.”

A miniszter a tisztek megjelent családtagjaihoz szólva megköszönte áldozatvállalásukat, hiszen ők is részesei a Magyar Honvédség nagy közösségének: „Szentgáli Kata költő írja egy helyen, hogy a hivatás az a rendkívüli kegyelem, amelynél sem nagyobb, sem nehezebb, sem boldogítóbb nincsen. Nem lehet pénzzel kifejezni annak az értékét, amit a hazáért megtesznek. Azt kívánom, tegye boldoggá Önöket választott hivatásuk, tegye boldoggá a kimondott szót, az eskü életre váltása! [...] éljék boldogan az életüket, amely a mai napon összeforrt e három szóval: A Hazáért mindhalálig!”

Az újonnan avatott tisztek képviselői koszorú helyezették el a magyar hősök emlékkövénel. A Magyar Honvédség helikopterei és repülői szálltak el a Hősök tere felett, és köszöntötték az újonnan felavatott tiszteket. A díszzászlóalj díszmenetet hajtott végre, majd a történelmi zászlók és a koronaőrök, a zenekar, végül a nemzeti lovas díszegység díszelvonulása következett.

A fiatal hadnagyok tiszteletére a Stefánia-palotában fogadást tartottak, amelyre a kiváló eredménnyel végzetek szüleit is meghívták. Dr. Benkő Tibor altábornagy, a Honvéd Vezérkar főnöke pohárköszöntőjében gratulált az ifjú tiszteknek felavatásuk alkalmából. Bán Nikolett hadnagy mondta az ifjú hadnagyok nevében a válaszbeszédet: „Mi, a Magyar Honvédség ifjú hadnagyai négy évig készültünk arra, hogy a honvédség tisztjei lehessünk. Megtanultunk mindent, amit meg lehet tanulni a tankönyvekből, begyakoroltunk mindent, amit el lehet sajátítani a gyakorlatban. Ellestük a fogásokat oktatóinktól, idősebb társainktól. Mi valamennyien jó tisztek akarunk lenni. Olyan tisztek, akik megfelelnek a velük szemben támasztott követelményeknek a csapatoknál és a missziókban. Találékonyak, talpraesettek, emberségesek szeretnénk lenni, akik jó parancsnokok, jó szakemberek, jó emberek. Bízunk benne, hogy mindazt, amit tudunk, képesek leszünk a gyakorlatban is hasznosítani, és a csapatoknál, majd később a missziókban, éles helyzetekben is eszünkbe jut majd, amit tanultunk.”

A történelmi jelentőségű tisztavatáson részt vettek a magyar királyi honvédség egykori hivatásos tisztjei is. Vitéz Major Norbert 65 év után újra villantak kardok! című írásában így emlékezett vissza erre a sorsfordító, történelmi eseményre: „A Köztársasági Elnök Úrral egy sorban – kiemelt helyen – négy egykori Magyar Királyi Honvéd tiszt állott idősen bár, de nem megtörve, szálfegyenesen, tisztelegve és meghatóttan. Meghívott résztvevőként mondtuk mi is az avatottakkal együtt, a mi szánkból oly sok évtizeddel ezelőtt elhangzott fogadalmat, amelyhez azóta is hűek maradtunk. Mellettem Koós Ottó idősebb bajtársam, majd Martin Kornél és Káplán György, képviseltük az egykori magyar királyi hivatásos tisztikart. Őszintén bevallom, elszorult torokkal ismételttem a régi, titkon visszavágyott fogadalmi kiáltást, melyért oly sok bajtársunk áldozta az életét.”

KISS BALÁZS HADNAGY ÁTADJA
A TISZTI ESKÜ SZÖVEGÉT DR. SCHMITT PÁL KÖZTÁRSASÁG ELNÖKNEK

IFJÚ HADNAGYOK, A DÍSZZÁSzlóALJ DÍSZMENETE
2010. AUGUSZTUS 20-ÁN

A TÖRTÉNELMI ZÁSzlÓK BEVONULÁSA

A TISZTI ESKÜ MEGERŐSÍTÉSE KARDRÁNTÁSSAL. „TÖBB MINT 65 ÉV UTÁN ÚJRA VILLANTAK A KARDOK!” ŐSI MAGYAR SZOKÁS ÉS A LUDOVIKA AKADÉMIA HAGYOMÁNYAI SZERINT RÁNTOTTAK ISMÉT KARDOT ÉS FOGADTAK HŰSÉGET A HAZÁNAK

LUDOVIKÁS TISZTEK A TISZTAVATÁSON:
VITÉZ MAJOR NORBERT, VITÉZ BÉKEI KOÓS OTTÓ, DR. PALÁGYI TIVADAR ÉS DR. MARTIN KORNÉL

A MAGYAR HŐSŐK EMLÉKKÖVE A KORONAŐRSÉGGEL

A MAGYAR HONVÉDSÉG LUDOVIKA ZÁSZLÓALJ MEGALAKULÁSA

2011. február 1-jén ünnepélyes keretek között a Honvéd Vezérkar főnökének közvetlen alárendeltségébe került a Magyar Honvédség Ludovika Zászlóalj.

A honvédelmi miniszter 110/2010. (XII. 29.) HM számú utasítása a Magyar Honvédség Ludovika Zászlóalj létrehozásának egyes feladatairól a következők szerint rendelkezett: „A honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi CV. törvény 52. § (1) bekezdés f) pontja alapján a tisztképzés katonai jellegének és hatékonyságának erősítésével kapcsolatos feladatok végrehajtása érdekében a Magyar Honvédség Ludovika Zászlóalj létrehozásának egyes feladatairól az alábbi utasítást adom ki:

2. § (1) A Honvéd Vezérkar főnöke (a továbbiakban: HVKF) közvetlen alárendeltségében a ZMNE Hallgatói Tagozat Ludovika Hallgatói Zászlóalj, valamint a ZMNE ösztöndíjas hallgatóinak személyi állománya bázisán – a ZMNE Hungária körúti objektumában történő elhelyezéssel – a ZMNE-ből történő kiválással az MH hadrendjébe tartozó, új hadrendi elemként megalakításra kerül a Magyar Honvédség Ludovika Zászlóalj (a továbbiakban: MH LZ).

(2) Az MH LZ a tisztképzés katonai jellegének és hatékonyságának erősítése céljából kerül létrehozásra.”

A Ludovika Zászlóalj alakuló ünnepségén részt vett dr. Hende Csaba honvédelmi miniszter és dr. Benkő Tibor vezérezredes, a Honvéd Vezérkar főnöke is. Az ünnepi rendezvényre meghívást kaptak és részt vettek az egykori Ludovika Akadémiát végzett tisztek: vitéz békei Koós Ottó (gyalogos, avatás: 1938. augusztus 20.), Damó Elemér (utász, avatás: 1939. augusztus 20.), Hodobay Andor (tüzér, avatás: 1940. július 4.), vitéz Szepesvári Béla (gyalogos, avatás: 1940. július 4.), vitéz Káplán György (páncélos, avatás: 1941. augusztus 20.), Sári Bertalan (gyalogos, ejtőernyős, avatás: 1941. augusztus 20.), Cseresnyés Géza (gyalogos, avatás: 1942. június 18.), vitéz Hellenbronth Gusztáv (gyalogos, avatás: 1942. december 6.), dr. Martin Kornél (páncélos, avatás: 1944. augusztus 20.), dr. Kakasy Gyula (hegyivadász, avatás: 1944. augusztus 20.), Kádár József (páncélos, avatás: 1944. november 15.), Bunda Rezső (gyalogos, avatás: 1944. november 15.) és Vajay Tibor (gyalogos, avatás: 1944. november 15.).

DR. HENDE CSABA HONVÉDELMI MINISZTER KÖSZÖNTI AZ ÁLLOMÁNYGYŰLÉS RÉSZTVEVŐIT
A LUDOVIKA ZÁSZLÓALJ MEGALAKULÁSA ALKALMÁBÓL

Az ünnepség résztvevői először az egykori Ludovika Akadémia és a Zászlóalj történetéről nézhettek meg egy filmösszeállítást. Dr. Hende Csaba, a Magyar Köztársaság honvédelmi minisztere mondott ünnepi beszédet: *A Hazáért mindhalálig!* – szöveg a tisztelet hallgatókhoz. – *Ezt a régi-új utat, amelyre ma*

ismét rátérünk, ezzel a mondattal kell elkezdenünk. Ez a mondat foglalja össze mindazt, amire vállalkoztok. A nehezebbik utat választottátok: azt, hogy a Ludovika Zászlóalj keretein belül megtanuljátok a katonamesterséget. [...]

Honvéd tisztjelöltek! Egy hatalmas ügyre tettétek fel az életetek. A Hazáért mindhalálig! Egy hivatásra, amely egész embert kíván, teljes önátadást parancsol, túrni kényszerít testi és lelki fáradságot, és szenvedést, a veszély vállalására készlet, és megköveteli, hogy életetek legfontosabb pillanatait a szolgálatban töltsétek el. Ti a mai naptól kezdve honvéd tisztjelöltek vagytok. Tényleges katonai állományban, jobb feltételek között, stabil, kiszámítható életpályát áll elöttetek. [...]

A Ludovika a magyar honvédtisztek Alma Matere volt. Azoké, akik a nemzet védelmében járták a 19. és 20. század csataterét. Hűek voltak a zászlóhoz, a magyar szabadság ügyéhez, a mindenkor magyar alkotmány szelleméhez és betűjéhez... Példát adtak kötelességteljesítésből, bátorságból, felelősségvállalásból, bajtársiasságból, mindabból, amit egyszóval szolgálatnak nevezünk. Esküjük szerint becsülettel éltek és haltak, s ezzel vívtak ki rangot annak a néznek, hogy ludovikás tiszt.

A Ludovika Zászlóalj neve kötelez. Ha ti nem emelitek fel ismét ezt a nevet szolgálatotok példájával, mit sem használ nektek ez a név. Ismerjétek meg és váltsátok életre ezt a hagyományt úgy, ahogy a magatok korában arra a haza szolgálatában szükség van. [...] Ha a hivatásotoknak megfelelő alázattal, pontossággal, szorgalommal, tisztességgel teljesítitek a kötelességeket, álmaitok mind beteljesednek.

Készüljétek fel, hogy életre válthassátok a régi ludovikás jelmondatot: A Hazáért mindhalálig!

A miniszter után dr. Benkő Tibor vezérezredes szöveg a tisztjelöltekhez: *„A katonai tisztképzés történelmi pillanata ez. Büszke vagyok arra, hogy a honvéd tisztjelöltek zászlóaljba tömörülve a vezérkar főnöke alatt szolgáljanak. A büszkeség azonban egyben kötelezettségeket is jelent úgy a tisztek, mint a tisztjelöltek részére. [...] »A Hazáért mindhalálig!« – ebben a három szóban minden benne van. Minden a kitartáson, a bátorságon, a helytálláson, az elhivatottságon múlik.*

Örülök annak, hogy részesei lehetnek a katonai tisztképzés történelmi pillanatának. [...] Az, hogy milyen lesz a katonai életük és tiszt hivatásuk, milyen lesz katonai pályafutásuk, Önökön múlik. Önökön múlik, hogy mennyire tudnak elhivatottan szolgálatot teljesíteni. Legyenek büszkék arra, hogy tisztjelöltek lehetnek, legyenek büszkék arra, hogy majd tisztként szolgálhatják e nemzetet, és legyenek büszkék az egyenruhájukra, de a büszkeség csak akkor illet meg minket, ha ezért mindent megteszünk, ha odaadón, lelkiismeretesen, szorgalmasan dolgoznak és szolgálják a hazájukat. [...] Az a feladat, amire vállalkoztak, az egy hivatás, az egy küldetés, mely egész életükre szól. Úgy, ahogy ezt a rövid tömondat megfogalmazza. A Hazáért mindhalálig!

Ezt követően dr. Benkő Tibor vezérezredes átadta az alapító okiratot Molnár Zsolt alezredesnek, az MH Ludovika Zászlóalj parancsnokának. A zászlóalj felállása óriási lehetőséget, és egyben hatalmas feladatot is jelent: *„Parancsnoki elveim nem változtak: fegyelem, tisztelet, alázat. A fegyelem kívül-belül a katona egyik legfőbb ismérve. Tisztelet a feljebbvalók, az idősebbek, a tapasztalat és a tudás iránt. Alázat a hivatással, a hazával, az elmúlt idővel szemben”* – foglalta össze a zászlóaljparancsnok hitvallását.

Molnár Zsolt alezredes megköszönte a honvéd tisztjelöltek családtagjainak és hozzátartozóinak, amiért hozzásegítették gyermekeiket ahhoz, hogy a katonai hivatást válasszák, és biztosítják a megfelelő háttérrel is, amely nélkül egyetlen katona sem lehet sikeres: *„Mi sosem pótolhatjuk a családot, de egy egység, egy csapat is összekovácsolódhat olyannyira, hogy az majdnem családra hasonlít. Legyenek büszkék, és viselkedjenek ehhez méltóan! A Ludovika név kötelez. A Hazáért mindhalálig!*

A honvédelmi miniszter díszében látta vendégül a honvéd tisztjelölteket és a meghívott vendégeket. A ludovikások nevében Vajay László levélben köszöntötte a honvéd tisztjelölteket:

*„Tisztelt Ifjú Ludovikás Bajtársaink!
Ez a nagyszerű katonai ünnepi esemény bearanyozza idős ludovikás napjainkat. Felemelő számunkra az az örömteli tudat, hogy többé nem kell utóljára avatott ludovikás honvédtisztként meghalnunk.*

Büszkén és boldogan tekintünk rátok, kiket a legfőbb magyar (katonai) honvédelmi vezetés ludovikásnak nyikánított. Hivatalosan ifjú ludovikások lettetek. Szívetek szerint azonban csak akkor válhattok asszá, ha az egész társadalom igazi ludovikásként ismer el benneteket.

*Ennek eléréséhez mi, régi ludovikások tesszük meg az első lépést.
Megnyitjuk szívünket elöttetek, és ludovikásként befogadunk benneteket.*

Jó hetven évvel ezelőtt a Ludovika Akadémián Báshy István őrnagy úr e szavakkal fogadott ludovikás akadémikussá bennünket: »JELLEM, ERKÖLCS, BECSÜLET EGYENLŐ: LUDOVIKA!«

DR. BENKŐ TIBOR VEZÉREZREDES, VEZÉRKAR FŐNÖK
ÁTADJA MOLNÁR ZSOLT ALEZREDESNEK
A LUDOVIKA ZÁSZLÓALJ ALAPÍTÓ OKIRATÁT

Végezetül mi, a régi ludovikások szívből kívánjuk, hogy még több büszke, boldog ludovikás örömben legyen részetek, mint nekünk, kiket a magyar társadalom egykor szívébe zárt, s a tenyerén hordott.

Légyetek a nemzet szemé-fénye, a Magyar Honvédség büszkesége!

ÉLJENEK AZ ÚJ, IFJÚ LUDOVIKÁSOK!

A távol maradni kénytelen régi Ludovikások nevében:

Vajay László
hegyvidéki ludovikás

A CSAPATZÁSZLÓK ELVONULÁSA

A II. LUDOVIKA FESZTIVÁL

A budapesti Orczy-kertben 2011. május 13–15. között rendezték meg a II. Ludovika Fesztivált a száznapos ünnepség keretein belül. A Magyar Honvédség Ludovika Zászlóaljának csapatzászlót adományozott dr. Schmitt Pál, Magyarország köztársasági elnöke. Száztíz év elteltével ismétlődött meg a zászlóadományozás felemelő ünnepe a nagyréten. A 3/1996. (IV. 12.) HM számú rendelet a Magyar Honvédség jelképeiről és jelzéseiről a következők szerint rendelkezett:

„1. § (1) A csapatzászló a hazához, a nemzethez, az eskühöz és a csapathoz való kitartó hűség, valamint a bátorság, a katonai becsület és a bajtársiasság jelképe, az adott katonai szervezetet önmagában is megtestesítő szimbólum [...]

3. § (1) A csapatzászlót a köztársasági elnök adományozza az általa kibocsátott okirattal. A csapatzászló átadása a nemzeti, állami és katonai ünnepek alkalmával, ünnepélyes keretek között történik.”

Az ünnepség a köztársasági elnök csapatzászló-adományozó levelének felolvasásával kezdődött: „A csapatzászló, mint a katonai becsület, dicsőség és hősiesség jelképe mélyen gyökerezik a magyar katonai hagyományokban, egybeforrtné népiünk honvédő és szabadságharcáival. Honvédségünknek a csapatzászló az alapvető szimbóluma, kifejezi a haza, a nemzet, annak történelme, a katonai eskü és a csapat iránti kitartó hűséget, valamint a haza védelme iránti feltétlen elkötelezettséget.

A honvédelemről szóló 2004. évi CV. törvény 49.§. (1) bekezdésének c) pontjában foglalt jogkörömben, a honvédelmi miniszter előterjesztésére, figyelemmel a 3/1996. (IV. 12.) HM rendelet 3.§. (1) bekezdésére, az oktatás, a katonai képzés, valamint a fegyelem magas szinten tartása elismeréseként A VÉGZŐS HONVÉD TISZTJELÖLTEK SZÁZNAPOS ÜNNEPSÉGE ALKALMÁBÓL CSAPATZÁSZLÓT adományozok a MAGYAR HONVÉDSÉG LUDOVIKA ZÁSZLÓALJNAK.

Emlékeztesse Önöket ez a zászló dicső forradalmainkra, szabadságharcainkra, az esküben vállalt kötelezettségek maradéktalan teljesítésére, valamint nemzeti függetlenségünk védelmére!”

A csapatzászlót dr. Hende Csaba honvédelmi miniszter adta át Molnár Zsolt alezredes zászlóaljparancsnoknak, aki, miután azt átvette, a magasba emelve háromszor meglengette, majd átadta a zászlóvivőnek. A zászlóalj állománya háromszor kiáltotta: „Hajrá! Hajrá! Hajrá!”

Dr. Schmittné Makray Katalin asszony zászlószalagot kötött a csapatzászlóra, és köszöntötte az ünnepség résztvevőit: „Katona leánya, katona unokája vagyok. Ezért különösen nagy megtiszteltetés számomra, hogy a Magyar Honvédség Ludovika Zászlóalj személyi állománya engem kért fel zászlóanyának. Nagypám Akay László tüzértábornok, édesapám Makray Ferenc, a légierő tisztje volt. Egykor mindketten a Ludovika Akadémián tanultak...”

Kiváló kezdeményezés a honvédelmi vezetés részéről, hogy létrehozták a Ludovika Zászlóaljat, amely a nagyhírű intézmény szellemiségét viheti tovább. Egy intézményét, amely nem csak képzett, hanem nevelt is. Valódi közösséget hozott létre, amelyben fontos volt a régiek tapasztalata és az újak lelkesedése, önfeláldozása is...

Régen úgy mondták, hogy a honvéd tisztikar a nemzet színe, virága. Önök előtt most itt áll a lehetőség, hogy az elődeik példáját követve valóban asszál valjanak. Tudom, hogy erre mindannyiukban megvan az elszánt akarat [...] ez fáradságos, buktatókkal teli út, amelyen csak a legjobbak tudnak végigmenni. Ezt az utat olyan kövek szegélyezik, amelyek neve kitartás, szorgalom, fegyelem, lemondás. Ha Önök is ebben a szellemben képviselik szép, magasztos hivatásukat, megővhatják a honvédség jó hírét, becsületét.

Zászlóanyaként én azt kérem Önöktől, őrjék, vigyázzák a zászlót, ahogy nagyszerű elődeik az öldöklő csatákban, a pusztító háborúkban is vigyázták. A zászló jelkép: minden, hazáját szerető honpolgár szemében szent. Ezt sose feledjék!

Tisztjelöltek! Most, amikor zászlószalagomat felkötöm a katonai dicsőséget és az elődök tiszteletét jelképező csapatzászló rúdájára, szívből kívánom, hogy azoknak a ludovikásoknak a példája lebegjen a

DR. SCHMITTNÉ MAKRAY KATALIN ZÁSZLÓANYA

szemük előtt, akik életük válságos pillanataiban is hűek maradtak a legendássá vált jelmondathoz: A Hazáért mindhalálig!”

A Honvédelmi Minisztérium Tábori Lelkészi Szolgálatok képviselői is jelen voltak az eseményen: Berta Tibor ezredes a Katolikus Tábori Püspökség képviseletében megszentelte a csapatzászlót, Jákob János ezredes a Protestáns Tábori Püspökség képviseletében pedig megáldotta azt.

Ezután Molnár Zsolt alezredes zászlóaljparancsnok szólt az ifjú honvéd tisztjelöltekhez: „Tisztjelöltek! 100 nap. Ennyi van még hátra, és felkerül a parolira a hőn áhított aranycsillag... A visszaszámlálás immár elkezdődik! Az eddigi teljesítményükhöz gratulálok, a jövőben előttük álló kihíváshoz pedig sok sikert kívánok.

A csapatzászló kifejezi az együvé tartozásunkat, a bajtársiasságot, a közös célt. Ha oldalra nézek, a Ludovika-szobornál láthatom az egykori ludovikás zászlót. Ha a másik oldalra nézek, láthatom az új csapatzászlót. És magam előtt láthatom a ludovikásokat, a jelenlegi tisztjelölteket, a jövő tisztjeit. Parancsnoknak ennél felemelőbb érzés kevés adatik meg a pályája során.

Remélem Önök is átérzik a mai nap jelentőségét, és emlékezni fognak rá egész tiszti pályafutásuk alatt, és még azután is. Ünnepejünk hát együtt, katonához, tiszthez, tisztjelölthöz méltóan! Útravalónak pedig csak annyit mondhatok mindannyiuknak: a jövőben igyekezzenek méltóvá válni mindahhoz, amit a Ludovika név jelent, mert a név kötelesség!”

A száznapos ünnepségen a hagyományoknak megfelelően az egyetem oktatási rektorhelyettese Hadik András-vándorserleget adott át, a Kossuth Lajos Hadtudományi Kar dékánja pedig átadta a kar legjobb végzős hallgatójának a Ludovika-emlékkardot. A Bolyai János Hadmérnök Kar dékánja Bolyai-vándorkardot és Bolyai-dísztorjt, a Bolyai János Honvéd Alapítvány nevében pedig „repülő dísztorjt” (sic!) adományozott.

MOLNÁR ZSOLT ALEZREDES MEGLENGETI A CSAPATZÁSZLÓT

ZÁSZLÓSZENTELÉS. BERTA TIBOR EZREDES (KATOLIKUS TÁBORI PÜSPÖKSÉG)
ÉS JÁKOB JÁNOS EZREDES (PROTESTÁNS TÁBORI PÜSPÖKSÉG)

◀ A BOLYAI-VÁNDORKARD ÁTADÁSA: DR. POHL ÁRPÁD ALEZREDES, A BOLYAI JÁNOS HADMÉRNÖKI KAR DÉKÁNJA ÉS LÉVAI ROLAND HONVÉD TISZTJELŐLT

A LUDOVIKA-KARD ÁTADÁSA: DR. FELHÁZI SÁNDOR EZREDES, A KOSSUTH LAJOS HADTUDOMÁNYI KAR DÉKÁNJA ÉS KOCSI JÁNOS GYULA HONVÉD TISZTJELŐLT

VÉGZŐS TISZTJELŐLTEK A LUDOVIKA-SZOBORCSOPORT ELŐTT A CSAPATZÁSZLÓVAL

A BOLYAI-DÍSZTŐR ÁTADÁSA: DR. POHL ÁRPÁD ALEZREDES, A BOLYAI JÁNOS HADMÉRNÖKI KAR DÉKÁNJA ÉS TEREMI NIKOLETT HONVÉD TISZTJELŐLT

REPÜLŐ DÍSZTŐR ÁTADÁSA: DR. POHL ÁRPÁD ALEZREDES, A BOLYAI JÁNOS HADMÉRNÖKI KAR DÉKÁNJA ÉS KATONA CSABA HONVÉD TISZTJELŐLT

EGYKORI LUDOVIKÁS BAJTÁRSÁK A II. LUDOVIKA FESZTIVÁLON

DR. HENDE CSABA HONVÉDELMI MINISZTER ÉS DR. SCHMITTNÉ MAKRAY KATALIN ZÁSZNŐANYA A HAGYOMÁNYÖRZŐK KÖRÉBEN

AZ MH LUDOVIKA ZÁSZLÓALJ ÁRVÍZ ELLENI VÉDEKEZÉSE

A LAKÓHÁZAK VÉDELMEBEN... DE A TERMÉST IS ÓVNI KELL

HOMOKZSÁKOKBÓL SOSINCS ELÉG, DE HA MEGTELIK A RAKÓDÓTÉR, IRÁNY A GÁT...!

MADARAK ÉS FÁK NAPJA
FAÜLTETÉSI PROGRAMJA

EGY-KÉT ÉV MÚLVA MÁR EZEK A FÁK IS ÁRNYÉKOT ADNAK

AZ MH LUDOVIKA ZÁSZLÓALJ HARCÁSZATI GYAKORLATA
AZ ÓCSAI KIKÉPZŐBÁZISON – 2011. FEBRUÁR 5–6.

„KÉSZÜLÉKEM, MONDD MEG NÉKEM, MI VAN A LEVEGŐBEN!”

A VAKÍTÓ HÓBAN IS FONTOS A PONTOS CÉLZÁS

A PUHA HÓBAN KÉNYELMES A FEKVŐHELYZET

MAJDNEM TEREPHEZ ÖLTÖZVE...

REMÉLEM, NEM FAGY A HÓBA A FEGYVEREM!

KÖD ELŐTTÜNK, KÖD UTÁNUNK...

GUIDO ROMANELLI MELSZOBRA
A ZRÍNYI MIKLÓS NEMZETVÉDELMI EGYETEM
DÍSZTERMÉNEK LÉPCSŐFELJÁRATÁNÁL

A SZENT BORBÁLA MÁRVÁNSZOBOR

Régi-új hagyományok a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen

Domonkos Sándor: Ludovika

*A győztesek mindent feledve
Tort ültek hazánk romjain
S mi börtönökben, vagy bányákban
Sínylődtünk otthon s idekinn
Ki itt, ki ott viselte sorsát
Idegen lett hon és haza
...Ludovika! Te titkos jelszó,
Benned lett teljes életem,
S bár rejtélyedet most sem értem
De míg élek szent vagy nekem.*

Csak az értékeket megőrizve, a hagyományokat tiszteletben tartva, újakat teremtve, a folyamatos megújulás szellemében lehet sikeres a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem. Éppen ezért fontos a hagyományok ápolása, az értékek megőrzése, új hagyományok teremtése és a folyamatos megújulás. Ebben a tevékenységben úttörő szerepet játszanak a nemzeti tisztképzéshez kapcsolódó alapítványok.

A BOLYAI JÁNOS HONVÉD ALAPÍTVÁNY

A Bolyai János Honvéd Alapítvány az elmúlt évtizedekben meghatározó szerepet játszott a történelmi hagyományok és a hagyományápoló tevékenység felélesztésében, a ludovikás hagyományok újbóli meghonosításában.

Az alapítvány céljai többek között a tisztképzéshez történő hozzájárulás – amelynek szándéka a hazaszerető, történelmi szemléletű, hagyományokat ápoló, sokoldalúan művelt, idegen nyelveket beszélő, edzett értelmiségi tiszt nevelése –, és a katonai hagyományok ápolásának, a honvédelemképzés gondozásának és újak létesítésének elősegítése.

A kardadományozás és a régi fegyvernemi hagyományok meghonosítását segítette elő az 1994-ben alapított gyorsfegyvernemi kard és a híradó díszkard, az 1995-ben alapított Borbála-díszkard és a Görgey-kard adományozása. 1997-ben, dr. Gulyás István erki állatorvos és muzeológus Bolyai-tört adományozott a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola rangelső hölgy hallgatójának. Ettől az időponttól kezdve az 1992-ben adományozott Bolyai-vándorkard mellett a díszkort a legkiválóbb női hallgató kapja meg tanulmányi teljesítményéért és példamutató magatartásáért.

1998-ban pénzügyi díszkort (felirata: „Szolgái és nem urai vagyunk a nemzetnek”) és gazdálkodási díszkort (felirata: „Nemesak vérrel s nem mindenkor vérrel szolgálhatunk a hazánknak”) alapítottak.

Ezt 1999-ben a Görgey-tőr, 2002-ben pedig a Széchenyi-díztőr követte, amelynek adományozását női katonahallgatók számára alapították. 1999-ben a „legalakiasabb hallgató” számára a Dr. Rajkó-émléktört adományozták.

Kiemelkedő esemény volt az alapítvány működése során 2002. április 17-e, amikor az egyetem akkori főtitkára, dr. Piószeghy János dandártábornok, a „Műszakiak napja” alkalmából, a műszaki tanszék rangelső hallgatója részére Műszaki-vándorkardot adományozott. A kard felirata: „Változatlan és örök csak egy marad, a műszakiak hagyományos famatikus és bátor szíve, amely legyőz mindent. Jakobi (sic!) Ágost utász ezredes”. Ugyancsak 2002-ben alapították a Széchenyi-díszszabályát, 2004-ben, utolsóként a Szent László-émlékszabalya alapítása történt.

A Bolyai Alapítvány a szoboravatás hagyományait is újraélesztette a Szent László-szobor, Guido Romanelli emlékszoborra és a millenniumi emlékoszlop felavatásával.

A Szent László-szobor avatására 2002. június 27-én került sor az egyetem Üllői úti bázisán. A szobor készítője dr. Berek Lajos. A szobrot I. László király emlékére, szentté avatásának 810. évfordulóján állították. A Bolyai János Katonai Műszaki Kar 2007. augusztusi átköltözését követően a szobor a 4. épület előtt kapott helyet.

Az 1192-ben szentté avatott I. László királyt (1077–1095) – aki fiatal korától kezdve katonai nevelést kapott, s hadvezérként az országot keletről támadó besenyők és kunok ellen vívott harcokban bizonyította vitézségét – az 1930-as években a magyar gyalogság védőszentjének választotta. Ezt a hagyományt az 1990 utáni években a Magyar Honvédség felújította.

GUIDO ROMANELLI SZOBRA

A Tanácsköztársaság idején, 1919 június 24-én a fennálló rend elleni fegyveres felkeléshez a Ludovika Akadémia tisztjei és akadémikusai is csatlakoztak. A gyorsan mozgósított Vörös Hadsereg és a vörösörség azonban hamar leverte a felkelést. A résztvevőket rögtönítélő katonai bíróság (forradalmi törvényszék) elé állították. Három tisztre kimondták a halálos ítéletet, és az Oktogonon akarták őket nyilvánosan felakasztani. Ekkor lépett közbe Guido Romanelli alezredes, aki az olasz misszió vezetője volt Budapesten, és a szövetségesek nevében leállította a nyilvános akasztást. 1919 július 3-án tartották meg a főtárgyalást a Mária Terézia-laktanyában. Az akadémia hallgatóit, tekintettel arra, hogy parancsra cselekedtek, valamint fiatal korukat figyelembe véve átnevelő táborba küldték, négy tisztet azonban golyó általi halálra ítélték. Az ítéleteket Romanelli alezredes közbelépésének köszönhetően nem hajtották végre.

Az alezredes emlékére 1929-ben a Ludovika Akadémián emléktáblát állítottak, amelyet 1945 után eltávolítottak. A szobrot ötvenhárom év után, 2002. január 11-én avatták fel az egyetem Üllői úti kampuszán. A Bolyai János Katonai Műszaki Kar 2007. augusztusi átköltözését követően a szobrot az egyetem dísztermébe vezető lépcső fordulójában helyezték el.

A diktatúra idején elpusztított szobor másolatán, a kétnyelvű réz emléktáblán ez olvasható: „Guido Romanelli ezredes emlékére, aki 1919-ben az olasz katonai misszió vezetőjeként számos Ludovika Akadémia hallgató életét mentette meg. Honvédelmi Minisztérium”

A MILLENNIUMI EMLÉKOSZLOP

A jubileum évében, 2001. augusztus 19-én maradandó alkotással gazdagodott az Üllői úti kampusz: a millenniumi emlékoszlopot avatták fel. A szobor készítője dr. Berek Lajos. Az emlékoszlopon a legnagyobb magyar királyok: Szent István, Szent László, IV. Béla és I. Mátyás képeit találjuk. Az oszlop hátulján a magyarok sorsának legfontosabb dátumait tüntették fel: 2001, 1956, 1939, 1920, 1914–1918, 1867, 1848–1849, 1703–1711, 1686, 1604–1606, 1526, 1514, 1301, 1241, 1001. A Bolyai János Katonai Műszaki Kar 2007. augusztusi átköltözését követően a szobrot a 4. épület előtt helyezték el.

MILLENNIUMI EMLÉKOSZLOP (FOTÓ: DÉVÉNYI VERONIKA)

A „JÓ MAGYAR TÜZÉREKÉRT” ALAPÍTVÁNY

Külön kiemelendő a tüzérek hagyományőrző tevékenysége, az Izsák Dezső emlékére alapított „Jó magyar tüzérekért” alapítvány munkája. Az alapítvány díját évente a katonai vezető szak tüzér szakirányon legjobb tanulmányi eredményt elért tüzérhallgatója kapja meg: az a hallgató, aki kiemelkedő tanulmányi munkáján túl emberi magatartásával és szakmai eredményeivel jelentős mértékben hozzájárul a tüzér fegyvernem jó hírnevének kialakításához, megőrzéséhez és növeléséhez; magas színvonalú közösségi tevékenységét mind vezetői, mind hallgatótársai elismerik, valamint aki aktívan részt vesz a tanszék oktatási és tudományos kutatásaiban.

AZ ÚJ BORBÁLA-KARD

2002-ben a tüzér fegyvernem részére a tüzér feleségek felelevenítették a Borbála-kard adományozását „Új Borbála Kard” néven. A kardalapítási okirat szerint a tüzér fegyvernem iránt elkötelezett alapító hölgyek „átérezve a tüzérhallgatók fegyvernemük iránti szeretetét, ragaszkodását és egészséges büszkeségét, [elhatározták, hogy] Szent Borbála ünnepén, a Ludovika Akadémia hagyományainak felelevenítésére az alapító »Jó magyar tüzérekért« alapítvány megbízásából [átadják a] Ludovikás Borbála kard hű másolatát, az »Új Borbála Kard«-ot a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Tüzér tanszékének, annak a kollektívának, amely szerte a Magyar hazában leghívebben őrzi e kard által megtestesített szellemet.”

A kard visszatérés az egykori ludovikás Borbála-kard adományozás hagyományához, amely a fegyvernem belülről erősíti az együvé tartozás érzését, az egymás iránti tiszteletet, megbecsülést és szeretetet.

A mindenkori tanszékvezető a tüzérközösség nevében a Borbálanapi ünnepségen, december 4-én adja át a kardot a végzős évfolyam rangsorának első helyén álló hallgatónak, aki viselésére az avatásig jogosult. E hallgató első és legfontosabb feladata, hogy ő fogadja tüzérré azokat a hallgatókat, akik a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen e fegyvernemnél kezdik meg tanulmányaikat.

Szent Borbála napján, minden évben a hallgatókkal egyidejűleg, a Tüzér tanszék tiszteletbeli tüzéreként is avat. Ezt a címet azok a katonák és civilek érdemlhetik ki, akik a tüzérség hagyományőrzésében tevékenyen részt vesznek, vagy a tanszék oktatási és nevelési munkáját hatékonyan elősegítik.

A tiszteletbeli tüzérek elismerésére és tiszteletére a 48-as hagyományőrző honvéd tüzérek lövést adnak le. A szertartás velejárója a töltőfával az ülepre mért ütleget. Az avató „Nesze neked kopasz tüzér!” kedveskedő megszólítását követően az avatottnak a „Köszönöm öreg tüzér!” válasszal illik köszönetet mondani. Ezt az Új Borbála karddal történő tüzérré avatás, majd pálinkás koccintás követi a "tüzér rettenetesből". A „tiszteletbeli tüzér” címmel járó kötelezettségre az avatottat egy névre szóló díszhüvely és egy oklevél is emlékezteti.

A tüzéreklyék sorában a Szent Borbála márványszobrot is meg kell említeni, amelyet a Pintér Művek Rt. 2004-ben adományoztak a tanszéknek. 2005-től kezdődően a márványszobor kisínyített, sorszámmal ellátott másolatát „az év tüzére” kapja, aki tüzér hivatásos katonaként az adott évben a legtöbbet tesz a fegyvernem érdekében.

MAGYAR GERGELY NEGYEDÉVES HALLGATÓ AZ ÚJ BORBÁLA-KARDDAL TÜZÉRRÉ AVATJA A HARMADÉVES HALLGATÓKAT

DR. SZABÓ TIBOR ALEZREDES TÜZÉRRÉ AVATJA TÖLTŐFÁVAL MAGYAR GERGELY HARMADÉVES HALLGATÓT

A TÜZÉRESKÜ

ÉN, ... HALLGATÓ IFJÚ TÜZÉR,
 A NAGY MÚLTAL ÉS DICSŐ
 HAGYOMÁNYOKKAL BÍRÓ TÜZÉR FEGYVERNEM
 KIÉRDEMELT TAGJA KÖSZÖNÖM, HOGY A PIROS
 PAROLINOSOK NAGY
 KÖZÖSSÉGE ÉS VÉDŐSZENTÜNK,
 SZENT BORBÁLA SZOBRA ELÓTT,
 A SZENT BORBÁLA KARD KIÉRDEMELT
 NEGYEDÉVES ÖREG
 TÜZÉRE TÜZÉRRÉ AVAT.
 FOGADOM, A MAI NAPTÓL KEZDŐDŐEN ARRÁ
 TÖREKSZEM, HOGY
 E MEGTISZTELTETÉSRE MÉLTÓ LEGYEK.
 VÉDŐSZENTÜNK EMLÉKÉT TISZTELETTEL MEG-
 ŐRZÖM, TANULMÁNYAIMAT
 PÉLDAMUTATÓAN FOLYTATOM,
 A TÜZÉR MESTERSÉGET MAGAS
 SZINTEN ELSAJÁTÍTOM.
 HAZÁMHOZ MINDIG HÚ LESZEK, TANÁRAIMAT,
 BAJTÁRSAIMAT TISZTELEM BECSÜLÖM, A BAJ-
 BAN ŐKET SOHA
 EL NEM HAGYOM, A LOVAGIASSÁG
 SZABÁLYAIT BETARTOM.
 SZENT BORBÁLA, ARRÁ KÉRÜNK,
 BIZTASSON, ÓVJON, FORMÁLJON A TE
 DICSŐSÉGED! AMENNYIBEN ESKÜMET MEG-
 SZEGEM, SZENT BORBÁLA
 SZELLEMÉHEZ MÉLTATLANNÁ VÁLOK, SÚJTSON
 LE RÁM A TÖLTŐFA HARAGJA
 ÉS BAJTÁRSAIM MEGVETÉSE.
ISTEN ENGEM ÚGY SEGÉLJEN!

2009. DECEMBER 4-ÉN MAGYAR GERGELY
 NEGYEDÉVES HALLGATÓ KAPTA
 AZ ÚJ BORBÁLA-KARDOT

SZENT BORBÁLA-SZOBOR

A tüzérek védőszentjének szobrát, dr. Berek Lajos ezredes, szobrászművész alkotását az egyetem Üllői úti bázisán 2002. december 14-én avatták fel. A szobor felirata: „Szent Borbála emlékhely, a tüzérség védőszentjének tiszteletére”. A szobrot minden évben Borbála-napon, ünnepélyes keretek között megkoszorúzzák.

A SZENT BORBÁLA-SZOBOR KOSZORÚZÁSI ÜNNEPSÉGE

ZÁRSZÓ

A Ludovika Akadémiának mindig is különleges szerepe volt a magyar történelemben, annak ellenére, hogy oktató-nevelő tevékenységét csak hetvenkét esztendőn keresztül fejthette ki. A hosszas vajúdas után megszületett magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia és testvérintézményei kiváló tanári kara magas színvonalon oktatta a nehéz felvételi követelményeknek megfelelő tiszteket. A mindenkori magyar katonai vezetés a korabeli okmányok tanúsága szerint magasra tette a mércét, megalkuvást nem ismerően, az igényesen kiválasztott ifjú akadémikusokból szilárd jellemű, magas erkölcsiségű, kimagasló szakmai ismeretekkel és általános műveltséggel rendelkező tiszteket nevelt ki. Ennek következtében a felsőfokú katonai tanintézmény olyan általános és katonai műveltséggel rendelkező kemény, kötelességtudó, fegyelmezett és lovagias elitet bocsátott ki, amit a polgári élet is elismert és irigylésre méltónak tartott. A „ludovikás” kifejezés magyar köznyelvben összeforrt a férfiaság, a hazaszeretet és az önfeláldozó bátorság fogalmával.

A katonai erények az idők során nem változtak, mindig fontos volt a hűség, a kötelességtudat, a bátorság, a fegyelem és a bajtársiasság. Lényeges szempont volt az is, hogy a végzett tisztek alárendeltjeiket szigorúan, következetesen, felelősségteljesen vezessék és neveljék, és felkészítsék őket az előttük álló feladatok maradéktalan, ugyanakkor a lehető legmagasabb színvonalú, biztonságos végrehajtására.

A magyar királyi honvéd Ludovika Akadémiát és testvérintézményeit végzett tisztek a haza szolgálatában folytatott hősi és követendő életpályáik elismeréseként diplomáikat 1992 óta ünnepélyes külsőségek között vehetik át. Az idős, sok szenvedést megélt generáció képviselői katonásan, fegyelmezetten és méltóságteljesen viselkednek, példát mutatnak az unokáikkal egykorú mai tisztjelölt hallgatóknak és a fiatal tiszteknek.

Fontos, hogy az új tiszti generáció megismerje, megbecsülje és folytassa azokat a nemes hagyományokat, amelyeket dicső elődjük, a magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia megteremtett és ránk hagyományozott. A Magyar Honvédség Ludovika Zászlóaljja és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem a legjobb tudása szerint hajtja végre a feladatait azért, hogy a Magyar Honvédség számára magasán képzett, szilárd erkölcsű, hazafias érzelmű tiszteket biztosítson.

Siposné Kecskeméthy Klára – B. Kalocsay Györgyi

EGY RÉGI „BOLYAIS”: NEMESKÜRTY ISTVÁN
ÉS HENDE CSABA HONVÉDELMI MINISZTER

FELHASZNÁLT IRODALOM

CIKKEK, FOLYÓIRATOK

- „A Ludoviceum és a központi tiszti iskola”. In: *Vasárnapi Újság*, 19. évf./17 (1872. április 28.), 208. o.
- ÁCS Tibor: „A Magyar Hadi Főtanoda”. In: *Hadtörténelmi Közlemények* 1999, 112. évf./2, 303–349. o.
- Beszámoló a LASE-II. 1933–34. évi működéséről. In: *Ludovikás Levente*, XIII. évf. (1934. december 15.), 136–140. o.
- Beszámoló a Levente-kör 1937–38. tanévi munkásságáról. In: *Ludovikás Levente*, XVI. évf. (1937–1938), 61–66. o.
- BORBÁS Károly: „A Hazáért mindhalálig!”. In: *Hadak Útján – Bajtársi Híradó*, LXI. évf. (2010. júl.–aug.–szept.)/529, 3–4. o.
- CSEPELYI Rudolf: „A katonák hazatértek. Riport és beszélgetés Pénzes János szkv. hegyivadász hadnaggyal”. In: *Magyar Élet*, 1992. augusztus 20., 20. o.
- FAZEKAS Sándor, vitéz: „A II. világháború magyar hősei”. In: *Vitézi tájékoztató*, 15. évf.(1996)/2, 4–5. o.
- „Ferenc József szobra a Ludoviceum előtt”. In: *Vasárnapi Újság*, Budapest, 43. évf. (1896. május 17.)/20, 331. o.
- FÖLDESI Ferenc: „Egy cögger naplójából”. In: *Honismeret*, XXXV. évf. (2007)/5, 54–61. o.
- Gyászrendelet Erzsébet királyné halálára. In: *Budapesti Közlöny*, 210 (1898. szeptember 13.), 1. o.
- Híradó*, 1990–2010, 2010. szeptember–október, 58. o. (<http://www.56osszovetseg.hu/hirado/24.pdf>).
- „Irredenta folyosó”. In: *Ludovikás Levente*, XII. évf. (1933), 49–50. o.
- KOSSUTH Lajos: „A polgárosodó nemzet érdekeinek megfelelő tisztképzést”. In: *Pesti Hírlap*, KLI. XIII. (1843. augusztus 3.)/ 76–177. o. (<http://mek.niif.hu/04800/04882/html/szabadku0046.html>).
- KOSSUTH Lajos: „Polytechnicumot!”. In: *Pesti Hírlap*, KLI. XIII. (1843. augusztus 3.)/ 182–183. o. (<http://mek.niif.hu/04800/04882/html/szabadku0047.html>).
- KÓ András: „Mindhalálig. Ludovikások a felszálló vagy a pokolra leszálló zászló alatt”. In: *Magyar Nemzet*, LXVI. évf. (2011. május 3.)/102.
- KRIVÁCS Györgyné: „Nyelvoktatás a Ludovika Akadémián a két világháború között”. In: *Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények*, IX. évf. (2005)/1, 81–101. o.
- LENGYEL Endre: „Bemutatom a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Bolyai János Katonai Műszaki Főiskolai Karát”. In: *Egyetemi Fórum*, 2000/4 (<http://www.zmne.hu/Forum/00apr/bjkmfk.htm>).
- „Ludovika Akadémia”. In: *Vasárnapi Újság*, 48. évf./19 (1901. május 12.), 301–302. o. (http://epa.oszk.hu/00000/00030/02470/pdf/VU_EPA00030_1901_19.pdf).
- MARTIN Kornél: „A gimnáziumtól a Ludovikáig”. In: *Hadtörténelmi Közlemények*, 120. évf. (2007)/1, 329–362. o.
- MARTIN Kornél: „Finálé, a fogságba eséstől a leszerelésig”. In: *Hadtörténelmi Közlemények*, 121. évf. (2008)/ 3–4, 767–795. o.
- MARTONFALVAY Hugó, vitéz: „Első Ludovikás világtalálkozó a volt Ludovika Akadémia nagyrétjén”. In: *Hadak Útján – Bajtársi Híradó*, XLIV. évf. (1992. szeptember–október)/ 424, 5. o.
- MARTONFALVAY Hugó, vitéz: „Hazatért a zászló”. In: *Hadak Útján – Bajtársi Híradó*, XLIV. évf. (1992. szeptember–október)/ 424, 1–4. o.
- MASSÁNYI Tibor: „Beszámoló a Főcsoportok 1937–38. évi sportműködéséről”. In: *Ludovikás Levente*, XVI. évf. (1937–1938. október), 83. o.
- MASSÁNYI Tibor: „Beszámoló a LASE I. 1936–1937. évi működéséről”. In: *Ludovikás Levente*, XVI. évf. (1937–1938), 79. o.
- MATHIA Károly: „A »Ludovika Akadémia« zászlajának története”. In: *Ludovikás Levente*, XXI. évf. (1944. július), 96–98. o.
- MATHIA Károly: „Hadnagysavatások I., 1942. december 6.”. In: *Ludovikás Évkönyv*, 1943, 72–73. o.
- MIKLÓS Zoltán: „A Ludovika Akadémia bemeneti szabályozása, avagy a felvétel rendje (1920–1944)”. In: *Fórum*, X. évf. (2006)/ 2, 38–39. o.
- MIKLÓS Zoltán: „Felvételitől avatásig – értékelés a Ludovika Akadémián”. In: *Iskolakultúra*, 17. évf. (2007)/11–12, 164–169. o.
- MIKLÓS Zoltán: „Tanítás, tanulás a Ludovika Akadémián”. In: *Neveléstörténet*, 2007/1–2., (http://www2.kodolanyi.hu/nevelstortenet/index.php?act=menu_tart&rovat_mod=archiv&eid=35&rid=1&id=260).
- MOHAY Károly: „Együtt a küzdelemben, együtt a megpróbáltatásban ” In: *Fehér-Fekete Öreg-diákújság*, Nagy Lajos Ciszterci Gimnázium, 2006. karácsony

- MOLNÁR Sándor verse. In: *Ludovikás Levente*, VI. évf. (1927)/ június, 12. o.
- NAGY László: „A »Bolyai-kard« és a »Száznapos ünnepség« története”. In: *Nemzetvédelmi Egyetemi Fórum*, 2000/6–7.
- NAGY László: „I. Ludovika Fesztivál”. In: *Hadak Útján – Bajtársi Híradó*, LXI. évf. (2010. április–május–június)/ 528, 12. o.
- NÉMETHY Jenő: „Akadémikusi 10 parancsolat”. In: *Ludovikás Levente*, XV. évf. (1936), 57. o.
- NEUSCHLOSS-KNUSLI Kornél szolgálaton kívüli százados: „Emlékezés a Ludovika építészéről, Pollack Mihályról”. In: *Ludovikás Levente*, 1930, 21. o.
- RADA Tibor: „Hazatért a zászló”. In: *Hadak Útján – Bajtársi Híradó*, XLIV. évf. (1992. november–december)/ 425, 6–7. o.
- Részletek „A fegyvernemi szellem ápolása” című fejezet serlegalapító okleveleiből. In: *Ludovikás Levente*, VIII. évf. (1928).
- RÓZSÁS József, vitéz: „Múzeumunk 10 éves”. In: *Ludovikás Levente*, XII. évf. (1933. december), 57–58. o.
- SIPOSNÉ KECSKEMÉTHY Klára: „A ludovikás hagyományok elkötelezett folytatója: Kakasy Gyula ny. ezredes”. In: *Hadtudomány*, XX. évf. (2010)/4, 132–137. o.
- SIPOSNÉ KECSKEMÉTHY Klára: „A soproni katonai főreáltól a Bolyai János Katonai Műszaki Akadémián át a Danubia Szabadalmi Irodáig”. In: *Hadtudomány*, XXI. évf. (2011)/Elektronikus szám (http://mhtt.eu/hadtudomany/2011_e_3.pdf).
- SIPOSNÉ KECSKEMÉTHY Klára: „Mohay Károly – az utolsó reeski foglyok egyike”. In: *Hadtudomány*, XXI. évf. (2011)/ Elektronikus szám (http://mhtt.eu/hadtudomany/2011_e_2.pdf).
- SIPOSNÉ KECSKEMÉTHY Klára: „Nagybányától a Honvéd Hagományörző Egyesület megalapításáig”. In: *Hadtudományi Szemle*, 4. évf. (2011)/1, 98–103. o.
- SIPOSNÉ KECSKEMÉTHY Klára–SIPOS Ferenc: „A hősi múlt krónikása (Kiváló hazánkfia: Pénzes János regényes életútja)”. In: *Hadtudomány*, XX. évf. (2010)/ Elektronikus szám (http://mhtt.eu/hadtudomany/2010_e_19.pdf).
- SZAKÁLY Sándor: „Az ellenforradalmi Magyarország (1919–1944) hadseregének felső vezetése”, Adattár, II. (L–Z). In: *Hadtörténelmi Közlemények*, XXXI. évf. (1984.)/3, 587. o.
- SZAKÁLY Sándor: „Elődök nyomában. Fejezetek a magyar tudományos katonai szaksajtó történetéből”. In: *Honvédségi Szemle*, LXV. évf. (2011. május)/3, 60–61. o.
- SZARKA Gábor: „Lesz hallgatói díszöltözet!”. In: *Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem honlapja*, 2009. október 22.
- SZÉLL Gusztáv: „Atomrombolásról”. In: *Ludovikás Levente*, XVI. évf. (1937–1938), 35–37. o.
- TÉCSŐI MÓRICZ Béla: „Testedzés”. In: *Ludovikás Levente*, VI. évf. (1927. június), 54–58. o.
- TOKAY László: „Az utolsó találkozó”. In: *Ludovikás Híradó*, XXX. évf. (2005)/1, 6. o.
- VARGA László: „Milyen legyen az igazán jó akadémikus?”. In: *Ludovikás Levente*, XII. évf. (1933. dec.) 20–21. o.

KÖNYVEK

- A. M. Kir: *Honvéd Ludovika Akadémia*, Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság, Bp., 1900, 61. o.
- A Magyar Királyi Rákóczi Ferenc Honvéd reáliskolai Nevelőintézet Értesítője az 1938–39. évről, Sopron, 1939.
- A serleges osztály – Emlékkönyv (Sopron 1942 – Budapest 2002), kéziratos, 2002. szeptember 27.
- AMBROSY, Anna: *A brave nation – a short political and social history of twentieth century Hungary*, Hungarian Life, Melbourne, 2001.
- AMBROSY, Anna: *Immigrant stories*, Victorian Multicultural Commission, Melbourne, 2006.
- ASZTALOS Aladár (szerk.): *Emlékfűzet 1942–1992, az 1942. június 18-án és december 6-án felavatott akadémikusok 50 éves jubileumi találkozásához*, Bp., 1992.
- BABUCS Zoltán – Szabó Péter: „Szent Istvánval álljuk mindig a vártat” – A székesfehérvári Magyar királyi „Szent István” 3. honvéd gyalogezred a második világháborúban, Püspökladány, Debrecen, 2009.
- BACHÓ László, dezséri (szerk.): *A Magyar Kir. Honvéd Ludovika Akadémia története*, Bp., 1930.
- BENDE Csaba: „From The Ludoviceum to The Hungarian Museum of Natural Sciences” (A Ludoviceumtól a Magyar Természettudományi Múzeumig). In: *Az épített örökség felújításának sokszínű, valószínűsége arca – Nagybánya 2005. május 25–28.*, konferenciaanyag, Editura Utilitas, Nagyváradi, 2005 (<http://www.transylvianitrust.ro/dok/tusnad/tusnad2005.pdf>).
- Beszámoló a Ludovika akadémia épületén elhelyezett emléktábla leleplezéséről, Bp., 2001. szeptember 8.
- CLAIR Vilmos: *Párbaj codex*, Singer és Wolfner Irodalmi Intézet, Bp., 1943.

- CSAPODI Csaba et all.: *Magyar könyvtártörténet*, Gondolat, Bp., 1987 (mek.niif.hu/03100/03159/html/csapod19.htm).
- CSIKÁNY Tamás: „Magyar tisztképzés az Osztrák–Magyar Monarchiában, 1868–1918”, In: ÁCS Tibor – CSIKÁNY Tamás (szerk.): *1808–2008, A magyar katonai felsőoktatás 200 éve*, ZMNE, Bp., 2009.
- DAMÓ Elemér: *Nyolcvanöt év honvédség – Filmkockák egy hosszú életfilmből, I. rész: Horthy Miklós katonája*, 1. kötet, A fölkészülés, Bp., 2006.
- DETRE Gyula László, vitéz: *History first hand – the memoirs of vitéz Gyula László Detre* (Történelem közelről – vitéz Detre Gyula László visszaemlékezései), ford. H. GALÁNTHA Judit, Antológia, Lakitelek, 2007.
- ESZENYI László: *Trianoni nemzedék*, Magyar Világ, Bp., 1989, 61. o.
- FARKAS Jenő (összeáll.): *As M. Kir. Vitéz Nagybányai Horthy István Honvéd Repülő Akadémia 1944. augusztus 20-án felavatott évfolyamának emlékkönyve*, Alfadat-Press, Bp., 1994.
- GÁL Attila: *Armis et litteris – A pécsi M. kir. Zrínyi Miklós honvéd gyalogsági hadapródiskola történetéből 1898–1944*, Petit Real, Bp., 2001.
- GYÖRKEI Jenő, dr. – Cs. KOTTRA Györgyi: *Dicső ereklyék*, Zrínyi, Bp., 2000.
- HOLLÓ József Ferenc (szerk.): *Növendékek, hadapródok, hallgatók – Magyar katonai tanintézetek a honvédtiszti előképzés és képzés szolgálatában (1868–2004)*, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Bp., 2009.
- HORVÁTH Csaba: „A magyar felsőfokú és vezérkari tisztképzés, 1919–1945”. In: *1808–2008, A magyar katonai felsőoktatás 200 éve*, Bp., 2009.
- JÓSA Iván (szerk.): *Sej, besoroztak... – Magyar katonadalok*, I. kötet, Kecskefű, 2003.
- KÁDÁR Gyula: *A Ludovikától Sopronkőhidáig*. I–II. kötet, Magvető, Bp., 1978.
- KAKUCSY György (szerk.): *A Honvéd Hagyományörző Egyesület 15 éve – Visszaemlékezéseink alapján – 1990–2005*, HOHE, Bp., 2005.
- KALAVSZKY Györgyi: *Ludovika-album – A magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia története (1808–1944)*, Libra, 1992.
- KÁPLÁN György – RÁSKAY Pál (szerk.): *A m. kir. honvéd „Ludovika” Akadémia 1941. augusztus 20-án felavatott évfolyamának emlékkönyve*, Bp., 1991.
- KRIVÁCS Györgyné: *As idegen nyelvi képzés rendszere a Magyar Királyi Honvédségben 1920 és 1945 között*, PhD értekezés, ZMNE, Bp., 2007.
- LENGYEL Endre: *A Bolyaira emlékesve – 50 év után, Emlékfüzet, 1942–1992*, Bp., 1992.
- MAJOR Norbert (szerk.): *A Magyar Királyi Görgey Artur Honvéd Műszaki Hadapródiskola története 1941–1945*, Bp., 1997.
- MAJOR Norbert, vitéz: *65 év után újra villantak kardok!*, kézirat.
- MÁRAI Sándor: *Fűves könyv – Gyógyító gondolatok*, Bp., Helikon, 2011.
- MARTINKÓ József: *Cógerek és katókók – A katonai középiskolák története*, Petit Real, Bp., 1998.
- MIKLÓS Zoltán: „A m. kir. honvéd Ludovika Akadémia nevelési értékrendjének változása 1872 és 1944 között”. In: LENKEFI Ferenc (szerk.): *Ad acta – A hadtörténelmi levéltár évkönyve (2003)*, Petit Real, Bp., 2004. 103–146. o.
- PÁLYI György, vitéz: „A Szent László hadosztály repülő lövészei”. In: *Kanadai Magyar Szárnyak*, 1982, 81–84. o.
- PÉNZES János: *Emlékek útját járva (1942–1944)*, Melbourne, 1990.
- RADA Tibor (szerk.): *A magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia és a testvérintézetek összefoglalt története (1830–1945)*, I–II. kötet, Calgary–Budapest, 1998/2001.
- RADA Tibor: *Emlékeztető a Magyar királyi Honvéd Ludovika Akadémia és a testvéradakémiák történetére*, Bp., 1994.
- SIMONYI István: *Vihar a levelet ide-oda fújja – 50 év visszaemlékezés*, kézirat, Bp., 1994.
- SOMOGYI Endre, vitéz: *Magyarország és környező államainak katonai földrajza*, Bp., Jakab M. H. Könyvnyomdai Műintézet, 1930, 398. o.
- SZAKÁLY Sándor: *A magyar katonai felső vezetés (1938–1945) – Lexikon és Adattár*, Ister, Bp., 2003. 314–315. o.
- SZEPESVÁRI Béla, vitéz, ny. őrnagy: *A hazáért mindhalálig – háborús napló*, Bp., 2006.
- TOKAY László (gyűjt., összeáll.): *Katonanóták („Rózsa Rózsa Bazarózza”)*, Chicago (http://www.members.shaw.ca/czink/index_files/images/SONG%20BOOK%20%281%29.pdf)
- Tokay László *önéletrajzi írása, 2011. július 21.*, kézirat, Chicago.
- VÁGHÓ Ignác: *A zászlószentelés emlékünnepe, 1901. május 8. – 1904. május 8.*, Bp., Pesti Könyvnyomda RT, 1904.
- VAJAY Tibor: *A Magyar Királyi Honvédség szellemiségének hagyományából*, 2007.
- VÉCSEY László: *A marosvásárhelyi Magyar Királyi „Csaba királyfi” Honvéd Gyorsfegyvernemi Hadapródiskola története (1941–1945)*, Fer-Co., Tatabánya, 1998.
- ZSIGÓ Károly: „Hagyatékunk”. In: PÉNZES János: *Emlékek útját járva, 1942–1944*, Mamba Press, Melbourne, 1989, 82. o.

LEVÉLTÁRI ÉS EMLÉKANYAG-GYŰJTEMÉNYEK

Hadtörténelmi Levéltár, Ludovika Akadémia iratanyag, V.6. fond. 99-es, 165-ös. 167-es doboz
Táncszereplő a Honvéd Ludovika Akadémia zászlószentelő ünnepi díszbájlára, 1901.
 (HIM, Kéziratos Emlékanyag Gyűjtemény)

TÖRVÉNYEK

- „1808. évi VII. törvények a katonai Ludovika-akadémiáról” (http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=5066)
- „1827. évi XVII. törvények a Ludovika katonai akadémia haladéktalan fölállításáról” (http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=5096)
- „1872. évi XVI. törvények a magyar királyi honvédségi Ludovika-Akadémia felállításáról” (http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=5550)
- „1878. évi V. törvények a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről” (http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=5799)
- „1883. évi XXXIV. törvények a magyar királyi honvédségi Ludovika-Akadémia fölállításáról szóló 1872. évi XVI. törvények módosítása tárgyában” (http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=6112)
- „1889. évi VI. törvények a véderőről” (http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=6321)
- „1890. évi XXIII. törvények a Ludovika-akadémiára vonatkozó 1872:XVI. és 1883:XXXIV. törvények némely rendelkezéseinek módosításáról” (http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=6386)
- „1897. évi XXIII. törvények a honvéd nevelő- és képző-intézetekről” (http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=6676)
- „1917. VIII. törvények a most dúló háborúban a hazáért küzdő hősök emlékének megörökítéséről” (http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=7380)
- „1920. évi június hó 4. napján a Trianonban kötött békeszerződés beikkelyezéséről” (http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=7489)
- „1921. évi XXXIII. törvények az Északamerikai Egyesült Államokkal, a Brit Birodalommal, Franciaországgal, Olaszországgal és Japánnal, továbbá Belgiummal, Kínával, Kubával, Görögországgal, Nicaraguával, Panamával, Lengyelországgal, Portugáliával, Romániával, a Szerb-Horvát-Szlovén Állammal, Sziámmal és Cseh-Szlovákiával”
- „1922. évi X. törvények a magyar királyi honvéd tisztképzésről” (http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=7521)
- „1924. évi XIV. törvények az 1914/1918. évi világháború hősi halottai emlékének megünnepléséről” (http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=7597)
- „1939. évi II. törvények a honvédelemről” (http://www.1000ev.hu/index.php?a=3&param=8096)
- „A főemberek és vitézek tiszteletéről”, *Admonitiones (Intelmek)*, Corpus Juris Hungarici, IV. törvény A Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény 1. számú melléklete

SZABÁLYZATOK, HIRDETMÉNYEK

- „A m. kir. honvéd »Ludovika« akadémia I. évfolyamát megelőző második felvételi vizsga tananyaga”, 15.242/eln. 9 – 1942. sz. ügydarab, 1. sz. melléklet.
- „A ZMNE Hallgatói Társaság Szervezeti és Működési rendje”, 24. sz. melléklet a 1164/115 ZMNE-számhoz, 2009. 25. o.
- „Akadémikus parancs”, magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia parancsnokság, 1942. február 10./1.
- A Magyar Köztársaság honvédelmi miniszterének 81/1992. számú parancsa a Ludovika Katonai Akadémia jogutódlásáról és csapatzászlója elhelyezéséről
- A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem szenátusának KANC/73–15/2010. (I.27.) számú határozata a „ZMNE Szervezeti és Működési Szabályzat” módosításáról
- Az MH Csapatkarjelzést Bíráló Bizottság a csapatkarjelzések, csapatjelvények, csapatérmék tartalmi és formai követelményeiről szóló 120/2005. (HK 2/2006.)

- „Pályázati hirdetmény a m. kir. honvéd »Ludovika« akadémia és a m. kir. »Bolyai János« honvéd műszaki akadémia részére az 1943/1944. tanévre és az azt 1942-ben megelőző katonai (karpaszományos) csapatok részére”, Kiadja a m. kir. Honvédelmi Minisztérium, a m. kir. Minisztérium 4020/1941. M.E. sz. rendelete alapján, Bp., 1943, 6. o.
- „Pályázati hirdetmény a m. kir. Honvéd »Ludovika« akadémia és a m. kir. »Bolyai János« honvéd műszaki akadémia részére az 1944/45. tanévre”, Kiadja a m. kir. Honvédelmi Minisztérium, a m. kir. Minisztérium 4020/1941. M.E. sz. rendelete alapján, Bp., 1. o.
- „Szolgálati szabályzat a M. Kir. Honvédség számára”, I. rész, m. kir. Honvédelmi Minisztérium, Bp., 1931, 551. o. In: „3000/Elnökség, 1931. számú közrendeletben”, *Honvédségi Közlöny*, 11/A–32. a. száma

BESZÉDEK

- Horthy Miklós beszéde a Ludovika Akadémia köszöntése az alapkövetétel 100. évfordulóján (<http://www.horthy.hu/irasai-beszedei>)
- Ifj. Gömbös Gyula hadnagy búcsúbeszéde az 1939. augusztus 20-ai avatáson. In: *Ludovikás Levente*, XVII. évf. (1939), 52. o.
- Major Jenő 1937. október 20-ai, a Levente-kör alakuló gyűlésén elhangzott beszéde. In: *Ludovikás Levente*, XVI. évf. (1937–1938), 14–15. Pénzes Jánosnak 1992. március 15-én, a Ludovika-díszkard átadóünnepségén mondott beszéde
- Pénzes János beszéde kitüntetése alkalmából 2006. május 20., Melbourne
- Siposné Kecskeméthy Klára jubilánsokat köszöntő beszéde, 2010. szeptember 25.
- Szentkirályi Frigyes válaszbeszéde, 2010. szeptember 23., rubin- és platina-díszoklevél adományozási ünnepség
- Vitéz dombóvári Révy Kálmán, évzáró beszéde. In: *Ludovikás Levente*, IX. évf. (1930), 18. o.

TOVÁBBI AJÁNLOTT WEBOLDALAK

- 1000 év törvényei (<http://www.1000ev.hu/index.php>)
- „Hegyvadász kiképzés a Honvéd Ludovika Akadémián” (<http://filmhiradok.nava.hu/watch.php?id=5783>)

Siposné Kecskeméthy Klára – B. Kalavszky Györgyi

A Ludovika

„Legyetek bajtársiasak, emberszeretők, katonáitokat,
leendő beosztottjaitokat becsüljétek meg,
tisztességesen bánjatok velük...

Gyűlölködést ne szítsatok egyetlen szomszéd nemzet ellen sem,
mert itt, a Kárpát-medencében élünk ezer éve
és még élni fognak utódaink több ezer éven keresztül...

A mi eszméinket vegyétek át, legyetek utódaink, mi ígérjük,
hogy benneteket mindig támogatni fogunk munkátokban,
amennyiben a haza és a parancsnokaitok ezt kívánják!”

Szende László nyá. ezredes, egykori ludovikás akadémikus

A „ludovikás” kifejezés az idők folyamán
a magyar köztudatban összeforrta a férfiaság,
a hazaszeretet és az önfeláldozó bátorság fogalmával.

Kik voltak ezek a bátor, fegyelmezett, nagy tudású
és művelt, magasan képzett katonák,
és kik az ő kései utódaik? Róluk, egykori és
mai ludovikásokról szól ez a könyv.

www.honvedelem.hu

